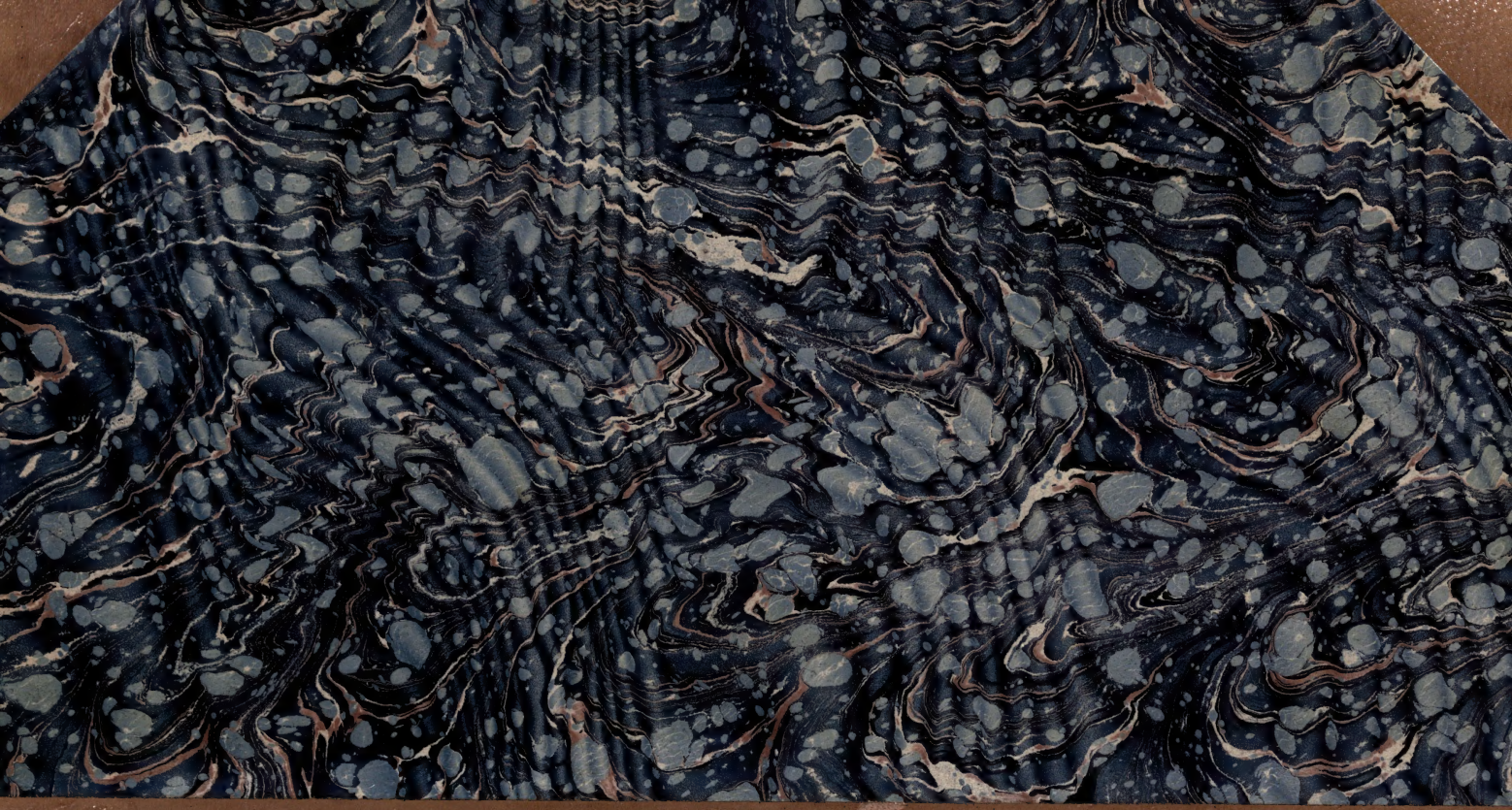

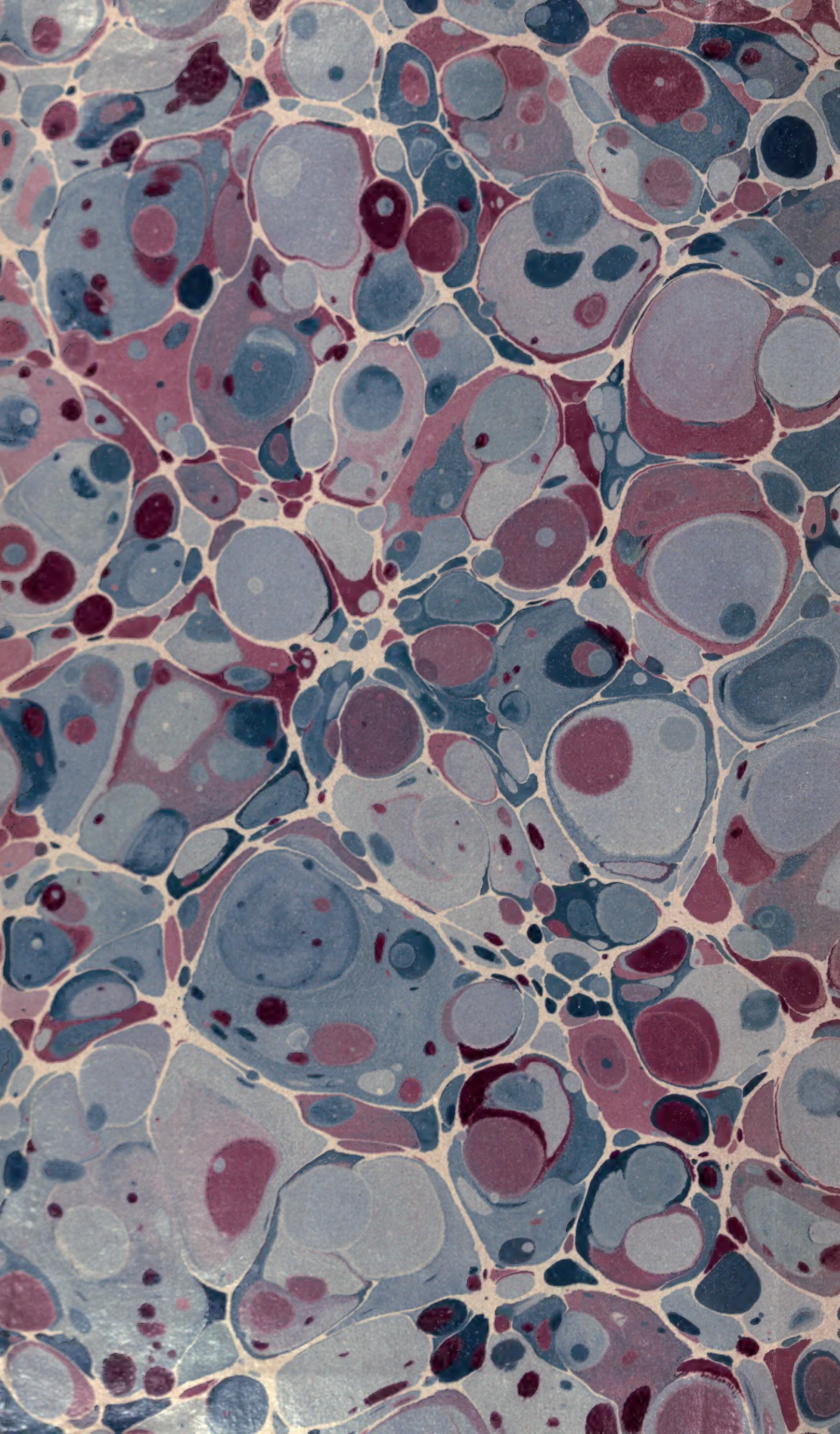

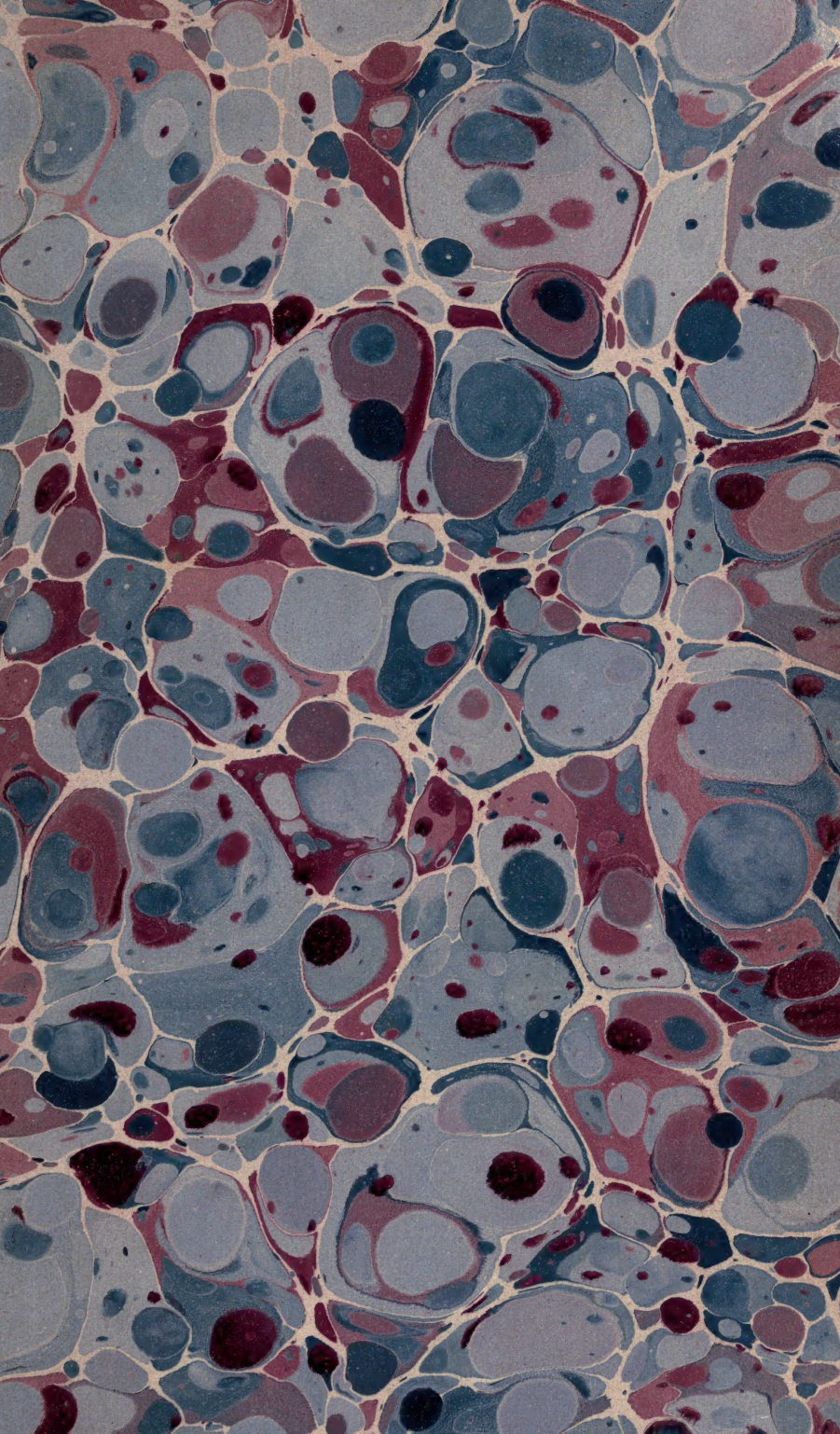

N. P. LERCHES
BOGBINDERI
SKAGEN

297
NB: opstilles under 298!)

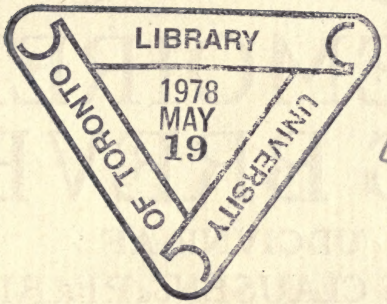

DL
103
.5
M5
bd 9

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST.

IX

KOMMANDØR

JENS JACOB PALUDANS UNGDOMSERINDRINGER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN
1908

KOMMANDØR PALUDANS ERINDRINGER

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

TRYKT I 800 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Da Kommandør *Jens Jacob Paludan* var fyldt de tresinstyve Aar og han efter en meget omflakkende Tilværelse atter var havnet i Kjøbenhavn, hvor han bestred et ikke altfor anstrængende Embede som Indrulleringschef for Søværnet, begyndte han — den sjældne Fugl, en Akademiker blandt begede Knøse og graasprængte Ulke — at nedskrive Erindringerne fra et bevæget Ungdomsliv.

Med Poul Møller kunde den gamle Herre citere:

„Da kommer en Drøm fra min Ungdomsvaar
Til min Lænestol . . .“

Og Minderne foldede sig ud det ene efter det andet, saadan som vi læser det ud af Erindringerne. Hurtigt gik det ikke. Kommandør Paludan brugte tre Aar (1844—46) til det her meddelte, dog ikke meget omfangsrige Manuskript. Midt i Begivenhedernes Gang, i Anno 1810, da Paludan ligger ude i Bæltet som Chef for en Kanonbaad og jager efter Engelskmandens Convojer, stanser dette ret brat. Senere har han dog efter Sigende forsøgt at optage den afbrudte Traad (sml. S. 200, Note 2).

Sit Ungdomsliv har Paludan selv fortalt med saa meget Liv og Fylde, at det tegner det allerbedste Billede af ham og hans brogede Skæbne. Om de muntre og brogede Drengeaar, der grupperer sig om den latinske Skole og Friluftsliv i Frederiksborg; om den første Ungdomstid, da det stormer og gærer; da Bøgerne ikke længere kan holde Studenten fast, men han higer ud mod Eventyret. Om Trængselsaarene, da han — Studenten — gøres til simpel Matros og maa døje meget ondt ovre paa den anden Side Atlanten. Om Fryden og Stoltheden, da han snart efter kan købe sig Uniformen som Sekondlieutenant i den danske Marine.

Hans derpaa følgende Skildringer af Livet i danske Orlogsmænd for hundrede Aar siden, før Overfaldet og Flaadens Bortførelse, er utvivlsomt noget af det værdifuldeste i Memoirerne, fordi de er ret enestaaende og saa træffende tegner Forskellen mellem den gamle og den ny Tid. Den gamle Skole med dens udviklede Straffesystem, rig Uddeling af Tamp og gennemført Brutalitet contra en yngre Tids

Mænd, der under Paavirkning af det 18de Aarhundredes Ideer ogsaa i Militærvæsenenet søger at indføre større Humanitet. Paludan staar afgjort paa de sidstes Side. En udpræget Retfærdssans og en stærk Frihedsfornemmelse paa Baggrund af en fin religiøs Følelse præger den unge Sømand. Meget karakteristisk og rammende lyder hans Dom over Frederik VI's Regeringsførelse. Knap et halvt Aarhundrede efter de ulykkelige Begivenheder i 1807 taler han strænge Ord om denne Regents Svaghed og Uduelighed, og han spørger, hvorledes Eftertiden om 50 Aar vel vil se herpaa. Paludan er visselig ingen „laudator temporis acti"; han er en søgende, en kritisk og selvstændig Sjæl, og just derfor faar man ham kær og kommer til at respektere ham.

Og han fortæller videre. Om sin første unge og friske Kærlighed, Admiraldatteren Louise Grodtschilling, der blev hans Brud, og som den gamle Enkemand mindes med Vemod. Og endelig om Ulykkens Dage i 1807. Endskøndt vor Memoireliteratur jo forholdsvis er rig paa Skildringer fra Bombardementsdagene, er Paludans Skildring dog meget værdifuld og i sin Art noget for sig, fordi den stammer fra en Deltager i selve Kampen. Den ser saa at sige Byen og Bombardementet fra en ny Side — fra Søen, og vi faar Beretninger om de danske Kanonbaades heltemodige Kamp i Svanemøllebugten og i Kallebodstrand — Beretninger, der er fortalte med et usædvanligt Liv og en ualmindelig Friskhed.

Hvad Teksten i de her foreliggende Memoirer angaar, da gør vi opmærksom paa, at Begyndelsen har været offentliggjort i Program for Frederiksborg lærde Skole 1874 af Sønnen, Pastor Harald Paludan. Hvor længere Stykker er udeladte, har vi angivet dette med et kort Referat af Indholdet. Mindre Forbigaaelser refererer sig til ligegyldige Optegnelser eller Familieepisoder, der ingen Interesse kunne have for en større Læsekres. For at lette Oversigten er Bogen af Udgiverne delt i Kapitler, betegnede med Overskrifter.

Forfatterens yngste Broder, Generalmajor *Julius Paludan*, har efterladt sig nogle mere kortfattede, men interessante Erindringer, der ere offentliggjorte i Personalhist. Tidsskr. (IV. 2) og som paa en udmærket Maade supplerer de her meddelte Memoirer.

Udg.

Udødelighed, Uendelighed, Evighed, Almagt! Hvor umuligt er det for den bundne Aand at gjøre sig Forestilling om disse Storheder, og dog stræber den efter at faae et Glimt af det himmelske Lys! Jo mere Livets Blomster falme, Modgang møder, Haabet skuffer og Verdens Flitter viser sig i sin tomme Virkelighed, jo mere higer Aanden efter Lys i Mørket og Frihed fra dens Tvang. Den spørger sig: Er dit Væsen til for sin egen Skyld eller er det kun Almagtens lille Redskab? Hvorvidt vil din Aand, løst fra Legemet, kunne naae i det, vi kalde Tid og Rum? Er Gud noget, som den løste Aand vil nogensinde kunne begribe? Vi svimle, vore Organer nægte Aanden Bistand til at trænge ind i den oversandselige Verden, vi kjende de materielle Sandheder, Skabningens heele Storhed, men Aanden, som fra Evighed til Evighed holder det Heele i Orden, hvad er den? Kryb i dit Huus Snegl, og hold Dig der, til Du opløses! Troe, at alt vil blive godt engang, troe at Gud har ikke anseet Dig udviklet nok til at fatte mere end Du kan i den jordiske Giennemgangsperiode, gaae ei ind paa at storme Himlen, thi da vil Taage hindre Dig, og uvis om hvorhen Aandens Grublen drager Dig, indtil Du, mattet, finder Dig igjen paa Jorden. Gransk, haab, troe, og oppebie Din Tid hernede med Tillids trygge Støtte, og Gud vil aabne Veien til et Maal, naar det er Tid. Hvilket det Maal er, maae vi overlade til Almagten. Tillid til det uendelige ubegribelige Væsen maa ethvert tænkende Individ bestyrkes i, naar Livets Baner eftertænkes med dets Begivenheder og Mirakler, som alle staae i en vis

Forbindelse, der ofte viser os tidlig eller seent den guddommelige ofte faderlige Opdragelse og Tugt. Fra dette kunne vi med logisk Sikkerhed slutte os til Fremtiden og bygge vort Haab om vores Tilstand efter Døden. Hvorfor skulde Gud anvende saa megen Omhu for at opdrage os Umyndige blot for dette korte Liv? Nej, det er ikke her vort Hiem er. I Sorgens bittre Stund er vort Blik reist mod Himlens Stierner og den yndige Vaar med Blomster og Fuglesang, og Fyrsternes straalende Pragt er os vammel og modbydelig, fordi vi længes efter noget høiere.

Disse og lignende Betragtninger har ledet mig til at gjennemgaae og erindre mit Livs mange Begivenheder, der vise Guds forunderlige og mægtige Styrelse, som ikke kan være rimelig alene at være Hensigten for dette Liv.

TØMMERUP OG KJØBENHAVN

Tømmerup Præstegaard ved Kallundborg er mit Fødested, hvor min Fader var Præst.[1]) Han var kun 24 Aar gammel, da han tiltraadte sit Embede, og 25 Aar, da jeg den 23. April 1781 blev født.

Han havde et smukt, venligt Udvortes, en blid Charakter og lys Forstand, men var opdragen paa en simpel Maade af Faderen af den gamle Verden, med indskrænkede Begreber og Kundskaber. Min Farfader, Provst *Paludan* i Kallundborg[2]) har jeg ikke kiendt, men min Faders Stedmoder staaer levende for min Erindring. Hun var skarp, mager, høi, med en ubehagelig Stemme og streng imod Børn. Man sagde, at hun var en brav Kone, som nok kan være, men jeg kunde som Barn ikke lide hende, for hun skiændte paa mig, naar jeg gjorde Støi. Min Moder var 17 Aar gammel, da hun blev givt, hun var en meget smuk Blondine med lys Forstand og en ualmindelig kraftig Villie.

Mine Forældres Temperamenter stemmede kun lidet sammen, og deres Ægteskab var ikke af de lykkeligste; hvori egentlig Uoverensstemmelsen bestod, kan jeg ikke vide, men jeg troer, at Mangel paa Føielighed og en Opdragelse uden Omhu, var fra begges Side fornemmelig Aarsagen. Dette havde megen Indflydelse paa min Opdragelse; jeg kan erindre de ubetydeligste

[1]) Forfatterens Fader, Peder Hansen Paludan (1755—99) blev 1780 Sognepræst i Tømmerup. Han var gift med Margarethe Benedicte Thillerup (1762—1833) en Præstedatter fra Frederiksborg. Se Prof. L. Smiths Selvbiogr. (Fr.borg Skoleprgr. 1877. S. 6).

[2]) Forfatterens Farfader Hans Jacob Paludan (1717—82) var Provst i Arts Herred. Han var gift første Gang med Anna Elisabeth Lønborg (1730—62) og anden Gang med Frederikke Jacobsen (1738—95).

Ting fra jeg var 3 Aar gammel, og indseer fuldkommen nu, hvor barbarisk og ufornuftig jeg blev opdraget. Riset blev ikke sparet; min Moder var som oftest den, der med Haardhed revsede mig for Barnagtigheder, som aldeles ikke fortiente Straf, men Fader tog imellem mit Parti, men for Husfredens Skyld lod han ofte min Moder raade over min lille Krop, mere end han burde. Jeg var allerede som 3—4 Aar ulykkelig, og indtil jeg var 12 Aar var der ikke mange Dage, uden at jeg blev barbarisk behandlet for Drengestreger og Ingenting. Dette udviklede en trodsig, stiv Characteer hos mig.

Inden mit tredie Aar lærte jeg at læse, men med Graad og Straf. Maaske jeg var blevet en forfærdelig lærd Mand, dersom ikke Læsning fra min tidlige Barndom var giort mig saa ubehagelig. Den brugte Læremethode var virkelig meget Aarsag i, at jeg lige til mit 12te Aar var en ualmindelig efterladen Dreng i alt, hvad jeg skulde lære. Jeg voxede til, og mine ildrøde Haar, rødmossede fregnede Ansigt, klare blaae Øine, raske Lemmer gav mig et livligt, men ikke smukt Udseende.

I mit fierde Aar var jeg kommen til Kjøbenhavn, hvor min Fader var bleven Præst.[1]) Der blev jeg kort efter sat i Borgerdyd-Skolen, hvor jeg ingenting lærte, da jeg var doven, Lærerne slette og barbariske, og min Fader, som var i fortrykte Omstændigheder og maatte skrive Bøger, som tog hans heele Tid op, ikke kunde paasee den forkerte Skolegang. Regelmæssig fik jeg hver Dag mine Prygl i Skolen og hiemme, og jeg satte mig for at trodse mine Tugtemestre. Jeg var forhærdet og anseet for en Dreng, mine Forældre vilde faae Sorg af, som der var noksom Udsigt til, da jeg hiemme, i Skolen, og især paa Skoleveien frem og tilbage giorde alle de Optøier, der faldt mig ind. Prygl brød jeg mig ikke om og læste aldrig paa mine Lectier, havde derfor Tid til alleslags Løier og Slagsmaal med andre

[1]) Han blev 1785 resid. Kapellan til Vor Frelsers Kirke paa Christianshavn.

Drenge, og Optøier hiemme og ude bragte mig i Renommé. Mine røde Haar gav mine Skolekammerater Leilighed til at kalde mig den rødhaarede Ræv, — et Skiældsord, som jeg ikke fortiente for min Characteer, thi jeg hadede Falskhed, og ingen skulde rose sig af ustraffet at have belagt mig med dette Epithet, min Fornærmer være stor eller lille; Tienestepiger eller Skolekammerater, store eller smaa kom til at undgiælde derfor, med et Spring foer jeg ind paa dem og med mine smaae Hænder bearbeidede jeg Øine, Næse og Mund, Haar og Ører saaledes at jeg ofte forknyttede Personer, dobbelt saa stærke som Angriberen. Sloge de mig til Jorden, saa fornyede jeg Angrebet med en Udholdenhed, som gjorde mig frygtet. Jeg forsvarede de Smaa imod deres Undertrykkere og vandt Popularitet iblandt de smaa Folk og Anseelse som Leder iblandt de Større. Jeg var virkelig ingen slem Dreng, men paa Veien til at blive det, — og hvis var Skylden?

Da blaae Øine, blodig Næse og forrevne Klæder hørte til Dagens Orden, saa hørte ligeledes til samme ubarmhiertige Prygl af Lærere og min Moder, som jeg giorde Livet saa suurt med min Uforbederlighed, at hun eengang yttrede for mig: „Jeg skulde ikke græde, om Du var død!“ Tykke Strimer af underløbet Blod paa min Ryg, hovne Hænder af Haandtager i Skolen satte ikke godt Blod i mit Hierte; utæmmelig Trods kuede de barnlige Følelser, men Barnets Hierte var ei fordærvet, ikke følesløst; thi naar den blide Fader engang imellem tog mit Parti, frelste mig for Halvdelen af en Lussing og talte fortroligt til mig, da smeltede den haarde Bark om mit trodsige Sind, jeg henflød i Taarer, jeg elskede min Fader, han kunde have faaet mig til at blive alt, hvad han vilde, men han havde ikke Tid dertil for Næringssorger og ideligt Arbeide som Forfatter. Indtrykket af min Faders Formaninger slettedes ud den næste Dag med Riset i Skolen og Spanskrøret hiemme.

Jeg var nu en stor stærk Dreng paa 11 Aar. Ingenting var mig utaaleligere end min Skolegang, hvor jeg drev Tiden hen uden at lære noget og fik mine reglementerede 4 à 6 Haandtager af et Birkeriis's omsnoede Ende tilligemed den inhumane Benævnelse: „Du Naturens Afskum, ræk ud!" Jeg fandt paa, at min Tormentor fik for det meste ligesaa mange Slag over sine Been som jeg i Hænderne ved behændigen at trække Haanden bort, naar han hivede til, som opvakte megen Fornøielse i Classen, især naar han gav sig og gned sine selvpryglede Knæer, jeg loe med, og Spasen gientoges, til han og jeg var kied deraf. En Lærer tog mig engang ud paa Gulvet og rev mig i Haaret, jeg stillede mig op mod Væggen og spyttede paa ham. Han foer rasende imod mig, men jeg satte mit Been imod hans Mave, saa at han vaandede sig forfærdelig og opgav Striden. At dette kunde gaae godt begriber jeg ikke, men formodentlig kunde Læreren ikke klage, fordi han havde slæbet mig ud paa Gulvet i Haarene. Hvad Enden havde blevet, om jeg længe havde blevet i en saadan Skole, veed jeg ikke. Lykkeligviis vilde Gud det ikke.

Udenfor Skolen var jeg Anfører for alle Spectacler paa Gaden, var i Klammeri med Sælgekiællinger, Amagerkoner etc. Jeg kiøbte en Dag for en Skilling raadne Æbler, stillede mig midt paa Knippelsbro, indtil der kom et Fartøi roende igjennem og i samme var der en velklædt Herre; uden videre stak jeg ham det ene raadne Æble i Hovedet efter det andet; han var rasende og skiældte som en Tyrk, det hjalp ikke, saalænge jeg havde et raaddent Æble tilbage, ramte jeg ham. Endelig raabte han paa Vægteren ved Broen, at han skulde holde paa mig, jeg løb, Vægteren efter mig for at fortiene Drikkepenge, fik mig i Nakken, og nu var jeg da attraperet og kunde vente mig en ordentlig Lussing, som var fortient. En velklædt Herre, som havde seet min Hardiesse, havde Medlidenhed med

min Ryg, gav Vægteren Penge, han slap mig, og jeg foer afsted. Saaledes slap jeg dengang, og hilste meget taknemlig den Herre, som frelste mig, hvergang jeg siden mødte ham.

Mine Forældre boede paa Christianshavn. Uagtet det var os Drenge forbudt, var det en stor Fornøielse at fiske Hundesteiler, hvormed vi tilbragte vore ledige Timer, som vare mange. En lille smuk Dreng, som var Søn af en Styrmand og boede i Kiælderetagen i vor Bolig var en Dag med at fiske tilligemed endeel andre Drenge omtrent paa min Alder. Han faldt hovedkulds i Søen og alle Drengene løb forfærdede bort, jeg var heldig nok til at faae ham bjerget ved at lægge mig paa Maven med Benene opad det steile Slæbested og saaledes med Fare for mit eget Liv at række mig saa langt ud, at jeg fik fat i en Flig af hans Trøie. Af en 10 à 11 Aars Dreng var det dog noget, og det følte jeg og glædede mig over. Drengen havde druknet uden min Hjælp. Forældrene velsignede mig, Drengen blev siden en flink Søemand. Mine Forældre fik det ikke at vide, da jeg var strafskyldig, fordi jeg havde fisket Hundesteiler. Nogen Tid efter blev min Broder *Georg* kastet ud i samme Slæbested af Døren paa samme, som Vinden tog i, og han var neppe bleven bierget, da han blev kastet langt ud i Canalen, dersom ikke en Fisker var sprunget ud efter ham og draget ham op. Fiskeren fik en Rigsdaler, og *Georg* skulde just til at have sine Prygl saa vaad han var, lige kommen fra Dødens Porte, dersom ikke Huusfolkene, som vare stimlede til, havde bedet for ham. Der blev aldrig gjort Forskiel paa Straffene enten Forseelserne vare begaaede af Ulydighed, Trods, Uartighed eller ren barnlig Uforsigtighed. Saaledes har jeg faaet en Snees Slag af et Spanskrør, fordi jeg, ved at gaae paa Stylter, havde revet noget Tøi af Snorene, hvor det hang til Tørring. Jeg følte Uretfærdigheden og den overvættes Strenghed og blev trodsig og hævngierrig.

Mine Forældres Børneflok bestod dengang af 3 Sønner og 2 Døttre, og da min Moder havde nok at giøre med de mindre Børn, min Fader havde sine Embedsforretninger og arbeidede for det daglige Brød ved at skrive Bøger, som vare efter den Tids Smag meget gode,[1]) saa vare vi tre ældste Drenge, *Georg*, *Hans* og jeg, overladte til os selv og holdt os vel afveien fra vor Moder, som altid var den strenge. En Graver havde en Søstersøn som Pleiesøn, der hed *Marcus Pløn* fra Norge. Han var nogle Aar ældre end jeg, og var en Fyr, som kunde føre an, hvor jeg ikke mægtede det. Med ham gjorde vi Ture ud paa Amager og spillede Langbolt paa Kirkegaarden, hvor Gravene blev holdt jammerligt Huus med. Han førte os op paa Frelsers Taarn, og da det netop var under Reparation, var der Stillads for at reparere Kuglen. Dette var saa usselt, af lodrette rue Stiger, slaaet sammen af Lægter, der førte til en Aabning, der var gjort i Kuglen saa stor, at en Mand kunde krybe derind. Han gik rask op ad Stigen og ned igjen. „Det tør Du ikke gjøre *Jens*," sagde *Marcus*. „Troer Du det," sagde jeg, og den 10 Aars Pog steeg op ad Stigen, som hang lodret i et Par Søm over en saa svimlende Høide, at en dygtig Søemand, der er vant til at gaae tilveirs, vilde taget i Betænkning at vove sig paa dette Sprinkelværk af Stillads. Om jeg havde set en 10 Aars Søn foretage dette nu, vilde det have sortnet for mine Øine; vist er det, jeg erindrer det grant, at jeg ikke følte den mindste Angest, steg op og ind i Kuglen, kom ned igien og ansaae det heele som slet ingenting.

Jeg har anført disse Drengestreger og Bedrifter for at skildre Drengen i den unge Alder. En urigtig og haard Behandling havde vakt Trods og Mod. Aldrig følte jeg ond Villie imod nogen, mine Kammerater

---

[1]) Foruden en Del religiøse Skrifter udgav Præsten Peder Paludan i disse Aar en Beskrivelse af Kallundborg (Kbh. 1788) og arbejdede paa Samlinger til en Beskrivelse af Christianshavn. (Kbh. 1791.)

holdt af mig og ansaae mig som en Dreng, det var bedst at være gode Venner med, skiøndt jeg var anseet som den udueligste Dreng i heele Skolen og den uartigste Dreng i heele Naboelauget; jeg lod mig aldrig tvinge af Tjenestepigerne, som skulde passe mig, naar jeg var hiemme og mine Forældre ude, men leverede Bataille med dem og rev deres Tørklæder og Kapper itu og brugte Hænder og Fødder imod dem, naar de vilde tvinge mig til at gaae tidlig iseng, for at de kunde have friere Commerce med deres Cavalierer, — naturligviis maatte min Ryg undgiælde Dagen efter, men jeg var forhærdet i saa Henseende.

Saaledes gik Tiden hen, til jeg var 12 Aar gammel.

I den Classe, jeg var i Skolen, kunde jeg umuelig følge med, jeg indsaae det selv; om jeg end nu og da tog fat paa Bøgerne, var det mig umueligt at komme med. At min Fader eller Lærerne ikke gjorde en Forandring heri og satte mig i en Classe, som svarede til mine ringe Kundskaber, er mig ubegribeligt. Jeg indsaae, at jeg aldrig paa den Maade vilde komme frem. Jeg havde stor Lyst til at fare til Søes og bad derom, men min Fader nægtede mig det med de Ord: „Du skal være Student, og dermed Basta!“ og jeg græd, fordi jeg ikke kunde blive fri for den forhadte Skole, og drømte Dag og Nat om Søelivet, som jeg ikke kiendte.

Christiansborg Slot brændte, det var et frygteligt Syn. Luerne blandede sig med den ildrøde Himmel, saa at det saae ud, som Luften brændte. Min Moder havde da født Tvillingerne *Christian* og *Frederik*, hun laae netop, medens Slottet brændte, med Livet paa Læberne, vi vare alle jammerlig tilmode. Branden slukkedes, og min Moder og Børnene kom sig; min Fader fik det store Præstekald: Fredensborg, Asminderød og Grønholt, og alt var idel Glæde.[1]) Jeg fik nye Klæder,

[1]) Han blev 25. April 1794 Sognepræst til Asminderød og Grønholt, samt Slotspræst paa Fredensborg. Christiansborg Slot brændte d. 25. Februar.

da jeg skulde i Frederiksborg latinske Skole, og mine Kammerater misundte mig den Lykke at komme ud af den ækle Skole, hvor ingen var fornøiet, og jeg glemte for en Tid min Søenykker.

Og saaledes endtes mit Ophold i Kjøbenhavn for dengang, hvor jeg havde været fra mit 4de til mit 12te Aar.

FREDERIKSBORG.

I Foraaret 1794 flyttede mine Forældre til Fredensborg, hvor min Fader leiede en lille net Bolig, da Præstegaarden i Asminderød nemlig var brændt og der var Proces om hvem, der skulde bygge den op. Udfaldet blev, at min Fader fik en ubetydelig Sum og paalagdes af det Offentlige at bygge den derfor, hvorved han kom i en betydelig Gield, saameget mere som han aldeles ikke var nogen drivtig praktisk Mand og lod sig bedrage af hvem, der havde Lyst. Min Broder *Georg* blev optaget i Huset hos en Ankersmed *Lund* paa Wildersplads, som i eet og alt vilde sørge for ham. Han opdroges der meget simpelt, hvorved foranledigedes hans seenere maadelig Cariere i Livet.[1])

Min Broder *Hans* blev sat i Huset hos en Skolelærer i Wæxeboe [Veksebo] i Asminderød Sogn, hvor han havde det daarligt og ikke lærte noget. Betalingen var æqvivalent for det han fik — altsaa ringe.[2])

Mine Søstre *Frederikke* og *Louise*[3]) og de smaa Tvillinger *Christian* og *Frederik*[4]) vare nu de eneste, som vare hjemme hos Forældrene, da jeg blev sat i

---

[1]) Om Georg Flemming Paludan (1782—1839), der først var Tømrersvend og senere Lieutenant, fortælles nedenfor.

[2]) Hans Paludan (1785—1842), blev Student fra Herlufsholm 1803, cand. jur. 1805. Han var senere Dragonofficer, 1815 Politimester i Drammen, Krigsassessor, 1828 Foged i Telemarken.

[3]) Om Frederikke Paludan (1784—1804) og Louise Paludan, se nedenfor.

[4]) Ligeledes vil Tvillingerne August Frederik (1792—1872) og Christian Carl Paludan (1792—1859) hyppigt blive omtalte.

Frederiksborg latinske Skole nogle Dage efterat vi vare kommet til Fredensborg.

Det var i Mai Maaned, at min Fader introducerede mig til Rector *Bentzen* [Bendtsen] og tingede mig i Kost og Logie hos Glarmester *Skou* for 7 Mark om Ugen. Det Indtryk, som det gamle Slot og den skumle Skolebygning med de gamle skiæggede lurvede Mesterlexianere gjorde paa mig, var ikke opmuntrende, og det, at jeg kom iblandt lutter fremmede Mennesker fra mit fædrene Hjem, foraarsagede mig en Længsel efter det, omendskiøndt det ikke havde været af de blideste. I Skolen blev jeg sat i en Classe, som kaldtes 3die Lectie, som var den, hvorfra man blev opflyttet i Mesterlectien. Min Lærer hed *Wedel*, en mørk streng Mand med et ufordrageligt Ansigt.[1]) Vi vare kun 9 Disciple i Classen og lærte alt af samme Lærer. Rectoren havde ikke nogen tilsyneladende Control med de andre Lærere, og de vare saaledes aldeles absolute Herrer over deres Classes Disciple.

Det er nu, da jeg skriver dette, 50 Aar siden, at jeg som en lille 12 Aars Dreng kom ud iblandt lutter Fremmede, uden at nogen bekymrede sig om mig uden for Skolen, indlogeret i et saare simpelt Huus, hvor jeg spiste af Fad med Manden, Konen og Svendene, læste mine Lectier ved det samme eneste Lys, hvorved Konen og hendes Tjenestepiger spandt og med det samme holdt en jevn Passiar, deelte Seng med en ældre Skolediscipel, *Schrøder*,[2]) paa et lille usselt Tagkammer uden Varme, med et lille enkelt Vindue, ved Siden af Værkstedet, hvor Svendene havde deres Seng. Min Vert drak sig beneblet fra Kl. 7 om Morgenen; Konen, en Jesabel, var meget god Veninde med den eene Svend, styrede Manden og Huset med en god Orden og megen Reenlighed, men var gierrig i den

[1]) Johan Peter Wedel (1767—1840) var Lærer i Frederiksborg lærde Skole fra 1793 til 1800, da han blev Præst først i Torup og 1826 i Helsinge og Valdby.

[2]) Adam Anton Frederik Schrøder (1774—1848) blev Student fra Frederiksborg 1794 og døde som Præst i Sønderup i Sorø Amt.

Grad, at jeg ofte ikke fik saa meget, som jeg kunde spise mig mæt af. Dette var nu mit Hjem, og der, hvor jeg skulde lære Humaniora. Jeg kunde gjøre og lade, hvad jeg vilde, være flittig eller dovne, holde mig reen eller ikke, ingen tog Notice af mig, naar jeg indfandt mig hiemme ved Maaltiderne og inden Porten blev lukket om Aftenen. Børn opdrog sig selv for 50 Aar siden under saadanne Vilkaar.

Beskrivelsen af en Skolediscipels Liv i det forrige Aarhundrede i en Provindsbye vil vanskelig finde Troe, fordi det virkelig falder utroligt, at der ikke længere end for 50 Aar siden kunde herske en saa barbarisk ucontrolleret, umoralsk Opdragelsesmaade, som beviser de store Fremskridt, denne har gjort. For Sammenligningens Skyld er den interessant, og derfor vil jeg være lidt udførlig i at skildre denne Periode af mit Liv, som ogsaa i Forbindelse med den foregaaende har havt saa megen Indflydelse paa mit senere Liv og Skjæbne, — naar jeg nævner Skjæbne, da er dermed meent Guds Ledning; intet er Tilfælde, alt er det uendelige Væsens Styrelse.

Rector *Bendtsen* var en lærd Mand af en blid, dog noget svag Characteer.[1]) Han opfyldte sine Pligter som Docent, men forresten havde han ingen Opsyn med Disciplene. De kunde udenfor Skolen opføre sig som de lystede. 3die Lectie Høreren, *Wedel*, har jeg omtalt og vil faae Leilighed til at omtale ham siden. 2den Lectie Høreren, *Brammer*, var et usselt Skrog paa Legeme og Sjel, som ved Protection var anbetroet sin Post til liden Baade for Eleverne.[2]) Der var ingen 1ste Lectie, maaske havde der engang tidligere været een, men jeg troer det ikke. Skolen var en umaadelig stor Bygning, hvoraf det halve af underste Etage var det

[1]) Om Rector Bendt Bendtsen (1763—1830), der var Rector for Frederiksborgs lærde Skole fra 1789 til hans Død, se P. W. Becker: Bendt Bendtsen. En Levnedsskildring. Danske Samlinger. V.

[2]) Joakim Henrik Carsten Brammer (1772—1801), var Lærer i Frederiksborg lærde Skole fra 1794 til sin Død.

egentlige Skolelocale i eet stort Rum med Vinduer til begge Sider, afdeelt saaledes med et Gelænder tversover, at den øverste Halvdeel var for Mesterlectien og dertil førte 2de Trappetrin op med Gelænderdøre for. Den nederste Deel af Localet var indrettet for 2den og 3die Lectie, hver paa sin Side af Gangen, som førte fra Indgangen op til Mesterlectie. Midt for Indgangen var Rectorens Catheder. 2den og 3die Lectie blev ikke holdt i dette Locale, men paa Hørernes Værelser, hvoraf fulgte, at disse vare deres egne Herrer og kunde despotisere saa meget de vilde. Det heele øvrige af Skolebygningen, paa de tvende Høreres fire Værelser nær, var Rectorens. Om Sommeren var Skoletiden fra Kl. 7—11 og 1—4. Examen holdtes eengang aarlig i Junii eller Julii, hvor det heele blev afgjort i een Dag i Overværelse af Confessionarius, dengang *Bastholm*,[1]) derefter skeete den aarlige Opflyttelse fra 2den til 3die og fra 3die til Mesterlectie, hvor de opflyttede maatte gjøre et Gilde for den Classe de kom op i, og hvor det gik lystigt til med Sviir og Drik, især blandt Mesterlectianerne. Efter Opflyttelsen tog Sommerferien dens Begyndelse, i Almindelighed sex Uger lang. Foruden denne Ferie var Juleferien tre Uger, Paaskeferien to Uger og Pintzeferien een Uge, altsaa tilsammen $^1/_4$ Aar foruden de mange Eftermiddage og heele Dage, som forundtes os Friehed, naar vi bade derom, som om Sommeren især var idetmindste eengang ugentlig. Hver Onsdag og Løverdag Eftermiddag havde vi ligeledes Friehed, saa at der var Tid nok til at læse over og moere sig, det sidste var for de Fleeste Hovedsagen. Disciplenes Antal var omtrent 16 i Mesterlectien, 9 i tredie og 10 à 12 i anden Lectie.

De Fleeste af Disciplene i Mesterlectien vare Karle paa over 20 Aar, mange af dem ryggesløse, uopdragne, dovne Karle, som gik lurvet klædt og satte en Ære i

[1]) Hofprædikanten Christian Bastholm (1740—1819) blev Konfessionarius 1782.

Brutalitet. De havde en nedarvet Ret til at mishandle de saakaldte Smaalectiers Disciple paa alle tænkelige Maader. De brugte dem formelig som deres Tienere, sendte dem i Byen til Skrædere og Skomagere med Tøi til Reparation, lod dem hente Brændevin o. a. m., pryglede dem uden Aarsag, tvang dem til at deele deres Frokost med dem eller tog den heele, kort: vare ubarmhiertige Herrer. At klage derover faldt aldrig nogen ind, da det havde kostet dem maaskee Liv og Lemmer.

Dengang var det Skolens Hverv at besørge Kirkesangen om Søn- og Helligdage, at synge ved Begravelser eller Barnedaab, Bryllupper m. m., hvorfor vi kun havde liden Glæde af Søndagen, og Gudstienesten var os en Plage, saa meget mere som vi hver Søndagmorgen skulde samles i Skolen og derfra tilligemed Hørerne begive os til Kirken. Og der i Skolen blev af Mesterlectianerne brugt den Skik, at Smaalectianerne skulde, som det heed, see „Tingesten", som bestod i, at Mesterlectianerne stillede sig i tvende Rækker, som Smaalectianerne maatte passere op til Cathedret og tilbage, og bleve tampede ubarmhjertig paa Marchen igiennem Rækken frem og tilbage.

Dette Uvæsen og Barbarie havde et Slags Hævd, hverken Rectoren eller Hørerne gjorde det allermindste for at raade Bod derpaa. Flere Gange ugentlig maatte vi klæde os i sorte Klæder og synge til Barnedaab eller Liig, saa at Frieheden fra 11 til 1 var saare beklippet og Tiden at spise neppe tilstrækkelig. Jeg havde ikke et Menneske at holde mig til, lutter Fremmede, allevegne Prygl og Mishandling, i Skolen af Læreren og udenfor af Mesterlectianerne, hjemme af min Contubernal. Den tolv Aars Dreng havde sin heele Kraft nødig for ei at blive forknyttet, Længslen efter Fader, Moder og Sødskende var stor. I den første Tid kunde jeg ikke faae Lov at gaae hiem til Fredensborg, og den første Gang min Fader kom til Frederiksborg, mødte

jeg ham paa S-Broen, og med et Spring var jeg med mine Arme om hans Hals, trykkede min Mund paa hans og Taarerne løb mig ned af Kinderne, men ingen Klage kom over mine Læber. Skulde man troe det, at Faderen fandt min Adfærd usømmelig! Det var dengang imod Tone, at være saa frie imod Forældre. Imidlertid maae han dog have følt min varme Kiærlighed til ham, thi han var strax efter meget kiærlig imod mig.

Jeg vil ikke gientage de uhyre Mishandlinger jeg giennemgik. Hr. *Wedel* gav mig 4 à 6 Haandtager af en Hasselstok for hver Dag, jeg ikke kunde min Lectie, og eet à to Ørefigen for hver grammaticalsk Feil i min latinske Stiil. Det virkede saaledes, at jeg ordentlig blev flittig. Stundom slog han feil, saa at Næse og Mund stod i eet Blod. Jeg stod saaledes engang og blødte som en Stud paa Gangen udenfor Classen, Rectoren kom forbi, spurgte mig, hvorledes jeg kom saaledes til at bløde, jeg svarede ham, at min Næse var sprungen op at bløde. Saa kaldte han paa en Pige, som bragte mig Vand og Eddike og hjalp mig, saae medlidende paa mig, rystede paa Hovedet og gik. *Wedel* maae have faaet at vide, hvad jeg svarede Rectoren, han blev mindre voldsom imod mig, og efterhaanden var det sieldnere, at han pryglede mig.

En Besynderlighed var det, at man ikke lærte at skrive og regne og ikke Modersmaalet, men al Fliid og Tid anvendtes paa de døde Sprog, hvori der læstes mange Authores, som ikke befordrede Moraliteten.

Den første Sommerferie, jeg var i Skolen, befalede *Wedel* mig at komme 2 à 3 Gange ugenlig paa hans Kammer at gjøre Stiil og altsaa mishandles. Dette var et stort Savn for mig, da jeg kun i korte Tidsrum kunde komme hiem til Fredensborg, men jeg maatte finde mig deri. Næste Aar gik jeg op til Rectoren ved Feriens Begyndelse og bad om Tilladelse til at reise hjem, som han med sin sædvanlige Venlighed strax tillod mig. Jeg sagde ikke Adieu til *Wedel* og reiste,

moerede mig fortreffelig og lod hver Dag have sin Glæde og Plage, jeg vidste, hvad der vilde vanke, naar jeg kom tilbage til min Ven *Wedel*, og som en klog General tog mine Præcautioner. I de sidste 8 Dage, jeg var hjemme, rev jeg mine Hænder paa en kalket Væg, til de blev haarde, gjentog dette flere Gange daglig, saa at Huden blev saa tyk og ufølsom, at jeg ikke kunde føle Smerte ved Haandtagerne in spe. Som jeg formodede, gik det. Ved min Entrée i Skolen efter Ferierne var *Wedel* saa gnistrende vild, at han saae ud som en Djævel, jeg kunde mine Lectier udmærket, og der var ingen Anledning til at straffe. Endelig, da vi skulde gaae, tog han Hesselkjeppene ned, som laae over Døren, og uden videre Fortale befalede mig at række ud, og jeg uden unyttig Parlementeren rækkede mine tilberedte Hænder ud, og for hver Slag skreg, som om jeg skulde myrdes, ikke af Smerte, men forat gjøre ham kied af det. Efterat have faaet 10 à 12 alvorlige Slag i Hænderne forlod jeg Skolen veltilfreds med at have havt 4 à 5 Ugers Frihed for dobbelt saa mange Haandtager, der ikke gjorde ondt til at tale om.

Tiden deeltes imellem Skolen og Forberedelse hiemme, imellem god og slet Moerskab. Der var altid nogen Tid tilovers fra den, der behøvedes til Overlæsning. Om Sommeren svømmede vi, spilte Langbold, gjorde Krig mod Bønderne, vore Arvefjender, som benævnedes „Mis“, hvilket de vedkiendte dem som Øgenavn. Vi gjorde lange Excursioner og disse endtes gierne med at spise Tykmelk. Ved saadanne Leiligheder betaltes for, hvad vi fik, og da det var Bønder i Nærheden af Frederiksborg, saa forstyrredes ikke Freden; naturligviis holdte Smaalectianerne sig ved saadanne Leiligheder saalangt som muligt fra Mesterlectianerne.

Naar der var Heufang (Hoffang),[1]) det vil sige Høe-

[1]) Forfatteren mener „Hovfang“ eller „Hovfæng“, det Stykke, som enhver, der var tilsagt til Hoveri, skulde gøre færdigt, men Ordet blev ogsaa brugt om et Sted, hvor der skulde mødes til Hovarbejde. Det har ikke noget med „Hø“ („Heu“) at gøre.

høsten i de kongelige Vange til Stutteriets Fornødenhed, vare vi heele Nætter ude ved Lystighed, Dands og Munterhed, ikke altid den uskyldigste. Bønderne laae i en Slags Leir i Vangene, for ei at kiøre en lang Vei frem og tilbage daglig. Karle og Piger, Borgere med Koner og Døttre, Husarer og Skolediscipler, Haandværkssvende og Tienestepiger udgjorde et broget Heelt, som i de smukke Sommernætter ved antændt Blus moerede sig ved Dands og Courtisering paa bedste Maade, hver efter sin Phantasie. At dette ikke var nogen Dyds-Øvelse kan begribes. Det var en Lykke for hver den, der gik den Skiærsild igiennem uden at gaae tabt. Saalænge jeg var en Dreng paa 13—14 Aar, var jeg frie for at fristes, da det tillodes kuns de ældre at vise sig som Karle med Pibe i Munden og Stok i Haanden; kun som Tilskuere kunde man moere sig og imellem en enkelt Gang ved en Svingom ganske incognito. Hvor kunde dog sligt tillades af Rector og Lærere? Hvor mange unge Mennesker fordærvedes der ikke paa Legeme og Sjæl ved den tøilesløse Friehed de nød, hvor faa af de mange kom igiennem Livet uden dybe Ar fra den Tid!

Vinteren var ligesaa riig som Sommeren paa Moerskab, Skøiteløben var dreven med Lidenskab, — Forvovenheden kostede flere unge Mennesker Livet, — Kanefart og alleslags Gadespectakler, Samlinger hos Kammerater, hvor der blev spilt og drukket, hvor der blev sunget og sviret langt ud paa Natten. Hvilken Skole for en 13 Aars Dreng med et livligt Temperament, et stærkt Legeme, uden synderlig godt Moralitets Fundament, som ikke tog i Betænkning at lyve, som Lasterne ikke havde noget afskrækkende for! Hvilken Afgrund stod jeg ikke da paa Randen af! Hvorfor styrtede jeg ikke i den med saa mange andre? Gud vilde det ei!

Saaledes var det, at Musernes Sønner opdroges til

Videnskaben, til Embedsmænd og Borgere i Staten i Frederiksborg Skole 1793 generaliter.

Fra mit 13de til 15de Aar var jeg i 3die Lectie og kunde antages som een af de bedre instruerede Disciple, takket være Hr. *Wedels* Hesselkjep. Udenfor Skolen var jeg iblandt de djærveste Drenge, som var med i alle de Optøier, som hver Dag udførtes. Slagsmaal hørte til Dagens Orden; der var ingen, han maatte være baade større og stærkere end jeg, som skulde rose sig af at have angrebet mig; hvad jeg manglede i Kræfter godtgiorde en ubændig Villie og Udholdenhed, mine Modstandere kunde fælde mig og mishandle mig, men vee dem, naar jeg igien kom paa Benene. Som en rasende Hund foer jeg, saa blodig og forslaaet jeg var, ind paa dem, bearbeidede deres Ansigt med Hænder og Pande eller deres Mave med vældige Puf, saa at de helst lod mig være i Fred. Jeg var som oftest defensiv, men som saadan haardnakket; jeg tog ofte de Svageres Parti og var godt lidt iblandt mine Kammerater.

Den Maade, jeg lærte at svømme paa, var original. I en Indsøe, som kaldtes Teglgaardssøen, var der et Badested, indesluttet af Siv. Det var en af vore største Fornøielser at tumle om i dette Vand 2—3 Gange daglig. Vi skar en Deel Siv af, bandt dem sammen med Seglgarn og med et saadant Bundt Siv under Armene svømmed [vi] ud paa Dybet. Dette havde gaaet godt længe; men engang da jeg var ude paa Dybet, gik Seglgarnet itu, Sivene fik deres Friehed og jeg kunde svømme saameget, at jeg kom ind, hvor jeg kunde bunde. Hvor glad jeg dog var! Det var dengang ualmindeligt at kunne svømme. Faa Dage efter sprang jeg ud fra Postværket, som er det Sted, hvor der er dybest i Søen og som er en Sluse, der aabnes, naar Søen skal løbe ud. Jeg sprang uforfærdet ud, kom dybt under Vandet og tabte Samlingen, men kom dog efter megen Anstrængelse igien op og ind paa terra firma. Dagen efter svømmede

jeg ud i Slots-Søen, men havde en Bankeskammel til Hjælp at flyde paa; dette gientog jeg jevnligt, indtil jeg blev en af de beste Svømmere iblandt mine Kammerater.

Imellemstunder kunde jeg faa Lov til at gaae hjem til mine Forældre paa Fredensborg og være frie for Kirken om Søndagen. Det var Festdage. Løverdag Eftermiddag havde vi Friehed; altsaa naar Skolen var forbi om Middagen, vandrede jeg hiem igiennem den deilige Skov, som dengang var i sin naturlige Storhed, ikke som nu forhugget og igien beplantet og friseret. Veien igiennem den slyngede sig under de høie gamle Ege og Bøge, Moserne stod fulde af Vand, hvor Elletræerne speilede sig i det grønne græsgroede Vandspeil, Hvidtjørnen og Gjedeblomsten udbredte sin aromatiske Duft, Fuglene qviddrede og sang, Insecterne summede, Qvæget bøgede, og de alvorlige Tyre gav deres Mening tilkiende ved den dybe hule Basstemme. O, hvor let om Hiertet var jeg da! Hvor kraftig rask vandrede jeg da med et muntert Sind til Fader og Sødskende i det kiære Hjem, hvor alt nu var anderledes end før! Min Moder, som før var saa stræng, talte venligt med mig, da jeg var paa Vei til at blive Student og havde et ganske godt Lov paa mig, min Fader var som altid blid og tiltalte mit Hjerte. Min Søster *Frederikke* elskede jeg saare meget, hun var min kiæreste Søster, min yngre Søster *Louise* hørte da til Børnestuen, hvor *Christian* og *Frederik* da var, og *Julius* laa i Svøbet. *Hans* kom gierne hiem om Søndagen fra Vexeboe. Imellem tog jeg en Kammerat med mig til Fredensborg, saa der manglede ikke Tidsfordriv. Nu var Løverdag og Søndag forbi og jeg gik da enten hiem Søndag Aften eller Mandag Morgen til Frederiksborg, saa at jeg kunde være der Kl. 7 til Skoletid. Det var da en slem Ting, at begynde den strenge Tugt om Mandagen.

Disse Vandringer frem og tilbage imellem Fredens- og Frederiksborg blev hyppigere, alt som jeg blev større

og ældre. Ofte kunde jeg ikke faae Lov fra Kirken, men saa gik jeg dog, naar jeg kom fra Skolen om Løverdagen og tidt i Mulm og Mørke, i bundløse Veie, i Regn og Slud. Vinter og Sommer gik jeg enten hiem igjen om Aftenen eller tidlig om Morgenen, og naar jeg da kom vaad og fastende, netop saa tidlig, at jeg kunde trække den sorte Kjole paa og komme betids til Skolen forat gaae i Kirke og synge Psalmer, saa var Andagten ikke stor, og Kirken havde ingen Tiltrækning for mig, hvor jeg saa ofte maatte døie Kulde og Savn af Hiemmet og sidde sulten og høre en monoton Lyd fra Prækestolen, som vi Skolediscipleikke dechiffrerede. Da jeg var 61 Aar gammel, saae jeg igien de gamle Bænke, hvor jeg som Dreng havde siddet og sunget Psalmer. Et Suk var alt, som efter det halve Secul's Fraværelse manedes frem af mit Bryst. Det var indholdsrigt.

De mange Vandringer til mit Fædrenehiem hærdede mig, gjorde mig til en ypperlig Fodgiænger, og, hvad der var det beste, afholdt mig fra mange Orgier og demoraliserende Samqvem blandt mine Kammerater, indgiød mit Hjerte blide Følelser for Forældre og Sødskende, som holdt Vildskaben og Raaheden i Ave, og nærede den gode Aands Kræfter, som ikke sielden havde en haard Kamp at bestaae mod den Onde. De Toure imellem Frederiksborg og Fredensborg Sommer og Vinter, Nat og Dag medførte flere Eventyr, som jeg ved denne Leilighed vil skildre for at vise, hvorledes mine Siæls og Legemskræfter derved udvikledes.

Tyrene i Steenholts Vang havde jeg megen Respect for, de vare uvane og søgte Folk, især om Aftenen. Det var engang en Sommeraften, jeg gik til Fredenskorg og kom forbi Porthuuset i Steenholdts Vang; der var endnu Dag paa Himmelen, Nattergalen slog, ikke et Løv rørte sig, den mørke gamle Skov laae for mig, under dens tætte Kroner skimtede man den støvede Vei, som slyngede sig imellem Krat og Underskov.

Dér gik jeg lille 14 Aars Dreng med raske Skridt, da et vildt Brøl og endnu eet drønede i den stille Skov ikke ret mange Favne fra mig. To vældige Tyre vare i Kamp med hinanden midt paa Veien og reiste en Skye af Støv omkring sig. At komme dem nær ved saadan en Leilighed er farligt, det vidste jeg og veeg ind i Krattet ubemærket, gik tilbage og kom ad en Omvei til et Overdrev, som laae tilvenstre af Steenholts Vang, hvor der ogsaa var meget Qvæg. Der var ingen Træer og man kunde i den klare Aften see vidt og bredt. Da jeg var kommen igiennem Leddet ind til Overdrevet, foer to rasende Tyre imod hinanden, brølte og kradsede Jorden op og stødte Horn og Pander imod hverandre med Brummen og vilde Hyl. Der var intet andet for end at gaae tilbage igiennem Leddet og lukke det. Jeg lagde mig i den tørre Grøvt indenfor Gjærdet og vilde tilbringe Natten dér, da jeg hørte en Sang og saae kort efter en rask ung Karl gaae hen til Leddet. Jeg var strax paa Benene og indlod mig med Manden, fortalte ham, at der var et Par drabelige Tyre, som spærrede Veien. „Ikke andet," svarede han, „dem skal vi snart lære, hvor David kjøbte Øllet. Kom med mig og tag tre, fire Steen med Dem. Jeg tager denne Gjerdestav." Og med det samme væbnede han sig med en dygtig tyk Prygl. Og vi gik ind i Overdrevet lige løs imod Tyrene, som ikke oppebiede os, men kom imod os brummende og kradsende Jorden op i tykke Skyer. „Hold Dem nu lige bag ved mig og lang mig Stenene, naar jeg skal bruge dem," sagde Slagteren, thi det var hans Profession. Han gik lige imod den nærmeste Tyr, lagde den med Staven et Slag imellem Hornene, saa den styrtede til Jorden, men Staven brast tvert over.

„Kom med Stenene gesvindt!" sagde han. Han fik de to største, som vare saa store som en Cocusnød, den første drev han imod Tyren, men ramte den paa Hornene, hvorved den veeg et Sæt tilbage og vilde til

at styrte løs paa os, da den anden Steen ramte den midt i Panden og strakte den til Jorden.

„Se saa, nu kan vi spadsere videre," sagde Slagteren, „for det vil vare en Stund, til de forvinde deres Hovedpine," og vi gik muntert sammen til Byen efter det bestaaede Eventyr, som moerede mig ubeskriveligt. Da jeg Dagen efter fortalte det til min Værtinde, beklagede hun de stakkels Tyre, som jeg ikke kunde begribe. Jeg anskaffede mig en liden Lommepuffert, som jeg ladede med lidt Krudt og Gruus, som jeg fleere Gange værgede mig med paa mine Vandringer, naar Tyrene gjorde Mine til Angreb. Nogle Gange var jeg nærved at blive opædt af Sviin, som om Vinteren gik paa Skov og aad Olden, Frugten af Bøgetræer. Ved at springe over Gjerder og Grøfter eller krybe i Træer undgik jeg at fortæres levende. Undertiden reed jeg hjem paa en Hest selvanden, fleere Gange med Stutmester *Nielsens* Sønner, som gik i Skolen. De brugte nogle smaae svenske Heste, som hørte til Stutteriet, og disse smaae Dyr galopperede med tvende Drenge paa Ryggen i en halv Time igiennem Morads paa de slette Veie, i Mulm og Mørke uden en eeneste Gang at snuble. Hvorledes jeg hang fast, forstaaer jeg ikke nu, vist er det, at jeg ofte var nær ved at falde af den nøgne Hesteryg. Eengang mødte jeg en lille Dreng med et stort Bundt Læder, han skulde bære fra Frederiksborg til Fredensborg; han stønnede og græd, og jeg tog Byrden og bar den en halv Miils Vei. Da jeg vilde igien levere ham Bundtet, sagde han, at jeg skulde blive ved at bære det, da jeg nægtede det, skiældte han mig ud for min Barmhiertighed. Jeg kunde jo have givet ham nogle Bank, men jeg loe ad ham og gik, og han blev ved at skiælde mig ud. Jeg har ikke glemt denne lille Passage, og i mit senere Liv sporet lignende Utaknemliged i større Stiil.

Engang brændte man Lyng af paa Overdrevet ved Fredensborg. Branden tog Overhaand, fordi man ikke

iforveien havde ryddet Lyngen omkring det Stykke, der skulde brændes. Endeel Skolediscipler og deriblandt jeg var naturligvis ude ved de Løier, og da Branden løb i alle Retninger, udbredte den sig snart vidt og bredt og satte nærstaaende Huuse i Fare. Vi Drenge løb omkring i Mellemrummene, hvor det ikke brændte og viste vores Dristighed eller gjorde Vind det bedste vi kunde, men det havde nærved bekommet mig og fleere ilde, thi Ilden indesluttede os, og den $^3/_4$ Alen høie tørre Lyng flammede dygtig op rundt om os; da var en hurtig Beslutning den eneste Redning. Der var en lille sort Stribe midt i Ildhavet, derhen søgte jeg og de andre og med Hurtighed løbe vi derhen; der var Lyngen brændt og der bleve vi staaende og trampede de glødende Qviste ud, til der blev saameget brændt, at vi endelig slap ud med forbrændte Støvler og varme Fødder. Havde vi ikke søgt denne Frelse, havde Ilden taget fat i vore Klæder, og vi vare blevne brændte op.

Engang sendte min Fader [mig] over til Nøddeboe for at haste paa en Smed, som skulde levere Dørbeslag til den nye Præstegaard. Det var i Høstferien, jeg var vel neppe 14 Aar gammel. Jeg laante et Fartøi ved Skipperhuuset, roede over Esromsøen, bandt Baaden til et Træe, gik op til Nøddeboe, rygtede mit Ærinde, lod mig nøde til at spise til Middag hos Smeden, som tilfige var Skolemester, og Tiden lakkede ad Aften, da jeg kom ned, hvor jeg havde fortøiet Baaden. Den var der ikke. Hvem der havde taget den veed jeg ikke, — den fandtes senere at være i Skipperhuset, — den var der nu ikke, og jeg maatte gaae hiem forbi Steenholts Mølle. Da jeg kom der forbi og lukkede et Leed op, laae der en Slave og filede paa sit Jern. Jeg havde hørt, at der var undveget nogle Slaver fra Kronborg; jeg troer ikke, han havde giort mig noget, men jeg fløi i en halv Time saaledes afsted, at jeg mindes aldrig, at have løbet saa voldsomt eller været saa bange. Jeg naaede Porthuset og fortalte dem, hvad jeg havde seet,

pustede ud, fik et Glas Mælk og gik videre hiem efter og troede i Tusmørket baade at høre og see lutter Slaver omkring i Skoven. Phantasien havde i det heele nok at bestille paa de mange eensomme Vandringer. Overtroen var dengang almindelig blandt Almuen, og den havde Indflydelse paa Barnets Uerfarenhed.

Mange Smaating erindrer jeg endnu klart fra den Tid, da jeg saa ofte travede tilfods imellem de tvende kongelige Slotte. Eensomheden bragte mig ofte paa alvorlige Tanker over min Fremtid; jeg fattede gode Beslutninger, som jeg ikke altid holdt, fattede igien nye og holdt dem heller ikke, men skammede mig dog over, at jeg var saa svag. I Eensomheden paa mine Vandringer var min Skytsengel hos mig, jeg troer, at det ikke var gaaet mig bedre end mine mange forlorne Kammerater, dersom ikke mit Fædrenehiem havde været saa nær og mine Fodreiser saa hyppigen havde unddraget mig for de Fristelser, mine Kammerater laae under for. Jeg var saa opmærksom paa, at det Lastefulde, det Lave hos andre strax faldt mig op, og var saa lykkelig at afskye det. Min Kaadhed, Galskaber, Drengestreger, ja Ungdoms Daarligheder og Svagheder var jeg ikke frie for. Jeg var en Slagsbroder, for det meste i defensiv Forstand, var ikke altid Sandheden troe, var heftig i mine Lidenskaber, men bar aldrig Had, der var en Blanding af Godt og Ondt i mig; hvilket der egentlig og endelig skulde bære Prisen og fortrænge det andet, laae i Fremtidens skjulte Mørke. Jeg havde faaet fat paa den overspændte Roman „Sigvart" og grædt over den, jeg havde læst „Sir Charles Grandison" og beundrede Helten, jeg læste Knigge om Omgang med Mennesker osv.,[1]) fandt Behag i disse og andre Bøger, som gjorde mig mindre raae end mange af mine Kammerater. Disse, som vare mishandlede af

[1]) „Charles Grandison" en af den engelske Forfatter Samuel Richardsons borgerlig moralske, bindstærke Romaner (1754), — „Siegwardt eine Klostergeschichte", M. Müllers overspændte, sentimentale Roman, udkom i dansk Overs. 1778. — Knigges „Über Umgang mit Menschen" udkom 1788.

Lærere og ældre Skolekammerater, fandt Glæde i at mishandle andre efter deres Tour, naar de kom til Kræfter og Stilling i Livet. Dette System var jeg imod, og med Sandhed kan jeg bevidne, at jeg aldrig benyttede mine Kræfter og min Stilling til at undertrykke eller mishandle de Svagere, men forsvarede dem ofte imod Overmagten; vilde nogen yppe Klammerie med mig eller kom mig for nær, saa var jeg i Flamme og sparede dem ikke.

I den lille Bye vare Skolens Disciple anseete Personer, og man var vant til at betragte dem med Eftergivenhed som en munter Ungdom; maaske var det ogsaa Klogskab af de gamle Borgerfolk, da de derved blev forskaanede for alvorlige Ubehageligheder af den vilde Flok, der kun manglede Anledning for at gjøre tøilesløse Uordener og Spectacler.

Jeg var kommen op i Mesterlectien, da jeg var 15 Aar, under den elskværdige lærde Rector *Bendtsen*, og efter den Skiærsild, jeg var gaaet igiennem, fandt [jeg] mig lykkelig. Mine Forældre boede nu i Asminderød Præstegaard, hvor der var et stadigt Rykind af Fremmede, da baade Fader og Moder vare giæstfrie og elskede Selskabelighed. Min Moder havde forøget Familien med Sønnen *Julius* og Datteren *Wilhelmine*. Tvillingerne *Christian* og *Frederik* vare hinanden saa lige, at min Fader maatte spørge: „Hvad hedder Du, min Dreng?“ naar han vilde tale med en af dem; de vare især i deres tidlige Ungdom saa legemlig og sjælelig beslægtede, at de kunde ansees som eet Væsen i to Deele, og denne Overeensstemmelse i Sjæl og Legeme har de vel conserveret i høi Grad, men Livets forskiellige Paavirkninger har dog præget noget Forskielligt hos hver især. Jeg kommer længere hen i Tiden til at omtale disse tc mærkelige Brødre.

Naar jeg kom hiem, blev jeg nu behandlet paa en ganske forskiellig Maade end den, jeg havde været vant til tidligere, og mit Hiem i Asminderød Præstegaard

var meget gavnligt for mig, da den Conflux af Fremmede og deriblandt mange Dannede, som idelig der indfandt sig i Besøg, lod mig see Forskiellen mellem det raae og brutale Liv, som Skolelivet medførte, og det anstændige og nette Selskab, som Hjemmet freqventeredes af i Almindelighed, og give mig Lyst til at høre til den bedre Classe. Exempler og Efterlignelseslyst virkede saaledes heldigt paa min Følelse og Dannelse, uden hvilket det rimeligviis vilde være gaaet mig som de fleeste af mine Skolekammerater, der ingen Fædrenehiem havde i Nærheden, og som, overladte til dem selv, henrevne ved slette Kammeraters Tøilesløshed, sank ned til Lasternes Søle, hvoraf de aldrig steeg op igjen. Heldig for mig var et Venskab, jeg stiftede med *Ørn* fra Skien i Norge[1]) og *Fangel* fra Tikjøb i Sjælland.[2]) Disse vare af Forældrene satte i Skolen, da de kunde komme ind i Mesterlectien, hvorved de undgik Tyranniet i Smaalectierne, og vare ældre og mere selvstændige end Barnet, som ikke reflecterer over sin Stilling. Saalænge jeg var i Skolen, vare disse to elskværdige Ynglinge med deres lyse Forstand og kiærlige Sindelag for en stor Deel de Pantsere, som beskyttede mig imod mange Daarligheder, som uden dem havde bragt mig — Gud veed hvorhen? Venskabet med disse Kammerater fortsattes, da jeg kom til Universitetet i Kjøbenhavn, og først ved de aldeles forskjellige Veie, de og jeg slog ind paa i Livet, ophørte vor Omgang. *Fangel* døde som Præst i Tikjøb, *Ørn* resignerede som Rector i Skien; begge har jeg med Glæde oftere talt med i mine ældre Dage, jeg skylder dem begge meget.

I Mesterlectien, hvor Rector *Bendtsen* var vores Lærer, havde vi megen Frihed. Naar vi kom paa Skolen, dicterede han en Stiil, som skulde oversættes paa Latin,

[1]) Knud Ramshart Ørn (1778—1844), Søn af Købmand Hans Ørn i Skien, blev Student fra Frederiksborg lærde Skole 1797. Han var Rektor i Skien fra ca. 1822 til 1841. (Se Danske Samlinger V. Reg.).

[2]) Jens Christian Fangel (1781—1841), Søn af Præsten i Tikøb Christian Fangel blev Student fra Frederiksborg 1798 og var Præst i Tikøb fra 1815 til sin Død.

medens han hørte i de foresatte Lectier, men da vi i Almindelighed vare vel øvede i Latin, saa skrev man den dicterede Stiil strax paa Latin, saae den efter i en Fart, og tog saa sin Hat og gik en lille Tour udenfor Byen at spadsere eller løbe paa Skøiter, og passede at være igien saa betids, at man efter sin Tour kunde blive hørt i sin Lectie; hendte det, at man kom for sildig, gjorde man en Undskyldning, Rectoren rystede da paa Hovedet, men sagde sielden noget. Denne blide Mand havde vi saa kiær, at vi kunde have baaret ham paa Hænderne; hvad han manglede i Kraft, erstattedes ved hans englelige Blidhed. Havde han taget sig af os udenfor som i Skolen, vilde han have stiftet meget godt, men saaledes som vi vare placerede omkring i Byen hos Borgerfolk og overladte til os selv, vilde det have havt saa store Vanskeligheder, som hans Mangel paa Kraft ikke kunde have overvundet, og udenfor Skolen snublede vi uændset, og ingen Tøile holdt os fra at falde.

Om Eftermiddagen mødte vi paa Skolen i Almindelighed saa tidlig, at vi $^1/_4$ eller $^1/_2$ Time kunde more os, førend Rectoren kom. De vildeste Løier paa Borde og Bænke i det store Locale, Slagsmaal, Hujen og Skrigen, Spectacler, jo galere jo bedre, blev ikke i mindste Maade paatalt. Det gik saa vidt, at vi sloges med de brændende Tørv, som vi toge ud af den store Kakkelovn, som stod midt i Skolelocalet, kastede dem imod hinanden, saa at heele Stuen fyldtes med Ild og Røg, og de forbrændte Ansigter, Hænder og Klæder bare Vidne om Kampens Alvor; det var et Under, at Skolen ikke brændte af. Naar Rectoren kom, kunde han dog sige: „Dette er jo dog for galt. Jeg under Dem gjerne at være muntre, men der er Maade med alting.“ Han havde selv gaaet i samme Skole, hvor det da gik endnu værre til.

Løverdag Eftermiddag lærte vi Musik. Vi valgte, hvad Instrument vi selv vilde, og fik af en gammel

maadelig Musicus Undervisning paa samme. Naturligviis bleve vi ingen Virtuoser; de fleeste af os lod sig undervise paa blæsende Instrumenter, saaledes valgte jeg Fløite. Hvem der ikke vilde lære Musik, lod være. Vi moerede os ofte paa en uskyldig Maade i de grønne Skove om Sommeraftener ved at spille sammen de mest yndede og almindelige Musikstykker, og det gik bedre, end man skulde troe. Jeg tilstaaer, at der vilde have været megen Grund til skarp Kritik af kyndige Musici, men vi moerede os og mange, som lyttede til vore Præstationer, som ofte ledsagedes af god Sang af kraftige smukke Stemmer. Der var noget høist romantisk henrivende i, naar vi i den stille, maaneklare Sommernat i den gamle dunkle Skov hævede vore ungdommelige symphoniske Vocal- og Instrumentalstemmer, naar Marseillaisen og Pyrenæer-Marchen eller „Lyra svæver i Himlen“ eller „Fryd Dig ved Livet“ eller „Nys fyldte skjøn Siri sit 18de Aar“ eller „Kong Christian stod ved Høienmast“ snart brusende, snart sværmende, snart høitidelig gienlød og gav Echo fra det gamle skiønne Slot i Søen, hvor Maanens Straaler spillede paa Vinduesruderne i de store tomme Sale, hvor Mathildes Aand og Floras sørgede saa saare, — det var skiønne Timer. Livet laae for os som en blomstrende, duftende Eng og tilbød sin Rigdom af Haab, Lyst og Glæde.

Ikke var dette vore eneste Nydelser i de pragtfulde nordiske Sommernætter. Haufanget [Hovfanget], som jeg har talt om før, vil jeg fremkalde for min Erindring. I den Tid var Bonden ei stort andet end et Arbeidsdyr for de Mægtige paa Jorden, og Hoveriet dreves da mere lovløst arbitrairt end nu, Ridefogdens Pidsk og Forvalterens Stok var Beviisførelser, Dom og Straf. Alle de hoverigjørende paa det store Frederiksborgs Ladegaards Gods og dets uhyre Høesletter høstede Høet ikke aleene til det store Stutterie, hvor der var 700 Heste og derover, men til de umaadelig mange

Embedsmænd og Betjentere, som havde Deputat af Høe. Der var da vist over 5000 Mennesker i Arbeide med at slaae, sprede, rive og sætte i Stak, mest unge Folk af begge Kiøn. De vare, mange af dem, langveis fra og maatte efter Omstændighederne være fra deres Hjem 2 à 3 Uger og fik sendt Mad og Drikke fra deres Hjem. Det var en Arbejds- men tillige Glædestid det Heufæng [Hovfang]. Didhen strømmede Hillerød Byes unge og gamle Folk, som havde Lyst at nyde Glæden, blandt disse var Skolediscipleне ei de sidste. Naar Veiret var klart, gik man derud, efter at man havde spist til Aften og Solen var nede, og Veien var da fuld af Munterhed; de velhavende Borgerfolk kiørte eller reed, de uformuende travede afsted, alle havde noget med at styrke sig paa og traktere Bønderne med, nogle søgte en, andre en anden Leir, hvert Sogn havde sin. Det duftende Høe udbredte sin forfriskende Lugt i heele Omegnen, hver Leir havde sit Blus af tørre Greene fra Skoven, de lyste vidt omkring og forgyldte de nærmeste Trætoppe. Vogne, Heste og Mennesker, Hytter af Greene og Høe oplystes og viste en aldeles formløs Masse i det Fjerne; alt som man kom nærmere hørtes Støj og Latter, endelig Lyden af en eller fleere Violiner, som gav sig ynkelig, men som ikke sparedes for at udbrede Munterhed iblandt de dansende Bønderfolk, med hvem de tilvandrende Skarer blandede sig. Øl og Brændeviin var der ingen Mangel paa, og der var en Livlighed iblandt de Mennesker, som heele Dagen havde arbeidet i Solens Heede, som man skulde vanskelig forestille sig. At der foregik meget, som ikke var, som det burde, begribes lettelig, Drukkenskab og Kiv var heller ikke af de sieldne Begivenheder. Dog holdt Fogden og nogle af de ældre Bønder en Slags Justits, og det kom sielden til Slagsmaal. Vi Skolediscipleдandsede med de raskeste og smukkeste Bønderpiger og tracterede dem efter Dandsen med Mjød og Hvedebrød. Sværmen af Mennesker og Halvmørket hindrede vore Arvefiender,

Bønderne, fra at gienkiende os Skoledrenge, som de kaldte os; maaske ogsaa de fredelige Hensigter, vi kom med, og Giæstfriheden gav os den Sikkerhed, som vi ikke kunde vente, og som [det] var dristigt nok at stole paa.

Denne Slags Sviir deeltog vi ofte i, og mangen ung Moders Søn fik der sin Skade, som blev Aarsag til en forspildt Lykke i Livet. Min Genius førte mig ofte til Randen af Svælget, men ligesaa tit rev den mig tilbage. Sandelig den Fare, jeg som 15 Aars Dreng undgik flere Gange paa Heufænget, regner jeg til ikke de ringeste Held i mit Livsløb. Hvor let kunde et Skridt ført mig som saa mange andre, ud over Randen! Takket være Du, min Genius, som lyste for min Fod!

Jeg begriber i dette Øieblik ikke, hvorledes det gik an, at vi kom fri for Tugtelse paa Heufanget og ved vore Besøg hos Bønderne i Omegnen paa Tykmælks-Tourene, da vi laae i aaben Feide med dem i Byen og udenfor den. „Mis! Mis!“ var det Skiældsord, som vi benyttede os af mod Bønderne, det forbittrede dem saaledes, at de bleve rasende. Hvad Betydning det havde, vidste ingen; det havde sin Oprindelse fra Oldtiden og var gaaet i Arv fra vore skrinlagte Forgjængere i Skolen. Sommer og Vinter yppede vi Klammerie og sloges med Bønderne paa Liv og Død. Saaledes erindrer jeg, at vi engang fangede endeel Heste, som græssede løse i en Skov; vi lagde en selvgjort Grime paa dem og jagede omkring efter hverandre paa Ryggen af de forundrede Heste, tog derefter en Tour omkring paa de nærmeste Enge, til endelig nogle Bønder bleve opmærksomme paa denne Cavalcade og jagede efter os til Hest. De vare fleere og stærkere end vi, men vi havde mere Omløb i Hovedet, og da vi saae, at de vilde tilsidst naae os og børste os, satte vi i fuld Galop over en bred Vandgrøft. De fleste kom over den, men mange faldt i Grøften og kravlede op paa den mod-

satte Bred. Bønderne turde ikke sætte over, og vi undkom og raabte „Mis! Mis!“

En anden Gang kom endeel Bønder fra Veiarbeide, henved 30 Vogne. Nogle smaae Skolediscipler, som kom fra Skolen, havde formodentlig raabt „Mis“, og de fik at føle Bøndernes Pidske. Signalet til Væbning, som var, at flere af Mesterlectianerne med deres jerndupskoede Stokke løb igjennem Gaderne og slog i Stenene, bragte i Hast Kammeraterne sammen, og de samme smaae Skolediscipler, som uophørlig bleve mishandlede af de Ældre, bleve nu ynkede af dem som Forurettede, de maatte tages i Forsvar og hævnes. Der var vel 60 Bønder, og man turde ikke angribe dem Mand mod Mand, der maatte handles strategisk. Bønderne sadde rolige i Vertshusene, som var og er deres gamle Skik, vi fik imidlertid at vide, hvorfra de vare og hvad Vei de skulde kiøre til deres Hjem, [og] bevæbnede os med Stokke og lange Piile — Spidsroder.[1]) Alle saaledes udrustede ilede vi ud ad forskiellige Veie og samledes ved en Jagtport, som var for Enden af Veien, hvor Bønderne skulde komme ud. Denne Vei var saa smal, at tvende Vogne kunde ikke møde hverandre, og gik over en sumpig Eng, som stod under Vand om Vinteren, der var Grøvter med Vand paa Siden af Veien. Bønderne kom kjørende, endeel af dem fulde og alle med en Giir. To stærke Mesterlectianere posterede sig midt paa Vejen og stoppede de forreste Heste, alle de andre Mesterlectianere løb langs ned ad Vejen og pidskede paa de efterfølgende Heste og Folk med de lange Pilegreene. Hestene fløi frem, men stoppedes af den forreste Vogn, immer blev der pidsket paa de bageste Heste, som nu, da de ikke kunde komme frem, fløj ned paa Siden af Veien, væltede Vognene i Grøvterne, immer blev der pidsket og pidsket paa Folk og Heste. Confusionen blev complet, og de halvfulde Bønder,

[1]) Spidsrod er en lang Kvist uden Sideskud, saaledes som de især findes paa Hassel- og Pilebuske.

som havde nok at giøre med deres Heste, som vare ubændige, fik ubarmhjertige Prygl. Hvormange der kom tilskade af Bønderne, fik vi ikke at vide, men det varede fleere Timer, inden de kunde komme klar af hverandre og kiøre hjem; vi havde saaledes revancheret os tilstrækkelig. At Øvrigheden taug dertil er ubegribeligt, nogle Pidskesnærteslag over Ansigterne var ubetydelige Skrammer imod de, Fienden fik.

Af den Slags Optøier forefaldt mange, og imellem gik det ud over os stridbare Hanekyllinger og voxne Haner, som især var Tilfælde, naar Sessionen afholdtes og der var daglig mange hundrede Bønder i Byen; vi vare da ordentlig i Knibe og kunde ikke passere frem og tilbage fra Skolen uden mangt et drøjt Pidskeslag, som satte ondt Blod i os.

En smuk Sommeraften kom omtrent 7 à 8 af os overeens om at moere os paa Teglgaardssøen, den samme Indsøe, hvori jeg nolens volens lærte at svømme. Vi bemægtigede os en Eege, som laae i Sivene og brugtes paa Andejagterne af Jægerne. Dette Fartøj var fladt i Bunden og indrettet til at bære 3 à 4 Mand. Det blev altsaa overladet og laae vel kuns 6 à 7 Tommer med Relingen over Vandet. Vi roede ud paa Søen og sang vore muntre Sange, og det gik ret uskyldigt til; men da vi roede ind for at gaae i Land, blev *Fritz Nielsen*, en Søn af Stutmesteren [1]), og jeg ueenige, og som sædvanlig kom det til Haandgemæng. Baaden kæntrede og vi laae i Vandet, der heldigvis ikke var dybere end at man kunde vade eller svømme i Land; men jeg var falden paa Ryggen og laae i Mudderet, og mine Kammerater traadte paa mig; jeg arbeidede mig med Nød og Neppe op og svømmede og vadede til Bredden, aldeles blindet og tilsølet af Mudderet, [men] ikke afkjølet, thi neppe havde vi faaet fast Fod paa Land,

[1]) Friederich Carl Emil Nielsen (1769—1851) blev Student fra Frederiksborg lærde Skole 1787, tog Dyrlægeexamen 1790 og blev 1798 Faderens Efterfølger som Stutmester.

førend vi to Antagonister foer sammen og fuldførte Striden under de øvriges Latter. Striden endtes, og hver gik til sit og sov fortreffelig. Havde vi kæntret 10 Minutter før, vare vi formodentlig druknede, da det ikke kunde hjælpe os, at vi kunde svømme, da Sivene og Mudderet havde hindret os fra at naae Land med Klæder og Støvler fulde af Vand.

Somme Forlystelser vare af den Natur, som ere anførte, mere eller mindre voldsomme; de udviklede Djærvhed i Udholdenhed og Kraft i Siæl og Legeme, men den ædlere moralske Udvikling stod i Baggrunden. Jeg var confirmeret af Præsten *Platou*[1]), en bekiendt Slagsbroder og Drukkenbolt, i hvis Huus jeg var som hjemme. Han havde en Søn noget ældre end jeg, som der ikke var noget godt at sige om; han var paa een Tid min gode Ven, og til andre Tider behandlede han mig brutalt. Han blev demitteret fra Skolen, stjal og endte sit Liv i Grønland. Min ædle *Ørn* og *Fangel* vare mine Støtter, immer gik jeg paa Randen; hvad jeg skulde blive til i Verden, kom an paa et Pust fra den onde eller gode Side.

Det var ingen Under, at den vilde Dreng vilde hellere gaae til Præsten, hvor der var idel Munterhed og Løier i Religionsundervisnings-Tiden, end hvor der herskede Orden og Opmærksomhed, og Alvor fordredes. Min Fader var svagelig og kjendte ikke Præsten *Platou;* thi ellers vilde han vist ikke have givet sin Consens til, at jeg blev underviist i Religionens Sandheder saa uforsvarligen, som jeg blev; at Moralen var et Ord, hvis sande Betydning aldrig blev mig forklaret hos Præsten er vist, og den heele Underviisning var en Skandal, hvor der bag Præstens Ryg holdtes Commerce med de unge Piger etc.

Havde ikke den noble, men svage Rector *Bendtsen* med dyb Alvor forklaret os Religionens og Moralens

[1]) Michael Platou (1746—1808), Kapellan til Frederiksborg Slot og Herlev Sogn.

Sandheder og deri indflettet Følgerne af Moralitetens og Religionsbuddenes Overtrædelser, vilde vi have været værre farne end Hedninger. Den elskelige Mands blide alvorlige Foredrag gjorde et godt og gavnligt Indtryk paa dem, som vare modtagelige for Sandheden af hans Ord, og ham maae jeg vel være forbunden i sin Grav for Begrebet om Dyd og Pligt og min Frelse fra Fortabelse. Min gode Engel var mange Gange hos mig, naar det behøvedes, min fromme Lærers Ord erindredes, og Drengen frelstes for at giennemgaae videre Prøvelser i Livet.

Vore Sommerløier og Galskaber afløstes af Vinterens. Skøiteløben var en Passion, der havde oftere fordret sine Offere; mangen Moders Søn havde tilsat Livet ved Forvovenhed, men det var og blev ved det gamle. Vi løb næsten alle godt og mange udmærket. Vi havde jevnlig Krig med Bønderne paa Iisen; ved at kalde dem „Mis, Mis“ irriterede vi dem, naar de kjørte forbi, hvor vi løb. Vi simulerede Ubehændighed, fik dem til at forfølge os ud paa den glatte Iis, fik dem da fat i Koften, rev dem om, bandt et Baand om Benene og i Triumph slæbede dem paa Ryggen flere i Rad rundt paa Iisen, og lod dem endelig løbe, naar vi vare kiede af Legen og de bade for sig. Engang legede vi Tagfat paa Skøiter ude paa Smededammen, som er meget dyb. Iisen var to Dage gammel, glat som et Speil, men tynd, den gyngede under os. Tre af de største Skolediscipler skulde fange mig og traf sammen, idet de toge fat paa mig. Isen knagede og sank, Vandet kom op, men med Lynets Hurtighed foer vi hver til sin Side og vare frelste, det klare Vand stod bag os. Det var nærved. En anden Gang løb jeg alene over Slotssøen en Søndag Aften for at besøge *Ørn*, som boede paa den anden Side af Søen. Det var Halvmørke og der var mange Vindvorrer[1]) paa Søen. Som jeg løb, brast Iisen, og jeg laae i Vandet. Uden Redning vilde jeg

[1]) Vindvaager, Hul i Isen ved Vindens Virkning, bedækket med tynd Is.

have været, dersom ikke en Skalle af gammel Is havde ligget nogle Tommer under den tynde Is. Jeg blev forundret over min Redning, som jeg havde opgivet, da jeg gik igiennem den tynde Is. En Aften legede vi Tagfat paa Isen paa Peer Løys Hul udenfor Stutteriet. Nu er bemeldte Hul en smuk Eng, dengang gik der adskillige dybe Grøvter igjennem det, men det var i det heele ikke dybt. Isen var blank, men tynd, det frøs, saa at Stjernerne funklede igjen, Maanen skinnede, og der var høi Munterhed blandt os. Vi tumlede omkring og gjorde Jagt paa hinanden, jeg faldt igiennem Isen flere Gange, men Stemningen var saa fortreffelig, at det vilde have været slemt at gaae hjem, jeg blev ved i mine vaade Klæder at løbe voldsomt, saa jeg gienvandt Varmen i Blodet, men Klæderne frøs saa stive, at jeg tilsidst ikke kunde røre mig. Endelig gik vi hiem, fordetmeste alle ligesom jeg med stivfrosne Klæder. Vi gik endeel af os med Stutmesterens Sønner, hvor vi endte Aftenen uden at skifte Klæder i en gloende heed Stue, hvor Isen i det mindste optøedes, som vi vare klædte i. Hvorledes kunde det være, at jeg ikke havde ondt af den og lignende Toure? Jeg forstaaer det ikke nu, dengang tænkte jeg ikke derpaa, maaske det netop var Grunden til Uskadeligheden.

En Søndag Eftermiddag løb jeg tilligemed to smaae Skolediscipel paa Skøiter udenfor Byen paa en Mose tæt ved Veien, som gaaer til Herløv. Isen var tynd, men glat. I Mosen var tvende Grøvter, som krydsede hverandre i Midten; dér var Vandet dybt, ellers var det ikke dybere end lidt over Knæerne. En Bonde kom kiørende fra Byen, de smaae Drenge kaldte ham „Mis Mis!“ „Hvad siger I Fandens Skoledrenge!“ sagde han, stod af Vognen, bandt Hestene, tog Skaglerne fra, og med Pidsken i Haanden tradskede han ud i Mosen, hvor han traadte igjennem hvert Skridt. Han blev vaad og udskiældte, faldt i Grøvterne og blev rasende, immer snurrede vi ham forbi paa den glatte Is, kaldte

ham „Mis“, og han udstødte de skrækkeligste Trusler. Han fik nu det Indfald at træde heele Isen itu i det lille Kjær. Rummet blev mindre og mindre, jeg var mest bekymret for de smaae Drenge. Jeg gav dem Ordre at spænde Skøiterne af og løbe, selv holdt jeg Bonden i Aande, saa at han ikke mærkede, at de Smaa kom in salvo, han var ufortrøden i at brække Isen. Jeg satte over een af Hovedgrøvterne og med min Pennekniv skjar Skøitesnorene over, og et Øjeblik efter var jeg saa høflig at sige: „Farvel Mis!“ Bonden vendte om til Byen, gik til Provsten og klagede, men der havde ingen Skolediscipel været, som havde udskjældt ham. Der var et Sammenhold og en Esprit de corps, som var mærkelig blandt disse raae Skolediscipler. Havde Bonden faaet fat paa en af de smaae Drenge, havde han vist lemlæstet ham.

Vinteraftenerne havde vi vore Sammenkomster hos een eller anden Kammerat, hvor det ikke var nok, at der blev drukket og røget Tobak, men mange fordærvelige Taler og Exempler nedrev de gode Lærdomme og Formaninger, som de fraværende Forældre havde givet deres Sønner, førend de kom til dette vilde Selskab af unge goodfornothings. Saa aldeles overladte til sig selv vare de fleeste af os, at det havde været et Under, om Tøilesløsheden havde været mindre. Forældre satte deres Børn i Latinskolen, betalte for deres Kost og Logi, og dermed ansaae de dem fuldkommen forsvarligt at have gjort, hvad de burde for deres Sønner. En Præst, *Hoffmann,* havde 3 Sønner i Skolen; han kjøbte et lille Huus, meublerede det sparsomt, sendte en gammel Pige til at holde Huus og en Koe til Huusets Forsyning med Mælk. De tre Sønner mislykkedes aldeles som de fleste andre. Som sagt, jeg var iblandt de faae heldige, som gik Skiærsilden igiennem uden at blive brændt tilskamme, — men ikke ubeskadiget.

Naar vi om Vinteren ikke kunde løbe paa Skøiter

og kiøre i Kane, saa faldt vi paa adskillige Uglspilstreger. Vi vendte Bøndernes Vogne om, satte dem paa de 4 Vognkjæppe med Hjulene i Veiret, eller spændte Hestene fra og reed i flye Galop igjennem Gaderne og bandt dem ved en anden Bondevogn i den anden Ende af Byen. Vi fangede Mosqvevitter [Musvitter, Mejser] og slap dem ind i de mange Værtshuse, som vare i Byen, ved at aabne Døren og lade Fuglen flyve; de fløi da lige imod Lysene, hvorved disse slukkedes som ved Hexeri, som voldte Forvirring imellem de halvfulde vrøvlende Bønder. Immer paa Spil, jo galere jo bedre; hvem der kunde finde paa noget nyt var Anfører. Vore Optøier vare med Variationer i det uendelige, men de anførte Exempler ere tilstrækkelige til at vise, af hvad Art de vare. De ere fremførte for at gjøre rede for mig selv, hvorledes min Characteer blev udviklet, immer svævende imellem Ondt og Godt, meer og meer determineret, og med en Bevidsthed, skiøndt dunkel, om at dertil og ikke videre kan Du gaae og uskadt stoppe. Jeg kan med Sandhed sige, at jeg aldrig drak mere, end jeg kunde taale, eller begik noget, som var slet eller skammeligt, men jeg var dog paa Vei til at blive en Renommist og en maadelig Makker.

Det gik saaledes indtil henimod den Tid, jeg skulde demitteres til Universitetet. Jeg havde aldrig været flittig, men som Søemændene sige, været en temmelig god „Flodeholder“, eller holdt mig iblandt de, som hverken var de første eller sidste, men det var mig dog om at gjøre at faae beste Characteer til Examen artium, thi jeg havde en Æresfølelse, som jeg heele mit Liv igjennem skylder meget.

I det sidste Halvaar, førend man forlod Skolen for at blive akademisk Borger, existerede der en saakaldet Candidatferie; i denne freqventerede ikke de saakaldte Candidater Skolen uden 2 à 3 Gange ugentlig og hvergang kun een à to Timer, i hvilken Tid Rectoren examinerede i de repeterede Videnskaber, som vare fore-

satte os, og tildeelte os Characteerer for Examinationen. Efter disses Værdi bestemte Rectoren, om Candidaten skulde demitteres eller ikke. Jeg læste i denne Candidatferie mere, end jeg havde læst, saalænge jeg havde været i Skolen, og jeg blev demitteret i October 1798 med et godt Testimonium. Jeg var da $17^1/_2$ Aar gammel, velvoxen og som et rødhaaret Menneske betragtet ikke styg.

Jeg sagde nu det kiære Frederiksborg Farvel, hvor jeg havde tilbragt over 4 Aar af min tidlige Ungdom i det heele taget ret lykkelig, hvor min Barndom endte og min Ynglingsalder begyndte, og hvor min Sjæl og mit Legeme prøvedes og hærdedes til Livets svære Kampe. Med Ungdommens sædvanlige Higen efter Forandringer og sangvinske Forhaabninger forlod jeg min ædle Rector, mine Skolekammerater, min gamle Værtinde, som var blevet Enke, medens jeg var i hendes Huus, og som jeg havde agtet som en udmærket proper og ordentlig Kone. Jeg forlod det gamle skiønne Slot i Søen og den høitidelig skiønne Egn med dens mange Minder og drog til Kjøbenhavn.

KJØBENHAVN.

Min Fader ledsagede mig til Hovedstaden, hvor jeg indtil videre fik Logie hos min Onkel *Hans*[1]), som jeg deelte Seng med, og hos hvem jeg og fik The om Morgenen, men maatte betale 3 Sk. daglig for Tvebakker og Mælk til samme; min Fader fik tillige udvirket, at jeg fik Middagsmad ved at gaa om i Byen hos gamle Bekiendtere og i Familien. En Dag var ubesat, nemlig Onsdagen, ligesom jeg ikke havde noget Sted at spise Frokost eller Aftensmad.

---

[1]) Daværende Fuldmægtig i Rentekammeret Hans Paludan (1758—1820), som først Aaret efter, 1799, blev gift med Jacobine Cathrine Krag. Han blev senere Kommissær i Stempelpapirskontoret og Kammerraad.

Jeg fik til Afsked af min Fader 10 Rbd., som er de eeneste Penge, jeg har modtaget, siden jeg kom ud af Skolen, af mine Forældre, og jeg har maattet sørge for mig selv fra den Tid og mit heele Liv til Datum. At min Fader ikke kunde bedre sørge for mig, var vel undskyldeligt, da han havde 9 Børn og var næsten uafladelig syg af Vatersot, havde megen Gjæld og var en meget maadelig Oeconom; men det var lige tungt for mig at spise Naadsensbrød og stundom intet Brød, førend jeg var sat i Stand til at erhverve mig min Underholdning. Jeg følte det trykkende og ubehagelige i min Stilling og foresatte mig, at det ikke skulde vare længe. Min Garderobe var kun yderst tarvelig, men dog efter den Tids Brug saaledes, at jeg kunde uskammet vise mig, hvor jeg kom hen.

Examensdagen kom[1]), jeg indfandt mig med Bevidstheden om, at jeg stod paa svage Fødder, især i Historien, og var just ikke stiv i noget uden Latin, som var det eeneste, vi lærte grundigt i Skolen. Men jeg vilde ønske alle Examinander en saadan Roelighed og Uforfærdethed, som jeg havde dengang. Saaledes erindrer jeg, at Professor *A. Kall*[2]) examinerede i Historien. Jeg havde hørt, at Sesostris var hans Kjæphest. Jeg havde læst om ham og vidste god Besked om denne bekiendte Konge. Kunde jeg faae ham til at examinere mig dér, saa var Spillet vundet. Han begyndte Gud veed med hvad; men jeg fik ham til at høre paa, hvorledes jeg vidste Beskeed om Vasco de Gamas Opdagelser og Søereiser omkring det gode Haabs Forbjerg og til Ostindien, op i Bab el man Deb Strædet, immer med Fingeren paa Landkortet tæt op til Ægypten, gjorde et Spring derind — og nu fik Professorens Helt Sesostris god Leilighed til at træde frem, og jeg var paa mit eget Gebet og erholdt Laud, som jeg aldeles ikke fortiente.

[1]) Talen er her om Studenterexamen, der indtil lidt efter Midten af 19. Aarh. afholdtes ved Universitetet.
[2]) Abraham Kall (1743–1821), Professor ved Universitetet i Historie og Geografi.

Nu nok om Examen artium, som jeg bestod med et godt Laud.

Den piinlige Maade at faae min Føde paa gjorde, at jeg anstrængede mig og fik Informationer og Regents, saa at jeg inden et Par Maaneder havde frie Logie, Brænde og omtrent 16 Rbd. maanedlig; takkede Vedkommende for den nydte Kost og Artighed og følte mig tilfreds for saa vidt. Jeg klædte mig som en Cavalleer og blev antaget i Familien og blandt Bekiendtere med Forekommenhed. Jeg læste nu til anden Examen og gik paa Collegier, informerede og moerede mig, var hiemme i Asminderød i Julen og begyndte, hvor jeg slap, med mine Studier og øvrige Beskiæftigelser.

Jeg havde bestemt baade at tage Examen Philosophicum og Philologicum [1]) et halvt Aar efter Artium. Men dette var svært, naar det skulde giøres tilgavns, især naar der blev brugt 5 Timer daglig til Informationer, og der gik endeel Tid til Fornøielser. Men jeg vilde nu sætte det igiennem og læste især til Philosophicum som den sværeste og tænkte nok, at jeg skulde klare den lettere Philologicum.

Det var noget før Paaskedagene i 1799, at man tegnede sig til Examen hos Rector magnificus, der dengang var Professor *Baden* [2]). Han raadede mig fra at tage begge Examina i et halvt Aar, da han antog det umuligt i saa kort Tid at lære grundigt, hvad der fordredes. Jeg vilde ikke følge hans Raad, men bad ham som en Villighed, at jeg maatte komme op til Philosophicum først, hvortil han svarede, at han vilde see, hvorledes han kunde mage det. Jeg læste nu af alle Kræfter til denne Examen; men om Tirsdagen før Paasken læser jeg til min Forskrækkelse i Porten til Studii-

[1]) Ikke den senere store filologiske Embedseksamen, men en i 1775 indført Tillægsprøve i Humaniora — en efter datidige Vidnesbyrd at dømme højst lemfældig Prøve, som imidlertid var obligatorisk for senere at kunne indstille sig til Embedseksamen. Rahbek og P. A. Heiberg var de første, som i 1777 tog examen philologicum (jvfr. Rahbek, Erindringer I. 220 ff.).

[2]) Jacob Baden (1735—1804), Professor eloqventiæ ved Universitetet.

gaarden, at jeg var slaaet op til Philologicum Tirsdagen efter 2den Paaskedag. Jeg havde ikke seet paa en Linie eller et Ord til denne Examen, og skulde op 8 Dage efter. At det var Malice af *Baden*, var klart, da han vidste nok, at jeg vilde først begynde at læse til den, naar jeg var færdig med den sværere Examen, og han vilde paa den Maade tvinge mig til at læse et halvt Aar længere, end jeg havde isinde, til anden Examen. Dette vækkede min Harme, og jeg besluttede, at han ikke skulde faa sin Villie.

Ved flittig Læsning kunde man dengang i 3 à 4 Uger godt lære, hvad der fordredes til Philologicum; men jeg havde kun een Uge dertil. Jeg gik til min Manuducteur, fortalte ham Sagen og bad ham skaffe mig strax Collegierne over det, *Baden* læste og Professor *Kierulff's* [1]) Collegier over Historien. Dem fik jeg, idet Manuducteuren rystede paa Hovedet og sagde: det gaaer aldrig godt. Fra ham gik jeg op til Professor *Sahl* [2]), som lod sig kiøbe til at give Stympere god Characteer. Jeg fortalte ham ærligt min Status, bad ham hjælpe mig og betalte ham 10 Rbd. for de Collegier, jeg ikke havde hørt. Han dadlede *Badens* Adfærd imod mig, lod mig vide de Steder, han især laae Vægt paa, at man kunde gjøre Rede for, som jeg noterede. Derfra gik jeg hiem paa Regentsen, lukkede mig inde, læste Nat og Dag, gik ikke ud af Huset til den Dag, jeg skulde op. Græsk hos *Sahl* var 3 à 4 Timers Studium, Latin hos *Baden* og Historie til *Kierulff* tog mig den øvrige Tid. Jeg var ikke ængstelig, læste med Roelighed, spiste, drak og sov som sædvanlig, og indfandt mig ved Examen til bestemte Tid.

Baden var den første, han examinerede mig strengt; jeg holdt mig brav og fik laud. Derefter kom *Sahl*. Han

---

[1]) Jørgen Kierulff (1757—1810) blev Professor i Historie ved Universitetet 1791.

[2]) Laurids Sahl (1735—1805) blev Abr. Kalls Efterfølger som Professor i græsk Filologi (1781—1801). Det smukke Lov, som her gives ham, bekræftes andetsteds i Datidens Memoirer.

slog op et Sted i Æschylus, som jeg aldrig havde seet, jeg var vis paa 0. Jeg blev lidt underlig tilmode, men fattede mig og læste op, men traadte Professoren paa Foden. Der laae nogle Papirer paa Bordet. Dem rev jeg ned som af Uforsigtighed, jeg bukkede mig for at tage dem op, rev Bogen ned, samlede Papirerne op, slog op i Æschylus, der hvor jeg havde læst over, bad Professoren om Forladelse, oversatte og analyserede med en Færdighed, som ikke frapperede Auditorium, som havde forstaaet den heele Manøvre og loe under heele Examinationen næsten høit. Jeg fik mit laud, som jeg havde fortient for min mageløse Dristighed. Hos *Kierulff* fik jeg haud. Hebraisk angav jeg ikke. Hoved-Characteer var laud; til Philosophicum fik jeg laud, og nu var jeg færdig med 2 Examiner og havde sat min Villie igiennem.

Jeg fik nu noget over halvtredsindstyve Rigsdaler udbetalt som Oplagspenge fra Skolen og moerede mig fortræffelig, hviilte ud, og skulde nu tage en Bestemmelse om hvilket Fag jeg skulde studere. Jeg havde egentlig ikke Lyst til at hænge i Bøgerne. Jeg prøvede paa Theologie, hvor Dogmatiken stødte min sunde Fornuft; paa Jura, hvor Sort og Hvidt og Hvidt og Sort var altfor meget meleret; paa Chirurgie, hvor de menneskelige Cadavere gjorde mig skye og døvede min Livslyst. Jeg tog derfor ikke fat paa noget alvorligt Studium, havde 5 Timer daglig Informationer og moerede mig forresten saa godt jeg kunde. Det er ikke min Mening à la Rousseau at forfatte en Confession, og om end alle mine Idrætter ikke vare saaledes som *Charles Grandisons*[1]), saa vare de heller ikke værre, end at de med god Samvittighed kunde tilgives en 18-aarig Yngling med varmt Blod, et godt Gemyt og opdragen som jeg var. Men hvorhen min Levemaade vilde have ført, er uvist, havde jeg ikke blevet lidenskabelig indtaget i den smukke Blondine *A. K.*, som var i Huset hos

[1]) Helten i Richardsons Roman af samme Navn.

vores fælles Onkel *Johan Paludan*[1]). Hun var en blid, elskværdig Pige, som jeg troer havde særdeles Godhed for mig. Hun fik at viide, at jeg undertiden ikke søgte det bedste Selskab og bad mig saa kiærlig for hendes Skyld at afholde mig derfra. Jeg lovede og holdt det. Jeg troer, jeg elskede hende heftig. Maaske var det en Overgangsperiode, hvor Lidenskaben giærede.

Immer pønsede jeg paa, hvad jeg skulde tage fat paa for Alvor. Studeringer var jeg ikke oplagt til, ikke fordi jeg manglede Evner, men det stille Liv var ikke til at udholde; det vilde have gjort mig ulykkelig og ikke ført til meere end Middelmaadighed.

Ørn laae paa Regentsen ligesom jeg, jeg omgikkes med ham, og han var en god Ledestjerne, naar jeg vilde have ladet mig lede. *Fangel* kom jeg sjeldnere til, da han studerede saa voldsomt Theologie, at han ingen Tid havde for sine Venner, Lediggjængerne.

Tiden gik hen. Min Kjærlighed til *A. K.* antog en fastere Characteer; jeg gjorde alt, hvad jeg kunde, for at vinde hende. Hun lod til at ville føie mit høieste Ønske, jeg tog Mod til mig, skrev til hende og bad hende om at ville forlove sig med mig. Mit Brev var saa hjærteligt, hengivent, saa kjærligt og ømt, at jeg troede, det var umueligt andet, end at det maatte bevirke, hvad jeg ønskede, da jeg havde Grund til at have godt Haab af de mange kjærlige Blik og Haandtryk, jeg havde faaet til Gjengjæld for min idelig udviste varme Følelse for hende. Jeg fik et Afslag. Formodentlig havde hun, som var et fromt Gemyt, raadført sig med sin Onkel, som var hende i Faders Sted, og han havde viist sig imod denne tidlige Forlovelse, som vilde have havt lange Udsigter, og hun var maaske ligesaa ulykkelig ved at give mig Kurven som jeg ved at modtage den. Men hun var resigneret, det var jeg ikke; det kom aldrig til nogen mundtlig Forklaring imellem os siden,

[1]) Præsten ved Trinitatis Kirke Johan Lønborg Paludan (1757—1840) var gift med Forfatterens Faster Anna Paludan (1760—1827).

og jeg var ikke alene ulykkelig ved mit skuffede Livshaab, men antog endog, at hun havde trukket mig til sig og uforsvarlig skudt mig fra sig. Jeg elskede hende dog endnu; men hendes Brevs afgjørende bestemte Mening tillod mig ikke at fornye mine Ønsker.

Jeg var meget ulykkelig, og som alle heftige Mennesker holdt jeg ikke Maade med min Sorg. Min tidligere Lyst til at fare tilsøes vaagnede igjen med en voldsom Styrke. Jeg havde vel ikke sat denne Plan iværk, naar ikke netop min kjærlige Fader, som længe havde været syg, døde efter mange Lidelser[1]). Men dette bragte mig til fast at beslutte at tumle mig i den vide Verden og døve mit dybt saarede Hjærtes Lidelser ved at trodse Farer og Gjenvordigheder, og muligen derved vækkes af den stupor, som havde bemægtiget sig mig.

Som sagt: Kjærlighed til min Fader havde maaske afholdt mig fra nogensinde at sætte mit Barndoms Ønske iværk, som jeg bestandig havde næret i min Skolegang og senere under mit Ophold i Kjøbenhavn; men nu, da jeg følte Ulyst til at vandre videre paa Videnskabernes Bane, som var forstærket ved min ulykkelige Kjærlighed og krænket Forfængelighed, nu var min Beslutning at fare tilsøes urokkelig. Havde *A. K.* villet foreene sig med mig, vilde jeg formodentlig nu have været en skikkelig gammel Præst; jeg vilde med min faste Villie og Udholdenhed have læst og trællet for hendes Skyld, men Gud vilde det ikke. Det er forunderligt, hvorledes jeg med min hele Sjæls Styrke, med en ubændig Villie bestemte mig til at betræde en Bane, som jeg kunde begribe var tornefuld, usikker, og let kunde tilintetgjøre ethvert Haab, min Familie og jeg selv var berettiget til at nære for min Fremtid. Alle de Overtalelser og Bønner, som ødsledes for at faae mig fra min Bestemmelse, vare forgjæves. Min Moder foreholdt mig min Ubesindighed i stærke

[1]) Han døde 24. Oktober 1799.

Udtryk; men da hun mærkede, at det ikke var en flygtig Idee, saa var hun saa godmodig at hjælpe mig efter hendes ringe Leilighed med nogle Skjorter, en Skinke m. m. til Reisen, og henvendte sig til Kapt. *Koefoed*[1]) paa Christianshavn, som hun tidligere havde kjendt, om jeg kunde komme med et af hans Skibe til Vestindien, som lykkedes hende, mig til liden Baade.

Jeg tog Navigations-Examen, som Lieutenant *Bjelke*[2]) lærte mig maadelig nok. Professor *Lous*[3]) examinerede mig, vistnok meget facilt, saa at jeg fik anden Characteer. Havde det været nutildags, vilde jeg sikkert blevet afviist. *Bjelke* fik 16 Rbd. for sin Underviisning, som han sandelig ikke havde fortient. Det kan ikke lægges mig til Last, at jeg ikke stod mig bedre, da jeg med al min Iver savnede den Anviisning, som absolut var fornøden. Jeg følte, at mine Styrmands-Kundskaber kun vare ringe, men havde hverken Tid eller Raad til at tage Examen om, da jeg tidlig næste Foraar skulde tilsøes.

Jeg fik nu den nødvendige Eqvipering ved at sælge mine Bøger og Sengklæder etc., reiste ud til min Moder og Sødskende i Asminderød for at tilbringe min Tid indtil Reisen, iblandt de mig kjæreste Væsener i Verden. Det var om Vinteren 1799 og 1800, omtrent ved Juletid.

Min Moder var nu Enke med 9 Børn, hvoraf ingen kunde ernære sig selv undtagen *Georg*[4]) og jeg. *Hans*[5]) var i Herlufsholms Skole og havde eet Aar tilbage, inden han kunde blive Student. Min Søster *Frederikke*[6]) var omtrent 3 Aar yngre end jeg, hende havde jeg meget kjær. Hun var holdt meget strengt af min Moder

---

[1]) Den rige Grosserer og Brygger, fhv. Koffardikaptajn Hans Peter Kofoed (1743—1812), der boede paa Christianshavn (den Heeringske Gaard), og som efterlod sig store Godser og Rigdomme.

[2]) Sekondlieutenant Johan Christian August Bjelke (1781—1846), senere Kammerherre og 1840 Kommandør.

[3]) Professor, Navigationsdirektør Christian Carl Lous (1724—1804).

[4]) Georg Flemming Paludan (1782—1839) var dengang i Tømrerlære.

[5]) Se om ham ovenfor Side 8.

[6]) Frederikke Paludan var født den 8. Novbr. 1784, se nedenfor.

ligesom *Georg* og især jeg, og hun var derfor ikke lykkelig; hun var kjærlig imod sine yngre Sødskende, og disse elskede hende til Giengjæld; hun var i det heele et ædelt Væsen, som kun nød liden Lykke i dette Liv, og hun maae vist derfor have faaet Opreisning i Aandernes Rige, hvor jeg haaber at mødes med hende. Den kjære *Georg* var som sagt sat i Huset hos Ankersmed *Lund*, hvor han skulde behandles som en Søn. Begyndelsen var god, han havde en lille Hest og blev behandlet som et kjært Barn af Familien, men det varede ikke længe, han blev sat i en almindelig Almueskole, og efterhaanden blev han et Slags Tienestetyende i Huset. Hans Opdragelse blev aldeles forsømt, og hans livlige Munterhed forsvandt ved en ublid Behandling hjemme og i Skolen. Da han var confirmeret, blev han som et andet fattigt Barn sat i Tømmermandslære hos *Kirkerup* [1]), hvor han kom i Huset og maatte formelig gjøre Tjeneste om Vinteren i Kiøkkenet og Gaarden, hugge Rendestenen op, staae bag paa Karethen etc. Han gik paa Tegne-Academiet med de andre Haandværksdrenge, hvor han lærte at tegne ret godt, arbeidede haardt om Dagen paa Tømmerarbeide, blev mishandlet af de raae for det meste tydske Haandværkssvende og lærte at hugge med en Øxe. Det havde en ulykkelig Indflydelse paa hans heele jammerlige Liv, kuns Faa vare de, som overbar med ham i hans ældre Alders Svagheder, som vare Følgen af en forsømt Opdragelse og Selskabet, han var kastet ind i fra hans Ungdom. Længere hen vil jeg komme til at omtale denne kjære Broder, som jeg bebreider mig ikke at have gjort nok for.

Da jeg har omtalt de ældre Sødskende, vil jeg continuere om de yngre. *Louise*, min næstældste Søster, var et yndigt Barn med et lyst Hoved, hun var min Moders kiæreste Datter. Hun blev sat i Pension i et

[1]) Den senere fra Bombardementet 1807 saa bekendte Brandmajor og Tømrermester Andreas Johannes Kirkerup.

Pigeinstitut, hvor meget af hendes Naturlighed ombyttedes med Kunst, dér fik hun Børnekopper, som defigurerede hendes yndige Ansigt, men dog var hun en smuk sjælfuld Pige [1]).

Tvillingbrødrene *Christian* og *Frederik* vare to livlige, rødmussede, rødhaarede, fregnede, kloge, flittige Drenge, saa lige hinanden, at vor Fader selv ikke var istand til at kiende dem fra hverandre. De gik i Skole i Asminderød hos Degnen. *Julius* og *Wilhelmine* vare smaae Folk, som hørte hjemme i Ammestuen [2]).

Saaledes var Familiens Status, da jeg førend min Afreise opholdt mig i Hjemmet. Jeg hjalp min Moder med hvad jeg kunde præstere, f. Ex. med Opmaaling af Korn paa Loen, Hestenes og Køernes forsvarlige Pasning, Skovning etc., repeterede mine nautiske Lærdomme, og moerede mig eller forslog Tiden ret taalelig. Imellem følte jeg vel en trykkende Smerte, naar jeg tænkte paa Adskillelsen fra de mange Kjære og fra hende, som jeg elskede, og som jeg troede havde gjort Uret mod mig; men dette sidste var ogsaa den Stimulus, som vilde døve Afskedens tunge, bittre Smerte, naar den Tanke at forlade Moder og Sødskende under de forhaandenværende precaire Omstændigheder pinte mig og næsten overvældede mig. Min Beslutning troe søgte jeg ved alle Leiligheder at erhverve mig Kundskab om, hvad der angik Søevæsenet. Jeg gjorde Bekiendtskab med en norsk Kaptain *Prosgaard*, som laae indefrossen i Nivaa Havn; jeg var ombord hos ham og flere andre Skibskaptainer af andre Nationer. De modtoge og belærede mig med god Villie, da de hørte, at det var min Agt at blive Søemand, gav mig Raad og lod mig øve mig i at entre tilveirs paa deres Skibe,

---

[1]) Louise Paludan (1789—1821) blev 1813 gift med cand. jur., senere Herredsfoged, Justitsraad Jesper Peter With. (Se Pers. Tidsskr. IV. 2. Reg. og C. L. With, Mindetale over Justitsraad Jesper Peter With. Kbh. 1891).

[2]) Om de tre Drengebørn, af hvilke de to første blev Kommandører i Marinen, den sidste General, se nedenfor. Wilhelmine Paludan (1796—1872) blev 1818 gift med Grosserer, Sukkerraffinadør, Oberstlieutenant i det borgerlige Artilleri David Borgen.

og da Isen brød op, gik jeg med *Prosgaard* til Kjøbenhavn.

AFREJSEN FRA KJØBENHAVN.

DER var iblandt mine Oncler og Tanter forskiellige Meninger om min usædvanlige Fremgangsmaade, nogle rystede paa Hovedet, andre betragtede mig som et forulykket Subject; nogle bebreidede mig min Daarskab, og alle ansaae min Handling som ubetænksom og uforsvarlig. At det vel ogsaa var en uforsigtig og forunderlig Idee, der havde betaget mig, vil jeg ikke nægte, men den eengang tagne Beslutning var fast, at vakle i den havde bragt mig Skam; og maaske lidt Forfængelighed stak under den eiendommelige Handlemaade, og om jeg endog i enkelte Øieblikke tænkte: Hvad vil det dog blive til? saa havde jeg en god Portion Selvtillid, og den hjalp mig, naar jeg fik Skrupler.

Skibet, som jeg skulde fare med, tilhørte Kaptain *Koefoed*. Det hed „Cornelius", var en Bark, omtrent 100 Com. Læster. Det førtes af en Kapt. *Johansen*, Oberstyrmanden *Lund*, 2den Styrmand *Møller*, en gammel norsk Baadsmand, en Tømmersvend fra Kjøbenhavn og forresten 10 Mand af det værste Skrabsammen, der kunde kaldes Matroser. Desuden havde vi 4 Aarstienere som Passagerer til en Fregat stationeret i Vestindien. Skibet laae under Ladning ved nuværende Holms Plads [1]). Jeg gik paa Arbeide eller Sjov hver Dag for Dagløn og fik i de første Dage et Begreb om, hvad jeg kunde vente mig. Ladningen var indtagen. Skibet udenfor Bommen. Jeg havde taget Afsked med min Moder og Sødskende; den var tung, især med *Georg* og *Frederikke*; min Moder havde saamange væsentlige Bekymringer for Fremtiden, som absorberede alt andet, og hun sagde mig Farvel uden at være synderlig rørt.

[1]) Imellem Knippelsbro og Langebro.

Skibet laa seilklart. De faa Dage, jeg havde været ombord, vare nok til at see, at jeg vilde faae et Helvede. Kosten var raadden og uspiselig: Flæsket harsk og gult som Saffran, Kjødet lugtede som et Aadsel, Beskøiterne fulde af lange gule Orme, Ærter og Gryn mugne og hang sammen i Klumper, Øllet suurt, og det Smør, vi fik, havde en Lugt som Tran. Inden vi kom tilsøes, var saaledes den Proviant, vi skulde leve af hele Reisen, aldeles fordærvet. Den var nemlig kiøbt paa en Auction paa Asiatiske Compagnie efter at have gjort en China-Rejse, formodentlig for en Bagatel som Svineføde. Vi maatte arbeide strengt fra Morgen til Aften, og fik jeg da Prygl af Styrmændene for ingenting og for alting. Med den beste Villie var det ikke mueligt at undgaae at blive mishandlet. Da fandt jeg just ikke Behag i Søelivet, og jeg vilde gierne have forandret min Beslutning og blevet Student igjen, naar jeg ikke maatte have forgaaet af Skam ved et saadant Tilbageskridt — ikke for Død og alle Ulykker havde jeg kunnet beqvemme mig dertil, holdt Modet oppe det beste jeg kunde og tog det som det faldt.

Der kom en Veiermester *Olivarius* med Kone og Børn ombord for at gaa som Passagerer med til Vestindien [1]). De havde Kahytten, Kaptainen og Styrmændene havde et Par smaa Lukafer i Kahytgangen.

Baadsmanden var en skikkelig gammel Søemand, som jeg stod mig godt med. Han lærte mig min Dont, og saaledes var jeg snart ligesaa god som mange af de øvrige Matroser, som vare i det Hele en slet Besætning. Der var meget at bestille med Opvartning af de mange Passagerer, og Kahytdrengen, en lille Dreng, kunde ikke overkomme den alene, hvorfor Kaptainen befalede mig at varte op i Kahytten. At demonstrere derimod vilde have været det samme som at nedkalde

[1]) Johannes de Fine Olivarius (1760—1819), der selv havde været Sømand, blev 1791 Toldkontrollør paa St. Croix, 1800 Proviantsforvalter og Vejermester sammesteds, 1814 Kasserer og Kæmmerer paa St. Thomas og Kammerraad.

alle Ulykker over mig, og alligevel været tvunget til Lydighed imod min Villie, maatte jeg føie mig i, hvad der ikke kunde være anderledes. Men finde mig i at være Oppasser, denne ydmygende Stilling, saarede min Følelse i den Grad, at jeg besluttede, hvad det skulde koste, at faae en Forandring deri.

Jeg vidste, at jeg for at naae mit Maal vilde komme til at gaae en Skiærsild igiennem, som ingen Spøg var; men min Beslutning var fattet: jeg slog Tallerkener, Fade, Terriner etc. itu, fik hver Dag Prygl derfor, men blev ufortrøden ved. Endelig slog jeg et Kompas itu, som hang under Kahytsdækket, en saakaldet „Sladdrer“ [1]). Dette bragte mig da ud af Kahytten, saaledes bearbeidet af Kaptainens Næver, at Blodet flød ud af Næse og Mund, og med ophovnede Øjne. Men jeg var nu frie for Opvartning og gjorde Tjeneste som Sømand. Men formodentlig havde Passageren *Olivarius* viist mig den slemme Tjeneste at sætte ondt for mig hos Kaptainen, da jeg havde viist mig vrangvillig imod ham som Opvarter. Thi jeg blev ved alle Leiligheder hundsket og mishandlet, og han var immer den, der moerede sig derved. Det at jeg var Student og var nu Matros, gav ham Anledning til at troe, at jeg var et mauvais sujet, som Familien vilde være af med; og han troede, at jeg burde tugtes for mit eget Bestes Skyld. Han var Skyld i, at jeg leed meget ondt.

Vi fik en Aften, da det var mørkt, Kjending af Land i Nærheden af Dünkirken og stod ud igjen derfra. Det var et Under, at vi ej forliiste. Om Morgenen saae vi flere Vrag paa Strand, og Søen var høi. Vi mødte en Baad fuld af Folk, som gjorde Tegn til os for at blive taget ombord. Men vi seilede fra dem, og det Umenneske, som var vor Kaptajn, loe, idet han sagde: „Fanden skal have den Uleilighed at sinke sig med at berge Folk, det giver kun Ophold og Udgifter.“ Ved næsten et Un-

[1]) Sladrekompasset er et lille Kompas i Skibsførerens Kahyt, hvormed han kan kontrollere, om Rorgængeren holder Kursen.

der var han og vi alle nogle Timer før undsluppen at friste samme Skjæbne som de skibbrudne Folk i Baaden — og dette bragte ham ikke til Eftertanke. Hvad skulde man kunne haabe af et saadant fordærvet Væsen?

Vort Lukaf var et malpropert Opholdssted, tildeels opfyldt med Varer. Vi laae i Hængekøier, halv paaklædte, for at kunne komme op med en Fart, naar det behøvedes. Da Mandskabet var slet, saa purredes ud hver Gang der skulde rebes et Mersseil, og da Vejret var uroligt, indtil vi naaede Passaten, var det næsten hver Nat, at vi bleve purrede ud med de Ord raabte ned igjennem Lugen: Reis, reis! Rebe, rebe! Ligesom vi laae, med et Par tynde Beenklæder, stundom uden Hat og Skoe, foer vi ud af Køien, op ad Stigen igjennem Lugen, hvor en af Styrmændene stod og uddelte Tamp iflæng, ligesom man passerede ham. I svære Byger, hvor Regnen pidskede os i Ansigtet, og gjennemblødte de faae Klæder, vi havde paa, entrede vi tilveirs, med Tampen gaaende over Ryg og Been, saalænge vi kunde naaes fra Dækket, og op i Vantet. Det var næsten heele den Commando, der brugtes for at rebe.

I Franske Bugten imellem Canalen og Kap Finis terræ laae vi en Dag i Stille med en frygtelig Dønning. Skibet var meget stift og var derfor lastet med lette Sager underst og de svære øverst for at formindske Stivheden og gjøre det roligere i Søen; men alligevel rullede og slingrede det saa voldsomt, at Masterne nær havde gaaet overbord. Med Solens Nedgang reiste der sig en sort Banke paa den nordvestre Himmel, der bebudede et Uvejr — — [1]).

Vi fik igjen godt Vejr og slingrede i Passaten med Læseil til begge Sider. De tropiske Nætter med den reene blaae Himmel besaaet med Stjerner vare nu den eeneste Tid, jeg havde til i Rolighed at gjøre Betragtninger over min Stilling. Jeg var ikke frie for Hjemvee og betragtede oftere de lavere Stierner paa den østlige

[1]) En vidtløftig Beskrivelse af en voldsom Storm forbigaas.

Himmel med den Tanke: nu er det tidlig paa Aftenen i Asminderød og Kjøbenhavn, og mine Kjære og jeg kunne dog paa eengang have et fælles Punkt at see op til — det var mig en Trøst, ja, det var det ofte.

Foruden den fordærvede Kost var Vandet nu ogsaa saa raaddent, at det stank og var fuldt af langt Slim. Plagerier af alle Slags var Dagens Orden. Vi skibmandede heele Dagen i den brændende Solheede og tilsatte og bjergede de lettere Seil hvert Øieblik. Saaledes var det ofte, at jeg paa een Vagt maatte kneble Bovenbramseil ud og ind paa Stor- og Fortoppen 3 à 4 Gange, og entrede da først op paa Stortoppen, ned igjen og op paa Fortoppen og ned igjen, og saaledes continuerede, saa ofte det behagede Kaptainen og Styrmanden, ofte for at moere Passagererne eller — som Kaptainen sagde — for at lære mig at kiende Christus uden Psalmebog. At denne Entring var besværlig i den stærke Heede kan vel tænkes; men det værste var, at jeg maatte entre op ad Bramvanterne, hvor der ingen Vevlinger var, og naar Vanterne ved Slingeragen slappedes og igjen stivnede, gav det et saa stærkt Ryk i Vanterne, at jeg var tidt nærved at slippe. Jeg beed Tænderne sammen og slyngede de nøgne Been krampagtig om Vanterne, og naar jeg da kom op paa Bommen, sortnede det mangen Gang for mine Øine. Banden og Skiælden lød fra Dækket, og ofte ventede der Tamp paa mig, naar jeg kom ned, og blev jaget op paa den anden Top. Blodet flød ned af mine skamfilede Been, Hud og Kjød blev gnavet af ved de idelige Entringer og af det nøgne Bramvant, og dybe Ar kunne endnu bevidne Sandheden af denne grusomme Behandling. Ved den idelige Øvelse styrknedes imidlertid mine Armkræfter, og jeg blev ved denne voldsomme Motion frie for Skjørbug, som den usle Kost og det raadne Vand vist ellers havde udviklet.

Der var Ondskab i denne Behandling. Maaske havde Kaptainen kommet efter, at det ikke havde været af

Vanvare eller Vaade, at jeg havde slaaet saa meget itu af hans Terriner og Tallerkener m. m. Maaske havde jeg iblandt de andre Folk udladt mig med Trusler, om naar jeg kom hiem, at jeg da vilde paatale den skammelige Behandling og den slette Kost; og dette igjen var forebragt Kaptainen af en Øretuder eller Spion, som han havde iblandt Mandskabet — en Nordmand, som hed *Lars*. Vist er det, at jeg senere kom til Vished om, at Kaptain *Johansen* frygtede for, at jeg skulde komme levende hjem, hvorom jeg længere hen i mine Erindringer vil fremføre Beviis.

ST. CROIX.

Efter en Reise af 7—8 Uger kom vi til St. Croix's Vestende, hvor vi ankrede paa 7 à 8 Favne Vand. Det grønne Land og de smukke Bygninger var et kvægende Syn, og den Følelse, at jeg igjen var i Nærheden af Mennesker, hos hvem jeg kunde finde Hiælp, var trøstende. Passagererne gik iland. Der kom adskillige velklædte Folk ombord for at høre Nyt fra Moderlandet. Jeg blev ikke ændset af dem, da jeg ikke saae anderledes ud end de andre lurvede Matroser. Det var naturligt; men det piquerede mig, og jeg besluttede, at jeg vilde snarest muligt separere mig fra det usle Selskab, jeg var kommet i, og som var mig modbydeligt. Men hvordan? Min Lyst til Søen havde ikke tabt sig; men slettere Behandling og Selskab, end jeg havde truffet paa, kunde jeg ikke faae, og jeg ønskede min Befrielse. Arbeidet ved Losningen var svært, og Transporten fra Landingsstedet til Magasinet eller Butikker oppe iland var umenneskelig. Kasser, Foustager, Baller med Varer af forskiellig Slags blev lagt paa vores Ryg, vi maatte bære disse svære Byrder igjennem dyb Sand, ofte styrtede jeg under Byrderne og blev værre be-

handlet af mine Bødler end den elendigste Vognmandshest. Det er utroligt, hvorledes det gik til dengang i Vestindien; og derfor vilde ingen flinke Matroser tage Hyre paa det Farvand, og derfor havde vi saadant et Udskud af Mandskab.

Jeg prøvede paa at faae Entré til Chefen for den daværende stationerede Fregat, Capt. *v. Thun* [1]), men det lykkedes ikke. En Officeer kom ombord i Anledning af de Folk, vi havde havt med til Fregatten. Jeg klagede min Nød for ham og bad, at jeg maatte komme ombord i Fregatten. Han henvendte sig til Kaptainen, som forhindrede det, og gav mig en Lussing, da Lieutenanten var gaaet fra Borde. Jeg forsøgte hos Autoriteterne i Land at komme frie fra Skibet, men forgjæves.

Ladningen blev udlosset, men vi kunde ingen Ladning faae, da der havde været en maadelig Høst, og det blev bestemt, at vi skulde gaae til Nordamerika og søge Fragt. Jeg saae nu ingen Ende paa det Slaverie, jeg var i; og det hjalp ikke, at jeg hos Autoriteterne protesterede imod at gaae med Skibet, hvormed jeg kun var forhyret til St. Croix. Der var ingen Ret at faae, og jeg var ilde tilmode ved de Udsigter, jeg havde; men der var for Øieblikket intet ved at gjøre. Vi opholdt os henved 8 Uger ved Vestenden eller Frederiksted for at forhandle en Deel Varer og tage Ballast ind, som vi førte ombord med Storbaaden, som var et besværligt Arbejde. Vi laae Baaden saa langt ind i Landingen som mueligt og bar Sand i Pøse fra Strandbredden ud til Baaden og maatte vade dermed til over Bæltestedet. Jeg havde faaet en Finger klemt itu ved Losningen, som smertede mig meget, men jeg maatte ligefuldt deeltage i alt det svære Arbeide, det salte Vand og Sand kom i Saaret og foraarsagede mig Piine. Uagtet den slette Behandling, den usle raadne Kost og

[1]) Fregatten „Thetis“ sejlede under Kommando af Kaptajn Carl v. Thun (1756—1823) den 3. Juli 1799 fra Kbhvn. for at afløse „Freja“ paa den vestindiske Station og kom næste Aar (1800) tilbage. Han blev 1811 Indrulleringschef og Overlods i Slesvig, 1812 Kommandør.

det frygtelige Arbeide var jeg ved god Helbred og tabte ikke Modet. Et Beviis paa dette vil jeg fremføre, som characteriserer min Uforsagthed. En Dag blev Storbaaden sendt med Baadsmanden og Folk, hvoriblandt jeg var, ombord i et Skib, som hørte under samme Rhederi som vores, for at hjælpe at lette hans Ankere. Da jeg kom der ombord, traf jeg en fordums Skolekammerat fra Frederiksborg, som heed *Madsen*, der ligesom jeg havde forladt den studerende Vei af Lyst til Søen; det var en særdeles godmodig, spædlemmet from Person, et Par Aar yngre end jeg[1]). Han havde paa det nærmeste havt samme Behandling som jeg, men var aldeles forsagt. Han var ansat som Koksmath eller Kokkedreng, da hans Skib var betydelig større end vores. Han stod og beklagede sig for mig og græd, da Kokken gav ham et Slag med Grødsleven og jagede ham ind i Kabyssen; dette hævnede jeg øieblikkelig ved at placere begge mine Knytnæver i Kokkens Øine og min Pande i hans Næse og Mund, saa han tabte Syn og Lugt. Skibets Styrmand kom til, men jeg var nede i vores Baad paa Siden og fortalte ham, at dersom han kom ombord i den, skulde jeg flække hans Pande med et Spandholt, som jeg havde væbnet mig med. Han bandte og jeg loe, mine Kammerater inclusive Baadsmanden havde ikke noget imod, at jeg havde tugtet Kokken og truet Styrmanden, da de alle vare ærgerlige over, at vi skulde trælle for Fremmede uden Godtgiørelse. Jeg vil ikke gjøre mig til af denne Bravour, men hvorledes skulde jeg tage min gamle stakkels Skolekammerats Parti paa anden Maade. — *Madsen* kom hiem med Skibet, som seilede samme Dag til Kjøbenhavn, forlod Søelivet og blev efter nogle Aars Forløb Fuldmægtig i Rentekammeret.

Imedens vi toge Ballast ind, havde den megen Vaden i Søen og den brændende Soel paa det vaade Le-

[1]) En Peter Ejlert Madsen blev demitteret fra Frederiksborg lærde Skole 1801.

geme bevirket, at heele den eene Side af min Underkrop sattes i een eller flere Vabler, som gjorde ondt, naar jeg bevægede Benet, og endelig gik itu. En vandagtig Vædske flød ud, Huden gik af. Det blodige Kjød sad blottet, og jeg maatte alligevel arbejde. Det var en Tortur, naar det fine Sand satte sig i det blodige Kjød. Det var oprørende, som jeg blev behandlet.

TIL SAVANNA.

ENDELIG seilede vi nordefter. Vor Bestemmelse var Savanna i Georgien. Det var ordentlig en Lyst at komme igjen til Søes og forlade det afskyelige Land, hvor Penge var alt og Mennesker kun Vahrer, hvor de Sorte havde det bedre end vi ombord. Havde det varet længere med Opholdet i Vestindien, var jeg vist blevet syg, da jeg i de sidste Døgn befandt mig ilde. Men nu engang igjen ude paa det aabne Hav recolligerede mig.

Da vi havde passeret den Franske Sailor — en hvid Klippe, som efter Sagnet blev engang attaqveret af et engelsk Krigsskib, som antog den for en fiendtlig eller fransk Seiler — kom en Dag en svær Skonnert faldende ned paa os. Det var en Privateer eller Sørøver, som den Tid var omtrent eensbetydende. Den drejede til Luvart — smukkere Fartøi kunde man ikke se. Den var saa nær, at den kunde praje os. Vores Kaptain blev befalet i en uhøflig eller befalende Tone, strax at komme ombord med sine Papirer. Søen var høi, men det hjalp ikke, han maatte lystre. Vor Hækjolle blev sat ud, og det var en Lyst at see, hvorledes vor Kaptain imod sin Villie maatte afsted, hvor han blev vadsket i det lille Fartøj, som knap kunde vage i den høie Søe.

Skonnerten var fuld af Mandskab, man kunde tydelig see dem myldre paa Dækket med deres brune og sorte Ansigter, alle med røde Huer og Skjorter, Folk,

som Myrderi var Tidsfordriv og Rov var Haandværk. Alle havde nu travlt ombord hos os med at grave ned i Sandet i Lasten, hvad de vilde skjule af nogen Værdie, ifald — som man ventede — der skulde komme Fartøi ombord til os fra Piraten.

Kaptainen kom nu ombord igjen, og Skonnerten skiød som en Piil forbi os til Luvart, satte alle muelige Seil til for de Vind, og vi fortsatte vores Kurs. Aarsagen til at vi slap saa hurtig og saa heelskindet var, at en Skonnert med Pres af Sejl bar ned imod den og os, som var observeret af Piraten, førend vi saae den. Den jagende Skonnert kom et Par Timer senere ned til os. Det var en dansk Krigs-Skonnert, ført af Lieut. *Federsen*, som løb os agterom, dreiede til Vinden i Læ og fik nogle Oplysninger af vores Kaptajn i al Hast om den Skonnert, som havde overhalt os; og holdt efter den med Force af Seil. Om det var i en Affaire med bemeldte Skonnert, at Lieut. *Federsen* blev skudt, og om det netop var ved at opjage den da, er jeg ubekiendt med. Man da det netop var kort efter, at vi saae ham jage Skonnerten, at han blev skudt, saa er det nok mueligt, at det var i den Affaire [1]).

Vi vare længe underveis og havde samme Behandling som forhen. Kjødet var saa stinkende, at det var aldeles umueligt at nyde, og vi kastede det da overbord, dog ubemærket, da der ellers vankede Tamp. Smør fik vi ikke, da Kaptajnen havde solgt alt i Vestindien. Der var ikke tabt stort ved, da det var uspiseligt, naar man ikke brunede det stærkt paa en Pande og kom dygtig Løg i det. Gryn og Erter maatte formelig slaaes itu med en Moskølle [2]), førend de kom i Gryden. Vi sultede ordentlig, fordi man ikke kunde faae den modbydelige Føde ned.

[1]) Skonnerten „Den Aarvaagne“ under Premierlieutenant Hans Fædder, født 1768 (ikke Federsen), var stationeret i Vestindien. 1. Septbr. 1800 havde Skonnerten en Fægtning med en engelsk Kaper, der kostede Chefen og en Mand Livet (Se With, Danske og Norske Sø-Heltes Bedrivter. Kbh. 1879. S. 12).

[2]) Moskølle, en tung Træhammer, der bruges ombord til at banke Tovværk med osv.

Amerika fik vi nu Landkjending af, og endelig fandt vore maadelige Navigateurer Indløbet til Savanna-Floden. Landet var meget lavt, Floden fuld af smaae Øer. Bredderne af Floden vare sumpige, og længere oppe i Floden vare de besaaede med Riis. Endelig kom vi op til Byen, slog Seilene fra, udlossede Ballasten og begyndte at lade med svære Bjælker og Pibestaver.

Byen var smuk, for det meeste Een-Etages Huuse med Verandaer og smaae Hauger omkring dem. De umaadelige Skove laae tæt bag ved Byen, og man hørte især i den stille Nat en uafbrudt Brummen og Brølen fra Skovene. Floden var muddret og fuld af Aligatorer. Der var ogsaa den besynderlige Knurfisk, som giver en knurrende Lyd fra sig; vi fangede den med Snører om Natten paa Vagten og spiste den som en Lækkerbidsken. Vi fik Lov at gaae i Land om Søndag Eftermiddag. Jeg gik med mine Lazaron-Kammerater og besaae Byen og fordrev Tiden i Værtshuuse, hvor jeg gjorde mine Bemærkninger over de usle, sletklædte Folk, som vort Mandskab bestod af, og som især stak af imod de velklædte amerikanske Matroser, som havde Lommerne fulde af spanske Dalere, og som havde et frisk Udseende, og som saae paa os udsultede Stakler med en Slags Haan. Det var saaledes jeg havde forestillet mig, at Matroser skulde see ud. Sammenligningen imellem dem og os var nedslaaende. Hvad Under, at jeg ønskede at bytte Stilling? Der var dengang ingen dansk Consul i Savanna, og jeg kunde ikke ti Ord Engelsk. Hvorledes skulde jeg slippe fra det frygtelige Tyranni, jeg var under ombord?

Det varede ikke mange Dage, saa var Baadsmanden og 2 Mand deserteret. Et Par Dage efter gik atter 2 af de bedre Folk fra Skibet. Immer blev Arbeidet sværere, jo færre vi vare. Kaptainen tog Sjovere an og betalte dem een Spanskdaler daglig. Han var gjerrig og afskedigede dem igjen. Tømmerlasten kom ikke al-

tid til Skibet, naar vi havde faaet den sidste Last ombord, og i den Mellemtid arbeidede vi tilveirs.

Det hændte sig en Dag, at jeg skulde entre op med en Blok til Sidetaklet. Vanterne hang slappe, Vevlingerne vare aftagne. Jeg var mat af strengt Arbejde og slet Kost. Heeden var umaadelig. Da jeg kom noget op i Vantet med den svære Blok hængende over Armen, flød Blodet ned paa Dækket fra mine gamle Ar paa Beenene, og med Nød og Næppe fik jeg Blokken haget i Hængeren og kom ned igjen. Jeg pustede og stønnede af Udmattelse. Kaptajnen var paa Dækket. „Vil Du rappe Dig at komme op med den anden Blok, din Himmelhund!" brølede han og lettede en Ende. Jeg tog Blokken, entrede op om Bagbord ligesom før om Styrbord. Men da jeg kom op i Vantet, kunde jeg ikke mere. „Vil Du herop!" sagde Kaptainen og rystede Vantet med al Magt. Jeg hang endnu fast. Nu traadte Tømmermanden frem og sagde: „Nej, det er for galt, Hr. Kaptain." Han blev ved at ryste Vantet, og ned faldt jeg paa Dækket og slog mig slemt, dog uden at blive lemlæstet, som var et Under, da den svære Blok, det haarde Dæk og Højden, jeg faldt fra, som vel var 8 à 9 Alen, vare tilsammen Anledning nok til at slaaes ihjel. Jeg faldt ned og blev liggende som død uden at røre mig. Kaptainen sagde da: „Jeg skal nok hilse Din Moder fra Dig!" og gik ned ad Dækket. Tømmermanden tog mig op og bar mig ned i min Køie. Der blev aldeles intet foretaget af Kaptainen og Styrmændene for at hjælpe mig tilrette.

Jeg kom mig igjen. Men efter dette Attentat paa mit Liv besluttede jeg ved mig selv at frelse det om mueligt, da jeg nu var overbeviist om, at Kaptainen ikke vilde lade mig komme hjem. Jeg arbeidede nu igjen daglig paa Lastens Indtagelse, som var et haardt Arbeide; og naar de svære vaade Bjælker rutschede ned i Lasten fra Ladeporten i Boven og foer fra den eene Side til den anden, var man i Livsfare. Naar man

heiste Pibestaver op af Vandet, som var i store Bundter med Træbaand om, saa var det flere Gange, at Vandslanger, som havde boet i disse Bundter, hvislende skød sig ud og kom i Berørelse med vore nøgne Arme og Been, naar de kom ud af Vandet. Vores Lukaf eller Rummet, hvor Mandskabet laae, var paa et Halvdæk tæt foran for Kahytten. Det var aldeles aabent ud til Lasten. Dér sov vi om Natten i den giftige Dunst, som udviklede sig af det vaade Tømmer og de vaade, slammede Pibestaver, som ligefra den muddrede Flod var indtaget i Skibet.

Om Natten holdt vi Vagt paa Dækket. Dér og i vore Køjer bleve vi forbidte af de Millioner Muskitos, som sværmede over og nede i Skibet. Det var forunderligt, at jeg kunde holde al den Mishandling ud saa længe. Min kraftige Natur og især mit freidige Mod holdt mig oppe i lang Tid. Endelig bleve vi alle syge af Klimatfeber, som man kaldte „fever niger“, som begyndte med Svulster i Underlivet og i Hovedet med Delirium. Vi bragtes iland og indlogeredes i nogle usle Hytter eller Træskuure i Udkanten af Byen paa forskiellige Steder, hvor Kaptajnen kunde faa det for bedst Kiøb. Jeg laae længe syg, vel 2 à 3 Uger, og var Døden nær. Jeg havde paa een Gang 5 spanske Fluer, det kan jeg huske. Jeg kan ogsaa huske, at Kaptainen engang kom ind, hvor jeg laae syg, med Støvler, Sporer og Ridepidsk. Og da jeg ikke havde taget den Medicin, Lægen havde beordret, hævede han Pidsken for at tugte mig, og havde ogsaa udført Straffen, dersom ikke Konen, som pleiede mig, havde holdt hans opløftede Arm og udraabt: „Dont you not be ashamed to beat a dying seaman“. Det Monster forlod mig, og jeg saae ham ikke mere i Amerika; men som en ond Dæmon plagede mig Erindringen om ham i lang Tid derefter, naar Phantasien var i Oprør.

Kun langsomt skreed min Helbredelse frem i den svære Sygdom, jeg leed af, og Kræfterne kom sparsomt

tilbage. Det var i September, at jeg kunde forlade mit Logie, og jeg begyndte at tænke over det Helvede, jeg igjen skulde ind i, naar jeg kom mig saavidt, at jeg skulde ombord igjen i det forladte Skib, som var blevet berygtet i Havnen for den slette Behandling af dets Mandskab. Jeg tænkte paa de gruelige Mishandlinger, jeg havde liidt, medens jeg havde Kræfter til at udholde dem, og jeg kunde ikke antage, at der vilde skee nogen Forandring heri, og det var let at indsee, at jeg ikke vilde holde længe ud med de svækkede Kræfter, jeg nu var reduceret til. De voldsomme Attentater paa mit Liv og Lemmer, der vare af den Beskaffenhed, at jeg havde Grund til at troe, at Kaptainen helst saae, at jeg ikke kom levende hjem — og endelig, at jeg ikke var forhyret med Skibet anderledes end til de Dansk-Vestindiske Øer og ikke videre, og at der var ingen muelig Maade at blive afmynstret fra Skibet paa lovlig Maneer, bestemte mig til at forlade det for at frelse mit Liv.

Der var kun Tømmermanden, som var gift i Kjøbenhavn, Kokken, en gammel norsk Matros, som heed *Niels*, en svensk Matros *Peter*, Bødkeren og jeg tilbage af heele Mandskabet. De øvrige vare gaaede fra Skibet, *Niels*, *Peter* og jeg vare syge i Land. Vi tre krøb hen til hinanden, da vi begyndte at faae lidt Kræfter. En Dag kom *Niels* og *Peter* hen til mig, og Talen faldt paa det elendige Liv, vi skulde nu igjen begynde at føre ombord. De gik varsomt til Værks — slog paa den Streng, hvem der var saa lykkelig nu som vores Baadsmand og øvrige Kammerater, der vare deserterede, og som nu kunde nyde en god Behandling, god Kost og høi Hyre. Ja, havde vi døet i den overstaaede Sygdom, da havde vi havt Ende paa det paa eengang — istedetfor at pidskes og slides ihiel, da havde vi det bedre end at leve i et saadant Slaveskib, etc.

En anden Gang kom en gammel svensk Baadsmand med *Niels* og *Peter* og besøgte mig en Aftenstund og

ligefrem tilbød sig at hjælpe os bort fra Skibet. Han havde faret længe paa Amerika og levede nu paa sine gamle Dage ved at arbejde i Havnen med at takle Skibe til, som gav ham 2 Sp. Dl. daglig. Han havde sparet sammen af, hvad han tidligere havde fortient, og var en ordentlig venlig gammel Mand, som ynkedes over sine nordiske Landsmænd, og uden derved at vinde Fordel opmuntrede os til jo før jo heller at gjøre os usynlige. Der gik et nyt Liv op for os ved Tanken om Friehed, med Haabet om en bedre Tilværelse. Og vi fattede da den Beslutning at tage os selv tilrette, da der ikke anderledes var Ret at faae. Om nogle Dage vilde Kaptainen tage os ombord og forpleie os, til vi kunde arbeide igjen. Der var altsaa ingen Tiid at spilde, inden vi absenterede os. Jeg gik derfor ombord saa svag jeg var, talte med Anden-Styrmand, som var den mindst brutale af de 3 befalende Personer. Jeg sagde, at jeg vilde tage noget Linned og Klæder op i mit Logie for at skifte. Skibet var ikke halvlastet. Det saae saa opskinnet [?] ud, saa øde og trist var der ombord som i et forladt, forpestet Skib. Jeg bildte mig ind at see Blodpletterne paa Dækket, hvor Kaptainen rev mig ned af Vantet.

Min Kuffert var i Folkeaflukket. Jeg tog mit Uhr, som var blevet sort af den giftige Dunst fra Lasten. Ligeledes tog jeg to, tre Skjorter og en Nankins Klædning og tog en god Trøie paa og lod den gamle tilbage. Med dette Tøi i en Bylt, saa lille som muelig, gik jeg igjen i Land. Styrmanden spurgte mig, om jeg snart kom ombord at bide Garderhæle ɔ: Beskøiter, eller om jeg havde forsynet mig til en lang Rejse, da jeg havde taget saa meget Tøi i Land. Det slog mig — og det var rigtigt at dysse Mistanken ned hos Styrmanden, hvorfor jeg svarede, at han kunde betragte mig nøiere, og se om han troede, at nogen vilde hyre et Skelet; og jeg bad ham give mig en Haand, da jeg var svimmel og kunde ikke uden Fare gaa paa den smalle

Planke fra Skibet og i Land. Han hjalp mig i Land og sagde da: „Du har rigtignok været nærved at himle; hvor den Sygdom dog har rakket Dig til. Du kommer Dig ikke, førend vi faae Dig ombord — jo før jo heller".

Jeg gik svimlende af Mathed, som ikke var simuleret, hjem i mit Logie. Heldigt var det, at Kaptainen eller Overstyrmanden ikke var ombord; for de havde sikkert lugtet Lunten og sat en Pind for Flugten.

Jeg laae mig ovenpaa min Seng og hviilte mine matte Lemmer. Mine Tanker vare idelig beskiæftigede med Frelse for mit Liv. Jeg slumrede ind, Kaptainen og Styrmand *Lund* syntes mig at staae og betragte mig, og *Lund* at sige til Kaptainen: „Vi har ham endnu — kommer den Hund hiem, vil han føre os i Forlegenhed. Vi maae tage ham ombord snart". Kaptainen hviskede til *Lund* og gjorde en Gestus, som om han hivede noget overbord. „Jeg vil dog vække ham", sagde Kaptainen og greb mig i Armen. Jeg slog Øjnene op, og den gamle svenske Baadsmand, hvis Navn jeg ikke husker, tilligemed *Niels* og *Peter*, stod for mig. De havde længe været hos mig og ventet, at jeg skulde vaagne. Baadsmanden havde taget mig i Armen for at vække mig, og det heele Spil af min ængstede Phantasie opløstes til min Beroligelse. Jeg fortalte nu, at jeg havde været ombord og forsynet mig med Linned og Klæder, samt hvad 2den Styrmand havde sagt til mig, da jeg gik i Land. „Nu tusind Djævle!" udraabte Baadsmanden, „hvor det var dumt, de vil faae Mistanke og passe Dig op — det kan Du forlade Dig paa". Det slog mig, og jeg fortalte nu, hvad jeg havde drømt, da han vækkede mig. „Ja, der seer du, din gode Engel har viist Dig den klare Sandhed. Kaptainen og Overstyrmanden har talt med anden Styrmand, og deres Tanker, ja maaske deres Ord, har din Skytspatron kundgjort Dig." — Jeg kunde ikke nægte for mig selv Sandheden eller Rimeligheden heraf og blev ængstelig, spurgte nu Baadsmanden, hvad jeg skulde gjøre. „I

skulle afsted, alla i Hob[1]), afsted skulle I jo før jo heller, om I ville frelse Eder fra Helvedet ombord i det usle Slaveskib.“ Han grundede derefter noget. „Ser I,“ sagde han, „det er usikkert at skiule Eder her i Byen, til I bliver bedre ved Kræfter, og I har ingen Penge at betale derfor. I maa skiule Eder i Skovene og i afsides liggende Huuse, og imorgen Aften efter Solens Nedgang skal jeg lede Eder paa Veien og give Eder mit Raad. Bliv liggende heele Dagen imorgen, Du *Jens*, og klag Dig over Hovedpiine. I andre skal holde Eder hiemme. Jeg skal nok sørge for, at *Niels* og *Peter* faaer deres Tøi fra Borde. Jeg gaaer ombord i Aften efter det.“ *Niels* og *Peter* havde intet Tøi ombord, som var værd at hente, som de sagde. „Da kan I,“ sagde jeg, „faae Resten af mit Tøj, naar Baadsmanden vil besørge det i Land.“ „Ja, det gjør jeg gjerne, man kan gaae ind og ud af det Skib heele Natten, da der holdes ingen Vagt ombord,“ sagde han, „lad mig derom.“ Jeg gav ham min Nøgle til Kufferten. „Nej, den kan Du beholde,“ sagde han, „da jeg tager heele Kramkisten i Land.“

Nu blev der holdt Raad om Midler til Reisen. Mit Uhr maatte springe. Det var en Gave af min Moders Moder, som jeg havde faaet af hende, da jeg blev Student. Det var et gammelt Familiestykke, som var mig kjært, men nu maatte det hjælpe mig ud af Nød og Elendighed. Det var jo en smuk Bestemmelse for et Stykke af den fraværende Familie. Baadsmanden solgte det for mig og fik 4 Sp. Dl. derfor — det var ikke stort mere værd. *Niels* og *Peter* fik Resten af min Garderobe. Baadsmanden kjøbte en stor Foldekniv til hver og noget Brød og Frugter til Fortæring paa Veien; dertil gik 1 Sp. Dl., jeg havde nu 3 i Behold.

Den næste Dag kom en af Styrmændene. Han havde spurgt til mig, men min Opvarterske havde sagt ham,

[1]) Denne Forf. sikkert ubevidste Svecisme turde være et Vidnesbyrd om hvor godt han husker, og hvor nøje han kan gengive en ført Samtale.

at jeg havde ligget heele Dagen og befandt mig ikke vel. Da Solen var under Horizonten, klædte jeg mig paa og gik ubemærket ud af Huuset med min Byldt, traf Baadsmanden og mine 2de Kammerater efter Aftale. Vi gik sammen til den anden Ende af Byen til et Værtshuus og opholdt os der, til det blev mørkt. Baadsmanden gav os noget at leve af, og jeg fik et lille Glas Genever, som oplivede mig mere end al den styrkende Medicin, jeg havde faaet. „Kom nu, mine Gosser!" sagde Baadsmanden. Vi fulgte ham ud af Byen. Han gav os det Raad at holde os skiulte om Dagen inde i Skoven og om Natten at drage videre. At vi skulde endelig søge at naae Charlestown; men da man rimeligviis vilde forfølge os ad den Vei, skulde vi for det første holde os ind i Landet tilvenstre eller vester ud, og ikke førend efter nogle Dage søge Veien til Charlestown. Han fulgte os nu ind i den uhyre Skov, som laae for os og henvendte sig til mig med de Ord: „Du er vel den yngste, *Jens*, men Du skal love mig at være Leder for dine Kammerater, da Du er kløgtig og kan dog tale lidt Engelsk, som de andre ikke forstaae."

Med Taknemligheds-Følelse skiltes vi nu fra den gamle, honette svenske Baadsmand, som gav hver et trøstigt Haandslag, idet han sagde: „Gud med Eder!" —

SKOVENE.

Det var den 1ste October 1800 om Aftenen mellem 7 og 8, da jeg, $19^1/_2$ Aar gammel, drevet af Lyst til Livet, ravede fremad, støttet paa en Stok, ind i den mørke Skov, hvor Veien næppe var synlig. Himlen var overtrukken med Skyer, det susede i de høie Trætoppe. Nu og da lyste Maanen igjennem Rifter i Skyerne, som gav et sparsomt Lys igjennem Skovens Kroner. Det havde regnet. Vi gik meget langsomt. Vi talte om det

Hundeliv, vi havde ført, og trøstede os med Haabet om at slippe for at blive indhentede. Vi besluttede at værge os til det yderste for ikke at falde i vore Forfølgeres Vold, om de skulde træffe os. Vi usle elendige Skrog, som nylig vare undgaaede Døden i Sygdom, som ikke kunde gaae længere end nogle Hundrede Alen uden at hvile os, vi vilde værge os. Kun den Nød vi havde lidt, og som vi tænkte paa med Horreur at komme igjen til at lide, gav os den fortvivlede Idee at sætte os til Modværge, om fornødent gjordes. Vi aftalte, at vi vilde bruge vore Stokke, ja vore Knive og ikke lade os tage levende.

Kun Fortvivlelse kunde bringe os under saadanne Omstændigheder til at foretage en Rejse igjennem et Land, som var os ubekjendt, uden at forstaae Sproget, uden at kjende Veien, uden Penge saa godt som, da de 3 Pjastre til 3 Mand var for intet at regne. Vi gik og gik, kun krybende afsted, snublede over vore egne Ben, til vi ikke kunde mægte længere. Vi gik ind i Skoven et Bøsseskud fra Veien og leirede os i det vaade Græs og sov ind af Mathed. Af og til vækkedes vi af en fjærn Brølen, som vilde Dyr langt inde i Skoven lod høre, men som vores Ven Baadsmanden havde sagt os havde intet at betyde, da det var meget sjældent, at vilde Dyr kom nær til de befarne Veie, og hvor der boede Folk. Jeg havde en rød Saffians Brevtaske iblandt mit Tøi med adskillige Papirer i — en Stambog, mit Skole-Testimonium, mit Diplom som academisk Borger m. m. Den laae jeg under mit Hoved, naar jeg sov paa den bare Jord. Ved den Lejlighed blev den vaad og gik itu. Den fulgte mig dog gjennem alle mine Trængsler i Koffardifarten, og jeg har den endnu med hvad der dengang var i den; og jeg seer den ikke uden at tænke tilbage paa forbigangne Tiider, da det saae broget ud for mig.

Solen stod høit paa Himlen, da jeg vaagnede, jeg følte mig styrket ved Søvnen, skjøndt jeg frøs af det

vaade Leie, jeg havde havt. Vi spiiste noget Frugt og Brød og bleve i vort Skiul. Folk, Heste og Vogne hørte vi passere os forbi paa den nærved liggende Vei. Hver Lyd derfra syntes mig at have Relation til os og vore Forfølgere. Vi laae og hvilte os, til Mørket faldt paa, og fortsatte vor Vei, drejende til venstre paa den første Vei, der gik i den Retning. Mine Kammerater vare meget tause og svage, men mine Kræfter vare i Tiltagende. Veien var bestandig i den tykke Urskov og ofte saa mørk, at det var vanskeligt at see den. I Buskene glimtede det som smaa Lyn; formodentlig var det enten elektriske Dunster, som antændtes, eller Insekter med lysende Egenskaber — som Ildfluer eller lignende. Dengang syntes mig, at der var noget spøgelseagtigt derved, som bestyrkedes ved *Niels's* Udbrud: „Kors, hvad er det?“ Vi hvilede og gik videre, alt som vore Kræfter tillode det. Ved Midnat omtrent hørte vi Hundeglam. Vi vilde vove at søge Huslye, da vi troede at være langt nok borte fra Savanna og trængte til Hviile og Næring. Vi kom nærmere til Huuset, Hundene angreb os; men da vi vare tre og bevæbnede med Stokke, saa slog vi Fienden paa Flugt og bankede paa Døren af Huuset. Vi indlodes og fik Natteleie paa noget Straae i et Kammer, sov godt og fik god, stærk Kaffe og Frokost om Morgenen, som kostede $^1/_2$ Pjaster, fik at vide, at vi kun vare omtrent 7 engelske Miil fra Savanna.

Vi gik ad Vejen videre, som vilde have ført os til Louisville, om vi havde blevet paa den, men vi gik nu igjen Nord efter, bivouakerede igjen en Nat i Skoven. Om Morgenen kom vi til en gammel hollandsk Kolonist, som havde en stor Eiendom. Han tog venlig imod os og gav os overflødig Mad og Drikke. Han viiste os en Vej igjennem Skoven, som skulde føre os til Landevejen fra Savanna til Charlestown, forsynede os med noget Brød og Kartofler, stegte i Aske.

Det var om Eftermiddagen, vi gik ind i den tykke

Skov og fulgte en lidet banet Vei, som snoede sig imellem Buskene. Det blev mørkt, vi kom fra Veien og foer vild. Vi fortærede vore Kartofler, men kunde ingen Vand finde, og vi leed Tørst. Natten kom paa, og vi sov ind, trætte og mødige. Dagen brød frem, vi vandrede mellem Træerne og vidste ej hvorhen, leed især af Tørst. Vi gik og spejdede efter en Aabning imellem Træerne, men forgjæves. Det blev Middag og var varmt. Vi tørstede svært og vare trætte, vort Brød var spiist op, det saae jo temmelig slemt ud for os. Tause gik vi tre udtærede Skikkelser frem, vi vidste selv ei hvorhen. Det var aldeles stille Veir, Solen var ikke langt fra at gaae ned. Vand var det vi søgte og ikke fandt. Vi havde omtrent opgivet Haabet om at naae ud af dette Vildnis, jeg slog Øinene op mod Himmelen og bad til Gud. Og idet mit Blik faldt ned mod Jorden, steg en Røgstøtte op blandt Træerne i det fjærne — og Gud havde frelst os fra at omkomme af Tørst og Mathed. Det var nærved, thi havde vi uden Vand tilbragt Natten i Skoven, havde vi næste Dag ikke kunnet bevæge os og havde sikkert omkomne paa en ynkelig Maade.

Vi kom til Huuset. Manden var ude, Konen var mild og venlig imod os og ynkedes over vort Udseende, satte rigelig Mad og Drikke for os. Da vi bad om Natteleie, svarede hun, at hun ikke kunde indvillige deri, da hendes Mand ikke var hiemme. Vi saae ogsaa ud til allehaande, saa det var tilgiveligt nok, at hun ikke føiede os. Vi vilde betale for, hvad vi havde faaet; men hun vilde ikke modtage noget. Hun anviiste os en gammel Tydsker, som boede nærmest ved hendes Gaard, som hun sagde var en godmodig Mand, og som vist vilde give os Nattelye. Konen var hollandsk, der var Velstand og Properhed i Huuset, jeg kunde godt tale med hende, da jeg kunde temmelig godt Tydsk. Vi takkede hende hjertelig for hendes venlige Modtagelse. Hun var især godmodig, da vi gik, og hun erfarede, at

vi vare nødlidende og ikke havde ondt isinde ved vort Besøg, end at kjøbe Mad og Drikke.

Efter en halv Times Vej kom vi til det Huus, hvor den gamle Tydsker boede. Han sad udenfor Huuset med en ung, rask Mand og dennes Kone med deres Smaabørn og en Neger. Jeg tiltalte Oldingen paa Tydsk: „Vi ere paa vores Reise til Charlestown og ere Søemænd, som have været meget syge i Savanna. Vi ere farne vild og have faaet det Raad af den vakre hollandske Kone, Deres Naboerske, at søge til Dem for at faae Natteleie, hvorom vi bede Dem, da vi ere udmattede og trænge til Hvile under et Tag.“ Den graahaarede Olding tog gjæstfrie imod os, førte os ind i sin Stue og var glad ved at høre sit næsten forglemte Modersmaal. Han var fra Schwaben, havde som Soldat tjent i den engelske Armee mod Amerikanerne[1]). Ved Fredsslutningen var han bleven i Amerika, bosat sig der, hvor han endnu boede, giftet sig med en amerikansk Pige, med hvem han levede lykkelig i nogle Aar. De havde en Datter, Moderen døde, Datteren var gift med den unge Mand, som sad i Selskabet udenfor Huuset. Negeren var en Lem af Familien. Der var en patriarkalsk Skik i denne Familie, som interesserede mig. Den Gamle underholdt sig med mig med megen Livlighed om den franske Revolution, om England og Amerika, om hans Fædreland Tydskland; og Tiden gik saa behagelig for mig, at jeg ikke mærkede til Træthed.

Bordet blev imidlertid dækket, og jeg husker endnu, at vi fik en Slags Fricasee med Rødder i og dertil Rhum og Vand (Grog). Mine Kammerater *Peter* og *Niels* laae i en Krog paa Gulvet og sov, da Maden kom paa Bordet, og vores Vært anmodede dem om at reise dem for at spise. Dette gjorde de med den beste Villie; men da de ikke kunde noget andet Sprog end Norsk og Svensk, indlod vor Vært sig heele Tiden med mig. Da vi havde spist, røg jeg en Pibe god Tobak. Han

[1]) Altsaa i den nordamerikanske Uafhængighedskrig (1776—83).

tog en Fyrrepind, som han stak Ild i, og lyste mig ud af Huusets Bagdør, der gik ud til Plantagen, hvor der dyrkedes Bomuld. Det var de første Bomuldstræer, jeg saae, og da de stode netop nu med aabne Frøehuuse, saae det heele ud som store hvide Rosentræer, der tog sig godt ud i Belysningen af Flammen fra Fyrrepinden. Den Gamle vidste ikke alt det gode, han vilde gjøre mig. Jeg ønskede næsten at blive hos ham, men Tanken om min Moder og Sødskende hemmede dette Ønske.

Klokken var vel over ti, da vi gik til Roe. Vor Vært og hans Svigersøn førte os over Gaarden ind i et Kammer, hvor der var rigeligt Straae paa Gulvet og uldne Tæpper til at dække over os. De lukkede Døren ilaas og løste en stor Hund. Der var Jernstænger i Vinduerne, alt sammen Præcautioner for Tyve. Jeg sov uden videre Bemærkninger saa sundt og fast, at jeg mærkede til intet, førend jeg blev vækket af min gamle tydske Vært, som var ligesaa venlig som Aftenen før. Der var intet forunderligt i, at de vilde sikkre sig for os, som de ikke kjendte og saae fordægtige nok ud. Vi nøde Kaffe og en god substantiel Frokost.

Det var højt paa Dagen, da vi toge Afsked med denne gamle, christelige Mand, som sagde til mig: „Wir werden uns einmal wiedersehen, denn du bist gewiss kein böser Mensch nicht.“ Dette haaber jeg ogsaa ganske vist — jeg skal nok kjende ham igjen, hans Ansigt staaer levende i min Hukommelse. Han vilde aldeles intet have for, hvad vi havde nydt, fulgte os paa Veien, gav os stegte Kartofler og noget Brød. Han kunde ikke undvære meere Brød, sagde han, fordi Børnene skulde have det, han havde tilbage. Han gjorde altsaa Undskyldninger for os, det var meere, end man kunde vente.

Vi gik nu fra dette gjæstfrie Huus videre gjennem de gamle Skove. Nu saae vi, hvorledes de flittige Kolonister ryddede Skoven paa mange Steder for at faae Land til at dyrke. De huggede nemlig Træerne ved

Roden saa meget, at de gik ud og tørredes, og naar de vare tørre, stak de Ild paa dem. Rundt den Plads, de havde isinde at rydde, vare Træerne fældede i et Bælte af omtrent 40 à 50 Alen og førte bort, saa at Branden ikke kunde brede sig længere eller videre i Skoven og gjøre Skade.

Vi gik nu videre efter vor gjæstmilde Værts Anviisning og kom forbi adskillige Nybyggere og flere af de omtalte ryddede Pladser. Endelig henimod Aften kom vi til en stor befaren Vei og overnattede i et Huus ved Veien, hvor vi sov paa det bare Gulv, som dog var bedre end under aaben Himmel. Næste Dag regnede det stærkt, men da vi ingen Penge havde til at ligge over med og tære paa, maatte vi forlade vort uhyggelige Logie, hvor vi betalte for Natteleiet paa Gulvet og lidt tynd Kaffe, førend vi gik, en betydelig Deel af Restkapitalen.

Vi vandrede nu i Regn og maatte mange Steder vade til Knæerne i Vand. Vi kom til en Flod, som vi bleve sat over. Træerne paa Bredderne naaede næsten sammen paa sine Steder, saa at man kunde have kommet over Floden ved at entre op paa den eene Breds Træer og gaae fra Top til Top og igjen ned paa den anden Side. Men det var ikke at tænke paa, om vi forresten havde villet, da vore Kræfter vare ikke saaledes, at vi kunde andet end holde os nede ved Jorden. Den Flod, vi bleve sat over, er en Arm eller Tributair til Savanna-Floden. Vandet var sort og stille, deels af den mudrede Bund, deels af de overhængende tykke Træer. Vi saae adskillige store Krokodiller eller Aligatorer, 3 à 4 Alen lange. De saae paa en Distance ud som et gammelt Stykke Træe, der drev i Floden.

Vi betalte for vores Overfart og befandt os efter Sigende i Syd-Carolina. Vi ansaae os nu sikre for Eftersætning, da vi vare i en anden Provinds, dog var det vel ikke vist. Vi travede afsted i idelig Regn. Dette var den femte Dag, vi vare paa Veien. Vi naaede om Af-

tenen et Værtshuus, aldeles gjennemblødte. Vi fik god Aftensmad og Thee, sov paa et Loft i de vaade Klæder, vi havde gaaet i, med nogle Tæpper over os. Det regnede ned paa os igjennem Taget. Vi stode tidlig op og betalte $1^1/_4$ Pjaster for, hvad vi havde faaet og gik videre i Regn og Morads. Vi kom igjennem saa tætte Skove, at Veien om Dagen var ganske dunkel, og flere hundrede, ja tusinde Egern sprang over vore Hoveder og legede eller krigedes i Træerne. Om Formiddagen kom vi ind i et Huus ved Veien, hvor vi fik god Mad og betalte vor sidste Skjærv paa $^1/_4$ Pjaster nær.

I een af de to sidste Dage, jeg husker ej hvilken, kom vi over en vidtløftig Mose eller Sump, som grændsede til en Flod. Der løb en lang, smal Vei over denne Sump, og høie Rør og Siv voxede paa begge Sider af den. Idet vi slentrede afsted, vare vi — inden vi vidste af det — tæt ved en stor Krokodil, som laae tæt ved Veien, ikke længere fra os end 4 à 5 Alen. Den var bestemt over 10 Fod lang, og dens Ryg var vel over $2^1/_2$ Fod over Grunden. Den saae med sine lange, smalle, blanke Øine hen til os og gjorde nogle Slag med den lange Bagdel, som om den vilde angribe os; men da vi vare 3 Personer, var den vel uvis, om den kunde raade med os. Vi holdt os saa langt fra den, som Veien vilde tillade. Immer holdt jeg Øie med den, imedens jeg passerede den, for at see, om den vilde forfølge os. Men maaskee var den ligesaa bange for os, som vi for den. Da den laae med Hovedet imod os, da vi fik den at see, saa skulde den have vendt sig for at forfølge os, og havde den gjort det, vilde det have været slemt for os, da Veien var lang og smal, vore Been svage, og dens Tænder, som vi kunde tydelig see i det lange Gab, vare frygtelige. Da vi havde passeeret den, skyndte vi os det beste vi kunde, til vi ikke mere kunde see den.

Mine Skoe og Strømper vare nu ubrugelige, hvorfor jeg maatte gaae med bare Been, og de mange Fyrre-

og Gran-Frøehuuse, som overalt laae paa Veien, rev Fødderne blodige. Saaledes gik det ogsaa mine Kammerater. Vi kom nu til den Vei, som fører fra Savanna til Charlestown.

Der kom en ung Matros gaaende med raske Skridt til sidstnævnte By. Det var en Amerikaner. Hans Navn var — saavidt jeg husker — *Anthony*. Han gav sig i Snak med os. Jeg kunde nogenledes forstaae ham og han mig. *Niels* og *Peter* kunde derimod ikke tale et Ord med ham. Det var en rask ung Knægt, som ikke havde været syg. Vi bleve eenige om at gjøre Følgeskab med ham. Men vi — især *Niels* og *Peter* — kunde næppe holde Skridt med ham, hvorfor jeg for det meeste var et godt Stykke forud for dem i Følgeskab med *Anthony*. De vare fortrydelige over, at jeg holdt mig til ham og i det heele jaloux paa mig, fordi jeg altid blev tiltalt af de Folk, vi kom i Selskab med, og de blev overseete. De havde heele Tiden været afhængige af mig, som var den, der havde Pengene. Nu vidste de, at jeg ingen flere havde, altsaa var jeg dem unyttig. Naar jeg derfor vilde tale med dem, svarede de mig ikke eller sagde: „Gaa hen til din Jenkyman, vi ere for simple Folk for Dig.“ Det gjorde mig ondt, men jo flere gode Ord jeg gav dem, jo bistrere bleve de. Og jeg var endogsaa ikke vel tilmode ved at være eene med dem efter deres Udladelser.

Saaledes var det, da vi kom ind i en By, som hedder Nebunezer, som havde været afbrændt i Revolutions-Krigen og ikke opbygget endnu dengang. Det var henad Aften. Jeg tog min Tilflugt til Præsten i Byen, forklarede ham saa godt jeg kunde mine Kammeraters og min Forfatning; de stode udenfor Døren. Han gik ind i et Sideværelse og kom ud igjen med en dygtig stor Tyrepidsk, som jeg ikke vilde smage, og forlod derfor i al Hast denne Barmhjertighedens Forkynder, og vi maatte forlade denne By uden at nyde noget.

Vi saae nogle smaae Skonnerter paa Floden, som

løb forbi Byen, tilbød vores Tjeneste som Søemænd, men behøvedes ikke eller vare for usle at see til. Noksagt, vi maatte videre, trætte og sultne som vi vare. Det blev mørkt, og vi havde flere Steder, vi kom forbi, bedt om Nattelogie, men forgjæves. Endelig kom vi til en net Plantage. Vi gik ind, fandt en flink ung Plantør midt imellem sin sorte Familie. Han modtog os venlig, gav os Mad og Drikke, gode Senge og Frokost næste Morgen uden Betaling. Det styrkede mig efter de foregaaende Dages Savn, og vi vandrede videre. Jeg mærkede, at *Niels* og *Peter* stak Hovederne sammen og saa skjævt til mig. Naar jeg spurgte dem, hvad der var i Veien, vilde de ikke komme ud med Sproget; men jeg mærkede en Uvillie imod mig. *Anthony* vilde fort og overtalte mig at følge med ham. Dette tilsammen bestemte mig til at følge Amerikaneren. Dette var ikke smukt af mig, som skulde have været troe imod dem. Men jeg havde en hemmelig Mistanke imod dem, naar jeg blev alene tilbage med dem, og jeg kunde bedre komme frem med Amerikaneren, som lovte mig sin Bistand. Nok — jeg gav *Niels* og *Peter* $^2/_3$ af mine Penge, og beholdt Resten, som var omtrent 12 à 16 Sk. dansk, sagde dem Farvel og i et rask Skridt fulgte med min nye Reisefælle. Men allerede samme Dag følte jeg, at mine Kræfter ikke tillod mig at følge med ret længe, og jeg havde det Uheld at tabe mine faae Skillinger, da der var Hul i min Vestelomme.

Tidlig om Aftenen kom vi til en Plantage, hvor man nægtede os Nattelogie. I Mørke og Mulm søgte vi den næste Plantage, hvor der var blot Negere. Der tillod Formanden for dem os at ligge paa det bare Gulv i et stort Rum. Der var en Aabning igjennem Væggen, hvor der tillige var et Ildsted saaledes placeret, at begge Rum deraf kunde have Lys og Varme. Der brændte en Ild, som viiste os et uhyggeligt Lokale. Da vi havde lagt os paa Jordgulvet nær ved Ilden,

hørte vi igjennem Aabningen, hvor vi laae, Formanden og nogle Negre føre Talen om os, som de troede sov, omtrent saaledes: Det er temmelig vist de to, som ere undvigte fra Charlestown, som der blev talt om i Værtshuset ved Landeveien igaar. Vi vil bringe dem til Øvrigheden imorgen. Vi kan faae Opbringerpenge for dem. Vi sov ikke mere den Nat. Negrene sov ind, Ilden gik ud, Maanen lyste igjennem Vinduet. *Anthony*, som havde forstaaet tydelig Negernes Samtale, sagde ganske sagte til mig: „come quick Jem!“ Vi tog ingen Afskeed. Sagte som to Katte gik vi alt, hvad vore Been kunde bære os, afsted igjennem Plantagen, som bestod som sædvanlig af Bomuldstræer. Maanen skinte, og vi fik Kræfter ved Frygten for at blive opbragte, da vi vel kunde befrygte mange Ubehageligheder, Indespærring m. m., uagtet vi naturligviis ikke vare de Undvigte fra Charlestown, som der efterlystes.

Da Klokken kunde være 7 Fm., red en ung Neger os forbi, formodentlig fra den samme Plantage, hvor vi kom fra. Han red alt, hvad han kunde i stærkt Trav, griinte til os, og sagde noget, vi ei forstod. Vi vare ved en Korsvei, og da Negeren var os af Sigte, gik vi vester efter istedetfor i Nord, for ei at blive indhentede eller trufne. Vi gik alt, hvad vi kunde, drak Vand af Grøfter eller Vandhuller og fastede. Om Aftenen kom vi til en nye Bye, som nok ingen Navn havde endnu. Vi kunde ingen Nattelogie faae der, mine Been vilde næppe bære mig længere. Jeg var saa træt, at jeg faldt hvert Øieblik. Min nye Kammerat maatte hjælpe mig op, hvorved han bandede mig og min Træthed. Endelig kom vi til en Plantage, hvor vi fik Spise, Drikke og Nattelogie. Dagen efter gik vi derfra, efter at vi havde faaet Frokost. Men jeg kunde ikke følge med, hvorfor *Anthony* forlod mig midt paa Veien, saa elendigt et Væsen, som vel kan tænkes. Jeg sad ved Roden af et Træe og saae min Kammerat rask trave afsted og endelig at forsvinde imellem Træerne. Mine Fødder

vare forrevne, og jeg maa have seet værre ud, end jeg da forestillede mig det. Nu var jeg da alene i de amerikanske Skove, uden Penge, uden Kræfter, næsten uden de nødvendige Klæder, og følte, at jeg havde handlet urigtigt imod mine to Kammerater, *Niels* og *Peter*, som jeg var mere uroelig for end for mig selv.

Der sad jeg da — og hvorledes var jeg tilmode ved min Stilling? Forunderligt, men vist er det, jeg var aldeles ikke modløs, jeg tænkte paa Moder og Søskende i Hjemmet, og at det var godt, at de der ikke vare bekjendte med min Tilstand. Jeg havde havt det godt paa den Plantage, jeg var den sidste Nat. Jeg takkede Gud for det og tænkte paa, hvorledes det vilde have gaaet med mig, dersom jeg skulde have tilbragt Natten, som var vaad og kold, under aaben Himmel i min udmattede og forsultne Forfatning — og jeg havde Tillid til Gud og mig selv.

Solen skinte, og det blev varmt op ad Dagen. Jeg havde Tid til gjøre et Toilet, skifte Linned m. m. Jeg fandt mig forfrisket og gik videre. Hvad jeg paa min ensomme Vandring tænkte paa, kan jeg ikke huske. Men jeg var igjen et frit Menneske og følte mig slet ikke ulykkelig. Det var ikke Letsindighed, men jeg tør sige, at det var en Bevidsthed om Kraft i Sjælen og om min Capacitet til at finde Hjælp hos mig selv i Yderligheder. Noksagt, jeg var ussel i physisk, men ikke i aandig Hensyn, takket være den drøie Skole, jeg havde gaaet igjennem fra mit 12te Aar; havde jeg været modløs, vilde jeg aldrig kunnet gaae de Møisommeligheder igjennem, som det svage af Sygdom udpiinte Legeme havde at udholde. Endnu var jeg immer gaaet vestlig hen, da der ingen Vei gik tilhøjre eller nord efter, og der var vel i de Dage ikke meget langt til de Indianske Vildnisser fra det Sted, hvor jeg da var. Der var ingen Mennesker eller Bygninger. Den tætte Skov blev tættere jo længere jeg gik, og Veien var ubanet og smal. Endelig saae jeg en Plantage,

hvor jeg gik ind. Der var en gammel Negerinde og nogle smaae Negerunger, som flokkedes om mig. De saae alle sunde og fornøjelige ud. Negerinden var meget høflig, kaldte mig Massa, ɔ: Herre, og da jeg sagde, at jeg var sulten, gav hun mig saa meget Mælk og stegte Kartofler, jeg vilde have, som jeg nød med god Appetit, takkede den skikkelige Negerinde, som ikke var mindre høflig, da jeg fortalte hende, at jeg ingen Penge havde at give hende. Formanden og de voxne Negere og Negerinder vare i Marken. Jeg kunde ikke faae nogen Underretning om Veien til Charlestown, og vandrede videre. Nærved var en anden Plantage. Jeg gik derind. Man viste mig til Herren, som var en forhenværende fransk Officer. Han forstod mig ikke, var mut og uvenlig, og jeg maatte gaae paa Lykke og Fromme. Jeg kom til en Flod og et Færgested. Man vilde ikke lade mig komme over uden Betaling. Jeg tilbød min Nankins Klædning tilfals; man spurgte mig, hvor jeg havde faaet den fra. Jeg svarede: af min Moder, som boede mange hundrede Mile borte. Færgemanden spurgte, om jeg kunde beviise, at jeg var den, jeg gav mig ud for. Jeg tog da mit Testimonium Scholæ frem. Han saae i det, spurgte hvad det var for et Sprog. Jeg sagde: Latin. „Du er vel en Spaniol, kan jeg tænke, og Du maae gaae i Færgen, poor fellow".

Saaledes kom jeg over paa den anden Side. Immer gik Veien ikke nordefter, men jeg fik at viide, at jeg snart vilde komme til en Vei, som førte til Charlestown. Henad Aften var jeg meget træt og sad mig ned ved Vejen. Der kom en Neger forbi, som drev nogle Stude. Jeg gjorde Compagnie med ham og bød ham min Nankins Klædning tilkjøbs, som var kun lidet brugt og var gul og grønstribet, og han betalte mig $1^1/_2$ Pjaster derfor. Hvor jeg var lykkelig! Han sagde mig, at vi nu ikke havde langt til et Tavern, hvor Gentlemen tog ind.

Det var allerede næsten mørkt, da jeg saae et op-

lyst stort Huus noget borte, og derhen søgte jeg, efter at have sagt Farvel til min sorte Følgesvend. Jeg havde Penge i Lommen og traadte ind i Værtshuset og ad en bred og stor Trappe ind i Gangen, som var oplyst. Derfra kom jeg ind i Gjæstestuen, hvor Værten tog meget artig imod mig, skjøndt min Dragt, mine bare Ben og blege Udseende tog sig ikke synderlig ud til min Fordeel. Jeg sagde ham, at jeg vilde til Charlestown, bad om noget at spise og Natteleie. Imedens der blev dækket et net Bord, underholdt Værten sig med mig. Jeg fortalte ham i Korthed, at jeg var af god Familie, var Student, havde givet mig til at fare tilsøes af Lyst, havde truffet en slet Kaptain, som havde mishandlet mig, at jeg, for at blive frie for denne Behandling, havde forladt Skibet, og vilde hellere deele Skjæbne med Negrene paa Plantagerne end igjen komme tilbage under hans Kommando. Han havde Medlidenhed med mig. Han havde i sin Ungdom faret tilsøes og været i Kjøbenhavn.

Medens vi sad og talede sammen ved den klare Kaminild, kom 2 Mænd ind i Stuen, klædte som amekanske Søemænd. De vare begge unge, kraftige Mænd. Den ene havde et rart Udseende, den anden derimod det modsatte. Vi satte os tilbords alle fire, fik veltillavet varm Mad og Viin. Samtalen drejede sig heele Tiden om mig, som Værten havde fattet Godhed for. Den venlige Tiltale muntrede mig og opvakte mine Livsgeister. Efter Bordet røg vi Cigarer og drak Grog — hvor det smagte! Den vakre Amerikaner var gaaet ud efter mig, da jeg forlod Stuen, og han trykkede mig 2 Pjaster i Haanden, uden at nogen mærkede det, idet han sagde: don't mention it. Jeg takkede ham hjærtelig. Den anden Amerikaner med det uheldige Udvortes syntes jeg saae saa skjævt til mig, og jeg kunde tydelig mærke, at min venlige Amerikaner ikke vilde have, at han skulde faae at vide, at han gav mig noget. Jeg underholdt mig med ham og Værten til

Sengetid; og det gik mig ligesom hos den gamle Schwaber, at jeg oplivedes ved Venlighed og fornuftig Samtale og glemte det trætte Legemes Behov.

Jeg gik tilsengs i et meget smukt, møbleret Værelse. Omkring Sengen var trukket Muskitosgardiner, jeg laae paa fine Sengklæder og Lagen — det var en pludselig Forandring. En Neger kom op med Vand; jeg vadskede Hænder, Ansigt og Fødder, og sov saa fast, at Solen stod høit paa Himlen, da jeg vaagnede. Jeg klædte mig paa det netteste, jeg kunde, steg ned i Gjæstestuen, traf Værten og begge Amerikanerne ved Frokost med Thee, Kaffe etc. — „Kom, tag Plads hos mig", sagde min Ven Amerikaneren. Vi røg derefter Cigarer og drak tynd Grog til. Da vi to vare et Øieblik alene, sagde han: „Vi — jeg og min Kammerat — venter her til Deligencen kommer, med hvilken jeg vil træffe sammen med Bekjendtere. Vil De saalænge være min Gjæst, er De velkommen. De kan trænge til at hvile ud, jeg betaler alt, hvad De fortærer og har havt. Det er en Aftale, jeg har Penge nok, og det glæder mig at kunne assistere Dem i Nøden". Jeg trykkede hans Haand, og Taarerne stod mig i Øinene, de første siden jeg forlod Moder og Sødskende. Han betragtede mig med et mildt Blik og sagde: poor boy! En Engel fra Himmelen var han mig; hvor ofte har hans venlige Aasyn rundet mig i Sinde, hvor besynderligt var det, at netop en saa venlig Mand skulde træffe ind med mig paa samme Tid og Sted.

Jeg havde nu nøjere Leilighed til at betragte Omegnen. Den var lav, og en stor Flod med mange Siv løb forbi den nette, vel vedligeholdte Bygning. Der gik en temmelig gammel Træbro over Floden; to Veie stødte sammen ved Værtshuset. Jeg var kommet fra den vestlige, den anden Vei kom direkte fra Savanna. Jeg havde gjort en Omvei af over 10 Miil ved at gaae ind i Landet vester efter. Nu havde jeg omtrent 5 a 6 Miil tilbage til Charlestown. Skovene paa begge Sider

af Floden hæmmede Synskredsen. Veiret var godt, og jeg gik hen paa Broen. Jeg følte mig lykkelig efter de overstaaede Besværligheder og over min Friehed. Jeg havde nu nogle Pjastre i Lommen og haabede i Charlestown at faae Hyre med et Skib, som gik til Europa. Jeg lænede mig paa Rækværket og saae ned i Floden, som var stille og klar imellem de høie Siv. Jeg saae mit Ansigt i Flodens Speil, og dets Bleghed og Magerhed syntes mig paafaldende. Jeg tænkte paa *Niels og Peter,* som jeg havde forladt, og dette tyngede svært paa min Samvittighed. Som jeg stod og grublede, lagde en bred Haand sig paa min Skulder. Tanken, hurtigere end noget, som kan nævnes, bragte mig til at troe i en Milliondeel af et Øieblik, at min forrige Kaptain var den, der lagde Haand paa mig. Jeg foer op og saae den ilde udseende Amerikaner staae for mig med sine stirrende Øjne, som stode ualmindelig langt fra hinanden. Han tiltalte mig i en skjærende Tone, og saavidt jeg kunde forstaae, vilde han viide, hvad hans Kompagnon havde talt med mig. Jeg indlod mig ikke med ham. Endelig spurgte han mig, om jeg havde isinde at gaae ombord i en Priveteer, naar jeg kom mig. Jeg sagde Nej. „Vel", sagde han, „jeg tænker at gjøre noget for Dig." Han gik. Men den neddyssede Følelse af Angst for at blive ført tilbage til Capt. *Johansen* var med eet vaagnet i min Phantasie ligesom ved en elektrisk Funke fra det ildevarslende Menneskes Haand, der blev lagt paa min Skulder.

Deligencen kom fra Savanna med Passagerer, men ingen, som lignede min Plageaand. Jeg blandede mig imellem de Nyankomne, spiste ved Table d'hôte, og min Velgjører var saa venlig imod mig, at flere af Selskabet viiste mig Høflighed efter hans Exempel. Han betalte alt for mig paa Gjæstgiverstedet, som og Passage for mig med Deligencen til Charlestown.

Jeg fløj nu bort med den, som var forspændt med fire udmærkede Heste, efter at jeg havde taget en Af-

sked med min Velgjører, som var dybt følt fra min Side og i Sandhed kjærlig fra hans. Der mødte intet, som er værd at bemærke paa den lille Reise fra Værtshuset til Charlestown.

CHARLESTOWN. HJEMREJSE.

Nærved Charlestown var der et Værtshuus med mange Giæster. Vi holdt udenfor. En Mand i en blaae Kjole og store blanke Knapper, med Hatten paa det eene Øre, talte noget med Kudsken, som pegede paa mig. Den Fremmede talte til mig og i slet Engelsk tilbød mig Logie og hvad jeg behøvede. Det var en Franskmand, som holdt Værtshuus. Jeg modtog hans Tilbud. Han steeg op hos Kudsken og kiørte ind i Byen. Jeg stod af hos Franskmanden i et ret rummeligt Huus i Johnstreet. Man modtog mig venligt, lod mine Fødder vadske i varmt Vand, og jeg fik Spise og Drikke, Logie med Seng og alt saa godt, som jeg kunde forlange det.

Jeg mærkede snart, at det var et slemt Huus, da en Mængde løse unge Fruentimmer, Dands og Musik, Drik og Sviir holdtes i Gang heele Natten, saa at jeg kun fik liden Roe den første Nat. Jeg bildte mig uafladelig ind, at jeg blev eftersøgt af min Kaptain; min sygelige Tilstand i Savanna havde jeg forsaavidt overvundet, at jeg kunde gjennemgaae de Fatiguer og Trængsler, som den forcerede Fodreise førte med sig, saalænge der var Fare for at indhentes og bringes ombord i det Skib, hvor jeg vidste mit Liv maatte ende med Forfærdelse. Saalænge jeg derfor var i en exalteret Tilstand, holdt Aandens Spænding Legemet istand til at udholde Nød og Elendighed; da den ophørte, og de legemlige Anstrængelser ei gjorde Aandens Kraft fornøden i den Grad som før, saa phantaserede de slappede Aands-

organer, og Billedet af min Tyran stod frem som en Plageaand for min Indbildningskraft, saasnart jeg var alleene. Angstens Sveed kunde perle paa min Pande, naar jeg indbildte mig, at jeg hørte Kaptain *Johansens* Stemme i næste Værelse, og jeg var saa betaget af Angst, at jeg ikke næste Dag turde gaae ud af Huuset.

Imod Aften indfandt sig mange Søefolk, og det gik lystig til. Jeg følte mig mat af de udstaaede Besværligheder og var en passiv Tilskuer ved den raae Lystighed. Jeg var ilde tilmode og grublede over min sygelige Forfatning og over, hvorledes jeg skulde faae et anstændigere Logie, og hvorledes jeg skulde videre komme frem som Søemand. Midt i den støiende Lystighed, hvor Dands, Musik, Latter og vilde Hviin skingredè, og hvor Drik og Sviir bragte de berusede Matroser til alle Slags Excesser, sad jeg som eene i Verden i dybe Tanker, da jeg igjennem den tykke Tobaksrøg saa 3 nette, sobre Søefolk komme ind i Værelset, og efter nogle Spørgsmaal til høire og venstre kom hen til mig.

Det var Nordmænd, fra et norsk Skib, som laae i Havnen. De vare vakre Folk. De havde hørt, at der var kommet danske Søefolk til Byen. De havde talt med *Niels* og *Peter*, som vare komne Dagen efter at jeg kom, som glædede mig meget. De fortalte mig, at jeg var kommet i et slemt Huus, og jeg maatte see til at komme ud af det jo før jo heller. Det var eet af de Huuse, som forsynede Slavehandlere og Sørøvere med Folk. De lod deres Logerende komme saa dybt i Gjæld, at de vare deres med Huud og Haar, og saa solgte de dem til ovenanførte Kaptainer, der ikke vare af de barmhjærtige.

Jeg var altsaa virkelig geraadet i en Seelenverkopers Vold. Nordmændene raadede mig til at lade som ingenting var, og de lovede mig at hente mig ombord i deres Skib Dagen derpaa. Vi drak et Glas Grog sammen

og skiltes ad. Da vi havde talt vort Modersmaal, forstod ingen os.

Dagen efter kom et Par af Nordmændene og hentede mig. De betalte, for hvad jeg havde faaet. Men Vært og Værtinde saae skjævt til, at de berøvede dem deres Rov, som vilde have bragt dem en god Skilling ind om faae Dage eller Uger. Vi gik hen til *Niels* og *Peter*, som logerede hos en dansk Mand i et skikkeligt Huus. Vores Sammentræf var hjærteligt paa begge Sider. De vare ligesaa daarlige som jeg og maaske endnu mere. Jeg fortalte dem, hvorledes det gik mig, efter at jeg havde forladt dem, og at jeg bitterlig fortrød det. De havde ikke gaaet den lange Omvei, jeg havde taget, men havde formelig maattet tigge dem frem, som jeg havde sluppet for.

Vi kom ombord i den norske Brig „Berentine“ fra Bergen og fik Tilladelse af Kaptainen at blive der ombord og faae Kosten imod at arbeide efter vore Kræfter. Kaptainen hed *Gran* og var en Syltringer. Han havde tyndt rødt Haar og et blegt Ansigt, hvori der laae et godmodigt Udtryk. Skibet var sidst kommet fra St. Sebastian. Det var gammelt og skrøbeligt, og det var meget rankt, hvorved det var falden omkuld og knuust den eene Side paa Bolværket, da det laae tomt, og der kom en Storm, som kastede det over Ende. Det laae nu under Reparation, og lutter sorte Tømmermænd arbeidede paa at sætte det i Stand.

I Charlestown havde den gule Feber hver Sommer i mange Aar grasseret, og den sildige Aarstid uagtet var der endnu mangfoldige Mennesker, som hver Dag døde deraf. I Mundingen af Floden laae nogle smaae Øer, hvor Folk, som havde Raad dertil, flyttede ud og opholdt sig om Sommeren, hvor de vare temmelig sikkre for den slemme gule Gjæst. Fleere af Folkene af det Skib jeg var paa, vare komne paa Hospitalet og døde af denne skrækkelige Sot. Jeg blev hver Dag raskere, da jeg var kommet ombord og fik sund Føde

og Chokolade hver Dag, som vi tilberedte selv ved at brænde Cacaobønner omtrent som Kaffebønner, derefter knuuse dem med en reen Flaske og derefter koge dem og blande dem med tilstrækkelig Sukker. Det var en sund og behagelig og nærende Drik.

Jeg havde det godt — vi begyndte at lade Campesche-Træ. Med eet befandt jeg mig ilde og vidste ikke af mig selv, førend jeg var bragt paa Hospitalet udenfor Byen. Jeg leed af en frygtelig Hovedpine og brækkede mig idelig, phantaserede og troede, at Kaptain *Johansen* stod ved Fodenden af Sengen og vilde immer føle mine Fødder, som vare saarede af Reisen. Jeg erindrer klart, hvorledes jeg trak Fødderne op til mig, saa Knæerne vare nær ved min Næse. Det var en Sjæleangst, der plagede mig, som var ubeskrivelig. En Aften foer jeg ud af Sengen, krøb paa Hænder og Fødder ud af Hospitalet og løb ud i Skoven udenfor, blev indhentet af en Syge-Oppasser, en Neger, og indlagt paa en anden Stue. Længe vidste jeg ikke noget af mig selv og havde ingen Tanker, som jeg kan erindre. Endelig fik jeg min Bevidsthed. Jeg fik da at vide, at jeg havde overstaaet den gule Feber og manglede blot Kræfter. Jeg skal have forsøgt flere Gange at flygte. *Niels* var død i samme Stue, hvor jeg laae. Den unge Amerikaner *Anthony* kjendte jeg igjen, da han kom ind paa samme Stue, hvor jeg laae. Han døde ogsaa. Mange bragtes ind i de samme Senge, hvorfra de døde bragtes ud. Da jeg var ved min Bevidsthed igjen, saae jeg mange døe i Convulsioner hver Dag ved Siden af mig og blive bragt ud, og andre ind i deres Sted. Det var grueligt at skue.

Endelig kom jeg ind paa et Reconvalescent-Værelse. Jeg befandt mig nu i en lang Stue med Vinduer i begge Ender, og paa den eene Side eller Væg var Senge med smaae Mellemrum. Sengemadrasser og Tæpper, Gulv og Vægge vare hvide som nyfalden Snee, Luften reen; og naar det om Aftenen var kiøligt — det var først i

November — saa brændte der en klar Lue paa Kaminen. Der var Ventiler i Loftet og i begge Ender af Værelset. Der var vel 16 à 18 Reconvalescenter, alle Søefolk. De begyndte et nyt Liv igjen efter at have overstaaet den skrækkeligste af alle Sygdomme. Der var en Roe i dette Værelse, som jeg mindes vel. Der blev talt sammen paa en usædvanlig stille Maade imellem disse Folk, som i deres friske Tilstand førend denne Sygdom havde været saa vilde og høirøstede. De fleeste følte vist, hvor nær deres Ende havde været, og de vare vakte til Eftertanke. Saaledes gik det mig. Jeg var mat, men saa let om Hjærtet og fuld af Haab. Jeg henvendte mine Tanker saa taknemmelig til Gud, som saa besynderlig havde frelst mig, tænkte paa mine Kjære hjemme og bad Gud om det Held at see dem igjen. Tiden gik saa godt. Helbred og Styrke forøgedes hver Time, Appetiten var stærk, men blev kun lempelig tilfredsstillet, som var rigtigt af Lægen. Denne havde af mine Papirer i min røde Brevtaske erfaret, at jeg var af god Familie og Student. Og da jeg en Dag havde Tilladelse til at gaae lidt udenfor i den friske Efteraarsluft, præsenterede han mig for sine to Sønner og vistnok fremstillede mig som en forloren Søn for dem og formanede dem til Dyd og Gudsfrygt og varede dem, at de ikke skulde blive saadan En som jeg. Det kunde jo have sin Nytte for Drengene — og jeg blev jo dog den, jeg var.

Jeg sultede formelig, da min Appetit tiltog. Jeg fik Tilladelse til at gaa ind til mit Skib i Havnen, hvor jeg blev modtaget saa kjærligt af heele Mandskabet. Det var Søndag og godt Vejr. Kaptainen og Folkene vare i deres Søndagsklæder, Skibet reent og hyggeligt. Fra Kabyssen duftede der en Vellugt af Kjødsuppe med Hvidkaal paa. Det var snart Skaffetid, og jeg frydede mig formeligt til det forestaaende Maaltid. Suppe, Kjød, Kaal, Rødder, Løg gik ned med en mageløs Graadighed. To Timer efter var jeg saa syg, at jeg næppe

kunde vinde ud til Hospitalet ved Hjælp af 2 af mine Kammerater. Jeg kom mig først fulde fjorten Dage efter, saa at jeg kunde forlade Hospitalet og gaae ombord, endnu meget mat.

Ved at indtage Ladningen befandtes Skibet læk. Det blev igjen losset ud og hevet over og fik en Spigerhud. Dette gik for sig, medens jeg var syg. Endelig kom jeg ombord, blev forhyret som Letmatros. Jeg kunde styre temmelig godt, rebe, beslaae og arbeide tilveirs temmelig godt og kunde derfor vel være forhyret som Matros; men da jeg manglede Kræfter, saa var det rigtigst, at jeg ikke paatog mig meere, end jeg kunde forsvare. — —[1])

Den raske Skibsfart, den hurtige Losning og Ladning i Havnen, de muntre, livlige Søefolk, som vare flinke, velklædte og tiente godt, contrasterede saa meget med alt, hvad jeg havde seet hjemme og i Vestindien, at jeg følte Lyst til at fare paa Amerika. Det manglede heller ikke paa gode Tilbud. Men jeg havde nu forhyret mig med Kaptain *Gran*, som havde vist sig som en Fader imod mig, og Længselen efter at see min Moder og Sødskende overveiede min Lyst til at forblive i Amerika. Kaptain *Gran* vilde iøvrigt vist have frigivet mig fra min Forpligtelse, om jeg havde anmodet ham derom; men jeg havde det godt, og Længselen efter Hjemmet bestemte mig at seile til Hamborg med det Skib, jeg nu engang var forhyret med. Men jeg besluttede at vende tilbage til Amerika, naar jeg først havde været hjemme.

Ladningen, som tildeels var kommet ned ad Floden i store Kanoer, som roedes af Indianere, var indtagen. Seilene underslaaet og alting klart til at gaae tilsøes i de sidste Dage af det forrige Aarhundrede. Paa den Tid var der en stormfuld Luft med Regn og Slud. Den 3die Januar 1801 seilede vi fra Charlestown, alle veltilmode. Jeg havde forsynet mig med 3 uldne Skjorter,

[1]) Her er udeladt et Stykke, der omhandler en Negers Henrettelse m. m.

en god Pjækkert og et Par uldne tykke Beenklæder, Skoe, Strømper etc., saa at jeg tarvelig nok kunde ansees udmunderet for en Vintertour over det Atlantiske Hav og Nordsøen. — —

Briggen var omtrent 90 Læster drægtig, gammel og skrøbelig, seilede slet og var et slet Søeskib. Vi havde en meget kostbar Ladning, som trykkede den dygtig tilvands. Besætningen var udmærket, Provisionerne ligesaa; saaledes var netop det omvendte Tilfældet med Hensyn til det Skib, hvormed jeg seilede fra Kjøbenhavn, — hvor langt behageligere var det ikke at fare med dette skrøbelige Skib, end med det stærke! Med livlig Munterhed satte vi Seil og gik ud af Charlestown med en god Vind. Skibet seilede og styrede slet, Amerikas Kyst med de uhyre Skove svandt under Horisonten. — — —[1])

— — Endnu erindrer jeg, hvorledes jeg flere Dage kjæmpede imod Sygdommen, og endelig at Kaptainen sagde til mig: „Du er jo syg, Jens!“ og gav mig noget af Medicinkisten, som gjorde ondt værre, dernæst drak jeg en Spølkum Søevand for at komme til at vomere, som ikke virkede. Endelig lavede Kaptainen en Svededrik af Porter, Rhum og Peber, som blev kogt, og som jeg maatte drikke saa varm, som jeg kunde, og nu vidste jeg ikke mere af mig selv. Jeg faldt i en bevidstløs Tilstand. Jeg skal have forlangt en Sax for at aabne en Aare paa min Arm, som naturligviis ikke blev mig tilstaaet. Jeg laae som død, og man iførte mig en reen Skjorte, lagde mig i en Seildugs Køie, lagde nogle Muurstene, formodentlig af Kabyssen, i den nederste Ende af Køien, gav mig en af Kaptainens hvide Nathuer paa Hovedet og en Psalmebog under Hagen. Man skulde nu til at surre Køien og hive mig overbord, efter at jeg ikke havde yttret Livstegn i over et Par

[1]) Sørejsen hjemefter beskrives vidtløftigt men udelades for Størstedelen her. Skibet blev næsten strax læk; der maatte under stormende Vejr stadig arbejdes ved Pumperne, Besætningen udstod mange haarde Lidelser og tilsidst var Skibet næsten Vrag. I Februar Maaned blev han syg.

Eetmaal. Da bleve vi lykkeligvis prajede af en Engelsk Fregat, som heed „La Loire“. Den bragte os op og ind til Portsmouth, hvor Skibet blev lagt under Embargo[1]). Jeg havde lagt skindød uden den allermindste Bevidsthed om, hvad der foregik omkring mig i al denne Tid, og det første, jeg fik Bevidsthed, var i Portsmouth Havn. Jeg erindrer, som det var i denne Time, at jeg vaagnede op som af en lang Søvn og saae det mørke Lukaf oplyst af Ilden, som flammede paa Kabyssen, mange Fruentimmer laae rundt omkring mig paa Knæe og talte saa kjærligt til mig i det engelske Sprog, mange sortladne Matroser sad omkring mig paa Kisterne. Jeg kjendte ingen, næppe mig selv. Der var en menneskelig Fryd, som gav sig tilkjende hos de kvindelige Skabninger, som omgav mig; der var en Ligegyldighed hos de fremmede Søemænd, som contrasterede denne. Jeg maae nok have sovet ind igjen en Stund; da jeg vaagnede igjen, laae jeg endnu i min Liigdragt og kunde nu forstaae Kaptainen, som talte til mig og kortelig fortalte mig, at vi vare i Opgangen af Canalen, da de vilde kaste mig overbord som død, da en Fregat kom frem og skiød en Kugle foran om os, sendte sin Chalup ombord med Folk, der besatte Briggen og tog alle Folkene, undtagen Kaptainen, ombord i Fregatten. Kaptainen paa Fregatten sendte en Læge ombord for efter Kaptain *Grans* Anmodning at syne mig; han fandt, at jeg var skindød, hjalp Naturen, og jeg kom tillive, men jeg saae ikke Lægen, som havde overladt mig til Kvinderne, som fulgte med deres Kjærester, Orlogsmatroserne fra Fregatten, som havde besat vort Skib. Jeg blev pleiet og passet af disse simple Fruentimmer med en Omhyggelighed og Godhed, som var rørende. De kappedes om at dægge for mig; de vare Udskud fra det menneskelige Selskab, men visselig ikke fra Guds Barmhjærtighed. Jeg kom mig hurtig, og faae Dage efter at vi vare kommet ind i Portsmouth Havn, kom jeg paa

[1]) Skibet blev altsaa ført til Havn og beslaglagt.

Dækket. Vi laae fortøiet oppe i Havnen i Nærheden af nogle store sorte Skrog, som brugtes til Krigsfangernes Behusning [1]), hvor man talte om, at vi skulde logere [2]). Briggens Besætning var imidlertid kommet ombord igjen, og Priisfolkene med deres Kjærester var komne ombord i deres Fregat og tilsøes igjen. —

Jeg tænker ofte tilbage paa den Periode af mit Ungdoms Liv med Taknemmelighed imod Gud, og Erindringen om de mange sammendyngede Tildragelser er mig derfor nu efter saa mange Aars Forløb saa klar, at jeg kan huske de mindste Omstændigheder fra den Tid, saaledes f. Ex. at *Simon Einarsson,* den islandske Matros, græd af Glæde ved at see mig levende igjen, som han var den, der, mig ubevidst, havde klædt mig til at sættes overbord i Oceanet og havde offereret mig sin egen Psalmebog, som var lagt under min Hage.

Vi vare bragte ind til Portsmouth den 3. eller 5. Marts 1801, vi havde saaledes været heele to Maaneder om at seile fra Charlestown til Portsmouth, som var en lang Tid. At vi vare kommet over atlantiske Hav med det raadne Skib var meere end begribeligt.

Tiden blev mig meget lang, og der taltes meget om, at vi skulde i Prison paa Fangeskibene. Da der aldeles intet var at bestille ombord uden at holde reent Skib og pumpe lidt imellem, som var ubetydeligt, da Lasten var kommet ud, og den værste Læk var kommet ud af Vandet, saa havde vi Friehed til at gaae iland. I Byerne var der paa den Tid en uhyre Activitet, Orlogsmænd kom og gik, Eskadrer løb ud og ind, der vrimlede af Fartøier og Søefolk, men det forekom mig, at der herskede en mørk, streng, formidabel Stiil i alt Orlogsvæsenet, som gjorde et ubehageligt Indtryk paa den uindviede Tilskuer [3]). Presgængerne vare i fuld

---

[1]) Et meget gammelt dansk Ord for Bolig, Husly.

[2]) Det er de den Gang saa berygtede Prison-Skibe, der i Krigen fra 1801—14 var overfyldte af danske Krigsfanger.

[3]) Den engelske Flaade forlod Yarmouth den 12. Marts 1801 og sejlede til Sjælland.

Gang hver Nat, og man maatte derfor vel vogte sig for ei at være iland om Aftenen, ifald man ikke vilde puttes ombord i en Orlogsmand, hvor det i den Periode som oftest gik brutalt til med Flogging[1]) for den mindste eller slet ingen Forseelse. Hver Løverdag bleve vi mynstrede af en Officeer for at see, om vi vare alle samtlige Skibsfolk tilstæde i vore respective Skibe.

Efterretningen kom endelig om Slaget paa Kjøbenhavns Rhed den 2. April eller rettere i Kongedybet, det heed, at Helsingøer og Kjøbenhavn var afbrændt og Floden [ɔ: Flaaden] deels brændt, dels taget. Der blev illumineret og saluteret over den tilfægtede Seir, vi vare derimod ikke vel tilmode ved disse Tidender. Men faae Dage efter hørtes det sande Udfald af Slaget, og stor Sorg sporedes overalt over den store Mængde Faldne i de engelske Skibe, og man mærkede godt, at de første Efterretninger havde været overdrevne, og at vi Danske og Norske bleve betragtede med mere Agtelse, siden Sandheden opklaredes. Jeg skrev hjem, at jeg var ilive, og ønskede at komme hjem saa snart det lod sig gjøre; i over et heelt Aar havde min Moder og Sødskende intet hørt fra mig. Jeg fik nu igjen Kræfter og var som igjenfødt. Endelig blev de danske Skibe frigivne og kunde seile videre. — —[2])

Endelig først i Julii Maaned seilede vi fra Portsmouth til Hamborg, hvor vi uden videre Fata kom hen midt i Juli. I Altona blev jeg afklareret og havde en god Deel Penge tilgode, som udbetaltes mig i Overværelse af Premierlieutenant *Johannes Krieger*[3]) som tillige lagde Beslag paa min Person, det vil sige: stoppede mig, saa at jeg skulde være rede til at gaae ombord i de smaa armerede Orlogsfartøjer, som vare stationerede paa Elben, ifald Statens Tjeneste fordrede

---

[1]) Flogging, engelsk, betyder Piskning, Hudstrygning.
[2]) En Del om det raadne Skibs Reparation udelades.
[3]) Premierlieutenant Johannes Krieger (1773—1818) blev 1804 Kaptajnlieutenant og udmærkede sig i mange Søtræfninger imod Englænderne. 1817 Kommandør og død paa et Togt til Vestindien.

det. Dette var en Streg i min Regning, da jeg havde isinde at reise hjem fra Flensborg snarest muligt, hvilket jeg nu ikke maatte. Jeg logerede paa Hamborgberg, hvor der var et rigtigt Svinehul; imidlertid var jeg kommet i et temmelig ordentligt Huus tilligemed mine Skibskammerater, hvor der vel var Lystighed, men alt tilmaade. Jeg kjøbte mig gode Klæder og Linned og beholdt endda endeel Penge tilovers. Jeg spadserede nogle Dage omkring i Hamborg og Omegn og gjorde Bekjendtskab med en Kaptain fra Bergen, som beviiste mig den Godhed at faae Tilladelse udvirket for mig at forhyre som Styrmand med ham, og derpaa permitterede han mig at rejse til Kjøbenhavn.

Førend jeg rejste, talte jeg med Kaptain *Gran*, som jeg takkede for alt det Gode, han havde beviist mig. Han tilbød mig at gaae med ham igjen med samme Skib, som nu fik en Reparation, men der var ingen, der vilde have med det Skib meere at bestille. Han gik ud med det, men man hørte ikke siden fra ham. Jeg troer, han er sunken med det, og jeg kan forestille mig den Rolighed, han er sunken med, — han smilte immer, naar det saae broget ud! Det var en sjælden Characteer den Mand havde, han brød sig allermindst om sig selv.

— Jeg opholdt mig i Lübeck et Par Dage, gik ombord i en Paquet, og deeltog i Arbeidet ombord, da det moerede mig. Denne lille Reise varede i et Par Dage, og fra Toppen saae jeg Kjøbenhavns Taarne og deriblandt Frelsers, hvor jeg som Dreng paa 8 Aar havde entret op og været inde i Kuglen,[1]) — hvilke Tanker, der da var øverst kan jeg ikke huske, men Taarerne stode mig i Øinene og jeg var saa taknemlig mod Gud.

---

[1]) Se Side 8.

HJEMKOMSTEN.

Jeg gik i Land paa den gamle Toldbod med mit Tøi, meldte mig i Toldbodvagten hos Lieutenanten; det var nuværende afskedigede Oberstlieutenant *Clemmentin*[1]). Han var da en bleg surmulende lille Lieutenant, som vranten affærdigede mig. Jeg spurgte mig frem og fik endelig at vide, at min Moder boede ved Vestervold.

Det var om Formiddagen, at jeg bankede paa. Min Søster *Frederikke* aabnede Døren. Med et Glædesskrig laa hun i mine Arme. Moder var paa Landet. *Georg* var paa Arbeide, *Christian* og *Frederik* i Skole, *Julius* og *Mine* trykkede jeg til mit Hjærte. De kjendte mig ikke, de Smaafolk. Gamle Bedstemoder[2]) tog ret venlig imod mig, men blev mig ikke god, da jeg ikke havde det Uhr, hun havde givet mig, da jeg blev Student. Hun kunde ikke begribe, at jeg havde brugt Uhret til at frelse mit Liv med. Kort efter min Hjemkomst døde hun af Alderdom. Hun glemte mig det aldrig. Det var for hende et helligt Klenodie, som hendes Mand havde baaret; hun havde Ret efter hendes Anskuelser, og jeg havde gjort et Brug af Uhret, som hendes salig Mand og hun maatte have billiget og glædet sig ved, naar de vidste, at det havde været et Middel til deres Barnebarns Livs Frelse.

Frederikke faldt mig hvert Øjeblik om Halsen; *Georg* kom hjem og græd i mine Arme; *Christian* og *Frederik* glædede sig ret ved at see deres Broder, som de havde seet som en stadselig Student og nu var Matros. Det var en Festdag. Min Moder, *Hans* og *Louise* savnedes, *Louise* var paa Landet med Moder, som

---

[1]) Sekondlieutenant Peter Clementin (1781—1848) ved Prins Frederiks Regiment. Afsked som karakt. Oberstlieutenant 1839.

[2]) Hans Mormoder, Ellen Marie Thillerup (1725—1802), Enke af Pastor Jens Thillerup paa Frederiksberg. Hun skildres af Broderen i de ovenfor nævnte Erindringer (Personalhist. Tidsskr. IV. 2. 178 ff.) som en vranten og gnaven Kone, der dog snart døde efter Familiens Indflytning til Hovedstaden.

ventedes om Aftenen, *Hans* var i Herlufsholms Skole og skulde være Student i October s. A. — Der var saa meget at spørge om, saa meget at fortælle. Der var foregaaet saa meget i de halvandet Aar siden jeg reiste, at *det* gærne for mit Vedkommende kunde forslaaet som Tildragelser i flere Aar, som var nu trængte sammen i 18 Maaneder. Denne Tid syntes ogsaa mig meget længere, end Almanaken angav; og vist er det, at man kun i det jævne, ensformige Liv kan regne Tiden efter Klokkeslet. Man siger, at Tiden bliver kort i Glæden og lang i Sorg og Modgang. At dette sidste havde været saaledes med mig, kan man begribe, jeg havde prøvet Verden i den korte Tid af halvandet Aar og erfaret meget. Min Tillid til det høieste Væsen og til mig selv var modnet og dannet til en fast Basis for mit tilkommende Liv.

Mit Udvortes havde forandret sig mærkelig i den Tid, jeg havde været borte. Jeg var bleven sværere af Lemmer; mit Haar, som før var rødt, var blevet mørkebrunt, formodentlig i de Sygdomme, jeg havde gjennemgaaet og ved Klimaets Heede og det meget salte Vand, jeg havde været i. Vist er det, at mit røde Haar var brunt, samme Farve — men i lysere — var mit Ansigt og Hænder blevet tildeel. Min Klædning var en fin, blaae Trøie og lange blaae Buxer. Snehvidt Linned, sort Silkevest, Skoe og Strømper, alt nyt fra Hamborgs Boutikker, saaledes saae jeg ud, og saaledes gik jeg ud med *Frederikke* og de smaa Sødskende til Onkel *Johans*[1]) paa Blegdamsveien for at besøge dem.

Vi vare alle saa glade, og Vejen derud gik saa hurtig. Vi kom ind, og der var Tante *Anna* og *Frederikke Lønborg*[2]), de gamle Tanter og flere af den nærmeste Familie i Stuen. De toge ret venligt imod mig;

---

[1]) Se Side 43. Han ejede et Lyststed ved Blegdamsvejen paa 5. Blegdam.
[2]) Mulig Anna Frederikke Lønborg (1784—1819) Datter af Kaptain, senere Oberst og Kommandant i Nyborg Christopher Lønborg (1753—1827), og Forfatterens Faster Anna Paludan (se Side 43). Frederikke Lønborg blev gift 1813 med Justitsraad Amtsforvalter Rasmus Crone.

men jeg mærkede en Forlegenhed hos Tante *Anna*. Jeg gik ud i Haven og hilsede paa Onkel, som plantede Blomster. Den Sammenkomst staaer mig levende i Erindring og har været et Bidrag til min Menneskekundskab, jeg har havt Leilighed til at samle i Livet, og som er ubetalelig.

Onkel bukkede sig ved sit Arbeide i Haven med Ryggen vendt imod mig: „God Aften, kjære Onkel, her er jeg nu igjen". — Onkel uden at see op fra sine Blomster: „Ih, se er Du der!" — Endelig, da Jorden var trykket vel om Planten, reiste han sig, saae paa mig — og min Matrosdragt faldt ham i Øjnene —: „Naar vil Du bort igen? Du ser rask ud." Jeg mærkede, han ønskede mig kun bort igjen. Jeg gik snart efter ind i Stuen, og der stod min elskede *Frederikke* og græd, og *Frederikke Lønborg* trøstede hende. „Hvad er det, min kjære *Frederikke*?"

— „O, kjære *Jens*, skynd Dig — lad os gaae. Saa skal jeg sige Dig det, naar vi kommer ud paa Vejen." Tante *Anna* vilde gjøre Undskyldninger, bad os komme snart igjen, naar de var eene, i Aften skulde de have Fremmede etc.

Jeg hørte ikke mere, bukkede, tog mine Søskende ved Haanden og kom ud af Huuset i en Fart uden at svare eller sige et Ord. *Frederikke* fortalte mig, at da jeg var gaaet ud i Haven, havde Tante *Anna* bedet *Frederikke Lønborg* om at sige til *Frederikke*, „om de (ɔ: vi Sødskende) vilde gaae, da de skulde have Fremmede og havde ikke Plads og *Jens* havde Matros-Klæder paa". Altsaa viist Døren af min Faders Søster, hun, som havde spiist sit Brød ved mine Forældres Bord i 5 Aar, indtil de gjorde hendes Bryllup; som havde været om mig fra min Fødsel, til jeg var med ved hendes Bryllup; som havde buden mig at staae Fadder til hendes Datter; hun, som jeg aldrig havde gjort Skam, var Hovmods-Djævelen faret i; og hun, en simpel Præstedatter, en simpel Præstekone, forskjød mig,

en ærlig Yngling, uden anden Grund, end at jeg var en Søemand, i en Søemands pyntelige Dragt.

Ydmygelsens Taarer flød i Strømme fra *Frederikkes* Taarekilder. Det var mig smerteligt, at jeg skulde være Aarsag til mine Sødskendes Ydmygelse; men det var godt i Grunden, det var en Stimulus til at bryde modig min Vei igjennem Livet med egne Kræfter, og paa den Maade tage Repressalier for Fornærmelsen. Saaledes tænkte jeg, medens mit Blod kogte af Indignation, og sagde omtrent saaledes til min Søster: „De have blodig Uret, men bryd Dig ikke derom. Thi jeg og vi alle fortjene ikke denne Behandling, og med Guds Hjælp vil jeg arbeide mig frem til en hæderlig Stilling. Men jeg sætter ikke mine Fødder indenfor de Døre, hvorigjennem jeg er viist ud.“ —

Lad os undskylde denne meget simple Adfærd saa vidt muligt. Der skulde være Selskab, Lokalet var lille; i den Tid var en Matros en Person, som man gik afveien for, og takkede Gud for, at Ens Børn ikke var som en af disse. End videre var det jo en Skam for Familien at introducere en saadan hjemkommen Søn. Det har vist gjort hende ondt at vise os Døren, da der var intet ondt i den simple Kone. Men man kan vel begribe, at jeg ikke var af den Slags Folk, som vilde udsætte mig for Gjentagelsen af en saadan Ringeagt.

Vi kom hiem. Moder og *Louise* kom fra Landet senere hen om Aftenen. Hvor kjærlig blev jeg ikke omfavnet af min saa længe savnede Moder. Ligeledes min Søster *Louise* var idel Kjærlighed. Vi fortalte nu hinanden, faldt hverandre i Talen. Vi havde saa meget at meddele, at Ordene ikke vilde forslaae. Seent ud paa Natten skiltes vi ad, og jeg sov ind igjen under min Moders Tag.

I de følgende Dage fik jeg at vide, hvorledes min kraftige Moder havde gaaet sin egen kloge Gang imod Onclers og Tanters Raad. Hun havde omtrent 400 Rigsbankdaler aarlig Pension, og da hun havde gaaet fra

Arv og Gjæld eller opgivet sit Boe til Creditorerne, havde hun knap det allernødvendigste Boehave. Nu raadedes hun til fra alle Sider at flytte ind i en lille Hytte paa Fredensborg eller i al Fald faae og benytte den Naade at boe paa Slottet sammesteds, men hendes Aand var ikke af den almindelige Slags. At hun skulde flytte ind i et lille Huus paa Fredensborg og der sulte-føde sine 6 smaae Børn, hvoraf *Frederikke* var den ældste og nyelig confirmeret, at hun skulde see sin Afkom groe op uden at lære noget, maaskee blive Tjenestetyende og Kræmmerdrenge, nei, det vilde hun ei. Imod Familiens Raad og Ønske leiede hun en første Sals Etage ved Vestervold [1]) i Kjøbenhavn med to Værelser til Gaden og to til Gaarden for 120 Rbd. courant aarlig, meublerede den tarvelig, leiede det eene Værelse ud til Logerende, brugte en mageløs streng Oeconomie og søgte selv hos de Store og Mægtige Understøttelse for sig og Sine, som lykkedes over Forventning. Hun var da en Kone paa ikke fuldt 40 Aar. Iblandt andet Held gik hun en Søndag ud at spadsere med sine yngste Børn, alle sortklædte i dyb Sorg. I Frederiksberg Allee mødte hun Kronprinds *Frederik* [Kong Fr. VI] og hans Gemahlinde Prindsesse *Marie*. De studsede over den unge smukke Enke med de mange Børn, tiltalte hende venligt, spurgte om hendes Navn etc. og lovede, at hun skulde høre fra dem. Det skeete Dagen efter. Min Moder blev tilsagt at møde hos Kronprindsessen, som spurgte, hvad hun kunde gjøre for hende. „For mine Sønner udbeder jeg mig underdanigst den Naade at faae Hjælp til Opdragelse." Den fik hun rigelig, den ædle Prindsesse betalte Skoleløn for Tvillingerne, lod dem senere blive Søecadetter, hjalp vor Moder, var venlig imod hende, og hun skal altid staae for os alle som en lysende Engel.

Min Moder var ikke ydmyg nok, som det sig burde

[1]) I Følge Vejviseren boede hun ved Vestervold 169 i den saakaldte forgyldte Elefant.

for en fattig Enke at være, til at finde Familiens Gunst i Almindelighed, men hun stod paa sine egne Been og behøvede den ikke. Jeg erindrer godt endnu, hvor vi vare tilovers dengang, og hvor vi steeg i Coursen, ligesom vi kom frem fra uanseelig Fattigdom til velhavende anseete Folk, som ikke skyldte nogen vore forandrede Kaar uden Gud, vor Moder og os selv [1]).

SØKADET.

Jeg tænkte nu paa at komme tilsøes igjen og talte til Secretair *Mourier* ved Asiatiske Compagni [2]), som igjen talte med Eqvipagemesteren Captain *Nørrager* [3]), til hvem jeg da henvendte mig med Begjæring om at blive Reserve-Styrmand eller Lærling, men han vilde ikke antage mig uden som Matros. Jeg sagde ham da, at jeg ikke vilde fare i den Qvalitet fra Kjøbenhavn, da jeg havde prøvet det saa vel, at jeg hellere vilde tjene som Slave paa en Plantage end tage Hyre som Matros under de Tyranner, som førte Skibe fra Kjøbenhavn, hvorover han blev meget stødt, og vi skiltes ad temmelig højrøstet.

Min Agt var nu at komme tilbage til Amerika og fare derfra. Jeg vilde ikke forøge min Moders Byrde med at ernære mig.

Jeg reiste til Fredensborg hos *Reckes* [4]), som tog hjærtelig venlig imod mig. Ligeledes reiste jeg til Helsingør til min Onkel *Lønborg* [5]), som især var godmodig imod mig.

---

[1]) Nogle Oplysninger om Broderen Georgs uheldige Stilling er udeladt.

[2]) Sekretær, senere Direktør ved Asiatisk Kompagni og Justitsraad René Pierre François Mourier (1768—1836).

[3]) Fhv. Skibskaptajn, Ekvipagemester ved det dansk-asiatiske Kompagni, Brygger Mogens Jensen Nørager (1759—1821).

[4]) Kapitajn a. l. s. i Ingeniørkorpset, Landvæsens- og Sandflugtskommissær i Sjælland Diderich Adolph v. d. Recke (1755—1816) 1808 Major. 1811 Oberst. Gift med Charlotte Amalie Meredin (1763—1838).

[5]) Den Side 93 nævnte Kaptajn Christopher Lønborg var dengang Kompagnichef ved sjællandske Jægerkorps i Helsingør.

Jeg kom tilbage til Fredensborg, opholdt mig der nogle Dage. *Ernst*[1]) og *Adolph Recke*[2]) vare Søecadetter. Captain *Sneedorff*[3]) kom derud, han talte med mig. Fru *Recke* interesserede sig for mig hos Captain *Sneedorff*, og han talte for mig hos Kronprindsen — og jeg blev Søecadet, inden jeg vidste det. Der blev nemlig i den Tid antaget extraordinaire Cadetter for at forøge Officeerspersonalet saa hurtigt som mueligt, da man ved Armaden d. 2den April 1801 havde følt Trang til subalterne Officeerer. Der var allerede, dengang jeg blev Cadet, antaget 10 à 12, deels Studentere, deels adskillige, som havde været Maanedslieutenanter[4]). Jeg var Student og havde faret tilsøes. *Sneedorff* syntes om mig, Fru *Recke* havde talt for mig, og da jeg ikke kunde strax komme tilsøes for at komme til Amerika, vilde jeg probere min Lykke som Søecadet, i hvilken Stilling jeg i al Fald kunde lære en Deel, som kunde være mig nyttig som Søemand.

Jeg reiste til Kjøbenhavn. Faa Dage efter blev jeg antaget som extraordinair Cadet med 4 Rbdl. 1 Mk. maanedlig Gage og fik Ordre at anlægge Uniform og boe paa Academiet. Det var omtrent midt i October 1801. Jeg skaffede mig Uniformen paa Credit og flyttede op paa Akademiet under dets Disciplin; freqventerede Underviisningen, som faldt mig saare let. Jeg spiste til Middag hos min Moder, hvorfor jeg betalte hende af min Gage. Frokost og Aftensmad fik jeg paa Academiet, saa at min Gage gik til at leve for; og

[1]) Ernst David v. d. Recke (1785—1835) blev Premierlieutenant i Søetaten 1807, men blev s. A. forsat til Rytteriet, da han kom paa Kant med Sneedorff. Afsked som Major 1828. Ejer af Holtegaard.

[2]) Johan Adolph v. d. Recke (1787—1861) Sekondlieutenant i Søetaten 1804. Afsked som Kaptajnlntn. 1815. Ejer af Sohngaardsholm ved Aalborg.

[3]) Hans Christian Sneedorff (1759—1824) var fra 1797 til sin Død Chef for Søkadetakademiet, som saadan var han vel paa sin Plads, men han var en meget selvbevidst og vanskelig Herre. Kommandørkaptajn 1803. Kommandør 1811. Kontreadmiral 1816. (Biogr. Lex.)

[4]) Den Begejstring, som de danske Blokskibes Kamp i Slaget paa Rheden den 2. April havde vakt, bevirkede at en Mængde unge Mænd henvendte sig til Søkadetkorpset for at blive optaget i dette. Fra den 2. April til Aarets Udgang blev ikke mindre end 47 indskrevne som Kadetter, deriblandt ti Studenter. (H. C. A. Lund. Søkadetkorpsets Historie, S. 189).

hvad jeg forresten behøvede til Klæder etc., fortiente jeg ved at skrive af og tegne for andre Cadetter. Jeg var ofte ikke mæt, og mine Klæder vare i en maadelig Forfatning, men jeg stod mig godt med Chefen og Cadetofficeerne, som vare *Bardenfleth*[1]), *Jessen*[2]), *P. Wulff*[3]), *C. Lütken*[4]), *Herbert de St. Simon*[5]) o. a.

Jeg underkastede mig en Examen i Takling og Fart samt en i Manøvre, som jeg bestoed godt. *Sneedorff* udvirkede for mig, at jeg fik 100 Rbdl. Gratiale af Kronprindsen, hvormed jeg eqviperede mig med det Nødvendige og betalte min Gjæld. Det var en temmelig svær Ting at finde mig i at være Skoledreng paa ny; men jeg fandt mig deri med Resignation. Min Moder havde jeg sagt, at jeg var bleven Cadet for at prøve paa, om jeg snart kunde blive Officeer, og at jeg vilde gaae fra Academiet, dersom jeg ikke i 2 à 3 Aar kunde være saa vidt, og begynde igjen i Koffardifarten fra Amerika. Oncler og Tanter ansaae det for en nye Galskab, at jeg var gaaet ind som Cadet; men da jeg aldrig havde spurgt dem om deres Mening, brød jeg mig kun lidet om den.

De extraordinaire Cadetter[6]) havde den Rettighed, at de vare frie for Indførsel; de, som vare Studenter, lærte ikke Dansk, Grammatik og Skrivning. De behøvede ikke at lade sig examinere ved nogen Examen i

---

[1]) Premierlieutenant Johan Frederik Bardenfleth (1772—1833). 1801 Skoleofficer. 1810 Kaptajn. 1815 Afsked. 1826 Generalguvernør i Vestindien og karakt. Kontreadmiral m. m.

[2]) Den bekendte tapre Kaptajnlieutenant Carl Vilhelm Jessen (1764—1823), der dog vistnok paa den Tid var paa Togt i Vestindien, hvor han 1822 blev Guvernør og karakt. Kontreadmiral.

[3]) Premierlieutenant Peter Frederik Wulff (1774—1842). Chef for Søkadetkorpset 1824. Kontreadmiral 1840. Shakespeares Oversætter.

[4]) Premierlieutenant Andreas Christian Lütken (1777—1808). Kadetofficer til sin Død.

[5]) Louis Herbert de Saint-Simon, født 1783, fransk Søofficer og Maltheserridder, blev 1797 Sekondlieutenant i Artilleriet her i Landet. 1799 i Marinen og Adjutant ved Søkadetkorpset. 1807 Afsked som Premierlieutenant og forlod Landet (se Bobé, Franske Emigranter i Kbh. Personalhist. Tidssk. V. 2. S. 43).

[6]) Saaledes kaldtes de ovenfor omtalte unge Mænd paa over 20 Aar, som nu blev antagne udenfor Reglerne. De fik extra Gage, var fri for Indskrivningspenge og behøvede kun ved den endelige Examen at bestaa i Mathematik og Navigation og gøre et Togt med Kadetskibet for at kunne udnævnes til Officerer. (Tidsskrift for Søvæsen 1862. VII. S. 212).

Land førend ved Officeers-Examen eller Concurrencen — dette valgte jeg. Tilsøes behøvede de ikke at give noget an, førend de kunde aspirere til at blive Underofficerer og Qvarteerchefer. Men naar de engang havde angivet noget tilsøes, blev Ancienniteten bestemt, og de vare da underkastede de almindelige Regler, som gjaldt i Corpset.

Vinteren 1801—2 anvendte jeg paa Navigation, Mathematik og de øvrige Landvidenskaber efter bedste Evne. Jeg hørte Forelæsningerne i Søemandsskab og fik Klarhed i det, jeg havde seet i de Skibe, hvor jeg havde været.

I Foraaret 1802 gik jeg paa Eqvipering ombord i Fregatten „Havfruen", som udrustedes for at gaae til Christiansand med Cadetterne og derefter at lægges op der. Det var mig noget interessant Nyt at see og lære. Jeg blev bekjendt med den vældige Søemagt, Danmark dengang besad, og fik Kjærlighed til den Stand jeg var traadt ind i. *Sneedorff* førte Fregatten. Vi gik ombord nogle og halvfjersinstyve Cadetter, som stuvedes formelig under Skandsen og i Dørken[1]). *Sneedorff* holdt en Tale til os, som begeistrede mig. Vi seilede til Christiansand, hvor vi kom ind efter nogle faae Dages Seilads. Orlogsskibet „Seyeren" paa 64 Kanoner var tiltaklet og skulde bruges som Cadetskib. Vi kom ombord i Linieskibet med vort Tøj etc. Skibet var malet mørkerødt indenbords, som saae ret blodigt ud; det var taklet paa gammeldags Maade. Det var det første Linieskib, jeg havde været ombord i. Skibet var kort, højt paa Vandet, klodset taklet, og dets Apteringer vare gammeldags, uhensigtsmæssige og derfor ikke propre.

Efter nogle Dages Ophold i Christiansand gik vi tilsøes tilligemed vores Tender, Kongesluppen „Søe-Ormen", ført af Lieutenant *Fasting*[2]). Vi vare næppe

[1]) Dørken er et Dæk nede i Skibet, der kun gaar over et lille Stykke af Skibets Længde.

[2]) Premierlieutenant Thomas Fasting (1769—1841). 1809 Kaptajn. 1814 i den norske Marine. Statsraad i Norge 1815—39.

kommet udenfor Yderskjærene, førend vi fik en Storm. Og det befandtes da, at Takkelagen, som havde ligget ombord i Skibet, var bleven mør i den Grad, at alting sprang os om Ørerne. Vi maneuvrerede fra 7—12 og fra 3—7 hver Dag, naar Veiret tillod det. Den Storm, vi fik, da vi forlod Havnen, varede 3 Eetmaal. Det viiste sig nu, at Skibet var et daarligt Søeskib og rankt, det tog saa svære Overhalinger, at det var et Under, at Reisningen blev staaende. Saaledes tog den tvende læ Overhalinger kort efter hinanden, at Reposen[1]) kom i Vandet, som er næsten utroligt, da Skibets Ræling var omtrent 20 Fod over Vandet. Ved at rebe og beslaae, tage Boven Kryds Raae og Stang ned var jeg naturligviis med og i Forhaand, som gjorde mig strax kjendt af Chefen, Officererne og mine Kammerater som en dygtig ung Søemand; og hvad var det altsammen andet end Spøg imod at rebe et store Mersseil eller Fok i en Storm, selv sjette paa en Coffardimand, og imod Nat og Dag at staae gjennemvaad Vinterdage ved Pumperne. Nei, jeg syntes, det var et Herreliv, jeg førte, blev kaldt Hr. Lieutenant, havde Deel i en Oppasser, spiste varm Mad to Gange om Dagen, sov tørt i min Køie. Jeg var idel Opmærksomhed ved Forelæsningerne, og naar Qvarteercheferne forklarede Søemandsskab for deres Gaster. Jeg spurgte mig for om alting. Lieutenant *Bardenfleth* gav mig privat Underviisning efter eget Tilbud, og jeg lærte med Lethed og Lyst Søemandsskab.

Vi kom ind til Frederiksværn paa denne Tour, moerede os prægtig der i 6 à 7 Dage; kom tilbage til Kjøbenhavn, fandt alting vel hjemme, var glad ved at see min Moder og Sødskende; satte ikke min Fod inden min Onkel *Johans* Døre, uagtet min Moder bad mig derom. Gik ud igjen med Skibet til Østersøen og løb til St. Petersborg, saae Kronstadt og de forfaldne russiske Skibe fra Keiserinde Katharinas Tid.

---

[1]) En Udbygning fra Skibet i Højde med Dækket, hvorfra Falderebstrappen fører ned.

I Petersborg var jeg 4 à 5 Dage, saae mig dygtig om i den store prægtige Stad og Omegnen. Keiser Alexander holdt en stor Parade af sin Garde, omtrent 12000 Mand af alle Vaabenarter paa Pladsen udenfor Slottet. Vi Cadetter vare opstillede i vores Stadsuniform paa Pladsen med Captain *Sneedorff* og Cadetofficererne i Fronten. Keiseren passerede os, hilste Chefen, sagde ham nogle faae Ord og lod os skiøtte os selv, uden at vise os nogen Artighed eller Attention. Jeg formoder, at Keiseren skammede sig i sit Inderste over den nederdrægtige Behandling, han havde gjort sig skyldig i mod Danmark, hans Allierede i den bevæbnede Neutralitet, ved at lade det staae eene og forladt i den Kamp, det hæderlig udholdt den 2den April 1801 med de Engelske. Jeg troer, at Synet af et dansk Søcadet-Corps maae have slaaet ham med Skamfuldhed. Men et keiserligt, kronet Hoved kan ikke finde sig i at skamme sig, altsaa heller ikke at vise det ved at være høflig imod Repræsentanterne for det forurettede Partie, og der blev derfor ingen Notice taget af de danske Søecadetter[1]).

Ved Sletten laae vi den sidste Del af Togtet, omtrent 14 Dage. Der maneuvrerede vi især med Ankring og Letning og andre Godtveirs-Maneuvrer. Der blev holdt Examen i Søemandsskab. Jeg angav til den: Takling og Fart, Godt- og Ondtveirs-Maneuvrer og Eqvipering, og stod mig godt og fik den mig tilkommende Anciennitet.

Medens vi laae ved Sletten, kom min Onkel *Lønborg*[2]) ombord og besøgte Captain *Sneedorff*, som han var Dus med fra deres Cadetdage. Efter at han havde talt med mig og spurgt, hvordan det gik mig, og jeg havde sagt: Godt, og at jeg vilde concurrere til Officeers-Examen næste December, talte han med *Sneedorff* om mig. Jeg stod paa Hytten og hørte *Sneedorff* sige

[1]) En Beskrivelse af en Storm paa Hjemfarten er forbigaaet.
[2]) Se Side 93.

til min Onkel, som stod paa Skandsen: „Ja — Fyren er brav nok; men han vil dog næppe klare Concurrencen i Aar.“ Da jeg havde hørt det, gik jeg langt agterud for at gjøre mig usynlig for *Sneedorff*, som ikke maatte vide, at jeg vidste hans Mening om mig.

Vi kom i Land. Jeg læste alt, hvad jeg kunde, meldte mig til Concurrencen, som dengang var saaledes, at man kunde gaae op til Engelsk eller Fransk eller begge Deele. Man skulde have 3 Points som Minimum i Mathematik, 1 i Navigation, 1 i Dansk Stiil; og dermed kunde man bestaae til Officeers-Examen. Underligst var det, at man kunde bestaae Examen med 0 i Artilleri, da dog den Videnskab var aldeles nødvendig for Artilleri-Officeerer til Søes, som unægtelig Søe-Officeerer ere. —[1]).

Jeg concurrerede, fik omtrent 17 Points, som var al Ære værd, især efter saa kort Tid, som jeg havde havt at læse; fik nu ældste Cadets-Gage, nemlig 100 Rbdl. aarlig, blev Underofficeer og fik altsaa en Epaulet paa Skulderen. Denne forærede Lieutenant *St. Simon* mig. Han var en fransk Emigrant og var blevet Søe-Officeer her og Adjutant ved Cadet-Corpset; han var meget afholdt af Cadetterne.

Jeg vil ikke fortælle de mange Vildskaber, der havde Sted paa Academiet, da jeg logerede der. Jeg tog Deel i dem, ikke altid af Lyst, men fordi Kammeratskabet og Tonen fordrede det. De, der holdt sig tilbage fra Optøierne, bleve anseete for Memmer[2]) og daarlige Folk og kom ikke heller frem. Mange Gange saae vi *Sneedorff* selv skiult at være Vidne til vore Spectacler, som deels moerede ham, deels gav ham Kundskab om Individernes Characteer og Djærvhed, som kunde være ham som Opdrager vigtig. Han var en særdeles dygtig

---

[1]) Nogle Optegnelser om Familien uden særlig Interesse forbigaaes.

[2]) Sømands-Slang; staar mulig i Forbindelse med det gl. danske Verbum „memme“, der bruges om Gedebukkens Brægen. (Se ogsaa Udtrykket „Mænner“ i K. Larsens Afhandling: Om Dansk Argot og Slang. Er der muligvis en Forbindelse mellem disse Udtryk?)

Mand som saadan, og mange unge Mennesker — hvoriblandt jeg — skylde ham i sin Grav vores Fremgang i Livet. Han bad mig engang sidde ned hos ham ved Frokostbordet, hvor han var eene med mig.

Efter at han havde talt med mig om min Fader og om mine Familieforhold, sagde han til mig: „Min kjære Paludan! De maa især lægge Dem efter et mere dannet Udvortes. De har egentlig ingen Opdragelse nydt, De har opdraget Dem selv, men mangler Friehed i Omgang. De er for beskeden, og dette seer ud som Flovhed; og om De endog har Tillid til Dem selv, saa indgyder De ikke andre Tillid til Dem.“ — Jeg blev rød til op over mine Ører, lagde Kniv og Gaffel og var ifærd med at sige noget — Gud veed hvad. Han sagde da i en munter Tone: „Spis og lad Dem ikke forstyrre i Maaltidet af hvad jeg har sagt. De vil engang sande mine Ord, ifald De retter Dem efter min Advarsel.“ Jeg indsaae snart, at han havde havt Ret. Men Kuren var drøi nok; at sige mig lige i Øinene, at jeg var en uopdragen Person, mig, der meente, at jeg kunde comportere mig fortræffeligt i ethvert Selskab.

Ved at lægge Mærke til Folk af en fiin Dannelse og tilegne mig af denne saa meget, som kunde passe til min, uden at forfuske min naturlige Ligefremhed, kom jeg efterhaanden efter at aflægge den tvungne Forlegenhed, som *Sneedorff* meget pænt havde kaldet Beskedenhed, og som var en Følge af de underordnede Forhold, jeg havde bevæget mig i. Jeg havde immer travlt med at lære min Metier og komme til Maalet.

Vi eqviperede igjen Linieskibet „Seieren“ i 1803 om Foraaret. Vi seilede til Helsingfors, som dengang endnu var svensk. Vi kom dertil midt i Mai. Isen laae endnu omkring i Bugterne, og det var koldt og raat. Vi fik ikke Lov at løbe ind i Fæstningens Havn, og bleve høfligt affærdiget med, at der skulde strax blive afsendt en Cureer til Stockholm for at høre Re-

gieringens Bestemmelse. Dette kunde vare over 8 Dage, og vi seilede derfor tilbage, maneuvrerede i Østersøen, vare i Land paa Stevns og moerede os i Storehedinge istedetfor i Helsingfors.

Jeg havde imidlertid kun liden Lyst til Adspredelse, da der var kun kort Tid til Examen, og jeg læste min Eqvipering og Desarmering, Præcautioner etc. i Skoven nord for Stevns, medens de fleste andre Cadetter tourede vidt og bredt. Vi kom til Helsingøers Rhed og Sletten, hvor vi ankrede og lettede, stagvendte og koevendte fra Morgen til Aften. Jeg bestoed min Examen, saa at jeg kom i 2den Desarmeringsklasse eller — som det hed — fik næste Officeers Attest, og var nu en af de ældste Underofficeerer og Qvarteerchefer.

Vi evolerede med Fartøier imellem første og andet Togt, som var en god Øvelse og som gav os Idee om Taktik og Signalering. Det var tilligemed en stor Moerskab, og der blev frokosteret rigeligt af de velhavende Cadetters Madkurve. Jeg erindrer, at vi en Dag vare blevne dyngvaade i svær Tordenregn, og da vi havde fortøiet vore Baade indenfor Stakaterne, sprang vi overbord, alle som kunde svømme godt. Vi svømmede saaledes i fuld Mundering omkring og dukkede hinanden til stor Moerskab for Tilskuerne paa Toldboden — og gik op paa Academiet[1]), hvor vi klædte os om. —

Vi gik nu ud igjen med Cadetskibet til Nordsøen[2]). Vi havde meget haardt Veir paa dette Togt i Nordsøen og en Læger[3]) paa Norske Kyst, som vi klarede, medens mange Coffardiskibe gik i Land. Vores Tender, Briggen „Fama“, ført af Pr. Lieut. *C. Lütken*, kom fra os i Tykning og Storm, og vi saae den ikke i flere

---

[1]) Søkadet-Akademiet var dengang til 1828 paa Amalienborg i det nuværende Kongens Palæ.

[2]) Her forbigaaes nogle Uheld, som han havde ombord ved at styrte ned o. lgn., som han vidtløftig beretter om. Den Tid, han var sygemeldt, benytter han til flittig Examenslæsning.

[3]) „Læger“ — Sømandsudtryk, der betegner et Skibs farlige Stilling udfor en Kyst med Paalandsvind.

Dage, som gjorde os temmelig urolig, da det var en maadelig lille Brig af *Hohlenbergs*[1]) Construktion; den var rank og lav paa Vandet. Endelig da vi kom ind til Frederiksværn, kom den til os. Den havde været saa nær ved at kæntre, at de vare paa Vej til at kappe Masterne.

Efter et Ophold af 7 à 8 Dage i Frederiksværn løb vi til Helsingøer, og maneuvrerede som sædvanlig i Bugten ved Sletten. Nu stod Examen for, og jeg havde nogle Tvivl, om jeg skulde faae Officeers-Attest denne Tour, da min Commando havde været mindre god, fordi mit Bryst havde lidt, og jeg havde været sygemeldt en stor Deel af Togtet.

Jeg stod mig ret godt ved den mundtlige Examen og ventede med Længsel efter Udfaldet. Jeg har den Troe nu som dengang, at der var stor Dissents blandt Dommerne, om jeg skulde have Officeers-Attest eller ikke. Endvidere tror jeg, at der blev foranstaltet en Prøve-Maneuvre, som mig uafvidende skulde gjøre Udslaget. Thi jeg blev beordret at stagvende, uden at jeg ventede det, udenfor min Tour. Det var under Opkrydsning til Kjøbenhavns Rhed i en stiv Bramseilskuling med Pres af Sejl. Det kom mig for, at der var saa mange Officeerer tilstede agter, og at de ikke havde andet for Øie end mig. Jeg gjorde hurtig klar til at vende, spurgte Chefen om Tilladelse til at vende, fik den, begyndte Maneuvrerne. Men nu kom den ene Officeer efter den anden og talte til mig, som var aldeles usædvanligt. Jeg svarede dem, men passede godt paa. Skibet havde knap Vinden forind. Jeg kommanderede: Los Agter Bagbord, under idelig Afbrydning af Officererne. Agterseilene fløi om, en Mand fik sit Been i Bugten af læ Storskjøde; havde jeg ikke fløiet til med

[1]) Skibskonstruktør, Kaptajnlieutenant Frantz Christopher Hohlenberg (1764—1804) havde almindelig Ord paa sig for at bygge altfor ranke og derfor ikke sødygtige Skibe. Hans Konstruktion af Fregatten „Rota“ blev i 1803 endog underkendt, og H. tog da sin Afsked. Aaret efter døde han som Overlods paa St. Croix. (Biogr. Lex.)

nogle Andre og stoppet Skjødet i Forhaand og løsnet læe Bras, havde Manden mistet sit Been. Øieblikkelig han var frie, skjærpede jeg agter, braste om for, etc.

Sneedorff havde hele Tiden været taus, men opmærksom, lige til jeg havde kommanderet „støt for Luven“ og jeg bukkede for ham, da han gav et Nik til mig. Samme Dags Aften fik vi Udfaldet af Togtet at vide. Min Tour kom og med nogen Hjærtekanken traadte jeg ind for min Dommer. *Sneedorff* stod for mig og tiltalte mig omtrent saaledes: „Hvad skal jeg sige om Dem — De er 22 Aar og mangler endnu saa meget for at blive en duelig Officeer. Hvad skal der blive af Dem, min kjære Paludan?“ — Lang Pause. Under denne var jeg igjen i Tankerne allerede paa Veien til Amerika, da jeg havde bestemt for vist at tage min Afsked, dersom jeg ikke fik Officeers-Attest denne Tour. Pausen endtes. „Vi have imidlertid vovet“, vedblev *Sneedorff*, „at give Dem Officeers-Attest, og haaber, at De ikke vil compromittere os, Deres Dommere. Jeg ønsker Dem til Lykke!“

Det var en Glæde.

SOM SECONDLIEUTENANT MED FREGATTEN „NAJADEN“ TIL MIDDELHAVET.

Den 9de September 1803 blev jeg Secondlieutenant i Søetaten 22 Aar gammel, efter at have været Cadet ikke fuldt 2 Aar; anlagde den smukke Mundering med Epauletter, guldtresset, trekantet Hat, Guldsnore paa Beenklæder og Støvler; havde 200 Rbdl. contant i aarlig Gage. Min Moder og Sødskende havde glædet sig hjærtelig ved at jeg havde naaet Maalet. Men da jeg kom hjem i den smukke Mundering, var Glæden støiende, og hver Knap blev nøie betragtet

og befølt. Det var maaskee en af de gladeste Dage i mit Liv. Nogle Dage efter fulgte jeg min Moder og Sødskende ud paa 5te Blegdam i Besøg hos Onkel *Johan* og Tante *Anna*. Denne Gang blev jeg ikke viist Døren; man talte tværtimod om, at jeg gjorde Familien Ære. Jeg taug og tænkte, jeg var i min nye straalende Uniform ikke en Tomme hæderligere, end da jeg blev viist bort for næppe 2 Aar siden af de samme Mennesker. „Hele Verden gaar omkring i en guul Kasseking" — man maae tage Menneskene som de ere. Simple Gemytter handle simpelt, noble nobelt.[1])

Jeg logerede nu for det første paa Academiet, men leiede kort efter Værelser i Nyhavn og spiste hjemme om Middagen hos Moder, som jeg betalte som sædvanligt. Da jeg havde taget min heele Eqvipage paa Borg paa maanedlig Afdrag, saa kneb det at komme ud af det. Men jeg fik nogle Informationer i Søemandsskab, som hjalp. Jeg studerede nu Mathematik, Mekanik og levende Sprog i den megen Tid, jeg havde tilovers. Om Aftenen var jeg hjemme hos Moder og Sødskende eller paa Comoedie, nemlig i Parterret, som kostede 2 Mark, og som var anseet dengang som en honorabel Plads og Samlings-Stedet for Kammerater i Etaten. Den Tjeneste, jeg havde i Land, havde jeg ingen Begreb om, men maatte spørge mig for om alting. Vagt, Patrouiller, combineret Ret etc. etc. var noget aldeles ubekjendt, som man vel kunde læse sig til i Krigsartiklerne, men som dog var ved Routine og Vedtægt ganske anderledes end paa den Tid, Artiklerne vare emanerede.

Vinteren gik paa en behagelig Maade. *Hans* var blevet Student og forøgede Selskabet hjemme. I Foraaret 1804 fik jeg Ordre til Fregatten „Najaden" paa 36 Canoner, bestemt til Middelhavet. Chefen var *Fr.*

[1]) Kort før sin Udnævnelse gjorde Forf. et forgæves Forsøg paa at faa Ansættelse ombord hos den russiske Kaptajn Johann v. Krusenstern, der laa paa Kbhvns. Rhed for at foretage en Verdensomsejling. Da Krusenstern skulde sejle et Par Dage efter, strandede Planen.

Fischer[1]), Næstkommanderende Pr. Lieut. *J. Krieger*[2]) — Vi eqviperede Fregatten og laae ud af Bommen med en mageløs slet Besætning. Vi havde ikke 15 dygtige Matroser ombord. Chefen var et non plus ultra af Mæhæ, hverken Søemand eller Gentleman, Næstkommanderende, var af den gamle Skole, det vil sige: raa, udannet, drikfældig, barbarisk imod sine Undergivne, og havde hverken Kundskaber i Navigation eller Sprog eller Søemandsskab, uden det enhver simpel Baadsmand eller Skipper maae vide. Han havde allerede ved Eqviperingen viist sig som en Mand uden Opdragelse imod alle, især de yngre Officeerer, og havde udladt sig flere Gange til dem med, at han skulde nok sætte Skik paa de unge Herrer og faae Cavaleer-Nykkerne ud af dem. Fregatten blev de facto commanderet af denne Person, og jeg vil efter yderste Evne fremstille Begivenhederne paa dette Togt saa fuldstændig som jeg kan, for at vise, hvorledes den danske Marine dengang var betjent til sine Tider og i enkelte Skibe.

Fregatten var bygget af *Hohlenberg*. Den var meget skarp, især agter, hvor den var indkneben, for at kunne bruge de tvende agterste Kanoner paa hver Side til at skyde skiønds[3]) agterud i Retraiter — en besynderlig Ide at bygge Skibe til at flygte med. Skibet var meget uroligt i svær Næsesøe, som vil sees af det følgende. Det seilede udmærket og var temmelig roligt, naar Søen ikke kom for forlig. Apteringerne vare paa den gamle Maade og særdeles uhensigtsmæssige. Messen var paa Banjerdækket, heelt agterud under Chefens Cahyt. Roerspinden vandrede over Bordet, og man maatte vogte sig vel for den, naar man reiste sig. Løbegravene agter og for vare indrettede til Officeers-Lukafer; i de forreste var til 6 Officeerer, iblandt dem var jeg.

[1]) Kaptajn Frederik Christian Fisker (1756—1814). Kommandør 1812.
[2]) Se Side 90 f. — Nogle Bemærkninger om Forf.'s Søskende, der saa at sige er Gentagelser, udelades.
[3]) Paaskøns, paa skraa.

Naar man laae til Ankers og Luftportene vare aabne, saae disse Lokaler ret nette ud; men naar man var tilsøes og Luftportene vare lukkede, mange Gange i flere Uger, og Heeden i de varme Climater, samt Uddunstningerne fra Banjerne, hvor Mandskabet sov, [kom til], var Luften i Løbegravene saa svanger med slette Dunster, saa at den manglede den nødvendige Ilt for at kunne aandes i.

Da vi vare kommen ud paa Rheden og fortøiet, som var saa tidlig i April, at der var endnu megen Drivis, blev jeg sendt op til Kronprindsen (Frederik VI) for at melde Fortøiningen. Det var tidlig om Morgenen, Forgemakket blev just feiet. Jeg blev meldt. Kronprindsen kom ud til mig i en gammel kraprød, luvslidt Frakke. Jeg meldte, at Fregatten var fortøiet. Han spurgte om mit Navn. „Er De en Søn af Madam *Paludan*, som har de mange Børn?" „Ja, Deres kgl. Højhed". „Det er en brav Kone. — Hvad er Vinden?" — „N. O. Deres kgl. Høihed. Den sætter megen Drivis ind; men det hindrer os ikke."

Han bukkede. Det var første Gang, jeg talte med denne ulykkelige Mand.

Vi havde 3 Trompetere ombord, som bleve brugte, hver Gang Chefen og de 3 Premierlieutenanter kom og gik til og fra Borde, som var en ny Maneer, som Næstkommanderende havde opfunden for at vise os *Greenhands*[1]) vores Ringhed imod de ældre 3 Officerer, som fra Begyndelsen af Togtet havde eenet sig om at holde os en distance. Da vi unge Lieutnanter snart mærkede, at det var tre enfoldige Officerer, som vilde imponere paa os, saa bleve vi snart eenige om at viise os fornemme og ikke give os af med Premierlieutenanterne uden i Tjenesten; som gav Anledning til løierlige Optrin, og jo høfligere vi vare, jo brøsigere bleve de. Det gik saa vidt, at Næstkommanderende en Middag ved Bordet yttrede sig om, at vi vare ikke

[1]) Vel det samme som greenhorns, engelsk for Grønskollinger.

andet at regne for end Cadetterne i fordums Tid, og at disse reiste sig, naar tredie Ret kom paa Bordet. Vi saae til hinanden — der var en Pause. Da ingen tog til Orde, spurgte jeg i al Ydmyghed, om det Kgl. Admiralitet havde paa nogen Maade bestemt, at vi Secondlieutenanter skulde tiene som Cadetter, og om vore Messepenge var ringere end Premierlieutenanternes? Nu kom Touren til Premierlieutenanterne at see til hinanden. *J. Krieger* talte noget i Skjægget, som man ikke kunde forstaae — kun vare de Ord lydelige: „nok lære de unge Herrer". Krigen var declareret, og det ældre Forbund, som blev brutaliseret af deres ældste Kammerat, gik efterhaanden over til os yngre, da baade *Lerche*[1]) og *Suenson*[2]) vare godmodige Folk — og saaledes bleve vi det mægtigere Parti, der dog maatte alle finde os i Næstkommanderendes brutale Luner heele Reisen.

Der blev givet et stort Bal af Chefen ombord i Fregatten, førend vi seilede. Jeg saae der min uforglemmelige *Louise Grodtschilling*[3]) for første Gang og syntes meget godt om hende — og hun smilte venligt til mig. Det Smil tog jeg med mig paa Reisen. Afskeden med Moder og Sødskende var uden Smerte, med *Frederikke* tog jeg Afsked paa Trappen udenfor *Arctanders* Dør, vi fældte Taarer begge to — jeg saae hende ikke mere her i Livet.

Vi seilede i Følge med Cadetskibet, Linieskibet „Seyeren", og inden vi kom til Helsingøers Rhed, blev det os klart, at vores Næstkommanderende ikke kunde vende med et Skib. Norden for Hveen vilde det uskyl-

[1]) Kammerjunker Sekondlieutenant Georg Flemming Lerche (1774—1809). 1806 Kaptajnlieutenant.

[2]) Jean Jacques Isaac Suensson (1774—1821), 1808 Kaptajnlieut. 1813 Kaptajn. Han udmærkede sig senere under Krigen paa mange Maader. Se nedenfor Han døde i Vestindien.

[3]) Frederikke Louise Grodtschilling (1783—1839), Datter af afd. Admiral Fr. de Grodtschilling og Frederikke Louise Lütken. To af hendes Brødre vare Søofficerer, den ene, Georg G., med paa „Najadens" Togt som Sec.-Lieut. og saaledes Collega til Paludan.

dige Skib hverken falde eller luve, fordi Klyveren blev halt ned, naar vi vilde luve, og Mesanen halt ud, naar vi skulde falde. Endelig maatte vi gaae til Ankers for ei at gaae paa Land. Det er næsten utroligt, saa keitet der blev maneuvreret. Vi lettede igjen, stod ud af Sundet. Vinden gik om til WNW, Reb. Merseils-Kuling. Da vi kom op imod Anholt, friskede Kulingen, og vi holdt tilbage til Helsingøer. Linieskibet derimod holdt det krydsende, som det sig burde. Fregatchefen undskyldte sig med, at vi skulde paa en længere Reise og derfor maatte spare Reisningen. Et Par Dage efter gik vi igjen ud og fortsatte Reisen.

Vi havde ombord en Oberstyrmand *Dreyer*, som unægtelig var en dygtig Mand og kjendt, hvor vi kom. Denne Mand havde Chefen og de ældre Officerer af den gamle Skole en uindskrænket Tillid til; de kunde absolut ikke undvære ham; de vilde aldrig uden ham fundet igjennem Hofden[1]) og Veien videre frem og tilbage. Det var en godmodig Mand, nogle og tredive Aar gammel, som vi unge Officerer holdt os gode Venner med. Det forfærdeligste Tyrannie herskede ombord. En Haandlanger, *J. Krieger* havde, var Baadsmandsmath *Jacob Ole Joseph*, som var en dygtig Underofficeer, men ond og brutal. Jeg kom ned paa Banjerne en Dag og hørte et skrækkeligt Hvin og saae *J. O. Joseph* holde en lille spæd Baksdreng med den eene Haand i Haarene og med den anden Haand mishandle Drengen, som var ganske blodig. Jeg gav ham da et saadant Slag i Næse og Mund, at han tumlede om paa en Kiste og lod derpaa Drengen bringe til Doctoren. Baadsmandsmathen klagede til *J. Krieger*, som foer løs paa mig. Jeg forlangte, at Chefen skulde dømme i denne Sag. Han fandt imod Formodning, at jeg havde handlet rigtig i at frelse Drengen, men foreholdt mig, at det havde været bedre, om jeg ikke havde slaaet Baadsmandsmathen.

[1]) Hofden, et gammelt vistnok hollandsk Navn for Kanalen. (Se C. Petersen & A. Bjørnbo: Anecdota geographica septentrionalia. Kbh. 1908. Pl. V.).

JENS JACOB PALUDAN
som Secondlieutenant
Blyantstegning

Vi kom ind i Canalen, passerede Boulogne netop da der var Affaire mellem de Engelske og Franske; men da vi vare 3 Miil fra dem, kunde vi ikke skjønne det nøiere Udfald. Vi havde temmelig ondt Veir i Franske Bugten og mistede adskillige Rundholter ved svær Næsesøe, og fordi *Krieger* havde sat slet Vant og Stag, som formelig hang løse, da vi kom ind i et mildere Clima. Saaledes nedtog vi Storstangen, som var knækket og satte en anden op i en svær Dønning; ligeledes Kryds-Stangen længere hen.

Vi havde foruden vores 3 Maaneders Proviant indtaget en betydelig Deel Gods af alle Slags til Present til Deyen af Algier, deriblandt var 12 eller 16 attenpundige Metal-Kanoner og tilhørende Kugler. Naturligviis var Fregatten ikke construeret til Lastdrager, og den teede sig ogsaa saa fornærmet over denne nedværdigende Behandling ved dens voldsomme Bevægelser, at dens Besætning og Officerer med den bleve vadskede tilgavns. Jeg har aldrig nogensinde seet saa voldsomme Nedduvninger, og man vil maaske smile og ryste paa Hovedet, naar jeg fortæller, at det skeete flere Gange, at den satte Forskibet saa dybt i Søen, at den læe Blinde-Raanok; vel tridset, kom under Vandet; og Søen stod heelt ind paa Bakken, styrtede ned i Kulen og løb langs Koebryggen heelt agter ud paa Skandsen. Under saadanne Omstændigheder maatte vi have Forlugen skalket, og vi kunde ikke koge, og brugte da den forunderligste Seilføring. Bevægelserne vare saa voldsomme, at det var et Under, at Masterne bleve staaende.

Naar jeg stod paa Bakken og havde noget at gjøre der, og Søen vældede ind over mig, saa havde jeg en gammel trekantet Hat, som jeg slog ned over Skuldrene, den gjorde god Nytte; men jeg maa have seet underlig ud med den bredskyggede Hat med Guldtresser paa. — Vi havde meget uroligt Veir paa Udreisen og maatte krydse os frem til Cap Finis Terræ. Et Par Gange mødte vi engelske Fregatter, som langtfra kunde staae sig for os i Seilads.

Vi havde ofte „klart Skib“ om Natten til Øvelse, som var meget vigtigt. Men naar vi unge Lieutenanter halvpaaklædte kom paa Batteriet, saa var allerede de tre ældste Officerer der i fuld Puds, saa at vi Second-Lieutenanter kom til den Overbeviisning, at hiine vare averterede i Forveien om Klarskib, som var et maadeligt Exempel at give unge Officeerer. *Evers*[1]) sagde ved en saadan Lejlighed til *Lerche:* „Hr. Kammerjunkeren pleier ellers at være længe om Deres Toilet. Men De maae kunne skynde Dem mere end vi andre Smaaefolk, naar det gjælder Kongens Tjeneste. Thi som De seer, kom vi paa Batteriet, førend Tambouren havde endt sin Hvirvel, og det uden at have bundet vort Halstørklæde.“ Han blev lidt flou, men svarede godmodigt nok: „*Krieger* gav mig et Vink iaftes.“ Og *Suenson*, som ogsaa var averteret i Forvejen, fik ligeledes Stikpiller, som han slog hen med Latter. Jeg har anført disse Smaating for at characterisere den usle Takt i dette Skib.

Da vi længe havde havt ondt Veir og kunde ikke lukke Luftportene op paa Banjerne, saa var der en fugtig Luft nede i Skibet. *Krieger* lod derfor ryge om Læe og gav mig Ordre at udføre det, idet han befalede mig at lade Ilden blusse godt. Kanoneeren var den, der forestod Rygningen, som skeete paa følgende Maade: Der blev udbredt en Huud paa Banjerne og sat et Fyrfad i en Fyrballie paa den, og derpaa østes Salpeter og Enebær, saa Lue og Gnister stod op imod Dækket; og det skeete, endog ikke længere end 3 Alen fra Fyldekammeret, ved det saakaldte Præstehul. At dette gik godt, var mere Lykke end Forstand — men det var nu *Kriegers* Maneer.

Da vi kom ned paa lavere Bredde, var det umuligt at udholde den fordærvede Luft i de forreste Løbegrave. Vi bad derfor Chefen, om vi maatte faae Seil-

[1]) Sekondlieutenant Frederik Vilhelm Evers, født 1784, havde været Styrmand, blev Kadet 1801. Premierlieutenant 1808. Afsked 1815. Død i Udlandet.

dugs-Lukafer under Skandsen. Dette satte *Krieger* sig imod, og det blev altsaa nægtet. Vi forlangte da at faae et Seildugs-Lukaf paa Banjerne, som da ikke kunde nægtes os. Det var, som man kan tænke, baade et ubehageligt og upassende Sovested især til Ankers med Vinden forind, under hvilken Omstændighed vi havde Uddunstningerne af heele Mandskabet at aande i. *Bertouch*[1]), som var et adeligt Skrog paa Sjæl og Legeme, kunde ikke udholde Løbegravenes Atmosphære og senere Banjernes, blev syg og fik et Lukaf under Skandsen, hvor han laae syg næsten heele Reisen.

Vi fik den portugisiske Nordenvind, da vi havde passeret Cap Finis Terræ, som var den første aabne Vind fra den Tid, vi passerede Dover. Fregatten fløi nu afsted med 11 à 12 Miiles Fart; Skarer af Marsvin fulgte os og foer os forbi i heele Flokke, som om vi havde lagt stille. Det var et pragtfuldt Syn at skue fra Bovsprydet, Solen skinte paa det hvide Skum, som Fregatten pressede frem foran sig og dannede Regnbuer, som krydsede hinanden i uendelige Hvirvler og Nuancer, medens Marsvinene legede med Fregatten og speilede sig i den blanke Kobberforhudning. Jeg tilbragte mange Timer i Fokkestagseils-Nettet paa Bovsprydet i Beskuelsen af denne Skum-Masse. Saasnart vi havde passeret Cap St. Vincent, fik vi igjen Modvind; da vi kom ind i Strædet ved Gibralbar eller Navet, fik vi „Levanten", dog ikke haardere, end at vi kunde føre 3 rebede Mersseil. I tre Dage arbeidede vi os daglig op til Strædet uden at kunne passeere det, og holdt hver Aften ned i Læe af Cap Espartel, hvor vi laae for smaae Seil om Natten.

Vi passeerede endelig efter 3 Dages Ophold Navet; kom tilankers paa Malaga Rhed. Kom iland, beundrede den prægtige Cathedral-Kirke, moerede os godt i de 8 Dage, vi opholdt os der. Alamaden, Processioner, Skarer

[1]) Sekondlieutenant Carl Anton Rudolph Bertouch (1785—1832). 1809 Premierlieutenant. 1815 Afsked. 1820 karakt. Kaptajn.

af sorte Sviin i Gaderne, de stinkende urene Gader, Usikkerheden om Aftenerne og om Natten m. m. kunde der skrives vidt og bredt om. Men dette hører egentlig ikke hjemme i en Biografi.

Efter at have forsynet os med Viin, Vand og friske Provisioner, seilede vi til Algier. Africa er en Verdensdeel, saa forskjellig fra Europa, at det især hos os Nordboere vækker megen Sensation. Vi ankrede langt ude i Bugten paa 25 Favne Vand. Jeg gik i Land med een af Landets Baade, som blev roet af Kabylere, som sang en vild Melodie uden Takt. I Havnen laae en Mængde Feluker, Squebeker og andre Fartøier udrustede til Sørøverier. En portugisisk Fregat paa Størrelse omtrent som vores „Najaden" laae aftaklet. Den var taget af et Par Feluker ved Entring, da, som man fortalte os, Ladningerne ikke vare i lang Tid efterseete, og da man vilde affyre Kanonerne, var Krudtet i Løbene vaadt. Officererne vare fordeelte omkring hos Consulerne, og Mandskabet var Slaver, der under Pidskeslag og Hunger maatte arbeide i den brændende Heede, som jeg seenere selv saae. Officererne havde det godt hos Consulerne, indtil een af dem lod Naturen gaae over Optugtelsen, idet han gjorde Cour til en Tyrks Kone, som gjengjældte hans Affection. De bleve opdagede ved en Sammenkomst; Konen blev uden videre puttet i en Sæk og druknet, og paa et hængende Haar nær var Portugiseren bleven aflivet. Han slap paa alle Consulernes indstændige Begjæring; men han blev dømt til et udstuderet svært Arbeide, han maatte nemlig bære Steen en vis Distance frem og tilbage i den stærkeste Heede hver Dag. De andre Officerer maatte ogsaa underkaste sig en større Servilitet og Control, som jeg dog ikke husker, hvori den bestod.

Der blev sendt Fartøier ud fra Deyen, hvori Presenterne bleve førte i Land [1]). De portugisiske Matroser,

[1]) Da Dejen i 1769 havde brudt den tidligere afsluttede Handelstraktat med Danmark, sendtes en Expedition i 1770 ned som Trusel. Slet ekviperet som

som vare Slaver, maatte ved denne Lejlighed gjøre Tjeneste og maatte taale Pidskeslag af de tyrkiske Opsynsmænd — og det i en dansk Orlogsmand. Havde jeg været Chef, havde jeg ikke taalt det; men da Pryglen og Mishandlen hørte til Dagens Orden i Skibet, saa var det en Selvfølge, at der ikke blev tagen Notice af, at Tyrker mishandlede Christne i et christeligt Krigsskib. Mig var det oprørende; godt var det, at jeg ikke havde Commandoen af Fregatten, da jeg rimeligviis vilde have antaget Portugiserne som frie i det Øjeblik, de vare under det danske Flag — komme hvad der vilde.

Den skjændige Tribut var bragt i Land. Foræringer bestaaende af Slagtekvæg, Faar, Sviin, Frugter etc. var kommet ombord fra Deyen. Naar vi ikke havde Tjeneste ombord, vare vi i Land hos Consulen, Capt. *Sigvart Bille* [1]), enten i Byen eller paa hans Landsted, eller i Selskab hos de andre Consuler. Vores Undervant og Stag maatte sættes, da de hang formelig løse og i Bugt. Dette gav os Leilighed til at opholde os i længere Tid her, som var mig for Nyhedens Skyld behageligt. Vi saae Deyens Palais i Byen. Han var da paa sit Slot i Landet. Chefen og de fleste Officerer, hvoriblandt jeg var, droge hen i fuld Pomp til Hest. Paa Veien derud passerede vi et Fort, som var under Bygning, hvorfra der mylrede en Mængde elendige, forhungrede, mishandlede christne Slaver, som kastede sig ned for Hestene, vi red paa, og bad om Penge til Brød. Deres Bødler forfulgte dem med Pidskeslag for at drive dem tilbage, men dette ændsede de ikke. Vi gjorde Holdt og tømmede vore Pengepunge, alle som een, og trøstede dem det bedste, vi kunde. Lovet være Lord *Exmouth* [2]),

den var, udrettede den imidlertid intet, og Dejen betingede sig en aarlig Tribut for at vedligeholde det venskabelige Forhold til Danmark.

[1]) Kaptajnlieutenant Gerhard Sievers Bille (1765—1816), Konsul i Nordafrika. 1807 Afsked som Kontreadmiral og Guvernør i Ostindien, hvor han døde.

[2]) Den engelske Admiral Edward Pellen Exmouth (1757—1823) tvang paa et Middelhavstogt 1815—16 de nordafrikanske Sørøverstater til officielt at opgive deres Plyndringstogter. Da Algier ikke vilde føje sig, bombarderedes Byen, hvorefter ogsaa denne Stat indvilgede i de opstillede Fordringer.

som nogle Aar efter vandt en Seir over disse Cannibaler og gjorde Ende paa en Plage for Menneskeligheden, som aldrig burde have været taalt af de christelige Magter, men som disses stenhjærtede Politik brugte som Middel for deres Egoisme i en Række af Secler. De ulykkelige Slaver velsignede os og vare ufølsomme for de hvislende Pidsk, der regnede ned over dem.

Vi kom til Deyens Landslot og blev ført ind igjennem mange Gange og Vagter, til vi stod for ham. Det var en meget høi, svær Mand, iført en smudsket hvid Dragt. Han havde et godmodigt Aasyn, var høflig imod os, tillod os f. Eks. at beholde vores Værge. Consulen var Tolk. Han var forbindtlig for de sendte Foræringer og lod Captainen vide, at han skulde hilse sin Konge, at han gjerne maatte hente nogle Ladninger Hvede fra Algier. Han var omgivet af en Sværm unge Drenge, mest neapolitanske Slaver, som han brugte som Opvartere. Vi fik den fineste Caffe, jeg nogensinde har nydt, uden Sukker og Fløde, derefter fik vi Sorbet med Is i. Denne hentes fra de blaa Bjærge, langt inde i Landet, jeg troer 12 a 15 Miile borte. For denne Beværtning betalte Consulen 1 Zekin pro persona i en Slags Drikkepenge, som dog gik i Deyens Lomme. Ved Afskeden tog han hver især i Haanden og nikkede mildt.

En Morgen sade vi ganske roelige ude paa Consul *Billes* Landsted ved Theebordet. Der blev canoneret inde ved Byen, som vi ikke videre tænkte over. En Times Tid efter kom et ridende Bud paa en dampende Hest, talte nogle Ord med *Bille,* som forklarede, at en af Canonerne, som vi havde bragt i Present, var sprunget, og at Deyen fnyste. Vi iilede til Byen, og Consulen til Deyen. Han kom snart tilbage og fortalte os, at Deyen havde ved hans Ankomst været furieus og forlangte at beholde Fregatten, fordi vores Konge vilde narre ham ved at sende ubrugeligt Skyts m. m.

Men imedens dette gik for sig, kom der Melding, at Canonen, som var sprunget, skyldtes en Feil af Canoneren, som havde prøvet Canonerne, fordi han havde skudt en Kugle igjennem een af de andre Canoner, som laa pêle mêle imellem hinanden. Nu vendte Deyens Raserie sig imod den ulykkelige algierske Canoneer, som strax blev halshugget; og der blev gjort Consulen Undskyldning, samt givet Kongen af Danmark fornyet Tilladelse at hente Kornvarer fra Algier.

En Dag, jeg var i Land hos Consulen, gik jeg op paa det flade Tag, hvorfra man kunde oversee mangfoldige andre Bygningers flade Tage. Solen skinte i fuld Glands paa de hvide Tage, saa at man strax ikke kunde see omkring sig. Efter nogen Tid at have seet mig om, blev jeg vaer nogle Huuse fra mig en Mængde Fruentimmer, som legede med hverandre. I det samme blev jeg revet tilbage og ført ned fra Taget, og saasnart jeg var nede paa Trappen, udbrød Consulatssekretæren Hr. *Arboe*: „Tak De Gud, Hr. Lieutenant, at De slap dengang. Da jeg kom op til Dem, saae jeg en gammel, bister Tyrk, som stirrede paa Dem, og det var ikke urimeligt, om han havde skudt Dem død paa Stedet, fordi De vovede at betragte hans Koner". —[1])

Endelig forlod vi Algier og seilede til Tunis. Vi havde faaet en Consulatssekretær *Lundbye*[2]) med fra Kjøbenhavn, som vi skulde bringe dertil. Det var en bekjendt, men ikke berømt Poet, en underlig Person, som ikke stod sig godt med Officeererne, fordi han spilte den fornemme Mand; hvorfor han ogsaa maatte døie mange Ubehageligheder. Vi antoge ogsaa, at det var hans Skyld, at vi skulde gjøre Touren til Tunis, som tog os saa megen Tid, saa vi ellers kunde have

[1]) Nogle yderligere Meddelelser og Beskrivelser af mere almindelig Natur fra Opholdet i Algier er ikke medtagne.

[2]) Henrik Vilhelm Lundbye (1772—1830) blev 1804 ansat som Konsulatssekretær i Tunis, hvor han opholdt sig til 1812. Efter sin Hjemkomst levede han af forskelligt litterært Arbejde. Han har bl. a. oversat „Lusiaden". Baggesens Dom om Lundbyes Digtergaver („Gjengangeren") synes at falde sammen med Paludans Syn paa ham.

løbet til forskjellige andre og behageligere Steder i Middelhavet.

Efter en langsom Reise naaede vi Cap God. — Dagen efter kom Consulen, Captajn *Holck*[1]) ombord og sagde os, at der var Pest i Tunis. Vi afleverede vores Consulatssekretær, saae Carthagos Ruiner fra Skibet i Kikkerten, og seilede til Marseille. Underveis havde vi en svær Storm, hvori Fregatten teede sig godt, da den havde mistet sin overcomplette Ladning af Canoner m. m. i Algier.

Havde vi anløbet Mahon[2]) underveis, saa havde vi kunnet ligge nogle faae Dage der i Quarantaine, faaet Practica og sluppen for Qurantainen, som vi fik i Marseille, nemlig 25 Dage. Vi ankrede paa en Rhed, som kaldes Downs[3]), som er aldeles aaben for sydlige Vinde. Her skulde vi ligge 25 Dage ørkesløse istedetfor at løbe til Genua, Livorno og Neapel, og det fordi Admiralitetet havde sendt en Skriver til Tunis med Fregatten, og fordi vores Chef var et dumt Menneske, som ikke vidste at undgaae denne Quarantaine.

Den eeneste Moerskab, vi havde i den lange Quarantaine, var at gaae i Land paa „Infirmarien" eller — som det ogsaa kaldtes — Lazarethet. Det er en med Mure indhegnet stor Strækning, hvor der boer en Commandant. Der er en Mængde Bygninger til Hospitaler, Boliger og Pakhuuse; der er en god lille Havn — og en Kirkegaard, paa denne var der en lang Vold, som var den fælles Grav for dem, der døde af Pesten, der havde fulgt Napoleon fra Ægypten, og som her landede uden at tage Hensyn til Quarantaine-Reglementerne. Denne store Græshøi gav Emne til mangehaande Tanker. De, der hvilte der, vare ikke almindelige Mennesker. De havde oplevet, udført og lidt fryg-

---

[1]) Kaptajn Carl Christian Holck (1758—1816). Konsul i Tunis 1801. Karakt. Kommandør 1812.

[2]) Hovedstaden paa Minorca (den baleariske Øgruppe).

[3]) Dette beror maaske paa en Fejlhuskning. „The Downs" er Rheden udenfor Søstaden Deal i det sydøstlige England.

telige Ting under deres store Anfører, som dengang vi kom til Marseille, havde gjort sig til Frankrigs Keiser.

Fra Algier havde vi den franske Consuls Kone, Madame *Tengville* med som Passageer, det var een af de bekjendte Blodhunde under Rædselsperioden i den franske Revolution, denne *Tengville;* han havde ogsaa et Aasyn, som indgjød Rædsel og Afskye. Hans Kone, som vi bragte med os til Marseille, var en munter, fransk Dame, som oplivede Reisen til Tunis og Marseille og under Quarantainen sammested. *J. A. Suensson* var formelig forlibt i hende, og hun moerede sig og os ved at coquettere med ham. Vi besøgte denne livlige Kone, som med hendes smaae Børn glædede sig ved vort Selskab i den monotone Quarantaine.

Medens vi laae i Quarantaine blev Barkassen sendt til Lazarethet for at hente Vand. Det var dengang ligesom nu Skik ved Holmen at medgive Skibene de gamle og daarlige Fartøier, de havde, i Stedet for de gode; vores Barkasse havde Façon som en Strygebolt, spids for og bred agter, den kunde hverken roe eller bjerge sig i Søegang. Det blæste op, medens den var underveis med Vind og Søe paa Land. Kysten bestod af takkede Klipper, hvorimod Søen brød og Brændingen var — med en maadelig Kuling paa Land — saaledes at det var den visse Død at komme i den. Lieutenanterne *Bruun*[1]) og *Grodtschilling*[2]) vare med Barkassen, som var fyldt med tomme Fade. Ingen af disse Officerer var Søemænd, de roede langs med Kysten uden at holde sig frie af den paa behørig Distance, Fartøiet tog Søe over, de tomme Fade flød i Fartøiet, Folkene bleve confunderede, maaske Officererne med, og inden

[1]) Sekondlieutenant Peter Urban Bruun (1785—1833). Det var ham som 1807 fik sin Kanonbaad sprængt i Luften. 1809 Premierlieutenant. 1824 Kaptajn. 1833 til sin Død Kadetofficer og Lærer paa Kadetakademiet. (Biogr. Lex).

[2]) Sekondlieutenant Georg Joachim de Grodtschilling (1785—1812), 1809 Premierlieutenant. Han udmærkede sig 1807 især ved Erobringen af Briggen „The Tickler" ved Fejø, blev saaret 1808 ved Erobringen af en Orlogsbrig i Store Belt og faldt ombord paa „Najaden" 6/7 1812 ved Lyngør.

de vidste af det, vare de inde i Brændingen, hvor Barkassen kom heldigviis ind imellem to Skjær med Forenden, som stoed fast, imedens heele den øvrige Deel af Barkassen knustes saa smaat som Splinter, Fokkemasten var reist, som var en Feil, naar de vilde roe ud fra Land, men det blev Frelse for Mandskabet, som holdt sig ved den indtil en Quarantaine-Guardein fra Land med en lille, let Baad bjergede een ad Gangen indenfor Skjæret ved hvergang med Livsfare at skaade ud til Skjæret indenfor dette. Af Mandskabet druknede een, og de fleste vare forslaaede af Fadene og imod Klipperne. *Grodtschilling* fik en farlig Contusion i Hovedet. Madame *Tengville* pleiede ham omhyggelig, og han kom sig efter nogle Dage. Jeg seilede samme Dag ind med vores Travaille-Chalup og hentede Folkene ombord. Dette var et herligt Fartøi, som det var en Fornøielse at seile med. —

Endelig var Quarantainen forbi, og vi kom i Land i Marseille, hvor vi fornøiede os i 8 Dage fortræffelig.

Vi gik til Livorno. Da vi passerede Toulon, laae *Nelson*[1]) udenfor og bloquerede den med omtrent 16 a 20 dels Linieskibe, dels Fregatter. Vores enfoldige Chef satte Cours igjennem Blokade-Eskadren, som laae temmelig spredt, holdende under Vinden med smaa Seil, medens vi styrede rumskiøds. Vi kunde have undgaaet den ved at holde 3—4 Miil uden om dem. Men vi kom midt ind imellem dem om Natten. De Engelske havde for det meste Lys i deres Compagnelanterner, men dog ikke alle. Jeg havde Vagt fra 12 til 4. Natten var bælgmørk, og det trak op med et Tordenveir. Jeg satte en paalidelig Qvarteermester paa hver Koebrygge og tog selv Plads paa Bakken, hvorfra jeg commanderede Stagningen, som blev repeteret af begge Qvarteermestre. Det gik taalelig godt med at seile imellem Fyrene, skjøndt det var vanske-

[1]) Admiral Horatio Nelson kommanderede 1803—4 den engelske Middelhavsflaade.

ligt nok, da det blæste saa meget, og det regnede i Strømme, som gjorde Udkigget mindre sikkert. Lynene hjalp derpaa imellem. Men imellem disse var det igjen desto mørkere og Synet blændet af Himmelens Flammer. Jeg troede næsten at have passeret heele Flaaden, da jeg i et af de mørkeste Øieblikke stod og stirrede forud fra Bakken om bagbord. Det lod, som om der blev trukket en stærk Skygge for mit Syn paa den venstre Side. Øieblikkelig commanderede jeg: „Bagbord haardt!“ Fregatten faldt af, og en Masse passerede os til Luvart, og var saa høi og saa nær ved os, at det rimeligvis var en Tredækker. Den praiede os, men fik intet Svar, og var forsvunden i Mørket som et Gjenfærd. Siden saae jeg ingenting, men blev dog staaende paa Bakken og saae ud, en Mand prikkede mig paa Skulderen, jeg vendte mig om og saae Captainens Tjener med et Glas varm Toddy paa en Bakke. Han hilste fra Captainen, som tilligemed alle Officererne vare agter paa Skandsen. Chefen havde givet Ordre, at ingen maatte forstyrre mig eller lade mig vide, at han var paa Dækket. Tjeneren bad mig fra ham at komme agterud, naar jeg kunde forlade min Plads. Da jeg noget efter kom agterud, takkede han mig for min udviiste Paapassenhed i alle Officerernes Nærværelse. Vi satte Seil og styrede Cours, det var atter et Exempel paa, hvorledes man ikke skulde bære sig ad. Hvor let havde det været mueligt, at Fregatten var blevet paaseilet og sunket, uden at et eneste Menneske var blevet frelst. Jeg var heldig, og Captainen og *Krieger* viiste mig siden heele Reisen Tillid og Høflighed.

Vi passerede det høie Corsica, hvor Napoleon kom til Verden. Kom til Livorno, som var besat af de Franske. Her moerede vi os godt. Vi vare inviterede til den danske Minister, Baron *Schubart*[1]) paa deres

[1]) Baron Hermann Schubart (1756—1832) var dansk Gesandt i Neapel og gift med Jacobe Elise de Wieling (1765—1814). Han stod i varmt Venskabsforhold til Thorvaldsen, der oftere for længere Tid ad Gangen opholdt sig paa hans Gods Montenero.

Landsted udenfor Byen paa Bjærget Monte negro eller nero, hvorfra der var en herlig Udsigt over Livorno, Caprera og det yndige Middelhavs Kyster. *Thorvaldsen* var der — han havde forfærdiget nogle Basreliefs til Baronesse *Schubart*. Vi dandsede med de smukke Italienerinder, og i Maaneskin besøgte vi et nærliggende Kloster i deres Selskab. Veien dertil gik igjennem en Lund. Det hele var ret romantisk, men vi unge Lieutenanter vare ingen Sigwarter[1]), og Tiden var for kort til at spinde en Roman. Til Afsked blev der gjort et Bal ombord. Captain *Fischer* beklagede sig til Ministeren, Baron *Schubart* over, at Grevinde *Schimmelmann* melerede sig saa meget med hende uvedkommende Sager, og at det var hendes Skyld, at Consulatssekretær *Lundbye* var sendt som Passager med Fregatten etc. *Schubart* svarede ham, at saadanne dumme Streger gjorde hans Søster, Grevinde *Schimmelmann* sig immer skyldig i; hvorover vores stakkels Chef blev meget flou.[2])

Vi maatte nu, enten vi vilde eller ei, forlade det yndige Italien, som vi havde seet saa lidt af. Fra Livorno seilede vi med en god Vind. Vi skulde have anløbet Malaga paa Hjemveien; men der var udbrudt den gule Feber. —[3]) Vi passerede Byen og saae saa langelig ind i Bugten, idet vi foere forbi de mange Herligheder og de mange Pestoffere. Da vi kom udenfor Strædet, var det hen i October. Vi havde nordlige Vinde, Regn og stiv Kuling. Vi glede hen imod Madeira og derefter vendte nordover. — Vi styrede nu Cours for en halv Vind i nogle Dage med en høi Søe tværs og gjorde god Vei henimod Canalen.

En Aften sadde *Lerche*, *Suenson* og et Par andre

[1]) Helten i Müllers dengang saa beundrede Roman „Sigwart. En Klosterhistorie."

[2]) Grevinde Magdalene Charlotte Hedevig Schimmelmann født Schubart (1757—1816), Ministeren H. E. Schimmelmanns Hustru, var i høj Grad politisk interesseret og havde ikke ringe Indflydelse i Regeringsanliggender. (Biografisk Lex.)

[3]) En Beskrivelse af et Uvejr under de philippinske Øer er udeladt.

Officerer og spilte Kaart. Det var stormende Veir med Regn. *Krieger*, som aldrig selv spilte og havde altsaa imod denne Tidsfordriv, og som var ærgerlig over at vi havde faaet bak Seil nogle Dage før ved Skjødesløshed, kom ned i Messen, tiltalte *Lerche* og *Suenson* i en høitidelig Tone: „Hr. Prem. Lieutenant *Lerche* og Hr. Prem. Lieutenant *Suenson* ville behage strax at gaae op og syne Storstangen, som efter Melding fra Stortoppen har en Skiøre, og melde mig, om Storstangens Tilstand er saaledes, at man kan føre Seil paa den". Jeg var tilstede, og det moerede mig at see de forundrede Ansigter af *Lerche* og *Suenson*. Endelig udbrød *Lerche:* „Det er formodentlig dit Spøg, *Krieger*". Han gjentog sin Ordre med høitidelig Alvor med de samme Ord som første Gang. Og der var ikke andet for, end at de maatte adlyde.

Lerche var meget korpulent, *Suenson* var ubehændig og manglede Kræfter. Ingen af dem havde været tilveirs i de sidste ti Aar. De maatte op, enten de vilde eller ei. *Lerche* blev heist op i en Jolle, og *Suenson* fik et Par Skamfilingsgaster til at hiælpe sig. Overtømmermanden var med. De kom ned gjennemvaade og meldte, at der var en Langskiøre i Stangen, som de antog ikke hindrede den i at gjøre Tjeneste ved lempelig Seilføring.

Lerche og *Suenson* glemte aldrig *Krieger* denne Streg, som unægtelig var Chicane, da enhver af os unge Mennesker kunde have meget bedre og meget lettere udrettet dette Hverv. *Lerche* havde havt mange gode Drikkevarer med sig, som han havde delt med *Krieger*. Denne havde gjort et umaadeligt Brug af denne Faveur, og *Lerche* havde nu paa Enden af Reisen ikke mere, end han brugte selv. Formodentlig havde han nægtet *Krieger* Brugen af hans Rest, og dette foranledigede maaske denne Chicane.

Jeg erindrer som Bevis paa *Kriegers* Umaadelighed, at flere af os vare sammen med ham i en Cafée i Li-

vorno. Han bad om en Snaps Rhum. Der blev skjænket en lille Snaps i et Liqueurglas. Han saae paa dette lille Maal med Indignation, forlangte et Vandglas og ordinerede 12 Glas Rum af det lille Glas' Dimensioner iskjænket i Vandglasset, som han stak ud paa engang; hvilket bragte Værten til at korse sig i dybeste Devotion.

Krieger var voldsom i alt, hvad han foretog sig. Saaledes bestemte han en Dag at faae rigtig spulet reent paa Batteriet. Han lod skalke Stor- og Forlugen, lod alle Sætportene tage ud til Luvart og i Læe. Vi førte rebede Mersseil tværs paa Vinden. Søen stod ind igjennem alle Portene igjennem Skibet, og dette gik saaledes en Timestid — det var en radikal Spuling.

Vi passerede Canalen og Nordsøen, løb ind til Christiansand, jeg veed ikke hvorfor. Efter at have nydt Gjæstfrihed hos Stadens Honoratiores i 8 a 10 Dage, seilede vi til Kjøbenhavn. Med hvilke glade Følelser saae jeg ikke mit Fødelands Kyst igjen. Jeg frydede mig til at omfavne min Moder og Sødskende. Jeg følte, at jeg var paa en god Vei til at gaae hæderlig igjennem Livet. Det havde været et Held for mig, at netop jeg i vanskelige Tilfælde havde faaet Leilighed til at vise mig fra en fordeelagtig Side, saa at jeg kunde gjøre mig Haab om en god Recommendation, som jeg ogsaa fik fortrinlig; hvilket jeg seenere erfarede. Jeg var ret lykkelig og takkede Gud ret af Hjærtet.

I LAND. — LOUISE DE GRODTSCHILLING.

Vi ankrede tæt udenfor Batteriet Trekroner. Captain *Nielsen*[1]) kom ombord. Han spurgte mig, om jeg var i Forbindelse med den Jomfrue *Paludan*, som var druknet, en Datter af Præste-Enken Mad. Paludan? — „Hvordan druknet?“ kunde jeg neppe spørge. „Med et Skib, som hun var med til Norge, som forliste i Paternoster-Skjærene,“ var Svaret. — Det er nu henved 40 Aar siden, at jeg fik dette Rædsels-Budskab; jeg erindrer nu, jeg skriver dette, det frygtelige Indtryk, det gjorde paa mig. Jeg kastede mig paa en Bænk i Messen og vred mig som en Orm og laae i stum Fortvivlelse, indtil Chefen, som var en god, veltænkende Mand, kom ned og talte til mig og sagde, at han vidste det allerede i Christiansand og havde isinde at forberede mig paa denne Ulykke, inden vi gik iland, men at den snakkesyge Captain *Nielsen* var kommet ham i Forkjøbet.

Hvad var nu heele min Tilfredshed blevet til, min ædle Søster *Frederikke*, den kjæreste af alle mine Sødskende, som jeg elskede saa hjertelig, — hun var borte fra denne Verden! Det var det haardeste, jeg hidtil havde erfaret i Livet, hvad var alle mine Forhaabninger i dette Øieblik! Det har ofte hændet mig i Løbet af mit Liv, at jeg er nedstyrtet i den dybeste Sorg fra den høieste og reeneste Tilfredshed; saa ofte har dette været Tilfældet, at jeg immer, naar jeg er gladest, væbner mig med Fatning til at modtage med Roelighed, hvad der kan komme. Dette forklarer best, at min Glæde aldrig er støiende eller ublandet, vel vidende, at den ikke kan være varig, men maae ansees som et styrkende Middel efter Kampen mod Modgang og til at

[1]) Muligvis Kaptajnlieutenant Conrad Valdemar Nielsen (1771—1809) Afsked 1815. Karakt. Kommandør 1816.

bestaae den kommende Kamp, som ikke her i Livet kan udeblive.

Jeg kom hjem til min Moder og Sødskende i Skumringen. De vare samlede, og min Ankomst opvakte igjen den i to Maaneder neddyssede Sorg; med Hulken og Taarer modtoges jeg, med Omfavnelser, der næsten sprængte mit Hjerte. Det var en sørgelig Aften.

Det blev mig fortalt, at *Frederikke* var blevet behandlet højst udelicat af Fru *Arctander*[1]); at hun var blevet bekjendt med Fru *Sølling*[2]), som fattede Godhed for den elskelige Pige; at hun efter Indbydelse fra hende reiste til Norge med et Skib, ført af Capt. *Jacobsen*, som havde tilsat flere Skibe; at han var kommet ind mellem Paternoster-Skjærene, men havde ikke tænkt paa den hjælpeløse Pige i Kahytten, da Skibet kastede sig paa Siden, og at hun og en gammel svag Mand vare de eneste, som druknede i Kahytten, fordi ingen hjalp, men forlode Skibet i Baaden — alt dette fortalte man mig. —

Georg og *Hans* gik det kun maadeligt. *Georg* var ulykkelig baade hjemme og ude, overseet af Familien ɔ: Oncler og Tanter; han trællede daglig i et raat og simpelt Selskab. *Hans* havde faaet Regentsen og nogle Informationer, men studerede kun smaat. Han og *Georg* moerede sig ofte sammen paa offentlige Steder, og som oftest vandt de saameget ved at spille Kegler og Billard, at de havde frie Fortæring; jeg talte ofte broderligt med disse kjære Brødre og advarede dem, som de optog venligt, da det var godt meent. Mine Tvillingbrødre *Christian* og *Frederik* vare blevne Søecadetter; Kronprindsessen havde kjærligen taget sig af dem og

---

[1]) Frederikke Paludan havde i de senere Aar havt Tjeneste i Huset hos daværende Justitsraad, Kommiteret i Rentekammeret Hans Nicolai Arctander (1757—1837), der var gift med Agnete Birgitte Brammer. Se Pers. Tidskr. IV. 2. S. 183. Det var først senere, 1805, han blev Amtmand i Frederiksborg. Afsked 1826 som Konferensraad.

[2]) Amalie Abigael Sølling født Eskildsen (1772—1817) gift med den bekendte daværende Kaptajn Peter Norden Sølling, „Bombebøssens" Stifter, der opholdt sig i Frederiksværn for at bygge Lodsbaade.

betalte for dem, saa længe de vare Cadetter og tillige understøttede min Moder, som hun havde en særdeles Godhed for lige til hendes sidste Dage.

Jeg logerede som sædvanlig i Byen, kom daglig hjem til Middagsmaaltidet, som jeg naturligvis betalte for. Jeg opholdt mig endeel af Vinteren paa Frederiksborg hos Major *Recke's*, som havde taget sig af mig og hjulpet mig til det, jeg var, og som fremdeles vare mig sande Venner. I deres gjæstfrie Huus var en munter Stemning, mange unge Mennesker af begge Kjøn, og idelig Liv og Lystighed, vi gik paa Jagt, løb paa Skøiter, havde Kanefarter, dandsede etc., saa at Tiden fløi hen. I maadeligt Vejr tegnede jeg Kaarter, som Major *Recke* gav mig Underviisning i, og siden anbefalede han mig til at faae Arbeide fra Rentekammeret.

Da jeg kom til Byen igjen, fik jeg fuldt op af Arbeide og Fortjeneste, deels ved Kaarttegning, deels ved Informationer i Søemandsskab, saa at jeg maanedlig havde 70 à 80 Rbdl. courant. Jeg klædte mig op, understøttede min Moder og Brødre, og fornøiede mig med mine Kammerater, forrettede den ubetydelige Landtjeneste, der fordredes, hvoriblandt Vagt paa Bommen var den betydeligste. Der var altid muntre Kammerater, som tilbragte Aftenen med den Vagthavende; og det blev aldrig nægtet Lieutenanten at beholde Nøglen til Klappen eller Udgangsporten fra Holmen til Klokken 12, naar han anmodede Captainen paa Hovedvagten derom.

Nu arriverede det, at jeg en Aften havde nogle Venner hos mig paa Vagten og sendte Bud op til Captain *Gether*[1]), som havde Vagt paa Hovedvagten[2]), om Tilladelse at beholde Nøglen, til Ronden kom til Hovedvagten. Han lod mig sige med Gefreiderne,

---

[1]) Kaptajn Johan Gether (1762—1835). 1830 Afsked som Kontreadmiral.
[2]) Foruden „Vagten paa Bommen" (Toldbodbommen) var der Officers-Vagter paa Gammelholm (Hovedvagten), Nyholm og Christansholm.

om jeg vilde læse Paragraf den og den i Krigs-Artiklerne. Denne Paragraf læste jeg, og den indeholdt, at den vagthavende Officeer skulde besørge Holmen lukket etc.; hvoraf fulgte, at mine Gjæster maatte strax forføie sig bort. Porten blev lukket, og Nøglen sendt op.

Det var unægtelig urigtigt, at man ikke lærte paa Academiet noget om Landtjenesten, førend man blev Officeer. Det var derfor kun ved at spørge sig for hos Ældre, at man kunde blive bekjendt med, hvad man havde at gjøre i Landtjenesten. Krigs-Artiklerne vare forældede, og mange Forandringer fandt Sted, som vare grundede paa Vedtægter. Jeg sad mig til at studeere Krigs-Artiklerne om Vagttjenesten og om Ronderingen, indprentede mig nøjagtig alle Formaliteter og oppebiede Kl. 10 Hovedronden, som Hovedvagtchefen var. Han kom, alt udførtes in stylo. Min Kaardespids satte jeg Ronden for Brystet, da jeg fordrede Feltraabet — alt efter Reglerne. Ingen Tale, ingen „god Vagt“ [1]) eller saadant noget, som almindelig brugtes, havde Sted; og alt var i sin Orden. Kaptain *Gether* fortsatte sin Ronde. Klokken 12 skulde jeg rondere. Jeg gik først til Christiansholm om ad Dellehaugen [2]) og kom endelig Kl. omtr. 1 til Hovedvagten [3]). Man pleiede alletider af Høflighed for den ældre Officeer paa Hovedvagten og for ikke at forstyrre ham i hans Søvn at svare paa Skildvagtens Anraab: „Hvem der?“ med: „Vagt!“ og passere uden videre. Men jeg dristede mig ikke til at gaae udenfor Krigs-Artiklerne og svarede: „Ronde!“ Det havde regnet meget stærkt, og jeg var gjennemvaad, det var endnu Skylregn. Jeg mærkede ikke til, at Vagten kom i Gevær. Jeg befalede

---

[1]) Ved Bortgangen fra en Vagt ønskes almindeligvis: Godnat, god Vagt!

[2]) Indgangen til Holmen fra Byen var omtrent ved den nuværende Nationalbank. Dellehaugen var den store Græsfælled paa Niels Juels Gades og en Del af Havnegades Grund. (jvfr. Degenkolv, Gammelholm, m. vedf. Kaart. 1895).

[3]) Altsaa gik Ronden fra Gammelholm til Nyholms Hovedvagt.

Skildvagten at raabe ud. Det skeete. Nu kom Oppasseren ud og hen til mig og hilste fra Captainen, at han sov. „Saa væk ham, Din —!“ Han gik ind og kom ud igjen og sagde, at Captajnen havde sagt, at Ronden kunde passere. „Vil Du hilse Captainen, om han vil læse i Krigsartiklerne, Paragraf den og den; og ifald han ikke kommer ud strax, bliver jeg nødt til at melde det i min Rapport. Det varede længe, thi han var afklædt, som da var Brug med mange Captainer den gang. Det regnede, saa det skyllede ned. Endelig kom han — og alle Tempo iagttoges. Men da jeg kom henimod ham, gjorde han en truende Bevægelse med Hovedet. Denne besvarede jeg paa samme Maade — og vi skiltes ad, efter at jeg havde givet ham denne Lexion.

Det var ikke smukt af mig; men det var aldrig faldet mig ind at chikanere en ældre Officeer, dersom jeg ikke havde vidst, at han havde tormenteret sine Officeerer det bedste, han kunde, paa en Tour til Vestindien. Disse vare mine Kammerater og flinke Folk. Det var saa meget utaaleligere, som han var en elendig Chef.

Lad dette undskylde mig, og at han havde opfordret mig til at betale ham Lige for Lige. Senere kom jeg i Contact med ham, men han huskede ikke denne Historie.

Blandt flere Balinvitationer fik jeg en fra Commandeur *Sneedorff*, hvor jeg flere Gange havde været og moeret mig herligt, da der ved saadan Leilighed var samlet en Mænde unge Herrer og Damer af de vakreste og behageligste i Byen. Om Middagen, som Ballet skulde være om Aftenen, læser jeg i Parolen, at jeg skulde rondere om Natten. Jeg fik en af mine Kammerater til at tage min Tjeneste; men det var ikke nok, jeg maatte have Admiralitetets Tilladelse til at bytte Tjeneste. Det var saa ubetydelig en Grund til at

gjøre Admiralitetet Uleilighed, saa at jeg var tvivlraadig, om jeg skulde eller ikke søge Tilladelse. Jeg bestemte mig, fik Tilladelse, kom paa Ballet — og saae igjen *Louise Grodtschilling*, dandsede med hende. Vi saae hinanden ind i Sjælen, og vor Skjæbne var afgjort. Hvoraf kom det dog, at jeg var saa hidsig for at komme paa dette Bal, som havde en saa afgjort Indflydelse paa heele min Fremtid her og over Stjernerne? Skulde det være blot Tilfælde? Nei, nei, saaledes lader Gud det ei komme an paa Slump.

Min Frier- og Forlovelseshistorie er for vidtløftig til at detailleres; men da den ikke er af de almindelige, kan jeg ikke undgaae at give et Udtog deraf.

Jeg havde aldeles ingen Adgang til min Udvalgte. Hun var en Datter af Admiralinde *Grodtschilling*, som var Enke. *Louise Grodtschilling* var i Huuset hos sin Svoger og Søster *Peschier*. Han var en rig Kjøbmand. De havde ingen Børn. *Louise* var deres Favorit.[1]) Der herskede i den hele Familie en aristokratisk stiv, men yderst dannet Tone. De omgikkes med mange af den høieste Adel og de første Embedsmænd. Deres Huus var stort og prægtigt som et Slot, brillant møbleret, Væggene behængte med en Mængde kostbare Malerier af de første Mestre. *Peschier* var fra Genf, talte kun fransk; var en aldrende Mand, da han giftede *Manette Grodtschilling*. Han var veltænkende og dannet, men forfængelig og stolt. Hans Kone havde været smuk som yngre, var nobel i Holdning og Tænkemaade,

---

[1]) Frederikke Louise de Grodtschillings Fader Admiral Frederik de Grodtschilling (1731—92) blev adlet 1784 og var gift første Gang med Marie Susanne Prescher (1744—68); en Datter af dette Ægteskab Marie Susanne (Manette) de Grodtschilling (1762—1816) blev gift 1784 med den bekendte Grosserer Pierre Peschier (1746—1812), der var født i Genf og som, indkaldt af de Coninck, oprettede et af de største Handelshuse i Kbhvn. Men han, som havde været en af sin Tids Pengefyrster — den nuværende Landmandsbank ved Holmens Kanal var hans Ejendom og Bolig — døde som en fattig Mand. (Biogr. Lex.)

I Admiral de Grodtschillings andet Ægteskab med Frederikke Louise Lütken (1747—1812) var Frederikke Louise født. Hun og hendes Søster, Petronelle Susanne (1790—1875), der døde som Konventualinde i Vemmetofte, var i Huset hos Peschier's. Af samme Ægteskab var de ovenfor nævnte to Søofficerer de Grodtschilling.

godgjørende og from, men havde *Grodtschillingernes* Særkjende: en besynderlig høi Grad af Naivetet og en Stivhed i Sindet, som dog ikke var ubehagelig, fordi Hjærtelighed laae paa Bunden. Det var en ædel Kone, godgjørende, udvortes kold og stiv, men havde en indvortes varm Velvillie.

Veltalende Øjne hinanden forstaae — dette og intet andet var for det første den eneste Maade, vi — min *Louise* og jeg — converserede paa. Hver Middag Kl. 1 gik jeg forbi *Peschiers*. Der sad min Pige i Vinduet. Var hun alene, saa hilste hun igjen med et lille Smil og lod sine Øjne hvile paa mine med et kjærligt Udtryk. Var der nogen i Vinduet hos hende, maatte hun vogte sine Ansigts-Muskler, være knap med sit Smil, og jeg med. Denne stumme Conduite var talende nok til at jeg kunde see, at hun havde mig kjær. Hver Fredag Aften var hun paa Comoedie, jeg ogsaa. Vi hilste ikke paa hinanden; men hvergang Tæppet gik op og heele Mængden saae paa Scenen, faldt vore Blikke sammen, og disse talte i faae Sekunder hundredfold, hvad Ord kunde udtrykt i samme Nu.

Endelig fik jeg at vide, at hun besøgte sin Moder hver Onsdag og Lørdag Formiddag Kl. 10—11 Form. Enkelte Gange lykkedes det mig at træffe hende paa Gaden. Med Uforsagthed tog jeg mig den Friehed at tale til hende. Hendes Stemme skjælvede — det var et besynderligt Forhold. Vi vare enige om, at vi elskede hinanden, men vi havde aldrig sagt det. Kun Øiet, Sjælens Speil, havde friet og svaret. Endelig bleve vi mindre forlegne; men intet Ord blev yttret om mine Følelser. Et Haandtryk var alt, hvad jeg vovede.

Saaledes gik Tiden hen til Januar [1805], da jeg blev kommanderet ud med Orlogsskibet „Seyeren“, som var Cadetskib. Chefen Commandør-Captain *Sneedorff*, Næstkommanderende Captain-Lieutenant *L. Fabricius* [1])

[1]) Captainlieutenant Lars Fabricius (1770—1830). 1817 Kommandør, 1826 Overlods i Sjællands Distrikt.

Lieutenanterne *H. E. Wulff*[1]) og fire andre, hvoraf jeg var den Yngste, foruden Cadet-Officererne. Jeg fik Leilighed til at tale med *Louise*, førend jeg reiste. Hvad der blev talt, husker jeg ikke; men vi elskede hinanden — det var vist, skjøndt ikke et Ord om Kjærlighed blev talt.

Equiperingen af Skibet bragte mig i Activitet. Cadetterne kom ombord, og vi seilede til Nordsøen. Jeg havde Qvarteer og følte det store Ansvar, der var mig tildeelt, hvorfor jeg anstrængte mig for at opfylde mine Pligter saa vidt muligt. Vi krydsede paa Dogersbanke[2]) i Nordsøen, løb ind i Christiania-Fjorden og op til Christiania. Det var en vanskelig Seilads med saa stort et Skib igjennem den 17 Miile lange og enkelte Steder meget snævre Fjord. Det var det største Linieskib, der i Mands Minde havde været der, hvorfor Skibet daglig var besøgt af flere hundrede Personer, som for en Deel kom ned mange Miile fra, for at skue det store Skib.

Selskaber, Baller og alle Slags Festiviteter løste hinanden af i de 8 Dage vi vare i den gjæstfrie By. Havde jeg ikke været plaget af den inderlige Længsel efter min L. G., vilde jeg have moeret mig kongelig; men der var altid blandet Tanken om hende i Lystighedernes Strøm.

Endelig seilede vi en Morgen, kort efter at vi kom fra et Bal, til Kjøbenhavn. Vi passerede Skagen tværs Kl. 12 Middagen, og forcerede med et Reb i Mersseilene og Bramseil til for en halv Vind og løb ind efter Fyrene paa Helsingøers Rhed, hvor vi ankrede Kl. 9. Altsaa i 9 Timer havde vi løbet 25 Miil, som var en rask Fart.

Vi maneuvrerede nu ca. 14 Dage ved Sletten med Ankring og Letning etc. [jeg] besøgte *Reckes* paa Fre-

---

[1]) Premierlieutenant Hans Imanuel Wulff (1776—1857). 1831 Overlods i Sjællands Distrikt. 1836 Karakt. Kommandør.

[2]) Skal være Doggers-Banke, der ligger paa den almindelige Sejlroute.

densborg, og kom endelig til Kjøbenhavn. Skibet laae fortøiet indenfor Trekroner.

Jeg kom i Land, gik forbi *Peschiers* Gaard — ak! Vinduesskodderne vare lukkede. Portneren, som var en ægte Cerberus, og som med Argus-Øjne daglig havde lagt Mærke til mine Promenader forbi og Hilsen til Vinduerne, svarede mig, da jeg spurgte ham, om Familien var paa Landet: „Jo — Frøkenen er saamænd paa Landet". — Paa mine videre Spørgsmaal svarede han mig undvigende og sarkastisk. Jeg maatte lade mig det gefalde; men jeg var ikke vel tilmode. Jeg kom hjem til min Moder og Sødskende, blev modtaget kjærligt. Alt var, som da jeg reiste. Mine to smaa Brødre, *Christian* og *Frederik*, skulde ud [paa Fregattens] andet Togt. For første Gang skulde de begynde Søelivet. Det glædede baade dem og mig at være sammen. Jeg elskede de Smaafolk, og de mig.

Jeg gik jævnlig forbi *Peschiers* Vinduer, naar jeg i Tjeneste skulde ind paa Gammelholm. En Dag vare Skodderne lukket op. Jeg fik to kjærlige Nik og Smiil, og af hvem kan enhver gjætte. Jeg blev saa lyksalig, som en Fugl i Luften kan være. Jeg talte en eneste Gang med hende. Hun havde været hos sin Søster, Fru *Bartholin-Eichel*[1]), paa Aastrup og skulde derud igjen om nogle Dage. Om hun kom til Byen med Villie, netop da jeg var kommen hjem, det vovede jeg ikke at troe, men ønskede dog, at det havde været Grunden. Jeg sagde hende Farvel i en Port, stammede noget, jeg veed ei hvad. Jeg troer jeg sagde: „Lev vel! glem mig ikke, kjære Pige!" — eller saadant noget. Thi hun blev rød og gav mig et lille Tryk med Haanden og løb fra mig op af Trapperne.

Iblandt de private Informationer, jeg gav, var jeg i Vinterens Løb anbefalet af Commandør *Sneedorff* til at lære Agent *Duntzfeldts* Søn, *John*, Søemandsskab.

[1]) Charlotte de Grodtschilling (1778—1846), gift med cand. juris Johan Bartholin Eichel til Svanholm ved Roskilde (1780—1819).

Det var en udmærket flink Dreng, som det var fornøieligt at læse med.[1]) Faderen var erkjendtlig over den almindelige Maade, han gav mig Entré i sit Huus, lod sin Søn [færdes] imellem mine smaae Brødre, *Christian*, *Frederik* og *Julius*[2]), baade i Byen og paa Landet. I dette Huus saae jeg mange vakkre Folk med fin Dannelse og mange Kundskaber. Jeg saae, hvor meget der manglede mig for at naae den Savoir vivre og Lethed i Omgang, som disse havde, og gjorde mig Umage for at danne mig.

Agent *Duntzfeldt* var en af de første Kjøbmænd i Danmark, hvilket dengang betydede noget. Fra hans Kontor, hvori *Søebøtger*[3]) og *Chevalier* vare Associerede, havdes paa eengang 11 Ostindefarere, mange Vestindiefarere og andre smaae Fartøier i Fart. Han var umaadelig rig og førte et stort Huus, hvor de første Folk kom sammen til Middags- og Aftenselskaber i Byen, og om Sommeren paa det yndige Ordrupshøi; der tilbragte jeg mange behagelige Dage.

PAA TOGT TIL ØSTERSØEN.

ORLOGSSKIBET skulde gaae til Østersøen i anden Tour [1805]; men først føre Kronprindsen og hans Gemalinde til Eckernførde. Der var nogle Quereller imellem Admiral *Lindholm*[4]), som var Generaladjutant og Jagt-Captain, og Commandør *Sneedorff*, om hvem

[1]) Agent Christian Vilhelm Duntzfeldt (1762—1809) var Indehaver af et af Datidens største Handelshuse. Han levede i disse Aar (1805—8) adskilt fra sin Hustru, Marie Henriette de Coninck, der da boede i Holland med deres Børn. Kun Sønnen John Christian Duntzfeldt (1795—1820) blev hos Faderen. Han blev Sekondlieutenant i Marinen 1811, tog Afsked 1817 og døde paa Manila 1820.

[2]) Sml. dennes ovenfor nævnte Erindringer (Personalhist. Tidskr. IV, 2. S. 205).

[3]) Hans Jacob Søebøtker, Grosserer, ejede den store Lystejendom Øregaard paa Strandvejen.

[4]) Hans Lindholm (1751—1821), først Adjutant hos Prins Carl af Hessen og under Krigen i Norge Generaladjutant, senere Kontreadmiral — en af Frederik VI.s Yndlinge (jvfr. Memoirer og Breve III.)

der skulde føre Skibet — som var nær gaaet til Yderlighed. Imidlertid beholdt *Sneedorff* Commandoen. Mine to Brødre *Christian* og *Frederik* vare med som Pager hos Kronprindsessen; een ad Gangen havde Opvartning, og Hendes kgl. Højhed troede bestandig, at det var den samme, saa forunderlig lige vare de hinanden. Der blev sendt en Mængde Madsager ombord, Kokke, Eqvipager og Hofdomestikker, saa at Skibet var fuldt af allehaande, førend de kongelige Passagerer kom. Officeererne maatte afgive deres Lukafer og bleve indlogerede i Dørken. Heele øverste Batterie til Stormasten var bygget fuld af Stuer til Suiten. Skibet var i det heele saa pynteligt og reent som mueligt. Officeererne pyntede i deres smukke Uniform, Mandskabet heele og reene.

Endelig kom det kgl. Herskab ombord med deres nærmeste Omgivelser[1]). Folkene paa Ræerne, men ingen Salut, da Kronprindsessen havde frabedet sig den. Kongeflaget vaiede fra Stortoppen. Paa Skandsen foran Mesanmasten var indrettet en Slags Trone med Smag og Elegants, som benyttedes stadigt af Kronprindsesse *Marie*, da hun følte sig mindre vel i Kahytten.

Vi lettede og seilede med smukt Veir og god Vind sydefter. *Frederik (VI)* spadserede omkring i Skibet med sin Datter, Prindsesse *Caroline*[2]). Folkene skaffede deres Grød om Aftenen. Da hun saae, at de ikke havde andet end Salt istedetfor Smør, og Øl uden Sukker, spurgte hun Faderen, hvorfor de ikke holdt af Sukker og Smør. Faderen loe og sagde: „Jo, de vilde nok have det, men vi har ikke Raad at give dem det.“ „Det var slemt,“ sagde den lille Pige.

Kronprindsesse *Marie* spadserede paa Skandsen og henad Koebryggen. Storehals blev stukket op, for at

---

[1]) Det var i Juli Maaned, umiddelbart efter at Kronprinseparret atter havde begravet et nyfødt Barn i Roskilde Domkirke.

[2]) Prinsesse Caroline (1793—1881) var dengang 11 Aar gammel.

hun ei skulde bukke sig. Hun gjorde Undskyldning for den megen Uleilighed. Hun gik forud og vilde ud paa Bakken. Maaskee hun var gaaet hen og havde seet ud over Gallionen, dersom jeg ikke havde bedet Hendes K. H. om at lade det være, fordi der var nogle tjærede Touge, hun kunde smudske sig paa — som jeg foregav —, men dette var egentlig ikke Grunden[1]). Hendes K. H. pleiede at spise sin Mad paa Dækket. En Middag var der dækket for hende. Solseilet blev halet ud, og der dryssede ikke saa lidet Fnug fra det ned i Maden. Jeg stod paa Hytten bag hende og saae, at hun med Behændighed pillede Stumper af Kabelgarn fra sin Tallerken med Gaffelen — og med det samme see sig om, at Ingen skulde see det og gjøres forlegen. Det vilde saare faae langt ringere Personer have gjort. Hun var i det heele saare venlig imod alle. Kronprindsen var derimod temmelig fier og talte ikke med nogen af Officeererne. Det er besynderligt, at Fyrsterne ikke for saa godt Kjøb som nogle venlige Ord ville vinde deres Folks Hjærter, som de dog ikke kan undvære for at være lykkelige og dygtige Regenter.

Der var stort Taffel en Dag, hvor alle Officererne vare tilsagte. Det var første Gang jeg i mit Liv spiiste ved samme Bord som kongelige Personer.

Vi havde godt Veir og kom til Eckernførde efter 2 à 3 Dage. Da de kongelige Passagerer gik i Land, stode Officeererne paa Falderebs-Trappen. Idet Kronprindsesse *Marie* kom forbi mig paa Trappen, vendte hun sig til mig og med Venlighed sagde: „Hils Deres Moder fra mig, Lieutenant *Paludan.*“ Det var smukt af den vakkre Prindsesse at have Opmærksomhed for en Kone, hun havde gjort saa meget godt. Denne Hilsen fornøiede mig.

Vi seilede strax tilbage og ankrede noget syd for Prøvesteens Batterie. Jeg erindrer, at vi bleve opholdte et Par Dage, fordi Skibets Messeforstander maatte af-

[1]) Folkene forrettede deres Nødtørft dér.

levere de overblevne Provisioner til Marschallatet i Kjøbenhavn, som gik saa smaaligt til, at Æggene bleve talte. Flere Sække Grønærter bleve afleverede, som vare fordærvede. Det havde været passende, om alle de overblevne Kjøkkensager havde været overladt Messen som noget, der faldt af sig selv.

Endelig fik vi Cadetterne ombord og seilede til Østersøen. Vi maneuvrerede dér en Tid og løb ned til Rostock, hvor vi ankrede paa Rheden. Her laae vi flere Dage og havde flere Gange Besøg af *Hertugen af Mecklenborg-Schwerin* [1]) og hans Suite. Hver Gang maatte Folkene staae paa Ræerne, og gives Salut, som moerede den gamle Hertug umaadelig; hvorfor han gjentog sine Besøg næsten hver Dag. Han kom ombord med Tobakspiben i Munden; hans Cavallerer havde lange Piber ud af Lommen.

Vi vare en Dag i Badestedet Doberan, hvor der var meget smukt arrangeret for Officeerer og Cadetter. Men da *Sneedorff* underhaanden fik at vide, at Hertugen havde isinde at drikke Cadetterne berusede, blev der givet Ordre at bryde op og gaae ombord, og Hertugen fik ikke sin Villie, uagtet han tiggede og bad *Sneedorff* om, at Cadetterne maatte blive i Land. Det var rigtigt af *Sneedorff*, men mindre behageligt for de stakkels Cadetter.

Dagen efter var der stort Selskab ombord, hvor der indfandt sig henved 80 Personer, Damer og Herrer, tildeels fyrstelige, alle adelige, mange inde fra Hjærtet af Tydskland, som aldrig før havde seet et Linieskib. Der blev saluteret den heele Dag, især for at gjøre Damerne bange. Der blev spiist og drukket og dandset under Solseil paa Skandsen, til Solen gik ned. De havde gjærne blevet ved heele Natten; men *Sneedorff* vilde ikke beholde dem saa længe ombord og foregav, at han havde Ordre at seile tidlig næste Morgen. Lystigheden havde været stor, der var drukket tilstrækkeligt,

[1]) Hertug Frederik Frantz (1784—1840).

og megen Munterhed havde hersket. Iblandt andet havde jeg engageret den særdeles smukke og livlige Prindsesse *Charlotte* af Mecklenburg, dengang Prinds *Christian* af Danmarks Forlovede[1]), og dandsede to Dandse med hende. Det var ikke efter Etiquetten, at jeg tillod mig at engagere en Prindsesse; men det blev taget vel op. Hun passiarede med mig og bad mig hilse sin *Christian*, som jeg naturligvis nok lod være.

Midt under Ballet begyndte Solseilet at accompagnere Musiken og næsten døvede den. Veiret var blevet uroligt, og det saae ud til at blive værre. Lystigheden afløstes af Qvarteermesterpiberne. *Sneedorff* fik sine Gjæster ned af Dækket. Alle Fartøierne bleve sat ud i al Fart og bemandede, og *Sneedorff* forklarede de høie Gjæster, at dersom de ikke vilde følge med Skibet paa en Krydstour i Østersøen, da maatte de saa gesvindt som mueligt lade dem sætte i Land i Warnemünde, da det ikke var mueligt at lande ved Doberan.

Nu blev der travlt. Hertugen og nogle af de første Herrer og Damer gik i Chefs-Chaluppen, som Lieut. *N. Wulff*[2]) styrede. Søen var saa høi, at det var meget vanskeligt at faae Herrer og især Damer ombord i Fartøierne; mange af dem, som betænkte sig for længe, maa have stødt sig slemt. De bleve formelig grebne af Chaluproerne, naar de kom firkantet ned i Baadene. Det moerede Hertugen fortræffelig, naar en fiin Dame saaledes kom halv paa Hovedet ned i Matrosernes Arme. Ligesom et Fartøi var tilladet og gaaet fra Borde, halte et andet op med en Officeer i hver; indtog paa samme Maade sine Passagerer og satte af. Kulingen tiltog. Det regnede. De fleste af Gjæsterne havde ingen Overkjoler eller Kaaber, saa de stakkels Tydskere vare at beklage og have vist memoreret den Tour, saa længe de vare til, saa meget mere som de lede af Søesyge og Angest.

---

[1]) Charlotte Frederikke af Mecklenburg-Schwerin (1784—1840) gift Aaret efter med Prins Christian Frederik (Chr. VIII), separeret 1809.
[2]) Secondlieutenant Nicolai Wulff (1783—1807).

Jeg havde faaet Travaille-Chaluppen og deri omtrent 10 à 12 Personer af begge Kjøn, som vare yderst forknytte, som aldeles ikke var underligt. Søen var høi og brusende, det var mørkt og regnede. Vi kunde kun see Warnemünde Fyr og Lysene i Huusene. Da vi kom til Barren, brød Søen paa den, saa at jeg indsaae, de stakkels Damer maatte blive dygtig vaade. Men der var intet at gjøre uden at tage imod, hvad der kom. Jeg bad dem om at krybe under min Søekjole, som jeg havde paa, og bredte den ud, ligesom en Høne breder sine Vinger over sine Kyllinger. Vi lænsede for Fokken og løb igjennem Braaddet. Vi fik nogle Tønder Vand agter over, men Damerne kom fra det med Skrækken og vaade Been. De knuede sig sammen under min Søekjole, indtil jeg sagde dem, at nu vare vi i Havnen. De vare saa taknemlige, at det havde nær aldrig faaet Ende, og fortalte Hertugen, som tog imod dem, hvorledes jeg havde sørget for dem. Hertugen tog mig om Halsen og kyssede mig og sagde: „Du bist ein braver Junge.“ Han vilde endelig have mig op og give mig noget at leve af; men jeg havde ingen Tid, laae Masten ned og roede væk; kom vel ud over Barren, satte Seil og krydsede og roede til Luvart og kom endelig henimod Klokken 3 ombord.

Dagen efter seilede vi øster efter og maneuvrerede en Tidlang under Gotland. Cadetterne havde kun været lidet i Land paa dette Togt; og nogle af de ældste fik udspredt iblandt de smaae Cadetter, at de Dagen efter skulde i Land paa Gotska Sandøen, et Sandrev ved Gotland, hvor de vilde moere dem godt. De af de smaae Cadetter, som vare godtroende nok, pyntede sig i deres Stadsmunderinger og kom paa Dækket. To gik ind til Chefen og bad om Tilladelse at gaae iland paa Gotska Sandøe. Han loe over deres Godtroenhed, men fik udspurgt, hvem der havde faaet dem til at gaae ind og bede om Landlov. Denne blev kaldt op og fik en drøi Irettesættelse, som han havde fortjent, fordi han havde

været næsvis mod Chefen. De smaae Cadetter klædte dem om og vare klogere en anden Gang.

Mine smaae Brødre underviste jeg i Søemandsskab og hjalp dem efter bedste Evne. Jeg saae dem ofte tilveirs med Ængstelighed; jeg erindrer, at de skulde engang op i Storemers for at skyde med Mersefalkonetter. Jeg stod i Merset og saae ud over Randen, de smaae Brødre gik op ad Pyttingvantet, og endelig kom de smaae bitte Fingre op over Randen af Merset. Hvor det krøb i mig, til de begge var indenfor Stængevantet og in salvo i Merset. Hvor jeg elskede de Drenge — og de mig.

Da vi havde i nogen Tid seilet omkring i Østersøen, gik vi hjem efter. — [1])

Min første Gang, da jeg kom i Land, var forbi Vinduet i *Peschiers* Gaard, — jo, der sad det kjære Væsen. Hun havde lagt sit Syetøj fra sig og nikkede saa kjærligt til mig og smilte og nikkede til mig, saa længe jeg med langsomme Skridt passerede forbi. Jeg havde Haab; men hvorledes turde jeg byde hende min Haand med saa vidtudseende Udsigter til at kunne etablere et Hjem som Familiefader. Jeg grundede og byggede Luftcasteller og saae *Louise* daglig, talte enkelte Øieblikke med hende, og derved blev det.

Jeg blev udcommanderet igjen med Kongeskonnerten „Ørnen", ført af Pr. Lieutenant *Lützen* [2]), bestemt til Kiel. *Georg Grodtschilling* var Næstcommanderende.

Under Eqviperingen hændte det sig, at jeg en Dag blev sendt ned paa Gammel Holm fra Chefen, som var Adjutant hos Kronprinds *Frederik*; og skulde jeg der reqvirere to Kongebaade til Seilene og Provianten. Captain *Rosenwinge* [3]) var Eqvipagemester paa Gammel Holm.

[1]) Hjemfarten, der intet af større Interesse frembyder, forbigaaes.

[2]) Hans Staal Lützen (1774—1851) ombyttede i Følge Kongens Vilje 1807 sin Stilling som Søofficer med en Ritmesters i det slesvigske Rytter-Regiment. Han var Adjutant hos Kongen og en af dennes mest betroede Mænd. I 1810 forrettede han saaledes Spiontjeneste overfor Hertugen af Augustenburg. Han blev Kammerherre, kar. Generalmajor og Kommandant i Nyborg.

[3]) Kaptajn Sigvart Urne Rosenvinge (1758—1820) var 1794—1809 Ekvipagemester paa Holmen. 1808 Takkelmester. 1812 Kommandør. (Se Biogr. Lex.)

Jeg henvendte mig til ham og hilste fra Adjutant *Lützen* og anmodede om en Kongebaad til Sejl og Varegods. *Rosenvinge* traadte et Skridt tilbage og sagde: „Hvad Djævelen! De skulde hellere have begjært een Kongebaad til for at føre Provianten ud til det store Skib.“

Jeg sagde da: „Jo, saa skulde jeg anmode Hr. Captainen om at faae en Kongebaad til Proviant og Øl.“

Han stirrede paa mig og kunde ikke faae et Ord frem. Endelig brød han ud: „Vil De hilse Lieutenant *Lützen*, at han kan selv hale ned og hente sine Seil, Proviant og Varegods.“

Jeg: „Jo det skal skee“ — bukkede og vilde gaae.

— „Aa hør, *Paludan!*“ sagde *Rosenvinge*, „sig Lieutenant *Lützen*, at han kan faae en Kongebaad“.

Jeg: „Meget vel, Hr. Captain!“ —

Vi fik virkelig tvende Kongebaade, som frembød det latterligste Syn, da Skonnerten var meget lidet større end hver af dem. Det var alene for *Lützens* Stilling hos Kronprinds *Frederik*, at han fik sin urimelige Begjæring opfyldt. Det var dengang, ligesom seenere Skik og Brug immer at sige Nei til, hvad man begjærede Tjenesten vedkommende fra Holmen; dernæst accorderedes og tingedes der paa bedste Maade, til Reqvirenten dog fik, hvad han vilde have. Denne Maade fandt jeg upassende; og saa ofte jeg var sendt ind paa Holmen for at hente eller reqvirere noget, indlod jeg mig aldrig paa at tigge eller ydmyg bede om, hvad jeg i Tjenesten reqvirerede fra Chef eller Næstkommanderende, som havde sendt mig. Saasnart der blev gjort Indvending eller givet Afslag, bukkede jeg og gik, og det hændtes altid, at jeg kaldtes tilbage og fik uden videre, hvad jeg skulde have. Det var jo ikke min Sag at blive viist en Villighed, men Vedkommendes Sag at befordre Kongens Tjeneste uden at gjøre Vanskeligheder.

Vi seilede til Kiel, hvor vi havde bouche en cour, flagede, saluterede, tørrede Seil, det var heele vores

Forretning. Vi laae der til sidst i November [1805] og seilede hjem til Kjøbenhavn, takkede af og gik iland. Vi havde lidt ondt Veir paa Hjemreisen, hvoraf saaes, at *Lützen* og *Grodtschilling* vare maadelige Søemænd. Skonnerten tog saa meget Vand ind forover, at vi endelig skalkede Luger, for ei at fyldes. De førte for mange boven Forseil; da disse bjergedes, laae Skonnerten som en Maage uden at tage Vand over.

Der var intet andet vundet for mig paa denne Tour, end at jeg gjorde Bekjendtskab med Kronprindsens Stab, som jeg stod mig godt med og havde senere Nytte af ved flere Leiligheder. Imedens vi laae i Kiel, kom Orlogsskibene „Seyeren" og „Sophie Frederikke" og Fregatten „Frederiksværn" til Kiel med Troppetransporter. Hvem der førte disse Skibe, husker jeg ikke. Kronprindsen kunde ikke undvære sine Soldater, Prindsesse *Marie* ikke sine Forældre og Familie i Slesvig, altsaa maatte Armeen derhen til Danmarks Ulykke.

FORLOVELSE OG JURA.

Sidst i November kom jeg hjem og begyndte mine sædvanlige Beskjæftigelser. De Vanskeligheder, jeg havde med at faae min *Louise* i Tale og see hende, gjorde mig utaalmodig, og jeg skrev et kjærligt Brev til hende og bad hende inderlig om at forbinde sig med mig. Hun skrev mig til, at det ikke kunde skee, men at jeg aldrig, aldrig maatte glemme hende. Jeg var ret ulykkelig, dog kunde jeg spore, at det egentlig var hendes aristokratiske Familie, som var Hindringen. Nogen Tid gik hen, da jeg mødte hendes Søster, Fru *Peschier*, paa Gaden. Hun hilste mig meget mildt, og jeg tog Mod til mig og talte om mine feilslagne Forhaabninger, og bad hende om at staae mig

bi med sin Indflydelse, da jeg immer troede, at *Louise* ikke var ligegyldig imod mig. Hun raadede mig til at gaae til hendes Moder. Dette gjorde jeg, og efter nogle Indsigelser og Tale om altfor vidtudseende Udsigter, lang Forlovelse m. m., vandt jeg endelig hendes Tilladelse til at forsøge min Lykke hos min *Louise*, og denne kjære Piges Ja fik jeg da Dagen efter uden megen Overtalelse i et Møde hos hendes Moder. Hvor var jeg lykkelig! Men jeg maatte finde mig i den Condition, at vores Forlovelse indtil videre skulde være hemmelig, og at jeg kun een à to Gange ugentlig maatte tale med hende i hendes Broder *Georgs* Nærværelse. Han var meget stræng imod os og tillod os næppe et Qvarteer at tale sammen i samme Stue, hvor han var, som naturligvis generede mig meget. Formodentlig var han imod hans Søsters Forlovelse, da han var meget aristocratisk og ansaae Partiet med en Parvenue under Familiens Værdighed. Det var en meget brav ung Mand, som havde mange gode Egenskaber, han var imidlertid en maadelig Søofficeer, fordi han var distrait og havde Naturen imod sig for nogensinde at blive Søemand.[1]) Da han havde faret med mig to Reiser, kjendte vi hinanden godt, og derfor var det mig saa meget utaaleligere at være sat under hans Formynderskab. Men jeg maatte finde mig deri — jeg var kun Secondlieutenant og havde meget lange Udsigter til at kunne gifte mig. I *Grodtschillings* Familie havde Lieutenant *Roepstorff* i Garden forlovet sig med en ældre Søster af min *Louise*, nemlig den smukke *Sophie Grodtschilling*[2]), og denne Forlovelse havde varet i mange Aar. Endelig vare de forenede og levede i særdeles trængende Kaar, tildels understøttede af *Peschiers*. Dette var vel Grun-

[1]) Se Side 121.

[2]) Premierlieutenant i Garden Henrik Adolph de Røepstorff (1769—1844). 1797 gift med Anna Sophie de Grodtschilling (1773—1847). Han blev Kammerherre og fra 1816—1831 Hofchef hos Prins Christian Frederiks fraseparerede Gemalinde Prinsesse Charlotte. Afsked som Oberst 1833. Han blev saaret den 20. August 1807 ved Udfaldet mod Svanemøllen.

den, hvorfor min *Louises* Familie var saa stræng og lidet tilfreds med *Louises* Attachement.

Jeg følte dette dybt, og det ansporede mig til at naae en Stilling, hvorved jeg kunde sættes istand til at gifte mig og viise Familien, at jeg var hende værdig. Uagtet min Enthusiasme for Søevæsenet og min hidtil lykkelige Carriere i Søetaten bestemte jeg mig til at ofre mine brillante Udsigter i den og træde ind i en civil Embedsstilling, som jeg calculerede, at jeg snarere kunde naae end ad den langsomme Anciennitets Vei til at faae Fod under eget Bord.

Til den Ende gik jeg op til Admiral *St. Bille* [1]); jeg fandt ham i sin Have og i godt Humeur. Jeg aabnede ham ligefrem min Stilling, fortaug ikke min Forlovelse med min Pige, som var hans Niece, bad ham om at skaffe mig en Ansættelse som juridisk Embedsmand, naar jeg havde absolveret juridisk Examen med bedste Characteer. Han hørte mig venlig, gav mig sit Ord, at han skulde anvende sine bona officia for mig, spurgte mig om, hvorlænge jeg vilde være om tage den latinske juridiske Examen, hvortil jeg svarede halvandet Aar. Han studsede, jeg mærkede det, og sagde, at jeg vilde arbeide for mit Livs Lykke og for min Ære; „og saa“ — sagde han — „skal De finde mig troe [mod] mit Løfte.

Med Iver studerede jeg nu Jura. Nuværende Conferentsraad *Larsen* [2]) i Høiesteret var min Manuducteur, og senere antog jeg en gammel Skolekammerat, cand. juris *Schrum* [3]), som var en flink Mand, som Manuducteur, der repeterede det, jeg havde lært hos *Larsen*, saa at jeg paa en Maade læste dobbelt imod dem, der

[1]) Kommandør og Deputeret i Admiralitetet Steen Andersen Bille (1751—1833) var den ledende Aand indenfor Marinen. Billes Navn er især kendt for den Dygtighed, hvormed han værnede Danmarks Handelsinteresser i Middelhavet overfor de nordafrikanske Sørøverstater i Slutn. af 18. Aarh. 1829 udnævntes han til Admiral og 1831 til Geheime-Statsminister. (Biogr. Lex.)

[2]) Daværende Casper Friederich Lassen (1776—1860). 1813 Højesteretsassessor. 1858 Afsked som Geheimekonferensraad.

[3]) Johan Frederik Schrum (1784—1830), cand. jur. 1806. Sekondlieutenant 1813. Død som Byfoged i Ringkøbing.

var paa Parti med mig. Derfor maatte jeg arbeide strængt fra Kl. 4 à 5 til Kl. 11 à 12 om Natten, paa den korte Tid nær jeg gik hjem til Vestervold hos min Moder for at spise. Mine Udgifter til Bøger og Manuducteur havde jeg i Førstningen Penge til; men da al min Tid blev anvendt paa Studeren, saa havde jeg ikke nogen Extra-Fortjeneste ved Kaart-Tegning og Information, saa at det med den strængeste Oeconomie var knapt for mig.

Jeg skrev min *Louise* til et Par Gange om Ugen og fik kjærlige Breve fra hende; jeg saae hende en à to Gange om Ugen hos hendes Broder, og dette var min eneste Recreation og det, som holdt mig i Aande. Lad dette være et tilstrækkeligt Beviis for, hvor uendelig høit jeg tilbad min *Louise*. Alt hæderligt vilde jeg naae for at komme til Maalet for mine Ønsker, om jeg end skulde gjøre Afkald paa alt andet, som havde Interesse for mig i Livet. Fra min Barndom sværmede jeg for Søelivet. Jeg havde overvundet alle Besværligheder for at komme til Søes og trodset Mishandling, Sygdom og mange Livsfarer; havde været heldig nok at blive Søeofficeer og som saadan paa Veien til Hæder og Lykke. Det tørre Studium var min Pest, men jeg vilde naae Maalet, jeg vilde trodse min Ulyst til Studeringer, og min Villie var fast, urokkelig. Den overdrevne Anstrængelse skadede mit Helbred. Jeg blev mager og fik Trykning for Brystet, men blev ved.

Heldigvis blev jeg i 1806 udkommanderet paa 2det Togt med Orlogsskibet „Prinds Christian", som det Aar var Cadetskib. Jeg var ansat som Lærer i Navigation og Observationer, hvilket jeg ikke var fuldkommen voxen. Jeg fik adskillige Raad og Regler af Captain-Lieutenant *M. Bille* [1]), og det gik nogenledes med mine Instructioner, dog ikke som jeg selv ønskede.

[1]) Premierlieutenant Michael Johannes Petronius Bille (1769—1845) var fra 1793 Navigationslærer ved Søkadetakademiet. Han udmærkede sig 1801, tog 1822 sin Afsked som Kommandør og Lodsinspektør og fik Ansættelse i Preussen som Navigationsdirektør indtil 1838.

Reisen gik til Reval. Der var intet mærkeligt ved den. Mine Brødre *Christian* og *Frederik* samt *John Duntzfeldt* vare med paa denne Tour. Den sidste var præpareret i Land af mig, og jeg havde specielt Opsyn med ham efter hans Faders, Agent *Duntzfeldts* Anmodning.

Vi moerede os i Reval, kom hjem efter 7 à 8 Ugers Fraværelse, og jeg begyndte igjen med samme Hidsighed paa Jura, som førend jeg gik tilsøes. Det var et Held for mig, at jeg kom tilsøes og gjenvandt mit Helbred og mine Kræfter.

Jeg blev ansat som Bibliothekar ved Søecadet-Corpset og holdt Forelæsninger over Brugen af de ældre Instrumenter, som brugtes i Navigationens Barndom, og over de nyere Instrumenters Brug. Derfor havde jeg frit Logie og Brænde paa Academiet og 50 Rbdl. aarlig. Premierlieutenant *F. Grodtschilling*[1]) boede Dør om Dør med mig og var Cadet-Officeer. Hos denne fortræffelige Mand tilbragte jeg jævnlig en Timestid og drak Thee hos ham. Jeg blev meget fortrolig med ham, og han leverede mig endog 200 Rbdl., uden at jeg havde forlangt dem, for at jeg kunde udrede Udgifterne til at studere videre uden at være i Betryk. Den delikate Maade, han kom til mig med disse Penge, viiste mig den Interesse, han havde for mig, og lettede mig den Vei, jeg skulde tilbagelægge igjennem Pandecter og Lov-Systemer m. v. Uden denne Hjælp maatte jeg have laant og prakket mig frem — hvorledes veed jeg ikke.

F. Grodtschilling var en ædel Person, en udmærket Søe-Officeer, og jeg var stolt af en saadan Mands Agtelse. Han havde været iblandt de studerende Officerer og skulde aflægge Examen ; men da der ved Examination i de skriftlige Udarbeidelser blev opsat Skjærme imellem hver Examinand, tog han sin Hat og forlod

[1]) Premierlieutenant Frederik Grodtschilling (1782—1820), ældre Broder til Paludans Forlovede, saaret ombord paa „Najaden" 1812. Kaptajn 1817.

Examen.[1]) Derved tabte Søetaten en vordende Constructeur, der foruden grundige theoretiske Kundskaber forbandt udmærket Dygtighed og megen Erfaring som praktisk Sømand og prøvet Kriger. De Aftener, jeg tilbragte i hans Selskab, recreerede mig, og jeg tog fat paa det tørre, juridiske Studium med fornyet Kraft.

Undertiden besøgte jeg Agent *Duntzfeldts* gjæstfrie Huus, og især om Sommeren var jeg oftere paa „Ordrupshøi" med Agenten. Han lod da mine 3 Brødre, *Christian*, *Frederik* og *Julius*[2]) invitere fra Løverdag Aften til Mandag Morgen, som var en stor Glæde for dem. Vi havde da megen Moerskab, store og smaae. Der var et Træe i Skoven, som af mig var tiltaklet med en Raae og Sejl til at øve den lille *John* og hans Kammerater i Entring og at beslaae. Vi gik ned til Skovshoved og seilede eller badede.

Jeg læste nu af alle Kræfter, tænkte kun paa Jura og havde knap Tid at spise. Jeg vilde gaae op til Examen i Oktober 1807. Min *Louise* var urolig over mit daarlige Udseende, jeg blev blegere og blegere. Mit Bryst var i en daarlig Forfatning, jeg følte krampagtige Smerter i det. Men jeg holdt ved med samme Iver, endog naar jeg havde Vagt paa Bommen; jeg var nemlig ikke fritagen for Divisions- og Vagt-Tjeneste, og havde jeg mine Bøger med paa Vagten. Det var næsten blevet en Manie, hvormed jeg studerede.

MARINERNES MYTTERI.

Det var omtrent i Juni Maaned 1807, jeg saaledes en Dag havde Vagt paa Bommen, Dagen efter at Marinerne gjorde Mytterie og gik bevæbnede ud af

[1]) I Følge kgl. Resol. af Nvbr. 1801 blev der oprettet en Examen for de Søofficerer, der vilde uddanne sig til de videnskabelige Poster, der skulde oprettes ved Søetaten i Skibsbygning, Artilleri, Mekanik og Hydraulik. (Garde Den dansk-norske Sømagt. IV. S. 382).

[2]) Se sidstnævntes oftere citerede Erindringer. (Personal. hist. Tidskr. IV. 2), hvor disse Besøg paa „Ordruphøj" udførligere omtales.

deres Caserne for at demonstrere imod den slette Behandling de havde.[1])

Der var forefaldet Tumult i Nyboder imellem Holmens Folk og disse Marinere, hvorved der var flydt Blod paa begge Sider. Nu begik Autoriteterne det Misgreb at besætte Vagterne paa Nyholm med de samme Marinere, som havde gjort Emeute og troede at forhindre al Conflict ved at lade paasee, at Tømmermændene ikke tog deres Øxer med dem ud af Holmen, naar de gik fra Holmen Kl. 4 Em. Jeg forbød Vagtmandskabet at være udenfor Vagten, da Folkene gik ud af Holmen og passerede Vagten og var selv udenfor Vagten for at forhindre Uorden. Nu lukkede Marinerne Vinduerne op i Vagtstuen og spottede Folkene, og Underofficeeren gik imod min Ordre udenfor Vagten. Jeg befalede ham da at gaa ind og lukke Vinduerne, som han ligefrem nægtede. Jeg tog ham da i Skulderen og førte ham ind i Vagten, uagtet han gjorde Modstand og brugte Mund imod mig.

Da Folkene vare passerede ud af Holmen, som jeg med Vanskelighed fik dem til, befalede jeg Gefreideren noget, jeg husker ikke, hvad det var, men det var maaskee at koge Vand til Thee, eller noget lignende. Han brugte Mund og var insolent. Jeg beordrede Underofficeeren at give ham nogle Fugtel, som denne nægtede, og det øvrige Mandskab stimlede til og tog Underofficeerens og Gefreiderens Parti. Jeg sendte en Rapport til Captainen paa Hovedvagten, Captain *Nielsen* senior[2]) og lod ham deri vide, at Mandskabet var

---

[1]) Marinekorpset der blev benyttet til Tjeneste paa Flaaden og til Vagt og Arbejde paa Holmen, bestod af hvervede Soldater og havde en elendig Disciplin. De var indkvarterede i Kronprinsessegades Kaserne, hvorfra de den 30. Juni 1807 drog ud og gjorde et sejrrigt Angreb paa deres værste Fjender: Holmens faste Stok i Nyboder, hvor der stod et formeligt Slag, der var blodigt paa begge Sider. Under den paafølgende Krig gjorde Marineregimentet gentagne Gange Mytteri (paa Trekroner 1807, paa Christiansø 1808) og deserterede massevis. Korpset blev derfor opløst i Aarene 1808—10.

[1]) Forf. kalder ham senere Kaptajn P. Nielsen, altsaa maaske daværende Peter August Nielsen (1774—1811) men han blev først Kaptajnlieutenant 1809. Ældre end han (senior) var ogsaa daværende Kaptltn. Conrad Valdemar Nielsen (1771—1819), der tog Afsked 1815 som karakt. Kommandørkapt.

opsætsigt imod mine Befalinger og havde nægtet mig Lydighed. Jeg fik til Svar fra ham, at han ikke kunde yde mig Assistance, da hans Folk havde ligeledes gjort Mytterie, og havde al Grund til at frygte for Yderligheder, og havde laaset sin Dør.

Jeg vilde nu sende en Mand til Gouverneuren, som jeg havde berettet Omstændighederne; men Vagtmandskabet forbød Tambouren, som hørte til Marinens Folk, at passere ud af Holmen; og jeg maatte nu finde mig i at være i de oprørske Soldaters Vold Natten over, som støiede og sang hele Natten. Jeg tog mine Præcautioner, lukkede Døren op til Vagtstuen og til mit Værelse, tændte to Lys, trak min Sabel ud og laae den ved min Side, lukkede Vinduet op paa Klem til den søndre Side, og skrev en udførlig og tydelig Rapport til Holmens Eqvipagemester, som jeg indesluttede i et Brev til Vagtchefen paa Nyholms Hovedvagt. Flere Gange lukkedes Døren til Vagtstuen, som jeg selv lukkede op med min blanke Sabel i Haanden. Jeg ventede hvert Øieblik at blive attaqveret og vilde da have hugget den første ned, som ikke lystrede min Ordre, og var i alle Tilfælde bestemt paa at springe ud af Vinduet over Stakaten [1]) paa Hovedet i Vandet og svømme hen til Bommen. Dette var min sidste Resource. Om det havde gaaet an paa denne Maade at frelse Livet, veed jeg ikke; Vinduet var vel aabent og en Stol sat derved, jeg svømmede vel ogsaa godt, endog med Klæder paa; men om jeg kunde naae Vinduet og gjøre det halsbrækkende Spring ud over Stakaten, og endelig, om jeg kunde komme op paa Bommen med Klæder og Støvler fulde af Vand — det vilde komme an derpaa og var uvist.

Marinerne hujede og støiede. Naar det blev for slemt, gik jeg ind til dem med min skarpe Sabel i Haanden og bød Rolighed, som imponerede dem, saa-

[1]) Populær Form for Estakader, de i Vandet nedrammede Pæle eller Palisader, som bruges til Afspærring af et bestemt Vandareal.

længe det varede. Endelig brød Dagen frem efter den lange Nat, som havde været ubehagelig, ja farlig nok. Folkene kom paa Holmen, og der passerede intet af Betydenhed imellem Marinerne og Holmens Folk. Jeg sendte min Rapport til Captain *Nielsen* med Anmodning om at sende den til Holmens Eqvipagemester, for at han kunde tage sine Mesures strax og besørge Vagten afløst og arresteret. Men Captain *P. Nielsen* gav sig god Tid, og der kom ingen Afløsning. Paa Hovedvagten havde Marinerne været om mueligt mere tumultuariske; men han, Captain *Nielsen*, klagede ikke. Min Klage blev der taget Notice af. Underofficeeren blev degraderet til Soldat og maatte løbe Spidsrod; Gefreideren blev dømt til 6 Gange Spidsrod, men absenterede sig, førend Straffen blev exeqveret.

Der blev i flere Dage patrouilleret i Nyboder af en Mængde Søeofficerer, for at holde Holmens Folk fra at tage Hævn imod det sammenløbne, forbryderiske Pak, som Marinerne bestod af. Der var arresteret en Mængde af disse Oprørere og nedsat en Standret for at forhøre og dømme dem, og lade Dommen exeqvere uden Appel. I denne Standret var iblandt mange andre ogsaa jeg commanderet at have Sæde og Stemme. General *Lemming* [1]), som var Chef for Mariner-Regimentet, var Præses i Retten. Han compromitterede sig betydelig som saadan, og det syntes mig en feil Idee at have betroet denne daarlige Herre at dømme de Folk, som han ved sin Malconduite havde bragt til den Yderlighed at vilde tage sig selv tilrette.

Generalen lod Standretten kalde sammen, og der blev diskuteret om mange Vigtigheder, f. Ex. hvor man skulde faae en Stol til at lade Delinqventerne sidde paa, naar de skulde skydes; hvor man skulde faae Spader fra til at grave deres Grav etc. Generalen gjorde sig latterlig. Standretten kom ikke

[1]) Generalmajor Jens Zeuthen Lemming (1744—1825). Brigadechef i Kbhvn. 1807. Afsked s. A.

til at dømme nogen, da den fik andet at bestille. Det, som generede ved denne Ret, var, at man til enhver Tid maatte være at finde i Byen, saa at man vanskelig turde være udenfor Stadens Volde, og maatte i sin Bolig opgive, hvor man var at finde.

1807. I SVANEMØLLEBUGTEN OG KALLEBODSTRAND.

Jeg studerede voldsomt, tænkte kun paa Forordninger og Lovsteder og drømte paa Latin om Natur- og Romer-Ret, alt for hendes Skyld, som var mit Eet og Alt. Min Helbred, som havde været god i alle de svære Prøvelser fra min Ungdom og i alle de Eventyr, jeg havde bestaaet, var paa Veien til at nedbrydes ved den mentale Anstrængelse og Stillesidden, som mine Studeringer medførte, og Gud veed om jeg havde udholdt dette Liv, til jeg havde absolveret Examen. Jeg var saa beskjæftiget, at jeg ikke lagde Mærke til noget, mine Tanker var aldeles absorberede for Maalet af min Higen efter bedste Characteer til juridisk Examen. Jeg var paa Vei at ødelægges paa Sjæl og Legeme, da et Admiralitets-Bud bragte mig en Ordre at overtage Commandoen af Canon-Chaluppen „Kierteminde", og efter at have meldt mig til Holmens Eqvipagemester, Admiral *Kierulff*[1]), ufortøvet at eqvipere bemeldte Canon-Chalup, og underlægge mig Commandør *Cornelius Kriegers* Commandoe.[2]) Jeg trak Vejret, gned mine forlæste Øjne, saae til mine juridiske Bøger med et Afskedsblik — og adlød min Ordre.

[1]) Kommandør Ole Andreas Kierulff (1743—1822) blev Holmens Chef 1792. Afsked 1814 som Viceadmiral.

[2]) Kommandørkaptajn Johan Cornelius Krieger (1756—1824) blev strax ved Englændernes Overfald paa København Chef for den bevægelige Sødefension og som saadan vidste han ogsaa at forhindre Englændernes Angreb paa Kbhvn. fra Søsiden. Han blev 1812 Kontreadmiral og havde under hele Krigen Søforsvaret langs Sjællands Østkyst under sig. Som Holmens Chef fra 1814 havde han den Opgave at genoprejse Marinen.

Alle vare vantroe — Ingen var istand til at antage, at vores Konge og hans Diplomater vare saa jammerlige, at Kongen og disse havde ladet dem narre, havde trukket saa godt som hele Armeen til Hertugdømmerne for at forsvare sig imod Napoleon. Man kan jo ikke nægte, at det var dristigt at sætte sig imod den smaae Napoleon, men tillige saa dumt, saa desperat, at lytte til det Raad, som engelske Diplomater meddeelte vor Regjering, som ikke var andet end et grovt foretaget Krigspuds; at der har været Forrædderie i Spillet, kan man næppe tvivle om. Det gemene engelske Cabinet tog en Mesure, som er uhørt imellem cultiverede Nationer. Vi „dumme Dänen" faldt i Fælden. Sjælland var blottet for Tropper, Spillet var vunden, nogle engelske Fregatter, stationerede i Store Bælt, afskar al Forbindelse med Armeen. Engelskmændene forlangte Flaaden udleveret. Man sloges ikke for at forsvare den; thi man maatte jo vide, at den ulige mindre Magt, som vi havde, ikke lod os haabe det, uagtet alle Anstrængelser; men vi sloges af Nationalfølelse, for at værge os imod den Fjende, som angreb vores Marv; og vor Konge vilde især viise Napoleon, at hans dumme Streger ikke var saa ilde meent, og at Flaaden blev rigtig forsvaret, saa at Hovmesteren ikke skulde blive vred. O Gud, hvilken Bestyrelse! Det store mægtige Danmark, som det endnu var i min Barndom, fik sit Banesaar 1807.

Rygter og Confusion herskede overalt. Batterierne paa Kjøbenhavns Rhed, „Prøvesteen" og „Trekroner", bleve forøgede med Blokskibet „Mars" og Fregatten „St. Thomas", som var to smaae Skibe med 12- eller 18-pundige Canoner. Atter Dumhed! Man vilde spare paa de store og gode Skibe til Engelskmanden og bruge de ubetydelige, de som vare mindst værd, og som kun lidet kunde gjøre Modstand, om den engelske Flaade havde angrebet dem. Dette behøvedes imidlertid ikke, fordi Bomberne fra Landbatterierne gjorde

Udslaget imellem Landet og „Trekroner“. Imellem det og „Prøvesteenen“ skulde Stik-Pramme og Canonbaade agere; af de første 3 à 4 og af de sidste 29 eller 30 af forskellige Constructioner. Desuden var der et Par Bombardeerer og endeel simple Mudderpramme med 50-pundige Morterer i.

Engelskmændene gjorde Landgang ved Vedbæk. Krigen var erklæret. De Danske kunde have drevet dem tilbage, men de maatte ikke — tænk, de maatte ikke! Dumhed, Feighed eller Forræderie tillod Fjenden at gaae i Land.

Henad 30,000 Fjender blev sat i Land, man stolede paa *Castenskiolds* Landeværn [1]), de borgerlige Corpser og Garden. Marine-Regimentet og et eller to andre Regimenter bestod vor øvrige Landmagt af.[2]) *Peymann*[3]), *Steen Bille*[4]), *Bielemann*[5]) og *Waltersdorff*[6]) vare overdragne den øverste Magt af Kronprinds *Frederik*, som reiste sin Vei med Løfte om at komme igjen med Armeen, som han ærligt holdt, da Fjenden havde taget Flaaden og seilet sin Vei med den.

Engelskmændene indesluttede Kjøbenhavn til Lands og Vands Dag for Dag tættere. Der blev gjort Udfald fra Staden, hvor især Herregaardsskytterne og Livjægerne udmærkede sig, og hvor flere maadelige Landofficeerer skammelig compromitterede sig. Canonbaadene laae i en Frontlinie fra noget udenfor Lynetten til noget indenfor Gamle Kalkbrænderie og var inddeelt

---

[1]) General Joachim Melchior Holten Castenschiold (1743—1817) var højstkommanderende Officer paa Sjælland udenfor Kbhvn. 1807.

[2]) Den øvrige Troppestyrke var koncentreret i Holsten.

[3]) Generalmajor Henrik Ernst Peymann (1737—1823) fik ved Generalmajor H. C. Geddes Sygdomsforfald i Maj 1807 Kommandoen over Kbhvn. og Kronborg m. v.

[4]) Steen Bille se ovenfor Side 146.

[5]) Oberst og Chef for Artillerikorpset Carl Frederich Bielefeldt (1752—1825) fik 9. August Ordre til at være Næstkommanderende i Kbhvn. Han blev som bekendt ligesom Peymann dømt fra Livet efter Kbhvns. Bombardement, men benaadet med Afsked. Hans Forhold under Belejringen var upaatvivleligt forsvarligt.

[6]) Kammerherre Generalmajor Ernst Frederik Waltersdorff (1755—1820) fhv. Guvernør i Vestindien, Generalpostdirektør og Theaterdirektør, var i 1807 Chef for nordre sjællandske Landeværnsregiment. Død som Gesandt i Paris.

i Avantgarde, Corps de Bataille og Arieregarde. Avant- og Arieregarden bestod af de nye Baade og Corps de Bataille af de gamle Galeier. Disse kunde ikke være saa gode som de nye og bleve oftere inde, naar vi andre vare ude. Min Plads var paa venstre Fløi eller nærmest Landet, naar vi vare i Frontlinie. Det skulde synes at være en Plads, hvor jeg var mindst udsat for Skud. Dette var dog langtfra Tilfældet, thi Landet var besat af Fjenden, og Cartætschbatterierne incomoderede os nærmest Landet undertiden alvorligen. Vores Chef, Commandør *Krieger* var den herligste Mand i alle Henseender. Vi saae op til ham med Høiagtelse og Tillid. Han var agtet, elsket og æret af os alle fra først til sidst. Han forlangte ingen Formaliteter, men blot hvad Nødvendigheden fordrede, og dette var let, thi alle som een brændte af Begjærlighed efter at opfylde sin Pligt. Der var en Stemning iblandt os i de Dage, som kommer aldrig igjen nogensinde. Vi vare belavede paa at gjøre Modstand til den sidste Mand. Vi ydede den Dag og Nat Modstand imod en hundred Gange større Magt i henved tre Uger, vare muntre og utrættelige i Kampen og bortjog Grillerne med ungdommelige Løier, naar den var forbi. [1])

Samme Aften jeg lagde ud fra Holmen med en Besætning, som jeg fik paa følgende Maade: Canonbaaden var færdig, jeg manglede blot Folk og laae ved Broen ind til Nyholm og længtes efter at der skulde komme saa mange fra Hvervningen, at jeg kunde lægge ud af Bommen; jeg stod ved Bommens Vagt, og der kom omtrent 40 Mand ind paa Holmen i eet Selskab; det var en Besætning fra en stor Ostindiefarer, de vilde gjerne blive sammen, de vidste, at der var ingen Skaansel, og derfor meldte de sig selv; jeg tog glad imod

[1]) Selve den danske Flaade laa som bekendt i Havnen. Den bevægelige Sødefension bestod af; 1. Blokskibene. 2. Kanonflotillen, der var delt i Avantgarden (8 Kanonchalupper), Corps de bataille (11 Skærbaade) Arriere-Garden (7 Kanonbaade) og Bombarder-Divisionen (5 Fartøjer), samt nogle Pramme med Morterer.

dem, vi gik ombord, og snart vare vi ude paa Rheden — samme Aften fik jeg Besætningen completteret og fik Ordre, ifølge med 3 andre Canonbaade at gaae under Commandør *Kriegers* Commandoe for at entre en af Fjendens Fregatter, som laae sydlig i Farvandet.

Vi seilede ud, men Kulingen friskede, maaskee *Krieger* ikke stolede nok paa os, der aldrig havde været i Ilden før. Vi fik Ordre at vende om. Næste Dag holdt heele den engelske Flaade ned nordfra. Den bestod af 18 Linieskibe, 9 Fregatter, 22 Bombardeer-Brigger og Corvetter; omtrent 500 Transportskibe ialt holdt sig i Baggrunden efter at have landsat paa Sjællands Kyst omtrent 33,000 Mand. Det var den 17de August, at Flaaden holdt ned og attaqverede Trekroner Batterie, „Mars“ og „Bornholm“; men blev saa varmt modtagen, at den gik nordefter igjen og ankrede $^3/_4$ à 1 Mil nord for Batteriet. Jeg vil ikke beskrive en detail Angrebet paa og Forsvaret af Kjøbenhavns Rhed, men anføre, hvad der gik for sig under den lille Beleiring fra den 17de August til 5te September 1807, da Capitulationen sluttedes. — Jeg anfører kun, hvad jeg husker klart.

De Engelske havde lagt sig saaledes, at Linieskibe og Fregatter laae langs uden for Stubben [1]) i en skraa Linie nordost for denne Grund. Bombardeerfartøierne laae i en Øst- og Vestlinie saa langt inde paa Stubben, som de kunde flyde. Disse avancerede Nat og Dag ind imod Byen ved at varpe eller seile for at komme saa nær ind imod Staden, at de kunde naae den med Missilier. [2]) De kastede allerede disse ind paa Citadellets Grund og indenfor, da vi den anden Dag efter fik Ordre at attaqvere og forjage dem med Canonbaadene. Hvilken Stemnnig var der da imellem os!

Alting var i den completteste Orden, — halud,

---

[1]) Grunden udenfor Inderrheden, der paa den ene Side begrænses af Svanemøllebugten, paa den anden af „Kroneløbet“.

[2]) Missilier, Kasteskyts.

halud! lød overalt, den høitidelige Time var slaaet, da det lille Forsvar af Danmarks store Vælde skulde drive de nederdrægtige Røvere fra Fædrelandets svage Kyster. Hver Mand var besjælet med uovervindelig Kraft. Jeg mindes det saa klart endnu, skjøndt det er 37 Aar siden; hvorledes *Krieger*, vor herlige Chef, roede foran Linien, staaende oprejst med det blottede, smukke Hoved; hvorledes den djærve Admiral *Steen Bille* med Commandeur *Holsteen*[1]) i samme Baad stod opreist og roede tværs paa Linien og udraabte: „En herlig Dag, mine Herrer!“, hvorledes Luften drønede af Hurra-Raab!

Vi fløi til Maalet. Fjendens Kugler naaede os, først trillende paa Vandfladen, dernæst daskende imod Aarer og Baade. Men med samme Flamme ilede Linien videre ud mod Fjenden til, saa langt, at hver en dansk Kugle maatte ramme. Da aabnede Canonbaade-Linien sin Ild, og hver Kugle daskede igjennem Fjendens Skrog, som laae med Siden imod os. De kunde ei udholde vort svære Skyts og flygtede over Hals og Hoved. Vi forfulgte dem med rasende Forbittrelse og ramte dem ved hvert Skud.

Saaledes gik det hver Dag for det meeste. Bombardeererne listede sig nærmere ind imod Byen, naar det var mørkt, og bleve jagede ud igjen, saasnart de bleve observerede af Brandvagterne, eller de begyndte at kaste Bomber. Da der foregik saa mange mærkelige Ting i de 19 à 20 Dage, Beleiringen eller Krigen varede, saa vil jeg — saa vidt jeg kan huske — fremføre, hvad der af disse kom til min Kundskab.

Ved den omtalte første Attaqve har jeg omtalt, at Admiral *Steen Bille* muntrede os med sit: En herlig Dag, mine Herrer! Men sandelig, der behøvedes mere at holde os tilbage end fremspore os. Thi ingensinde har der været eller vil der komme et saa fnysende

[1]) Kaptajn Baron Hans Holsten (1758—1849) var Næstkommanderende ved Sødefensionen 1807. Admiral 1836.

Mod i Danmarks Søekrigere som da. Ingensinde vil saa mange Leonidas'er med ædel Kjærlighed til Fædrenelandet og dets gamle Banner frembyde deres Bryst til Forsvar mod den tusindfoldige vold- og rovlystne Fjende. Ingensinde var Munterheden og Broderskabet livligere og ærligere. Det var, som det ikke kunde være andet end at vi skulde alle som een stride, saa længe en Mand var tilbage.

Vi havde et Slags Hovedqvarteer paa Lynetten; dér var vor Chef, den brave Commandør *Krieger*, som med bart Hoved saaes tidlig og seent at speide Fjendens Bevægelser, give Ordrer og modtage Rapporter — alt mundtlig, bestemt og kort, men tydeligt og humant. Det var en herlig Mand, han moerede sig over de unge Menneskers Munterhed, som udførte hans Ordrer, og holdt en god Stemning vedlige.

Flotillen laae Øst og Vest for Lynetten ind imod Landet. Jeg var som sagt Fløimand paa venstre Fløi nærmest Landet og var derfor kun sjælden i Hovedqvarteret udenfor Tjeneste-Forretninger, da jeg ikke kunde være fraborde saa længe borte; thi det var især længere hen under Beleiringen daglig, at jeg havde Skjærmydsler med Fjenden, naar han jagede vore Udfalds Tropper ind gjennem Classens Have, og vi nærmeste Canonbaade maatte secundere dem ved at overfløie Fjenden. Vi fik daglig alle Slags Lækkerheder sendt ud fra Kjøbenhavns Kjøbmænd og andre Borgere, som Vin, Cognac, Ost, Porter etc., som bleve fordeelt iblandt Canonbaads-Cheferne til Uddeling iblandt Mandskabet, der ikke i 3 Uger fik varm Mad.[1]) Dette bidrog meget til Mandskabets gode Stemning, thi hvad er Helten uden Mad?

Som sagt, det var snart Avant-, snart Arieregardens Forretning at jage de engelske Bombardeerfartøier

---

[1]) Om de kjøbenhavnske Borgeres Indsamlinger af Forfriskninger og Proviant til Stadens Forsvarere, se Ræder, Danmarks Krigs- og politiske Historie I. Side 100.

bort hver Dag. Corps de Bataille, som bestod af de gamle Skierbaade med 2 Canoner forud og ingen agterud [1]) blev kun sjelden brugte, da de roede slet og havde intet Skyts at anvende i Retiraden.

En Dag havde de Engelske fattet det Forsæt at ødelægge vores Flotille ved Bombardement. De engelske Bombardeerer laae saa langt ude, at de kunde naae Flotillen; men denne kunde ikke attaqvere dem uden at komme i Contact med de engelske Linieskibe. Vi laae i den ovenanførte Orden, tværs over Løbet med Frontlinien. Der blev fra tidlig om Morgenen kastet saa forceret som muligt med Bomber, som deels sprang over os, deels faldt heele ned rundt om os, slog Aarerne af, kvæstede nogle Folk, sprang under Vandet med saa stærke Explosioner, at Canonbaadene kastedes heelt paa Siden, men ikke een eneste blev ødelagt, og kun faae Folk omkom. Et stort Stykke af en Bombe, som sprang i Luften, faldt ned paa min agterste Canon lige over Godset og gjorde et dybt Hul i det støbte Jærn, spaltede Rapert-Vangen [2]) og beskadigede Slæden. Jeg troede, Baaden var sunken, men den var stærk og tog ingen Skade. Jeg havde en lille norsk Dreng, som var min Oppasser. Han savnedes, men kom sidenhen krybende ud under Canon-Slæden, hvor han havde skjult sig i den største Støi. Det var noget af det ubehageligste, jeg oplevede under Beleiringen, saaledes at ligge stille uden at gjøre et Skud, og lade sig skyde paa som en Skive. Engelskmændene opnaaede ei at ødelægge Flotillen ved de mange Hundrede Bomber, de kastede. Ikke een Chalup blev ødelagt.

Vi vare en Dag ude fra omtrent Kl. 10 Fm. for som sædvanlig at jage de 22 a 23 Bombardeerfartøjer bort, men de laae noget længere ude eller nord paa

[1]) Skærbaade var Fartøjer, der ved Størrelse og Bygning var indrettede til at sejle indenskærs i grundet Farvand.

[2]) Rappert-Vangen, Sidestykket paa Rapperten, i hvilken Skibskanonen blev lagt og befæstet for at kunne rulles paa Slæden.

Angreb af de danske Bombarder- og Kanon-Baade den 31te August 1807
Stik af N. Truslev

end sædvanligt, hvorfor vi maatte avancere længere nordefter med vores Frontlinie, og kom saaledes nærmere Linieskibene, især med høire Fløi. Disse maskerede deres Distance ved at skyde med mindre Ladning, indtil vi kom ud for Hellerup paa 6 à 800 Alen fra Bombardeererne. Det var Havblik og Solskin. Linien var i complet Orden, og der blev skudt saa hurtigt og sikkert med vore 24pundigere, at man tydelig kunde høre, hvor Kuglerne slog ind i Skrogene paa Fjendens Skibe. Røgen blev efterhaanden saa tyk, at man aldeles ikke kunde see de fjendtlige Skibe, men maatte sigte efter Glimtene. Nu aabnede Linieskibene deres Ild med fuld Ladning, og paa samme Tid blev vores Linie flankeret fra Landsiden med Kugler af Feltskyts og Cartescher. Røgen blev saa tyk, at man knap kunde see den nærmeste Canonbaad. Da jeg var den nærmeste Landet, vendte jeg min Ild imod Glimtene i Land og gav dem Skraasække efter bedste Evne, som bragte dem til Taushed for nogen Tid.

Vi mistede alle mange Folk, især paa høire Fløi. Der vidste Commandeuren ikke, at vi paa venstre Fløi laae i Kryds-Ild og havde det ikke godt. Jeg vedblev at skyde, enten jeg kunde see noget eller ikke, for at encouragere Folkene. Endelig kom en Adjutant fra den Commanderende og gav os Ordre at retirere. Jeg troer, at vi paa Retiraden bleve naaede af Linieskibenes Kugler, da de vare saa svære. Lieutenant *G. Boll* blev dødelig blesseret paa denne Retirade.[1]) Denne Dag var Flotillen slemt tilrakket, jeg havde ingen Døde, men adskillige let Blesserede, de halve Aarer bortskudte, Flaget giennemskudt af flere Canonkugler, min Jolle skudt isænk, og mange Splinter hist og her skudt væk.

Da vi kom ind paa Rheden, var Klokken omtrent

[1]) Premierlieutenant Johan Georg Boll (1781—1807) døde nogle Dage efter af det Saar, han fik den 18. August. Foruden ham mistede Flotillen kun én Mand død og én saaret.

4 Em. Vi havde været i Affæren i omtrent 4 à 5 Timer. Jeg erindrer aldrig, at nogen Tid er løbet saa hurtig. Det var, som det kunde have varet en Timestid.

Denne Dags Affaire var een af de alvorligste, jeg var i under Beleiringen. Vi vare saa vant til at dundre paa, at det blev til en Vane, og da vi havde alt det Held med os i Almindelighed, som vi kunde ønske, saa gik vi paa med Munterhed og Lyst.

En Dag laae vi tilankers udenfor Classens Have og døsede som sædvanlig med Aarerne tværs og alting klar. En af Folkene havde sin Kjæreste ombord, en meget smuk Pige. Der kom Ordre, at jeg med tvende andre Canon-Baade skulde rense Kysten for de fiendtlige Tirailleurer, som forfulgte vore Udfalds-Tropper ind i Citadellet. Vi roede væk med Matrosens Kjæreste ombord, da der ikke var Tid at sætte hende iland, til stor Moerskab for Mandskabet. Og da jeg tillod hende at være nede i mit eget Lukaf under Affairen, troede hun sig aldeles sikker for Skud, som hun ogsaa var, saalænge det var kun Riflerne, der agerede imod os. Vi feiede snart Kysten reen med vore Skraasække og fik nogle Riffelkugler til Gjengjæld, som ingen væsentlig Skade gjorde os. Da dette var forbi, tog jeg min Chaloup, roede til Lynetten, meldte det passerede til Chefen, som fra Bolværket modtog min Melding og sagde: „Det er mig kjært, at De har gjort Nytte; men jeg seer, at der er Uro igjen paa Kysten. Skynd Dem afsted igjen, min kjære *Paludan!*“

Faae Minutter efter var jeg igjen ombord og afsted med de samme tre Baade, samt min Matroses Dame, som atter maatte følge med. Vi laae os tæt under Gl. Kalkbrænderie og fik en Hagel af Musketterne uden at kunne see en Mand. Men ved Hjælp af min Kikkert blev jeg vaer, at der bag en Grøvt krøb en Mængde Jægere hen til et Plankeværk ved Strandriderhuset, hvor jeg formodede, de havde deres Tilhold. Jeg holdt ned paa dette Tilholdssted med Skraasække saa hurtigt

som mueligt. Nu vrimlede der Folk ud fra Huset og Haven og slæbede Døde og Saarede med sig. Der faldt mange. Jeg forfulgte dem, som flygtede, saa længe som mueligt med Skraaesække og Kugler, og gik derefter udenfor Kalkbrænderiet for at komme dem bedre paa Skud. Her aabnede Batteriet ved Svanemøllen sin Ild imod vore tre Canonbaade med Støkgranater og Kugler, skød os nogle Aarer bort, og en Støkgranat sprang lige ved Forstavnen, saa jeg troede, vi havde sunken. Havde den kommet nogle Alen længere frem, havde det været ude med vores Togt. Jeg anstrængede mit Syn med Kikkerten og opdagede, at de flygtende Jægere havde stillet sig langs med et Plankeværk for ei at sees, da Canonbaadene kom frem forbi Pynten. Jeg lod lade med Skraa, uagtet der var Kugle for, da det havde spildt Tiden at tage Kuglen ud. Dette demonstrerede min Canoneer imod, men det hjalp ikke; der blev taget et fiint Sigte og brændt paa. Det var det skrækkeligste Skud, jeg har gjort i heele Krigen. Over 30 i det mindste af fjendtlige Jægere faldt ved dette Skud, deels saarede, deels dræbte. Det gjenlød i Luften af Jammer-Hyl. Vi ladede og fyrede igjen, og Veien op til Kalkbrænderie-Hovedgaarden var tom og frie for Fjender. Det gjøs i mig at see og høre Virkningen af dette Skud.

De andre to Baade vare i samme Virksomhed som jeg. Og da vi havde opnaaet Hensigten, retirerede vi ind til vores Ankerplads, hvor vi af og til fik en Riffelkugle, som peb os om Ørene; men det var saa langt ude, vi laae, saa at de ramte os ikke. Endelig, efter at jeg igjen havde aflagt Rapport, lod jeg den dygtige Karl, som var Lader, bringe sin Pige iland, som havde slet ikke været forknyt og i Stridens Hede langet Øl og Vin op til Mandskabet. Denne Passage gav Anledning til Spøg iblandt Kammeraterne, at jeg nemlig havde havt en Dulcinea ombord under Affairen. *F. Grodtschilling* forsøgte at gjøre sin Søster jaloux paa

mig ved at fordreie Historien, — alt for Løiers Skyld. Man spasede i de Dage ei sjældent.

En Dag laae vi og canonerede med heele Flotillen ind i Classens Have for at jage alting ud, som var der af Fjendtligt, uden dog at kunne see noget imellem Træerne. At dette var Fjenden ubehageligt, kunde skjønnes af den heftige Ild, han vedligeholdt fra sine Batterier, som vel laae langt ude, men dog kunde naae os med sit Kasteskyts, hvoraf en Støkgranat slog ned i Lieutenant *P. M. Bruuns* Baad i Krudtmagasinet. Den sprang øjeblikkelig i Luften med et dumpt Drøn og en guul Svovldamp, som i nogle Secunder betog mig Synet af alt omkring mig.[1]) I det første Øieblik saae man vel adskillige sorte Gjenstande hvirvle i den tykke Sky, indtil den bredte sig ud over de andre Baade. Da den fordeelte sig nogle Øjeblikke efter, saaes lidt af Forenden over Vandet, da der var grundt, og alle iilede nu til at hjælpe med Baade. Af de 60 Mand, som Besætningen bestod af, var der kun 17 Mand tilbage, som alle vare mere eller mindre qvæstede. Af disse var den brave Chef, Lieut. *Bruun*, som sit heele Liv følte det Stød, han havde faaet den Dag. Det lød som eet lydeligt Suk fra de nærmeste Baade af det brave Mandskabs Bryst, og fra de mange Tusinder af Fjender paa Land og Vand gjenlød et hoverende Hurraraab. Jeg har forbigaaet at melde, at nogle Dage i Forvejen sprængte Artilleri-Lieutenant *Høyer* med en hundredpundig Bombe fra en af vore Bombardeerer en af de engelske Bombardeerbrigger i Luften, ved at Bomben faldt i Briggens Krudtmagasin[2]); ved hvilken

---

[1]) Det var den 26. August ved det 4. Udfald fra Kbhvn. at en Granat fra det engelske Batteri ved Kildevæld paa Strandvejen faldt i Kanonbaaden „Stubbekjøbing" under Sekondlieutenant P. M. Bruuns Kommando. Se om denne foran Side 121. Af Besætningen dræbtes 31 Mand, 27 reddedes, hvoraf 12 saarede. (Ræder. I. Side 165).

[2]) Dette er en Fejl, der skal staa nogle Dage *efter*, thi det var den 31. August, at den engelske Brig „Charles of Kirkaldy" sprang i Luften, truffen af en Bombe fra en Mortér-Pram under Kommando af den gamle Tøjhuslieutenant Andreas Hermansen Høyer (1752—1817).

Leilighed der blev givet et støiende Hurra fra de Danske iland og ombord, saa at det var Lige for Lige. Der var kun een Baad imellem *Bruuns* og min Baad, saa at vi fik Stumper og Stykker af den sprængte Baad rundt omkring os og indenbords, som dog ingen Skade gjorde.

Admiral *Steen Bille* havde aftalt med Commandeur *Krieger*, at hele Flotillen skulde attaqvere og entre alle de engelske Bombeskibe. Vi vare omtrent lige i Antal, saa at det vel vilde været umueligt at overmande og tage dem; men uvist var det dog, og da Bombe-Corvetterne og Briggerne laae høiere paa Vandet end Canonbaadene, og de første vare bastingerede [1]), saa kunde vel endog det modigste Angreb fra vores Side slaae feil. Desuden vilde der snart komme flere hundrede Baade fra den nærliggende Flaade med flere tusinde Mand, som i al Fald vilde have taget de erobrede Skibe tilbage, inden vi kunde have buxeret dem ind paa Rheden, saa at det var ikke nogen besindig Plan, og om den havde mislykket, og Flotillen bleven ødelagt, havde Bombardeererne fra de Engelske havt frit Spil paa Stubben og i god Mag kunnet ødelægge Citadellet og den nordre Del af Staden med deres Bomber.

Ordren var givet at holde sig klar til at entre. Haandgeværet blev efterset, Patroner uddelt, Huggerter og Entrebiler slebne, og enhver havde sine egne Tanker. Der var vel den faste, bestemte Aand, som besjælede alle, samt den urokkelige Villie at gaae Døden imøde med Uforsagthed og ubetvingeligt Mod. Men der var ikke nogen overgiven Munterhed som ellers, naar vi fløi ud mod Fjenden og hans Kugler. Jeg besøgte *A. Suenson* [2]) ombord i hans Baad; der var

[1]) Skibenes Rælinger var omgivne af Skodder med Skydehuller til Værn mod Overrumpling og Angreb.

[2]) Premierlieutenant Jean André Suensson (1773—1840) kommanderede Skærbaaden „Viborg" i Kanonflotillens 6. Division. 1834 Kommandør. Han døde paa Gaden i Kbhvn. i Ligfølget ved Frederik VI. Begravelse. (Se Memoirer og Breve VIII, S. 39.)

nogle flere Kammerater. Da det blev mørk[1]), skiltes vi ad for at gaae ombord hver til Sit — med det Farvel: „Sees vi ei før, saa sees vi paa Bundtmagerens Loft". (ɔ: Himmelen.)

Havde Fjenden vidst af vores Forehavende, saa havde han ladet os ødelægge os og havde derefter havt frit Spil, havde brændt den nordre Del af Byen af og var kommet til sit Maal hurtigere. Men heldigvis vidste Fjenden intet om det og fandt paa at sende en Force til at lande paa Amager, netop da vi vare paa Nippet til at lette. Denne Force skulde vores Landtropper i Hast drive tilbage, og disse Tropper vare bestemte til at secundere os ved at skyde paa Bombardeererne, som laae nærmest Land. Der blev saaledes intet af vores Entring den Nat, og ved nærmere Eftertanke fandt vel Commandeur *Kriegers* Raad Indpas hos *St. Bille.*

De Engelske rykkede Dag for Dag nærmere ind imod Citadellet med deres Batterier, saa at vi nødtes til at rykke længere tilbage ind imod Stakaterne ved Nyholm med vore Baade. Vi vare ude næsten hver Dag og hver Nat og havde en svær Tjeneste. Endelig kom den frygtelige *2den September.* Jeg var gaaet iland og sad i god Roe og Mag og spiste Middag paa Toldbodbørsen[2]) tilligemed nogle Kammerater. Klokken var vel 8, det var overtrukken Luft og temmelig mørk, da vi hørte et Brag og saae en Lysning som i Explosionen af et nær og voldsomt Tordenveir. Vi foere ud, og Himlen var fyldt med alle Slags brændende Misselier; Bomber, Granater, Brandraqvetter oplyste dens Bue og fyldte Luften med den af hver især særegne Lyd. Vi søgte vore Baade, som laae ikke langt fra Toldboden. Vi bleve satte i Activitet og søgte vore glemte Opponentere, som vi dreve ud med en Fart,

[1]) Dette „mørk" for „mørkt" er ingen Skrivefejl, men var den almindelige Udtale i svundne Tiders kjøbenhavnsk, der i Adverbier, hvor flere Konsonanter traf sammen, udelod Slutnings-t'et.

[2]) Et Kaffehus ved Toldboden. Bombardementet begyndte Kl. 7½.

kom ind igjen paa vores Ankerplads og havde god Leilighed til at betragte det frygtelig skjønne Skuespil. Saaledes har ikke mange Byer lidt ved Bombardement, thi i en Landkrig kan der ikke medføres et saa stort Materiel. Heele Kjøbenhavn var fra Gl. Kalkbrænderie langs uden om Søerne lige til Kallebodstrand omringet tæt med Batterier, der var stærkt besatte med Canoner og Morterer. Det var en skrækkelig Krands og fra den gaves der da paa eengang Ild. Man kan næppe forestille sig dette forfærdelige Øieblik, naar man ikke havde bivaanet det. Den ulykkelige Stad blev overøst med Ild og Jærn. Det idelige Brag af Canoner og Mortere fra Batterierne, og af de sprængte Bomber og Granater i Byen, de hvislende Congreveske Raketter gjorde en Helvedes Musik, som accompagneredes af Klokkernes Klemten og Vægternes Brandraab i heele Staden, som paa flere Steder tændtes i fulde Flammer faae Minutter efter at Bombardementet var begyndt. Hvor Ilden rasede heftigst, sigtede Fjenden grusomst med sine ødelæggende Vaaben, der knustes, dræbtes, brændtes netop Alt og Alle uden Medlidenhed. De brave Brandfolk vare mest udsatte og holdt ud som Helte at kjæmpe imod Ilden i en Regn af Bomber og de øvrige Rædsels-Redskaber, som styrtede ned over dem, og derved frelste mangen en Boelig, som staaer endnu den Dag i Dag.

Natten var oplyst af de brændende, ødelæggende Ildkugler og slangeagtige Raqvetter, som krydsede sig over den ulykkelige Stad, som udstødte Skrig og Jammerlyd. Tænk, hvorledes jeg var tilmode ved at betragte dette i Uvirksomhed. Min Moder med sine to Døtre og lille *Julius* midt inde i den værste Ild, uden mandlig Hjælp; thi *Georg* var ved Brandfolkene i den skrækkelige beskrevne Stilling, *Hans* var paa Volden med Studenterne, *Christian* og *Frederik* paa de øde Linieskibe i Flaaden — og min elskede Trolovede, hvor var hun? Hvorledes gik det disse Kjære, hvor

pint var Hjærtet, som slog i min Barm for hver en Bombe og Ildkugle, der steeg og svævede og faldt i idelig Gjentagelse den lange Nat. Hvor lidt tænkte man da paa sig selv, hvor velkommen var hver Bombe, som forvildede sig i Nærheden af min Baad og sprang i tusind Stykker om vore Ører eller i Dybet, hvorpaa vi flød.

Saaledes laae jeg den første frygtelige Bombardements-Nat paa Dækket af min Canonbaad og leed af Uroe og Angst for alt, hvad der var mig kjært i Livet, uden at kunne komme dem til Hjælp. Dette er underligt, men vist, at det vilde have været et Glædens Budskab, om jeg havde faaet Lov at løbe ind i den værste Ild, som rasede i Staden, for at opsøge og hjælpe Moder, Søskende og min Elskede. Men ikke engang fik jeg Lov at bruge mine Canoner imod Fjenden og døve Smærterne ved virksom Kamp. Hvorfor vi ei løb ud og gjorde hvad Fortræd, vi kunde, veed jeg ikke. Det begyndte at skorte paa Krudt, det var vel Grunden.

Det begyndte at dages, og Voldsomheden af Bombardementet sagtnedes noget. Det var en graae Morgen, — den rygende Stad laae for os. Hvad man skulde erfare den kommende Dag om Nattens Rædsler var ubekjendt. Hvorlænge skulde den relative Roelighed bestaae, hvad skulde Enden blive?

Jeg sendte en sikker Mand op til min Moders Boelig paa Nørregade.[1]) Han kom igjen, der var ingen Bolig, kun rygende Ruiner, og ingen vidste noget om Beboerne. Hvor var min Pige, mit Livs Stjerne? Ingen vidste det. Uvished er Helvedes Kval! O, hvor ønskede jeg at maatte entre med Sabel i Haand de lede Bombardeerer, som vi havde saa mange Kampe med. Nei, Uvirksomhed var vor Plageaand. Henad Middag endelig kom mine kjære Tvillingbrødre og forkyndte mig

[1]) Hun boede paa Nørregade „Gaarden næst Hjørnestedet ved Skidentorvet" (ɔ: Krystalgade). (Pers. Tidsskr. IV. 2. Side 206).

det glade Budskab, at min kjære Moder og hendes Smaae, at *Georg* og *Hans* vare levende; at engelske Kugler havde splintret Møblerne i hendes Stue, at hun havde tyet ned i Værtens Stue med sine Smaae og siddet der den heele Nat til Morgenen, medens Død og Ild slog ned rundt om Enken med de faderløse Børn, at hun forlod sit Hjem, da det brændte, og tyede ind imellem brændende Gader med sine Børn og nogle Bylter af Klædningsstykker til Præsten *Fabritzius* [1]) paa Christianshavn og bad om Huuslye, som blev hende nægtet. Det var den samme Præst, der havde tjent ved samme Kirke som min Fader, der nægtede hans Enke og hendes hjælpeløse Børn et Tag og Brød i Nødens bitre Stund. Skulde man tro det mueligt — men det er vist. Min Moder var derpaa gaaet hen til Kammerraad *Rabeholm* [2]), som med aabne Arme og Kjærlighed tog imod hende og hendes Børn, hvorfor Gud velsigne dem og deres.

Længere op ad Dagen fik jeg Efterretning om min Elskede, som havde været i stor Fare. Hun havde været hos sin Moder, som boede paa Lille Kjøbmagergade. Da Bombardementet begyndte, var hun paa sin Hjemvei paa Store Kjøbmagergade, hvor Bomberne slog ned omkring hende. Hun kom ind til Admiral *Lütkens* [3]), og efter megen Fare derfra fulgt hjem til *Peschiers*, hvor hun havde sit Hjem. Hendes Moder, Admiralinde *Grodtschilling* tog sin Tilflugt i Runde Taarn, hvor hun den første Rædselsnat var beskyttet saa temmelig.

Dagen gik i en relativ Roelighed, da der vel kastedes Bomber; men ikke saa voldsomt som om Natten.

---

[1]) Dr. theol. Otto Fabricius (1744—1822), den bekjendte Naturforsker, var Sognepræst til Frelsers Kirke paa Chrhvn. Han blev 1815 titulær Biskop. (Biogr. Lex.)

[2]) Kammerraad Peter Rabeholm, der var en gammel Ven af Familien, var en velstaaende Købmand, der boede i en stor Gaard i Strandgade Nr. 35, nuværende Nr. 46. Som Følge af Tab under Krigen døde han i smaa Kaar 1816. Gift med Kasse Rabeholm, født Langemark (1757—1829).

[3]) Kontreadmiral Otto Lütken (1749—1835) boede paa Hjørnet af Løvstræde og St. Købmagergade Nr. 86 nuv. Nr 37.

I Kallebodstrand var der en stærk Canonade. Lieutenant *Bull* mistede sin ene Arm, Lieutenant *Zeuthen* blev skudt.[1]) Mange Folk paa Canonbaadene bleve dræbte og qvæstede fra Gl. Pesthus-Batterie, som var et meget stærkt fjendtlig Batteri, der dominerede Løbet og med sine Morterer gjorde megen Ulykke. *Christian Wulff* var med i denne Affære[2]); han havde faaet en Skraakugle igennem sin Hat, og havde mistet mange Folk. Han var blevet afløst og kommanderet tillige med mig og flere paa Brandvagt nordvest for Batteriet Tre Kroner den næste Nat.

Da det blev mørk, roede vi ud paa vores Post, gik tilankers og holdt god Udkig. Bombardementet gjentoges nu ligesom sidste Nat i al sin Rædsel. Den brændende Bye lyste hele Horizonten op, den fjendtlige Skov af Skibe saaes klart med alle sine mægtige Krigs-Skibe ligesom i dyb Roe. Fra alle de fjendtlige Batterier sendtes idelig Død og Ødelæggelse ind i den ulykkelige Bye, medens uafladelig Knalden og Ildstraaler gjennemfurede Luften i alle Retninger. Vi laae som ørkesløse Tilskuere. Det var vel nær Midnat, da en Adjutant fra Hovedqvarteret bragte mig den Ordre ufortøvet at lette og roe ned i Kallebodstrand for at forøge Styrken der.

Lieutenant *Christian Wulff* var just ombord hos mig, da jeg fik Ordren. Han havde netop fortalt mig om hans Affaire, hvorledes han havde nærmet sig Batteriet[3]) og kom paa Grund og laae i en Kugleregn, saa han troede det forbi med hver en Mand ombord,

---

[1]) Dette skete allerede før Bombardementet, den 27. August, da Englænderne om Morgenen havde deres Batteri ved Gamle Pesthus færdigt. (Ræder, I. 170). Sekondlieutenant Philip Julius Zeuthen, født 1790, faldt paa Kanonjollen Nr. 5 og Søkadet Peter Buhl, født 1789, mistede den venstre Arm. Han blev Sekondlieutenant s. A. og faldt paa „Najaden" ved Lyngør 1812.

[2]) Premierlieutenant Christian Wulff (1777—1843), der var Chef paa Skærbaaden „Nakskov", havde Kommandoen over Kanonbaadene i Kallebodstrand og blev saaret ved samme Lejlighed. 1808 erobrede han som Chef for en Afdeling Kanonbaade i Storebelt den engelske Brig „The Tickler". Han blev 1842 Generaladjutant, Jagtkaptajn og Kontreadmiral. Han ejede Petersgaard i Sydsjælland.

[3]) Ved Pesthuset eller Qvæsthuset, som det ogsaa kaldtes.

men havde dog ved koldblodig Anstrengelse faaet Baaden af Grund og med neppe det halve Mandskab bjerget den i Havn. Denne detaillerede Historie havde jeg hørt paa med spændt Opmærksomhed, netop som jeg fik Ordre at begive mig til samme farlige Arbeide. Jeg kunde mærke paa *Chr. Wulff*, at han interesserede sig for mig. Han overlod mig en Mand af sin Besætning, som var godt kjendt med Farvandet i Kallebodstrand, ønskede mig bedre Held, end han havde havt, og gik ombord i sin Baad.

Foruden mig var Lieutenanterne *Fog*[1]) og *Sønderup*[2]) paa samme Tid commanderet til samme Sted.

Jeg lettede [3. Septbr.] med min Baad, roede ind ad Bommen og kom nu ind i den brændende By, hvor Bomber, Granater, Raqvetter og gloende Kugler faldt tykt omkring os. Det var noget underligt at roe langs med de stolte danske Linieskibe og Fregatter, som laae saa roelige, belyste af det brændende Kjøbenhavn. Hvorfor brændte man dem ei, eller sank dem? Da havde dog ikke de nedrige Fjender slæbt dem bort, og med dem Danmarks Storhed. Jeg roede nu med den Roe i Sjælen, som den føler, der har bestemt at gaae i Døden for sin Pligt. Moder og Søskende, den elskede Brud kom vel imellem i mine Tanker, men uden Ængstelse. Thi jeg havde Tillid til Gud i Himmelen, hvis klare Stjerner blinkede igjennem den røde Himmel, saa trøstende og roeligt.

Vi passerede Gammel Holm, hvor der var mindre tykt med Bomber, gik igjennem Knippelsbro. Ovenpaa den stod en Mængde Mennesker, som lydelig gav deres Medynk tilkiende for os. Saaledes blev sagt: „Der gaaer de brave Folk i den visse Død — de Stakler“ etc. Men dette blev der ingen Notice taget af.

Imellem Knippels- og Lange-Bro faldt ingen Bom-

[1]) Sekondlieutenant Georg Fog (1780—1817) fik Kommandoen over Kanonjollen efter Zeuthens Fald. Han blev Kaptajnlieutenant 1815.

[2]) Sekondlieutenant Carl Lexou Sønderup (1779—1818) havde været Styrmand før han blev Kadet 1801. Kaptajnlieutenant 1815. Død i Vestindien.

ber. Igjennem den sidstnævnte Broe passerede vi og ankrede ved Stakaterne.[1]) Der laae *J. J. Suenson*, *Fog*, *Sønderup* og *Spørk*[2]). Denne sidste var ikke nær de Andre. Han havde ikke baaret sig godt ad i den sidste Affaire, og han holdt sig tilbage. Der laae vi nu og saae Tømmerpladsene, som brændte som et Ildhav, og til den anden Side stod Byen i Flammer. Overalt lød de knaldende Bomber og Drøn af Canoner og Morterer, Skrig og Raab lød hjerteskjærende fra Tusinder af Ulykkelige. Frue Taarn brændte fra øverst til nederst. Alle de fjendtlige Misselier vare rettede derhen. Luften var opfyldt med disse dræbende og brændende Redskaber i en utrolig Mængde. Der var noget saa ophøiet gyseligt i den heele Scene, som ingen Beskrivelse formaaer at gjengive i sin heele Storhed. Det høie Frue Taarn i Brand sank endelig ned, hældende sig i Faldet til den ene Side, med et Brag, som hørtes igjennem Canon-Tordenen og udbredte Død og Ødelæggelse vidt omkring sig.[3]) Paa Lange-Bro var en tæt Masse af flygtende Huusvilde, Vogne med Flyttegods og lemlæstede Mennesker, som tyede ud til Christianshavn og Amager for at frelse Livet og de bjergede Stumper. Det var lyst som i Solskin. Vi kunde sees fra det engelske Batterie ved Gammel Qvæsthuus, og vort Mandskab, som havde hvide Seildugs-Søekjoler

---

[1]) Indløbet til Havnen sydfra var dækket af 2 murede Værker, et paa hver Side, nemlig Ryssenstens Lynette paa Kbhvns. Side og Kallebo Lynette paa Chrhvns. Side, samt af en stærk Palisadering (Stakaterne) med en Aabning i Midten, tvers over Vandet mellem disse Værker. (Se Kortet).

Premierlieutenant C. Wulffs Kanonbaad og 2 mindre Fartøjer, som var stationerede her, havde ikke kunnet forhindre Englændernes Anlæg af Batteriet ved gamle Pesthus, der aabnedes 26. Aug. og gjorde stor Skade. Ved Bombardementet den 4. Septbr. havde gloende Kugler fra Batteriet antændt Tømmerpladsernes uhyre Forraad, og det her fremskudte danske Batteri, som hidtil, under Kommando af den senere Artillerigeneral, Kapt. A. T. Lützow, i Forening med Kanonbaadene havde besvaret Fjendens Ild, maatte forlades. Dagen før, 3. Septbr., blev, som ovenfor fortalt, Kanonbaadene forstærkede fra Rheden med Kanonbaadene „Roeskilde“ (J. J. Suenson), „Kierteminde“ (Paludan) og „Frederikssund“ (Sønderup) under Premierlieutenant J. J. Suensons Kommando.

[2]) Sekondlieutenant Peter Carl Spärck (1780—1863) kommanderede under Belejringen en Kanonade-Barkasse. Han tog 1812 Afsked som Kaptajnlieutenant og gik 1814 over i den norske Marine.

[3]) Se Ræder. I. Side 236.

paa, skinnede saa tydelig frem, at vi lod dem skjule sig i Bunden af Canonbaadene, for ikke at friste Fjenden til at sende os nogle Skud af Støkgranater.

Der laae vi og saae al denne Ødelæggelse, hørte al den Jammer. *Fog*, *Sønderup* og jeg laae med vore Baade tæt sammen. Nu skulde man troe, at der ombord herskede en bedrøvelig Stemning, nei, paa ingen Maade. Da jeg kom, blev jeg velkommet og indbudet til at tage Del i et Maaltid, som bestod af en herlig Oxesteg, og dertil god dry Madeira. Nogle af Lieutenant *Fogs* Folk havde af ham faaet Lov til at hente sig een af Engelskmandens Oxer fra disses Græsningsplads udenfor Batteriet, imellem dette og Tømmerpladsen.[1]) De havde da gaaet ud med en Baad med 4 à 6 Mand Natten før Bombardementet begyndte, havde gaaet i Land, slagtet Studen under Batteriets Canonade og bragt den ituskaaret ned i Fartøiet og ombord. Folkene havde faaet et godt Maaltid, og et godt Stykke var stegt til Officeererne. Denne Steg var anrettet i et Lerfad og blev fortæret under Latter og Spøg. Vi aftalte, at vi — naar det dagedes — vilde aftale med Chefen paa Ryssensteens Batteri, Kapt. *Rømeling*[2]), om at lade sine Canoner rette og skyde paa Batteriet ved Gl. Qvæsthus; for at erfare, om de kunde naae og gjøre nogen Effekt, vilde vi gaae ud i vore Chalupper og observere Virkningen. Dette blev udført af os saaledes, at vi tre, *Fog*, *Sønderup* og jeg gik i een Baad og lod en anden Baad følge i kort Distance bagefter som Reserve, for at — ifald den Baad, vi vare i, skulde blive skudt isænk — vi kunde blive bjergede i Reservefartøiet. Der blev nu skudt fra Ryssensteens-Batteriet[3]), og vi roede temmelig nær under det fjendtlige Batterie for at se Virkningen af Skuddene. Vi bleve da overbeviiste om, at disse ikke kunde naae, som der havde

[1]) Se Kortet.
[2]) Kaptajn af norske Livregiment Carl Rømeling (d. 1839). Generalmajor 1838.
[3]) Paa yderste Fløj af Vestervold. Se Kortet.

været forskiellige Meninger om. Fjenden lod os upaa-agtede, og vi roede ind igien uden videre Molest og vi maatte stole paa vore egne Canoner og ikke paa Rys-sensteens-Batteriet.

Der blev givet Ordre at attaqvere Batteriet. I den graae Morgen roede vi ud igjennem Stakaterne. Vi vare ikke nogle hundrede Skridt udenfor, førend det fjendtlige Batterie aabnede en Canonade imod os, som vi ikke besvarede, da vi havde Ordre at bringe Canonbaaden saa langt ud, at vi kunde gjøre god Virkning imod Bat-teriet. Vi forcerede da ud imod den fjendtlige Ild, uden at gjøre et Skud, imedens vi bleve beskudte med en Sort Støk-Granater, som sprang rundt om os med en Hagel af Smaakugler, der vilde have ødelagt os, om de Fjendtlige havde vedblevet dermed, da det var et Guds Under, at vi leede saa lidt ved disse Misselier, der sprang over Hovederne paa os og sloge ned i og rundt om Canonchalupperne. Formodentlig har de Engelske troet, at de ei naaede os, for de holdt op dermed og begyndte at skyde med Kugler, som først kom rullende og ricochetterede omkring os, og jo nær-mere vi kom Batteriet, jo mindre saae vi dem, men hørte dem desto tydeligere. Da vi kom saa nær, at vi kunde bruge vore 24-pundiger med Kraft, for-tøiede vi Baadene, for ei at komme paa Grund, med et Dræg eller Anker forud, og 2 Dræg eller Ankere tvers agterud, saa at man kunde stille Baaden med disse og altsaa ikke havde nødig at bruge Aarerne for at tage Sigte. Det var nu gjort i al Roelighed, uden at gjøre et Skud, medens Fjendens Ild ikke ophørte et Øieblik. Men *nu* begyndte vi med en furieus Canonade, sigtede som til Skive, med Kikkert til Hjælp, og fyrede saa hurtig som Lyn. Hævn, Hævn, luede i Hvermands Bryst, begeistrede og opflammede alle. Det blæste netop saa meget, at Røgen ikke generede Sigtet, og snart joge vi Fjenden bag sine Jordvolde fra deres Canoner. Vore Kugler kunde vi see at pløie igjennem

Brystværnet og gaae ind i Bygningerne, hvor Steen og Gruus fløi op i Luften. Vi laae omtrent 10 à 12 Alen fra Batteriet og holdt ved saalænge vi havde Krudt og Kugler og til at Canonerne bleve saa heede, at vi ei kunde eller turde lade dem længere. Vi lettede da Fortøiningen og roede ind, men saasnart vi gik ind, kom de Fjendtlige til Canonerne og gav os en Hilsen paa Retraiten, hvor vi ikke kunde besvare den, da Farvandet var smalt og bugtet.

Vi kom igjennem Stakaterne i en Fart og laae os bag Magistratens store Brændestabel [1]); fik vore døde og qvæstede i Land paa Sygestuen, som var dengang der, hvor nu Vare-Depotet er; lod Mandskabet hvile ud og skaffe; derefter completterede [vi] vores Ammunition og eftersaae Baadene og fik nye Aarer istedetfor de bortskudte. Dermed gik nogle Timer. Om Eftermiddagen begyndte samme Historie og udførtes ligesom om Morgenen, til vi ei havde mere Krudt og Kugler at skyde med. Havde begge Gange den Satisfaction at demolere Canoner og Bygningerne inde i det fjendtlige Batterie, saa at vi kunde bemærke, at det ei kunde bringe saa mange Canoner imod os paa Retiraden, som da vi begyndte Attaqven. Det var et Guds Under, at vi ikke mistede flere Folk eller bleve skudte isænk. Guds Godhed var stor imod os, thi havde vi været uheldige i samme Grad, som vi vare heldige, kunde vi have været tilintetgjorte. Vi mistede kun faae Folk og havde faae Blesserede, for det meste af Splinter; derimod bleve Aarerne bortskudte i Mængde. Stemningen var ypperlig blandt Mandskabet, og Officererne vare besjælede af en fyrig Hævnlyst, som bragte dem til aldeles at tilsidesætte deres Personligheds Risico.

En Passage ombord fortjener at fortælles. Lieutenant *Fog* havde iblandt sit Mandskab en Mand, som

[1]) Paa nuværende Christiansgades Grund, omtrent ved nuv. Adolphs Pakhus.

havde forseet sig — jeg husker ikke hvori —, men han skulde have en Lussing, men fik den ikke, da der var givet Ordre at attaqvere Batteriet. Under Affairen fik Canonbaaden et Grundskud. Med en Fart greb bemeldte Matros en Entrebiil, huggede et Stykke ud af Foringen, hvor Vandet susede ind, smøgede sine Buxer ned og satte sin fyldige Bagdeel over Hullet, hvorved Vandet holdtes ude, og saaledes flød Baaden ind, som ellers vilde have sunket. Manden havde tjent ombord i en Sørøver, som man siden sluttede sig til efter hans dunkle Udladelser. Han var vistnok en Misdæder, men havde mange Erfaringer, som vare nyttige. Han fik Fritagelse for Straf og en Flaske Brændeviin, fordi han havde brugt Conduite. Baaden blev repareret, da den kom ind, og brugtes igjen næste Morgen.

Medens vi laae ude ved Brændestablen, beskøde de Engelske Langebroe med Brandgranater. Een af dem satte Broen i Brand. Den var i det Øieblik propfuld af Vogne med Folk og Flyttegods samt Fodgjængere af alle Aldre og Kjøn. Den gamle tørre Fyrrebroe begyndte at brænde lystig, og der blev en stor Confusion og Angst paa Broen. Vognene kjørte i Galop, saa Meublerne tabtes og flere Folk kom tilskade. Vi fra Canonbaadene kom med vore Fartøier og Folk til Hjælp og slukkede Branden i en Fart. Havde vi ikke netop da været i Nærheden, havde temmelig vist Broen brændt, og Communicationen blevet afbrudt med Christianshavn og Amager over den, som var sikkrere end over Knippelsbroe.

Da vi vare kommet ind efter den anden Attaqve den første Dag og laae sikkre under Brændestablen, sagde jeg mine Kammerater, hvor jeg gik hen; løb i al Hast op til Commerceraad *Rabesholms* og sluttede min Moder og Sødskende i mine Arme. Jeg havde ikke seet dem i de sidste 14 Dage. Vi vare alle rørte og takkede Gud inderlig for dette Gjensyn. Min Moder sagde til mig: „Det var en frygtelig Canonade næsten

heele Dagen vi have hørt i Kallebodstrand; jeg var glad over, at Du ikke var dér, min kjære *Jens*, men ude paa Rheden". Jeg fortalte nu, at jeg netop havde været der den heele Dag, og hvorledes vi havde havt det. Det overraskede den kjærlige Moder, og hun trykkede mig taus til sit Hjærte. Jeg maatte nu afsted igjen til min Post. Maaske skulde jeg ikke have sagt, at jeg var stationeret i Kallebodstrand til min Moder, da hun maatte være mere inquiete for mig, naar vi igjen brugte vore Canoner, som vare saa nær hendes Bolig; men jeg var ikke betænksom nok og gjorde mig vel ogsaa til af min Bravour.

Fra min Brud hørte jeg ved hendes Broder, *Fr. Grodtschilling*, som var Adjutant hos Admiral *Steen Bille*, og kom ridende med Ordrer til Batterie-Cheferne. Han fortalte mig, at hun og Familien vare friske og uskadte.

Den Aften havde vi Officeerer fra Canonbaadene, *Suenson* og *Spørck* undtagne, en Sammenkomst med Landofficeerer og Livjægere, hvor vi drak hverandre broderligt til og talede om Dagens Begivenheder. Bombardementet fortsattes denne Nat ligesaa voldsomt som de tvende foregaaende. I dette Selskab blev yttret, af baade Land- og Søeofficeerer, at vi formodentlig alle snart vilde komme op paa Fæstningens Volde for at afslaae Stormen, som vi ventede vilde blive foretaget af Fjenden, naar Byen var afbrændt. Der var en uforsagt og bestemt Tone, og der var ikke een i Selskabet, som tænkte paa Muligheden af en Overgivelse, efterat man havde ladet det komme saa vidt, som skeet var.

Efter en livlig, men gentlemanlike Samværen skiltes vi ad. Vi gik ombord, og jeg sov sødt bag Brændestablen i vor Canonbaad uagtet den idelige Canon- og Morteer-Alarm og Knalden af de sprængte Bomber og Granater, uagtet den frygtelige Jammer, som rasede i den brændende Stad, thi vi vare udvaagede, og vore Lemmer trængte til Hvile.

Den næste Dag [5. Septbr.] vare vi om Morgenen ude paa vor gamle Plads, bragte Batteriet til at tie, skød vor Ammunition bort, mistede nogle Folk, fik nogle Blesserede, og bleve især beskudte under Ud- og Indroeningen. Der var imidlertid af General *Beck* [1]) i Artilleriet befalet, at der skulde gjøres et Udfald fra Kjøkken-Korps-Batterie [2]) af Linietropper, Livjægere og de fornødne Trainkudske, for at bemægtige sig nogle ubrugelige, gjennemglødede, fornaglede Jern-Canoner fra et Batterie, som var yderst ude paa Tømmerpladserne, og som allerede var abandonneret, førend Tømmerpladserne brændte. Hvad Generalen vilde bruge disse gamle, ubrugelige Jern-Canoner til, kunde Ingen begribe, da der visselig ikke var Mangel paa brugelige Canoner paa Tøihuset. Men den dumme Ordre maatte jo udføres, og for at understøtte Expeditionen fik Canonbaads-Chefen Ordre til paa samme Tid, som Udfaldet skeete, at attaqvere Gl. Pesthus-Batteriet. Der blev aftalt Signaler, som skulde gjøres fra Land-Tropperne, naar deres Hverv var udført, som skulde respecteres fra Canonbaadene, for at vi da kunde roe ind.

Det var en klar Solskins Eftermiddag. Vi roede ud, fortøiede som sædvanligt og attaqverede Batteriet paa samme Tid, som Udfaldet skeete. Vi skulde søge at faae Batteriets Canoner stillede imod os og gjøre en Diversion. Men vi fik ikke Svar paa vor Tiltale; men derimod rettedes det fjendtlige Skyts strax paa Linietropperne, som rimeligvis antoges for at ville storme Batteriet. Det varede ikke en halv Time, inden vi saae en hovedkuls Flugt af Tropperne ind imod Fæstningen, uden at der blev givet noget Signal. Saasnart Tropperne vare jagede paa Flugt, rettedes Batteriets Canoner paa

---

[1]) Hans Beck (1752—1823) var i 1807 Oberstlieutenant og Chef for danske Artilleribrigade. Han blev 1809 Oberst og Chef for Artillerikorpset og først 1812 Generalmajor.

[2]) „Køkkenkurve" (Kückenkorb) er en fortefikatorisk Benævnelse for en smal Vej i Vandet udenfor Fæstningsværker som f. Ex. Langelinie. En saadan gik dengang uden om Stadsgraven fra Vesterport til Langebro og her var, tæt ved Tømmerpladserne, anlagt et lille Batteri. (Se Kortet).

Canonbaadene, og efter en varm Canonade, og da vore Canoner vare saa heede, at de ei længer kunde bruges, gik vi ind bag Brændestabelen [1]).

Denne tankeløse Affaire havde kostet mange Menneskers Liv og Lemmer, deriblandt fem Livjægeres. Kan man tænke sig noget saa skammeligt at lade Folk skyde ihjel eller til Krøblinger for at faa nogle aldeles ubrugelige Jerncanoner? Havde det været Meningen at storme Batteriet, fornagle dets Canoner og Morterer, da havde det været i sin Orden. — Saaledes havde man i den Tid mange Exempler paa en mageløs Uduelighed iblandt de Commanderende, og Enden blev, — som man deraf kunde vente — at der blev capituleret, og Fjenden tilstodes alt, hvad han havde forlangt. Efter at Byen var bombardeeret og for en Del afbrændt, efter at Død og Ulykke var regnet ned over mangfoldige uskyldige Familier, mange vare dræbte og kvæstede til Lands og Vands, overgaves Flaaden med alle dens Appertinentier til den skjændige Fjende.

Capitulationen var sluttet, og vi fik Ordre til at kaste vor Ammunition og Haandgevæhr overbord, lægge Canonbaadene ind tilankers indenfor Langebro, aftakke Folkene og gaae selv hjem hver til Sit. Sensationen, som denne Ordre foraarsagede, var frygtelig. Harme opfyldte hver Mands Bryst. Mandskabet græd og faldt hinanden om Halsen. „Hvad har vi kjæmpet for, hvad har vi lidt for? De Forræddere, som have handlet saaledes imod os, burde trampes ned!“ — dette var de almindelige Udtryk.

Jeg lod mig roe op til Larsens Plads med mit Tøi af mine brave Folk, som i den dybeste Sorg ikke kunde holde Aaretag. Qvarteermesteren sad og græd som et Barn og klappede mig flere Gange paa Ryggen som for at trøste mig. Jeg indtog mit gamle Logie paa det

[1]) Dette lille Udfald fortælles anderledes hos Ræder I. Side 242 f., der beretter, at Livjægerne udmærkede sig, at Fjenden blev drevet tilbage og at Skytset blev reddet.

øde Søecadet-Academie, traadte ind i mit Værelse, som var ligesom jeg havde forladt det, hvor der var en beklumret Luft, da der ikke havde været lukket op, siden jeg forlod det. Solen skinnede ind igjennem den tykke Røg fra de brændende Bygninger med et sygeligt og uhyggeligt Skjær, og mine juridiske Bøger laae opslagne, hvor jeg havde forladt dem. Det var, som om jeg var vaagnet op af en frygtelig Drøm. Jeg iilede ud til min Brud og min Moder, fandt dem uskadte, men fortvivlede. Vi maatte finde os i Skjæbnen, og trøstede hverandre.

De tre Ugers Begivenheder i mit Liv havde opvakt en vis Følelse hos mig, der ikke var Stolthed, men en Bevidsthed, at jeg var en prøvet Mand, som kunde stole paa sig selv. Jeg lukkede alle mine juridiske Bøger, som aldrig blev lukket op igjen af mig, og begav mig ud til Moder og Sødskende, hvor Harmen over Capitulationen langtfra ikke havde sat sig. Imidlertid vare vi alle taknemlige imod det høieste Væsen, som saa kjærlig havde frelst os i Farens Tid. Der blev ikke tænkt paa det, der var brændt, at min Moder med de mange Smaae var husvild og havde ikke mere, end de stode og gik i. Vi saae paa hinanden med Fryd over at vi kunde det, stolende paa Gud, som havde holdt sin Haand over os — og vi vare lykkelige. Endnu forblev min Moder en Tidlang hos *Rabesholm*, hvor hun nød en sjælden Gjæstfriehed, og Præsten *Fabritzius'* skammelige Optræden imod hende i Nødens og Farens Tid var mig et Bidrag i min Mening om Præstestandens sædvanlige Egoisme.

EXPEDITION TIL ØERNE.

Da jeg vaagnede op næste Morgen, var alt mig som en Drøm, en hæsselig Drøm, men ved at see ud af Vinduet fra mit høie Standpunkt, Messanin-Etagen

paa det daværende Søe-Academie overtydedes jeg af den bedrøvelige Virkelighed, da Røgen fra de rygende Ruiner af den brændende Stad viiste, at Sagerne vare paa en jammerlig Fod for det ulykkelige Fædreneland. Tungt hvilede den dræbende Tanke hos Alle: Dannemark er ikke mere — Nationens Stolthed, den danske Flaade, er tabt ved Regjerings-Uduelighed hos en svag, stivsindig, uvidende Regent, der paa en ubegribelig Maade lod sig dupere af en nederdrægtig Fjende, der overfaldt os paa en lumsk og grusom Maade. Hvor kunde Regjeringen ɔ: Kronprinds *Frederik* ved Forræderie lade sig bedaare saaledes, at han med en Armee af nogle og tyve tusinde Mand kunde troe at holde Kjæmpen *Napoleon* fra Livet, dersom denne vilde trænge ind i Holsteen og Jylland, og imidlertid blotte Sjælland for Tropper, som om endog i ringe Antal, 6 à 8000 Mand, vilde have forhindret de Engelske i at gjøre Landgang og frelst Flaaden og Hovedstaden, og altsaa Riget fra Undergang? Skrækkelig vil han bøde derfor i Historien; allerede nu i 1845 er hans Minde elendigt. Hvad vil det blive om 50 Aar, naar man vil raisonnere som saa: havde England forsøgt at bemægtige sig Flaaden og blevet afslaaet, saa vilde Napoleon vel gjort Brug af den; men den var blevet formidablere end nogensinde, og Danmark vilde rimeligvis bleven recompenseret ved Napoleons Magt paa flere Maader, og ved hans Fald deelt Skjæbne med de andre af ham nødtvungne allierede, istedetfor at Norge gik tabt ved de halsstarrige og ukloge Forholdsregler, *Frederik d. 6te* vedblev at tage. Han var Danmarks Ulykke.

Han havde iblandt andre den Svaghed, at han ikke kunde taale dygtige Folk omkring sig, men var omgivet med usle Personer, som han kunde oversee og saadanne, som lod sig oversee, for at vinde Gunst og Gavn paa en snedig Maade. Han kunde ikke taale Mænd med en selvstændig Mening. Han vilde regjere selv, og det gjorde han — men hvordan? Jeg kan ikke

undlade at fremsætte min Uvillie, hvergang jeg tænker paa, hvorledes mit elskede Fædreneland er mishandlet under denne svage Regent, som havde den bedste Villie, men som igjen havde den jammerligste Retning.

Min *Louise* havde jeg bestandig Vanskelighed at komme i Tale. Hendes Moders og Families Ønske, at vores Forlovelse skulde være en dyb Hemmelighed, vilde den kjære Pige ikke være ulydig imod, og saaledes kunde jeg ikke i de første Dage efter Capitulationen trykke hende til mit Hjærte efter de græsselige Timer, vi begge havde igjennemgaaet under Bombardementet. Endelig lykkedes det mig at faa et Møde indrettet hos *Rabesholms*, hvor min Moder og Sødskende var tilhuuse. Min ædle *Louise* havde lidt meget og saae medtaget ud. Vi fortalte hinanden vore Fata og Gjenvordigheder. Vore Udsigter vare mindre klare nu end førend Krigen, men mit friske Mod havde ikke forladt mig, og vi vare lykkelige, at vi igjen kunde samles. Det eneste, som piinte mig, var den forunderlige Idee af min *Louises* Familie, at der skulde sveve et saadant hemmeligt Skjul over den naturligste og ædleste Forbindelse, der var imellem min Forlovede og mig, ret som jeg ikke var god nok, som man ikke kunde være mig ret vel bekjendt. Det kunde jeg vanskelig døie, men ved min *Louises* Bønner holdt jeg mig rolig og fandt mig i min Skjæbne, kun een à to Gange ugentlig at tale med min Pige under Couvert. Hun leed vist ogsaa ved denne Tvang, men med meere Resignation end jeg, som dengang var et Brushoved, og som var mig bevidst, at jeg ikke var hende uværdig.

Branden var slukket. De faldefærdige Mure og Skorsteene stode truende at styrte ned over de Forbigaaende, hvorfor Admiralitetet kommanderede Divisionernes Officeerer og Mandskab til at nedrive disse. Det var en nødvendig Mesure, og godt var det at beskjæftige Folkene, som nu var udelukkede fra Holmene, hvor Engelskmændene huserede. Jeg var da i nogle

faae Dage beskjæftiget med at nedrive de høie vaklende Mure og Skorstene, som var et Arbejde, der stundom var farligt nok.

Efter nogle Dages Forløb bleve næsten alle de herværende unge Søe-Officeerer enige om at begive sig fra Sjælland, deels til Norge, deels til de andre danske Provindser udenfor Sjælland for at gjøre hvad Nytte de kunde og ikke være Vidne til det hjærteskjærende Syn at see Flaaden føres bort af den skjændige Fjende. *Evers* [1]), *Bruun* [2]), *De Coninck* [3]), *Ravn* [4]), *Rosenstand* [5]), *G. Grodtschilling* og flere tillige med mig erhvervede Admiralitetets Tilladelse til at reise hvorhen vi vilde, og fik hver 100 Rdl. i Avance som Reisepenge, men ingen Pas. Vi klædte os civil og kjørte ud af Byen efter at have taget Afsked med vore Venner og Familie.

Vores Plan var at reise til Møen og over Øerne til Hertugdømmerne for at være brugelige ved Armeens Overførelse til Sjælland enten før eller efter Capitulationen. Vi reiste om Natten for ikke at opvække Opmærksomhed. I Kjøge erfarede vi, at der var en engelsk Commando ved Kallehauge, saa at vi vanskelig kunne passere. Vi reiste derfor til Præstøe, hvor der ingen Engelske vare, leiede en Seilbaad og satte af; men det fandtes, at Baaden var overlastet, og da Vinden var skral og Kulingen tiltog til en Storm, saa kunde vi ej avancere, uagtet vi prangede Seil, saa at vi fleere Gange nær havde gaaet rundt. Vi nødsagedes derfor at vende tilbage til Præstøe-Bugten, hvor der heldigvis laae to Jagter, som vi gik ombord paa. Vi

---

1) Se Side 114.
2) Se Side 121.
3) Sekondlieutenant Louis de Conninck (1788—1840). Han kommanderede fra nu af et lille Fartøj, som hans Fader, Etatsraad Fréderic de Conninck havde købt i Kiel og ladet udruste. Det havde Station i Smaalandshavet. 1838 Kommandørkaptajn.
4) Sekondlieutenant Vilhelm Frederik Ravn (1784—1840). Kommandørkaptajn 1840.
5) Sekondlieutenant Peter Rosenstand (1783—1846). Afsked 1816 som karakt. Kaptajn. Om hans sørgelige Skæbne se Pers. Tidsskr. IV. 2. Side 223.

sendte et Fartøi ind til Præstøe for at proviantere. Dette vendte snart tilbage med Brød, Smør, Fjerkræ etc., som vi en Fart fortærede; sov, saa vaade vi vare, fortræffeligt i Skippernes Kahytter, og da Veiret om Eftermiddagen samme Dag blev bedre og Vinden føielig, seilede vi til Stege, hvor vi kom i Mørkningen og vilde lægge til ved Landingsstedet, men bleve afviiste af en Trup Jægere, der med Rifler lagde an imod os, betydede os, at hvis vi vovede at komme nærmere, havde de Ordre til at skyde paa os. Vi vedbleve at lægge til Broen, idet vi raabte, at vi vare danske Søe-Officeerer og sprang i Land imellem Riffelpiberne. Vi bleve derpaa transporterede igjennem Stege Gader hen til den commanderende General *Wegener*[1]) Vi sagde ham da vores Navne og Stand, og hvad vor Hensigt var med Reisen. Han lod os vide, at han havde Ordre til ikke at admittere nogensomhelst fra Sjælland, og havde Soldaterne fyret paa os, havde de havt Ret dertil. Han var forresten meget artig og sagde, at han vilde sende Expres til Kronprindsen og spørge om Forholdsregler imod os. Imidlertid kunde vi opholde os paa Øerne og opgive vore Adresser. Jeg rejste til Vollerup til min Oncle *Johan*[2]), i hvis Præstegaard jeg blev modtaget meget gjæstfrit. *G. Grodtschilling* fulgte med mig. Nogle Dage efter fik vi Tilladelse til at reise videre og tog over til Falster til Generalmajor *Ewalds*[3]) Hovedkvarter paa Nebøllegaard. Der var en Sværm af Landofficeerer, og til min Forundring traf jeg Lieutenant *Frederik Grodtschilling*, som var kommet dertil, uden at jeg veed hvorledes. Han var ansat som Adjutant hos General *Ewald*.

---

[1]) Oberstlieutenant Johan Theodor Wegener (1752—1819), Chef for 2. sjællandske Bataillon let Infanteri. Generalmajor 1810.

[2]) Hans Farbroder Johan Paludan (1756—1821), Præst i Fanefjord paa Møen 1788.

[3]) Chefen for Avantgarden i Holsten, Generalmajor Johann Ewald (1744—1813) var med sit Korps sendt over til Øerne for at raade Bod paa Forvirringen. Da Englænderne havde indskibet sig, gik han den 2. Oktober fra Møen til Kallehave og videre til Roskilde.

FRU LOUISE PALUDAN
f. Grodtschilling
Tegning

Efter et Par Timers Tid fik jeg Ordre at samle alle de Transportfartøier, som der kunde bringes tilveie i alle Laalands Havne og bringe dem til Nykjøbing. Min Ordre var saaledes affattet, at jeg kunde reqvirere al fornøden militair og civil Assistance, udskrive Folk og reqvirere Penge og Vogne. Kort, jeg havde ifølge min Ordre en saa ubegrændset Magt, som jeg aldrig har siden havt eller kan vente fremdeles. Jeg var dengang 26 Aar gammel og havde en ungdommelig Kraft. Jeg følte mig smigret ved den Tiltroe, der var mig viist, og reiste med denne Følelse samme Dag til Laaland, og i Nysted begyndte jeg at tiltakke de Skibe, som dér var; bragte dem efter et Par Dage til Nykjøbing; tog derfra til Rødbye og Nakskov; havde mange Bryderier og Vanskeligheder, som jeg overvandt, og fik endelig der 14 Fartøier, større og mindre Jagter og een Galease udrustede og ført ned til Eenehøjø[1]), hvorfra jeg skulde bringe dem igjennem Guldborgsund til Nykjøbing, saasnart Leilighed gaves. I Bæltet laae et Par [engelske] Orlogsbrigger, som kunde tydelig see mine Fartøier, og som det kunde let falde ind at annamme dem, som jeg nødig vilde, hvorfor jeg reqvirerede et Compagnie Infanterie, fra den Commanderende i Nakskov, Major *Schriver*[2]) af Schlesvigske Infanteri-Regiment til at besætte Øen Eenehøjø og Fartøierne med. Det var en aldeles nødvendig Fremgangsmaade for at sikkre Transport-Fartøierne. Jeg kunde aldeles ikke have forsvaret at undlade denne Præcaution, og jeg var ifølge min Ordre berettiget til at gjøre denne Reqvisition. Men her reiste sig den Antipathie, som evig har og evig vil vedligeholde sig i alle Lande imellem Fædrelandsforsvarerne tilsøes og tillands. Hertil kom det uhørte, at en ung Søeofficeer, en Secondlieutenant ovenikjøbet, ifølge Sagens Natur fik ældre

---

[1]) En Ø i Nakskov Fjord.

[2]) Major og Bataillonskommandør i slesvigske Infanteri-Regiment Christian Vilhelm Scriver (1764—1848). Afsked 1834 som Generallieutenant.

Officeerer af Landetaten under Commando, som jeg ikke nægter var ubehageligt for dem; men jeg var jo kun et Middel til at samle Transportfartøier, og de jo ligesaa. Tingen var i sin Orden, men den saarede Ambition inflammerede, og nærved var min veloverlagte Plan blevet forstyrret, Skibene taget med deres Besætning og mig ved en Land-Officeers Chikane *(nomina sunt odiosa)*.

Efter at jeg nemlig paa den høfligste Maade havde reqvireret den militaire Assistance hos Vedkommende, og forklaret den absolute Nødvendighed og min Competence til Reqvisitionen, blev den mig sendt til Taars, hvorfra jeg besørgede den til Eenehøjø, gjorde Officeeren, som commanderede Soldaterne, bekjendt med Stillingen af mine samlede Fartøier og de fjendtlige Brigger, som laae omtrent $1^1/_2$ Mil fjærnede nord fra Eenehøjø, blev eenig med ham om Forsvarsmaaden fra Land, besatte det største Fartøi med en Underofficeer og 14 Mand Soldater, og lod dette Fartøi, en Galease, varpe hen, fri af de andre Fartøier, som laae indenfor det; instruerede alle Skipperne om, hvad de havde at gjøre, ifald de skulde blive attaqverede etc.

Derefter gik jeg til Taars for at faae nogle smaae Canoner, som vare mig overladte af en velvillig Godseier, som jeg lod bringe ombord paa Galeasen. Det var i Mørkningen, da jeg gik ned til Fartøiet, som skulde bringe mig ud til Eenehøjø. Dette Fartøi havde jeg bestilt hos Færgemanden i Taars, som opholdt sig i Krostuen, hvor der paa samme Tid var fleere Soldater og en Underofficeer, som hørte, at jeg skyndede paa Færgefolkene for at komme afsted. Da jeg gik ned ad Broen, fulgte denne Underofficeer mig, og da jeg kom til Skildvagten paa Broen, tiltalte Underofficeeren ham saaledes: „Skildvagt, gjør Din Pligt!“ hvorpaa denne fældte Geværet imod mig, saa at Bajonetten berørte mig, og med det samme raabte mig an og forlangte Feltraabet. Dette var ikke blevet mig meddelt, og jeg

havde ikke før havt Brug for det. Jeg kaldte Færgefolkene fra Fartøiet, spurgte dem, om de ikke kjendte mig, som de bejaede. Men jeg fik ikke Lov at passere, men blev formelig trængt tilbage af Skildvagten. Underofficeeren, som jeg gjorde ansvarlig for den Forsinkelse, der kunde have vigtige Følger, svarede, at han handlede efter Ordre fra Lieutenanten. „Hvor opholder han sig?“ — „En Fjerdingvei herfra, hvor han er indqvarteret.“ — „Godt.“ Jeg løb derhen, fandt Lieutenanten, fortalte ham Facta, spurgte om det var efter hans Ordre (som han tilstod), hvorover jeg gav ham tilkjende, at han havde handlet uforsvarligt, og at jeg skulde indmelde denne Sag til General *Ewald*, som vist vilde ansee den, som den var, som en jammerlig Chikane, der kunde have de alvorligste Følger; hvorover Lieutenanten blev forbløffet, fulgte mig ned til Broen, hvor jeg sprang i Baaden med liden Agtelse for en Aand, der var saa smaalig, at den kunde lade Fædrelandet eller Kongens Tjeneste lide for en lavsindet Standsjalousie.

Det var taaget og mørkt, da jeg kom til Eenehøjø, Kulingen var løi af S. W., der var ingen Tid at give bort. Eskadren lettede, der var ingen Tid til at debarqvere Soldatesken paa Galeasen, som jeg desuden vilde bruge i Nødsfald, dersom vi skulde blive angrebne af Fartøier fra Briggen. Dette var Soldatesken meget imod, som jeg hørte, men brød mig lidet om, og fortalte dem, at dersom de ikke slog godt fra sig, vilde de blive bragte til Engelland som Fanger.

Med mine fjorten større og mindre Fartøier gik jeg ud fra Ankerpladsen med en løi Kuling af WSW. Klokken var vel 10 om Aftenen. Paa Galeasen lod jeg de to smaae Kanoner lade med Kugler og nogle Stykker Bly og Jærn, som jeg havde faaet ombord; havde en Ildtang gloende i Kabyssen til at brænde paa med, og beordrede Underofficeeren og hans Folk at lade deres Gevæhrer og lod dem gaae ned i Lasten, hvor de

og Falster ophørt, og de vare paa Møen. Derhen beordredes jeg for at transportere dem fra Koster til Kallehauge, som udførtes i nogle faae Dage, saa at alle Tropperne vare ilandsatte paa Sjælland, da Engellænderne forlod Øen med deres Ran.

SKOLEOFFICER. GIFTERMAAL.

Nu vendte jeg tilbage til Kjøbenhavn, hilste paa mine Kjære og var uvis om Fremtiden, da en Marine uden Skibe og Vaaben er en Uting. Dog var der to Linieskibe, „Seyeren" og „Prinds Christian", som havde undgaaet den almindelige Skjæbne, fordi de vare i Norge [1]). Disse beordredes hertil og kom under Commandeur *Sneedorffs* Commando lykkelig til Kjøbenhavn. Jeg vil ikke omtale udførlig denne Chefs Conduite, som blev actioneret og beskyldt for Feighed. Sagen endte med en Naades-Act, hvorefter han for sine foregaaende Fortjenester fritoges for Straf. Han vedblev ligefuldt at være Chef for Søecadet-Corpset, som var en Forunderlighed, da hans Svaghed som Kriger var fuldkommen constateret i Publikum, og han altsaa var et daarligt Exempel at see op til for unge Søekrigere. [2])

Christian VII døde, *Frederik VI* kom paa Thronen. Krigen blev declareret imod Engelland à l'outrance, Europa desavouerede Engellands Røvertog. *Napoleon* fnøs. De Herrer Commanderende i Kjøbenhavn, som havde capituleret, bleve actionerede og dømte haardt.

---

[1]) Forf. tager Fejl, det var ikke „Sejeren", der undgik Fjendens Vold ved Kapitulationen, men Orlogsskibet „Prinsesse Louise Augusta", der var i Norge, og som tillige med „Prins Christian Frederik" under Sneedorffs Kommando kom til Kbhbn. den 4. December.

[2]) Sneedorffs Forhold paa dette Togt er blevet meget forskelligt bedømt, i hvert Fald taler meget til hans Undskyldning. Det ulykkelige Folk stillede store Fordringer til Søofficererne, og samtidig lammede Frederiks VI's Ordrer og det daarlige Materiel deres Virksomhed. (Ræder II. S. 51. Biogr. Lex.)

Den, der burde være haardest dømt, var den, der var den uforsonligste, det var *Frederik VI* — den, der har Korset, han signer sig. Historien vil nævne ham i sine Annaler — hvordan?

Jeg fandt min Moder og Sødskende etablerede i Etatsraad *Kongslevs* Værelser, da han og Familie vare fraværende. [1]) Min Moder havde faaet adskilligt Bohave fra Venner og Bekjendtere og havde det taaleligt, skjøndt knapt. Min elskede *Louise* saae jeg igjen med den inderligste gjensidige Kjærlighed. Vi kunde ikke nægte os, at vore fremtidige Udsigter vare meget usikkre, da det var umueligt for mig at fortsætte mine juridiske Studier, da Krigen vilde sandsynligvis medtage min heele Tid. Søecadet-Academiet var en muelig Vei til Befordring, og uagtet jeg havde ligesaa liden Lyst til at være Cadet-Officeer som til at studere Jura, saa overvandt jeg dog min Ulyst og blev antaget som Cadet-Officeer, for om mueligt at naae Maalet for mine Ønsker.

Kaptajnlieutenant *P. Wulff* [2]), *C. Lütken* [3]), Lieutenant *Bagger* [4]) og jeg vare Cadet-Officeerer. Lieutenant *O. C. Petersen* var Adjutant [5]). *P. Wulff* og *C. Wulff* var udcommanderede, *Fr. Grodtschilling*, som var Cadet-Officeer, gik fra Corpset, og *Petersen* blev indstillet til Cadet-Officeer over mig, som var hans Formand, men extraordinair Cadet-Officeer. Dette ansaae jeg for urigtigt og talte derom til Admiral *Steen Bille*, som fuldstændig gav mig Ret og ligefrem yttrede, at han ikke kunde begribe, hvorledes Cadet-Chefen havde kunnet gjøre en saadan Indstilling til Admiralitetet.

[1]) Kammerraad, senere Konferensraad Troels Kongslev (1775—1844). Hans Hustru Nicoline Müller (1776—1845) var langt ude i Slægt med Familien Paludan. De boede paa Hjørnet af Rosenborggade og St. Gertrudsstræde. (Pers. Tidsskr. IV. 2. Register).

[2]) Se Side 99.

[3]) Se sstd.

[4]) Premierlieutenant Charles Frederik Borre Bagger (1780—1814). Kaptajnlieutenant 1811. — Hans uægtefødte Brodersøn, Digteren Carl Bagger, var i Huset hos ham i nogen Tid.

[5]) Sekondlieutenant Ove Christian Petersen (1786—1821). 1809 Premierlieutenant. 1815 Kaptajnlieutenant. Død i Vestindien.

Dette gav *Sneedorff* en Erindring [ɔ: en Paamindelse], og jeg havde en Rencontre med min Chef, hvor han rev mig ned og glemte mig ikke dette, saalænge jeg var under hans Commando. Han var visselig min Velgjører, men han blev min Plageaand i de Aar, jeg stod under ham.

Som en Følge af det spændte Forhold anstrængede jeg mig af yderste Evne for at undgaae Erindringer eller Irettesættelser af min Chef, som han var meget tilbøielig til. Jeg satte mig ind i alle Forholdene, Tjenesten fordrede, saa nøie som mueligt og vandt derved selv en høiere Grad i militair Dannelse og endelig ogsaa min Chefs Agtelse, om ikke Tilfredshed eller Velvillie.

Vinteren 1807—08 gik saaledes hen, og Foraaret 1808 saae jeg med et tungt Hjerte glide hen med krigeriske Tilberedelser, hvor mine modige Kammerater gik ud at tugte den overmodige Fjende med de svage Vaaben, som havdes og kunde tilveiebringes, medens jeg var en Slags Skolemester hjemme.

Min Broder *Georg*, som jeg holdt saa meget af, kunde jeg ikke taale at see som simpel Tømmersvend arbeide og slide iblandt raae og udannede Folk, og med hver Dag synke dybere og dybere i Ulykken. Jeg bad ham derfor at frasige sig den Tjeneste, han havde hos Tømmermester *Hallander*, og indtil videre ansee mig som hans Forsørger. Jeg beskjæftigede ham med Skriveri og Tegning, indtil han blev indlemmet i Livjægercorpset ved min Hjælp. Jeg udmunderede ham og glædede mig i Sandhed over den Metamorphose, der var foregaaet med ham, den smukke Uniform, det glade Ansigt — jeg var lykkelig ved at see ham. Han blev indqvarteret paa Dragøe, hvor Corpset var stationeret, jeg maatte spæde lidt til hans Underholdning, da han kun havde 16 Sk. daglig.

Den 9de Juni attaqverede Canonbaadene ved Dragøe en engelsk Convoy, brændte og sank, samt besatte

mange Skibe og deriblandt Orlogsbriggen „Turbulent“, dette maatte jeg staae og see paa fra Academiets Altan. Denne Brig blev istandsat og brugt til Øvelsesskib for Cadetterne. — —[1]) Øvelserne paa Briggen „Turbulent“ varede 6 à 8 Uger, og jeg var hver Dag sammen med Lieutenant *Bagger*, som var en dygtig Lærer, men som behandlede mig som en Skoledreng ved flere Leiligheder, hvilket jeg længe bar med Resignation, men da dette ikke hjalp, tog jeg til Gjenmæle, som han klagede over til Cadet-Chefen, som greb denne Leilighed til at reprimandere mig. *Sneedorff* og *Bagger* vare eenige, og jeg var i et Helvede, men vilde jeg avancere ved Corpset og paa den Maade see mig istand til at forene mig med min *Louise*, saa maatte jeg holde ud.

Nu forefaldt den Ulykke, at Lieutenant *Christian Lütken* døde pludselig[2]), og hans Plads som Cadetofficeer blev besat af Lieutenant *Bagger*, som blev 3die Commanderende ved Corpset. Om jeg nu skulde avancere til 4de do. eller ei, derpaa kom det nu an. Skeete det ikke, saa var al Udsigt til Forfremmelse lukket for mig, og jeg vilde da ei blive en Time længer frivillig ved Corpset. Dette vidste *Sneedorff*, og han havde stor Vanskelighed ved at faae Officeerer, da alle vilde ud og vinde Hæder og Penge, derfor og maaskee fordi jeg var ham nødvendig, indstillede han mig til 4de Cadet-Officeer, men dette skeete sandelig ikke af Kjærlighed til mig.

Imidlertid havde jeg nu opnaaet en Stilling, som satte mig istand til at givte mig, dette ansaae jeg for en uventet Lykke, og nu først blev min Forlovelse declareret. *Sneedorff* havde formelig betinget sig, at jeg ikke skulde søge at komme ud Aaret efter, 1809, og hvad føier man sig ikke i for at faae den, man el-

[1]) En Skildring af Kanonbaadenes Kamp ved Dragør med Linieskibet „Africa“ den 20. Oktbr. forbigaaes.
[2]) Den 22. Juli i Helsingør.

sker, til Ægtefælle, om end Vilkaarene vare nok saa slemme.

Jeg fik Værelser anviist paa Academiet, og min *Louise* og jeg skaffede os et tarveligt Indboe med de smaae Midler, vi kunde tilveiebringe. *Peschier*, som havde kun lidet tilovers for mig, som var ham ikke fornem nok, hjalp os ikke, som han kunde, uagtet han holdt meget af min *Louise*. Men hans venlige Kone, *Manette Peschier*, min Kones Søster, udstyrede hende med en heel Deel Linned og nogle Sengklæder, som jeg næsten troer uden hendes Mands Viden. Der var i det mindste megen Hemmelighed derved.

Kort sagt, da alt var arrangeret, blev der holdt Bryllup den 26de November 1808. Det stod hos *Peschiers*, og der var megen Parade ved denne Begivenhed. Saaledes ledsagede Bryllupsgjæsterne os hjem og gjorde Løier etc., som ikke behagede hverken min Kone eller mig; men man maatte finde sig i denne Uskik — og jeg havde opnaaet mit Ønske efter megen Udholdenhed.

Vi vare begge to saa lykkelige i vort roelige lille Hjem; men det varede kun kort med den Roelighed. For at kunne subsistere fik vi Cadetter i Huset, som var en god Indtægt, men gav min stakkels *Louise* mange Bryderier.

Vinteren gik hen, og Foraaret kom med sine Udrustninger. Cadetbriggen, som skulde krydse i Renden, lagdes ud. Hvor det piinte mig at see mine Kammerater flyve ud i Frie, medens jeg var bunden til en Skolebrig, hvor jeg stod i et subordinairt Forhold til *Sneedorff* og *Bagger*, som begge chicanerede mig af et godt Hjerte.

Jeg havde imidlertid sørget for, at *Georg* var ansat som Lieutenant i 1ste Jydske Infanterie-Regiments 3die Bataillon[1]). Jeg havde faaet min lille Broder *Julius*, som jeg tog ved Haanden op til Kong *Frederik VI.*, ansat

---

[1]) Han stod som Sekondlieutenant ved en af Regimentets saakaldte annekterede Bataillioners Jægerkompagni til 1814. Han tog aldrig Officerseksamen. Hans senere Skæbne kendes ikke. Han døde ugift 1839.

som Friekorporal i hans eget [ɔ: Kongens] Regiment[1]). Mine to smaae Brødre *Christian*[2]) og *Frederik*[3]) underviiste jeg af al Magt i Søemandsskab og hjalp dem i deres Fremgang som Søecadetter, de vare flittige og havde gode Hoveder, saa at det gik flinkt med dem. *Hans* tog Officeersexamen og blev Lieutenant i slesvigske Rytter-Regiment, som cantonnerede paa Smaae-Øerne[4]). Moder, *Louise* og *Wilhelmine* havde det efter Omstændighederne godt.

Mine Forretninger vare saa mange, at jeg næsten bukkede under for dem, da der kun var Lieutn. *Bagger* og jeg til at bestride det samme, som der før havde været 6 Officeerer om, og Tjenesten forlangtes udført af Chefen paa den samme vidtløftige, omstændelige formelle Maade som hidtil.[5])

Den 16de [September] 1809 fødtes min Førstefødte, en sund, rask Dreng, til Fryd for hans kjærlige Moder og mig samt vores Familie paa begge Sider. Han blev døbt *Harald*[6]) i Holmens Kirke.

Tiden gik hen, og alt gik sin roelige Gang, som man omtrent kunde ønske, og om Foraaret 1810 blev jeg efter min ivrige Begjæring udkommanderet og fik Ordre at underlægge mig Kaptainlieutenant *Schönheyders* Commando ved Roeflotillen i Nyborg, hvor jeg fik en Division af 3 Canonbaade. Afskeden fra min

---

[1]) Julius Ferdinand Paludan (1794—1879) blev ansat som Frikorporal 2. Juledag 1807. Som Frikorporal var han tjenestefri, men fik Lønning og fri Undervisning i Militærinstitutet paa Gæthuset. Han blev Officer 1810. Deltog i Krigen 1848—50 som Oberstlieutenant og Kommandør for 3. Bataillon. 1855 Generalmajor og Brigadekommandør. Afsked 1858. Hans interessante Memoirer er offentliggjorte i Pers. Tidsskr. IV. 2.

[2]) Christian Carl Paludan (1792—1859). Sekondlieutenant 1810. Kaptajn 1836. Chef for Søkadetakademiet 1841—46. Kommandør 1841. Orlogskaptajn 1858.

[3]) Frederik August Paludan (1792—1872). Sekondlieutenant 1810. Kaptajn 1838. Kommandørkaptajn 1846. Chef paa Linieskibet „Christian den Ottende" 1849 i den ulykkelige Eckernførde-Affære. Afsked 1851. Overlods og karakt. Kommandør 1852. Afsked 1867.

[4]) Se ovenfor. Han tog sin Afsked som Officer 1813.

[5]) En Del ret vidtløftige Udtalelser om hans daarlige Forhold til disse to Officerer er uden større Interesse og udelades derfor.

[6]) Senere Sognepræst til Fejø (1809—1883). Det er ham der har udgivet de første Kapitler af Faderens Biografi om Skoleaarene i Frederiksborg. (Frbg. lærde Skoles Program 1872).

elskede Kone og min lille Søn var paa begge Sider smertelig, da ingen kunde vide, hvad der vilde tilskikkes os, mig, der gik alle Slags Farer imøde i mit Kald, og min *Louise*, som skulde staae eene med et halvt Aars Barn og nogle uvorne Cadetter i Huuset, som hun skulde holde Styr paa og opdrage. Dette sidste var virkelig for meget at forlange, og havde jeg kunnet undvære de Indkomster, jeg fik for dem, havde jeg gjort bedre i at fritage den unge, uerfarne Kone for den Byrde, som hun ikke var voxen; men jeg kunde ikke undvære Indtægterne, og min *Louise* var i den Troe, at hun nok skulde komme ud af det. Og jeg reiste med et tungt Hjærte fra hende og min lille smilende Dreng.

PAA KRYDSTOGT I STORE BÆLT.

I Nyborg blev jeg indqvarteret hos en Slagter og spiste paa „Postgaarden" ved table d'hôte. Canonbaadene vare i god Stand. Lieut. *Bruun* [1]) var Næstcommanderende, jeg tredie og Lieut. *Lange* [2]) fjerde do. Under Kaptainlieut. *Schönheyders* [3]) Commando var der en Station ved Lohals paa Langeland, hvor Lieut. *Grodtschilling* [4]) havde Commandoe, naar *Schönheyder* ikke var der. Lieutenanterne *Ravn* [5]), *Warendorff* [6]) og *Christensen* [7]) vare Subalterne der.

[1]) Se Side 114.

[2]) Sekondlieutenant Ole Christian Lange (1788—1819). 1813 Premierlieutenant. Død i Vestindien.

[3]) Kaptajnlieutenant Ulrich Anton Schønheyder (1775—1858) kommanderede 1808—11 en Afdeling Kanonbaade ved Fyen og erobrede med disse flere engelske Fartøjer. Deputeret i Admiralitetet 1829—46. Viceadmiral 1848. Afsked som Admiral 1851.

[4]) Premierlieutenant Frederik Grodtschilling.

[5]) Se Side 183.

[6]) Sekondlieutenant Gustav Adolf Vilhelm Vahrendorff (1788—1879). 1883 Kaptajn. 1827—54 Overlods i Slesvig. 1841 karakt. Kommandørkaptajn.

[7]) Sekondlieutenant Laurits Christensen (1793—1832). 1828 Kaptajn og midlertidig Guvernør i Ostindien, hvor han døde. (Se Rosen, Erindringer fra mit Ophold paa de Nicobarske Øer).

I Nyborg var 10 Canonchalupper og ved Lohals 6, saa at den heele Styrke under *Schönheyder* var 16 Baade, som var en temmelig formidabel Styrke. Foruden de 7 anførte Lieutenanter af Søe-Etaten var der 9 Maaneds-Lieutenanter. Der blev daglig evouleret, og Folkene bleve øvede i Canon- og Gevær-Exercits, reise og lægge Master etc. Derefter droge vi omkring i Store Bælt fra en Krog til en anden, immer om Natten, for at de Engelske ikke skulde vide, hvor vi vare, for at kunne angribe, hvor de mindst ventede det; og vi vare belavede paa at udføre en hel Slump Heltegjerninger, som en saadan Force burde kunne udføre. Men det blev ved at løbe omkring fra det ene Sted til det andet, ligesom vi legede Skjul med Fjenden. I Nyborg bleve vi i Almindelighed om Natten purrede ud, naar Chefen kunde tænke, at vi vare faldne i en sund Søvn. Vi løb da i fuld Fart ned til vore Baade halv paaklædte, men kom dog altid for sildig, og Chefen roede allerede væk langt ude i Fjorden, hvor vi vel snart naaede ham, og fik da Skamflikker for vores Seendrægtighed. Det var ingen Sag for Chefen at være den første klar, da han kunde vide, naar han vilde afsted, førend andre vidste det. Det var blind Allarm bestandig, men det kunde heller ingen andre viide end han — og det kunde gjerne have været Alvor, da der laae to Linieskibe ved Sprogøe, som kunde med deres Fartøier faaet i Sinde at overrumple os en mørk Nat. Jeg blev kjed af den evige Udpurring og Kommen for sildig og Høren Skjænd, og derfor logerede mig ind paa Canonbaad F No. 1, saa at jeg fik efter den Tid betids Nys om, naar Chefen i al Stilhed gjorde klar til at slaae Allarm og sætte af. Mine Folk bleve da averterede betids — de vare indqvarterede i den gamle latinske Skole — og saaledes fik *Schönheyder* ikke Leilighed til at skjænde over min Langsomhed, som var ham mindre behageligt.

Naar vi saaledes roede omkring eller seilede fra et Sted til andet om Natten, vidste vi aldrig, hvor

Reisen gjaldt. Undertiden bleve vi heele 14 Dage eller længere Tid borte fra Nyborg og kom tilbage, uden at have udrettet det allermindste. De to Linieskibe ved Sprogøe laa uforstyrrede i Storm og Stille, og ved dem laae en fra Lieut. *Skibsted*[1]) erobret Lugger fortøiet. Det havde været rigtigt at forurolige og skade disse fjendtlige Skibe, som vi burde og kunde have gjort hver mørk og stille Nat; men derom var der aldrig tænkt. Vi slede blot Baade og Folk ud ved vores idelige Roen omkring i Bæltet til ingen Nytte.

Vi samledes stundom med de andre Flotiller paa Stationerne omkring i Bæltet. Disse vare commanderede, i Corsør af Kaptlieut. *Uldahl*[2]), i Kallundborg af Kaptainlieut. *J. J. Suensen* og i Nakskov af Lieutenant *Chr. Wulff*. Naar vi da saaledes vare nogle og tyve Canonbaade samlede, skulde man troe, at der var blevet foretaget noget — nei, ikke meere end een eneste Gang attaqverede vi efter lang Tøven og Ubestemthed en Convoj, som kom nordfra i flov Kuling. Convojen var spredt henved 3 Mil Nord og Syd, og vi tog 5 Priser, som vi førte ind til Nyborg og Kallundborg; og kun Kaptainlieut. *Uldahls* Baad var saa nær et Orlogsskib, at dette gav ham heele sit Lag, der gik over ham uden at ridse en Mand. Jeg løsnede ikke et Skud i denne heele Affaire, da vi ikke kom nær andre end Kjøbmands-Skibe, som jeg ikke vilde bruge mine Kugler imod. Jeg kunde ikke lide den Slags Krig og havde gjort mig ganske andre Ideer om den berømte Kaptainlieutenant *Schönheyder*.

Engang vare vi omtrent ligesaa mange Baade samlede ved Eenehøjø i Nakskov-Fjorden. Der laae ude i Bæltet ligesom fastnaglede i Stille en spredt Convoj, ikke $^3/_4$ Mil fra os. *Wulff* vilde attaqvere og havde

---

[1]) Premierlieutenant Peter Nicolaj Skibsted (1787—1832). 1823 Kaptajn. (Se om hans Luggere hos Garde, Den dansk-norske Sømagts Historie 1700—1814. Side 551 f.)

[2]) Kaptajnlieutenant Johan Joachim Uldall (1777—1839). 1834 Deputeret i Admiralitetet, Generaladjutant, Kommandørkaptajn og Jagtkaptajn.

bestemt gjort det, om han havde været alene; men *Schönheyder* vilde ikke. Tiden gik hen med en jammerlig Vaklen og Ubestemthed — og endelig roede vi lidt ud i Bæltet, laae stille og saae paa Convojen, indtil der kom en Brise op — og saa var Leiligheden tabt — og Convojen seilet.

Vi harmedes over denne Angst for Ansvar, som var Skylden til vor Uvirksomhed; thi jeg tvivler ikke et Øieblik om, at *Schönheyder* havde og har personligt Mod. Det var imidlertid et skammeligt Brug af en Vaabenmagt, som var til for at bruges til Fjendens Skade, og det havde været hans Pligt at slaaes og ødelægge alt, hvad der kaldtes Engelsk, saa vidt det stod til ham, om end Fartøier og Folk fik at lide Bræk og Brist. Det er Krigens Natur, og det kan ikke forsvares, at den, der er betroet en saadan Magt, som vi da havde udrustet med saa store Opofrelser af Staten, ikke bedre brugte den til Flagets Ære og billig Satisfaction for den lidte Vold imod Fædrenelandet.

Vi bleve ved at moere os med at roe eller seile omkring i Bæltet og lege Skjul, snart ved Lohals, Agersøe, Musholm etc. uden noget Resultat. Vi laae saaledes en smuk Sommerdag ved Agersøe. *Schönheyder* og hans Officeerer vare samlede paa et Sted, vi holdt Udkig fra. De to Linieskibe ved Sprogø tilligemed den erobrede danske Lugger saaes i Kikkerter at ligge saa roelige som altid. Jeg harmedes over, at intet blev foretaget og gik hen til *Schönheyder* og bad ham, om jeg maatte forsøge paa at tilbageerobre Luggeren. Han taug og grundede, endelig slog han det hen som en Umuelighed og sagde, at han havde selv tidt tænkt derover; men det var blot at kaste Folk og Fartøier væk. Kort, jeg maatte ikke. Jeg troer forvist, at det vilde have kunnet lade sig udføre med to eller tre armerede Fartøier i en mørk Nat.

Engang laae vi ved Lohals. Derfra til Østre Strand var cirka $^3/_4$ Miil. Derfra blev meldt, at der var en

Convoj i Opseiling Sydfra. Vinden var c. W. S. W. med stiv Kuling. Vi kunde ikke røre os med Flotillen, gik derfor over Land for at see Convojen passere. Aldrig glemmer jeg den Overraskelse, jeg havde, da jeg kom op ad den sidste Bakke, som danner den østre Klint ud imod Bæltet. Længe førend jeg naaede det øverste af denne Bakke, saae jeg — ikke tre Hundrede Favne fra mig — ligesom paa Toppen af Bakken Mersseilene og Bram-Ræerne af et Linieskib og Folk paa Salingerne — og et Øieblik efter laae det fjendtlige Linieskib heelt og holdent opbrast saa nær Landet, at man kunde høre ethvert Commandoe-Ord, see Folkene, som kiggede ud af Canonportene, som alle vare aabne. En Mængde Mennesker af begge Kjøn, unge og gamle, havde samlet sig paa Klinten for at see paa det store Skib, hvorfra der kunde sendes Død og Ødelæggelse ind imellem de roelige Tilskuere, ifald det havde lystet en slettænkende, barbarisk Kaptain at give en Ordre dertil. Men der var vist ingen Tanke derom. Skibet laae næsten ubevægeligt, indtil et andet Linieskib kom op — men noget længere ude fra Landet. Dette Skib kjendte vi var et af de i 1807 røvede Skibe. Det var formodentlig Orlogsskibet „Caroline", bygget af *Hohlenberg*[1]). Det var tungt at see dette smukke Skib under engelsk Flag. Skibene fyldte og stod nordefter. Vi stode og stirrede efter dem med forunderlige Tanker. Fem Aar tilbage var jeg Qvarteerchef paa et saadant Skib — og nu kommanderede jeg en lille Canonbaad!

Efter at vi heele Sommeren havde sværmet om i Bæltet og været inde i hver Krog, hvor vi kunde skjule os, uden at have gjort den mindste Nytte, kom endelig de saa længselsfuldt forønskede mørke Nætter og Efteraarsstormene, som skulde bringe os Priser og Prispenge, og med Skam at tale om lod til at være Hovedsagen saavel for Chefen som for Subalterne. Convojerne bleve dækkede af en formidabel Orlogs-Styrke,

[1]) Se Side 106.

da Fjenden havde lært at paaskjønne de Danskes Dygtighed og Activitet. Flere Gange convojeredes af 3 à 4 Linieskibe, ligesaa mange Fregatter eller Slups of war [1]), foruden Brigger og Luggere og Kuttere. Jeg har flere Gange talt 16 Krigsfartøier bevogte 3 à 400 Coffardieskibe. Der var stor Forskjel paa, hvorledes disse bevogtedes. Nogle gik i tætsluttede Masser, andre vare spredte i miilelange Rækker.

I September-, October- samt November-Nætter, naar Regn, Storm og Mørke nødte Convojerne at ankre op, førtes denne Røverkrig af utallige smaae, aabne Fartøier imod en Overmagt, der var uhyre, med en Dristighed og Haardnakkethed, man ingen Idee kan gjøre sig om.

Her ender Jens Jacob Paludan sine Optegnelser om sin Ungdom. Om hans senere Liv skal i Følge velvillige Oplysninger af Hr. Kommandør C. With-Seidelin meddeles følgende Omrids. [2])

Efter at Kommandørkaptajn *Sneedorff* paa Togtet 1805 med Kadetskibet „Sejeren" havde faaet Øjet aabnet for *Paludans* gode Egenskaber, anvendte han ham i en Aarrække som Lærer for Kadetterne fra 1808—16. Denne Virksomhed blev dog 1810 og 1812 afbrudt ved, at *Paludan*, som 25. April 1809 var bleven Premierlieutenant, gjorde Tjeneste ved Kanonbaadsafdelingen i Nyborg og Kallundborg; ved sidstnævnte Afdeling var han en Tid lang Øverstkommanderende og opbragte nogle engelske Priser. Han var i Aarene 1815—16 fast ansat som 3die Kommanderende ved Kadetkorpset.

Da Kadetkorpset 1816 blev indskrænket, afgik Paludan fra dette, efter den 24. September 1815 at være

[1]) sloop of war, Krigsslup.

[2]) Udgiverne har, efter at denne Bog var færdig til Udgivelse, erfaret, at Kommandør Paludan skal have efterladt sig yderligere Optegnelser om sit Liv. Muligvis vil de senere blive udgivne.

bleven Kaptajnlieutenant. 1818 blev han ansat ved Defensionsarbejdet paa Batteriet Trekroner. 1825 blev han Kaptajn og Chef for 2den Divisions 4de Kompagni, 1826 fast Inspektionsofficer paa Trekroner og 1831 Kommandant paa Christiansø. Her blev hans rolige Familieliv afbrudt engang — vistnok 1835 — ved et længere Besøg af den unge preussiske Prins *Adalbert*[1]), der blev hæftig forelsket i Paludans ældste Datter Thora. Prinsen indbød Aaret efter sin Vært til Hoffet i Berlin til Tak for den udviste Gjæstfrihed, men den unge Pige henfaldt i den sørgeligste Melankoli og døde faa Aar efter, den 6. Juni 1841, 24 Aar gammel.

Paludan blev udnævnt til Kommandørkaptajn 1837 og blev 1839 Overlods i jydske Distrikt. Samme Aar mistede han sin Hustru, der døde paa Moesgaard ved Aarhus den 25. Oktober 1839, 56 Aar gammel. To Aar efter blev han forflyttet som Overlods og Indrulleringschef til Sjælland, og i denne Stilling forblev han til sin Død den 18. Oktober 1856. Allerede 1842 var han blevet udnævnt til Kommandør.

---

[1]) Prins Adalbert af Preussen (1811—1873) var en Brodersøn af Kong Frederik Vilhelm III. Han virkede hele sit Liv utrættelig for Udviklingen af den preussiske Flaade og havde i 1864 Kommandoen over Østersøeskadren. Han blev 1850 morganatisk formælet med Danserinden Therese Elszler.

PERSON-REGISTER

Adalbert, Prins af Preussen, 202.
Anthony, Amerikaner. 73 f. 84.
Arboe, Konsulatssekretær, 119.
Arctander, Agnete, f. Brammer, 128. — Hans Nic. Konfraad, 128.
Baden, Jac., Prof., 40 f.
Bagger, Charles Fr. Borre, Kaptltn., 191, 193 ff.
Bardenfleth, Joh. Fr., Adm., 99, 101.
Bartholin-Eichel, Charlotte, f. de Grodtschilling, 135, — Johan, Godsejer, 135.
Bastholm Chr., Præst, 13.
Beck, Hans, Genmajor, 178.
Bendtsen Bendt, Rektor, 11 f, 15, 25 ff, 33.
Bertouch, Carl Ant. Rud. Kapt. 115.
Bille, Gerhard Sievers, Guvernør, 117 f. — Mich. Johs., Kommandør, 147. — Steen Andersen, Adm. Minister, 146, 155, 158, 165 f, 191.
Bielefeldt, Carl Fr., Oberst, 155.
Bjelke, Joh. Chr. Aug., Lieutn., 45.
Boll, Joh. Georg, Prmltn., 161.
Borgen, David, Grosserer, 47. — Vilhelmine, f. Paludan, 47, 92, 195.
Brammer, Joak. Henr. Carsten, Lærer, 12.
Brock, Ludv. Fr., Kapt., 188 f.
Bruun, Peter Urban, Kapt. 121, 164 f., 183, 196.
Bull, Peter, Søkadet, 170.
Caroline, Prinsesse af Danmark, 137.
Castenschiold, Joach. Melchior, Gen., 155.
Charlotte Frederikke, Prinsesse af Mecklenburg-Schwerin, 140.
Chevalier, Købmand, 136.
Christensen, Laurits, Kapt., Guvernør, 196.
Christian Frederik, Prins af Danmark, (Chr. VIII), 140.
Clementin Peter, Obltn., 92.
de Coninck, Louis, Kommandørkapt., 183.
Crone, Anna Fr., f. Lønborg,

93 f. — Rasmus, Justitsr., 93.
Dreyer, Overstyrmand 112.
Duntzfeldt, Chr. Vilh., Agent, 135 f., 149. — John Chr., Sekltn., 135 f, 149. — Marie Henr., f. de Coninck 136.
Düring, Aug. Fr., Oberst, 188.
Einarsson, Simon, Matros, 89.
Ewald, Joh. Genmaj., 184, 187.
Evers, Fr. Vilh., Prmltn., 114, 183.
Exmouth, Edward, Adm., 117 f.
Fabricius, Lars, Kommandør, 133. — Otto, Præst, 169, 180.
Fangel, Jens Chr., Præst, 26, 33, 43.
Fasting, Thomas, Kapt., Statsraad, 100.
Fisker, Fr. Chr., Kommandør, 109, 112, 120, 122 f.
Fog, Georg, Kaptltn., 171—175.
Frederik VI., Konge af Danmark, 96, 110, 136—139, 144, 154 f, 181, 190 f, 194.
Frederik Frantz, Hertug af Mecklenburg-Schwerin 139ff.
Fædder, Hans, Lieutn., 57.
Gether, Joh., Adm., 129 f.
Gran, Skibskapt., 83—88, 91.
Grodtschilling, Fr., Adm., 111, 132. — Fr., Kapt., 148, 163, 177, 184, 191, 196. — Fr. Louise, f. Lütken, 111, 132, 145, 169, 182. — Fr. Louise, Forf.s Hustru, 111, 132 ff, 142, 144—148, 167 ff, 182, 191—196, 202. — G. Joach., Sekltn., 121, 183, 184. — Marie Susanne, f. Prescher, 132. 132. — Petronelle Susanne, Konventualinde, 132.
Hallander, Tømrermester, 192.
Hoffmann, Præst, 36.
Hohlenberg, Frantz Christ., Kaptltn., 106, 109, 200.
Holck, Carl Chr., Kommandør, 120.
Holsten, Hans, Adm., 158.
Høyer, Andr., Tøjhusltn., 164.
Jacobsen, Skibskapt., 128.
Jessen, Carl Vilh., Adm., 99.
Johansen, Skibskapt., 48—51, 56—60, 81—84.
Joseph, Jac. Ole, Baadsmandsmath, 112.
Kall, Abraham, Prof., 39.
Kierulff, Jørg., Prof., 41. — Ole Andr., Kommandør, 153.
Kirkerup, Andr. Johs., Tømrermester, 46.
Kofoed, Hans Peter, Grosserer, 45, 48.
Kongslev, Troels, Konfraad, 191.
Krieger, Johs., Kommandør, 90, 109, 111—114, 123—126. — Joh. Cornelius, Adm., 153, 156—166.
Krusenstern, Joh., russ. Kapt., 108.
Lange, Ole Chr., Prmltn., 196.
Lassen, Casper Fr. Gehkonfr., 146.

Lemming, Jens Zeuthen, Genmaj., 152.
Lerche, Georg Flemming, 111, 114, 125.
Lindholm, Hans, Adm., 136.
Lous, Chr. Carl, Prof. 45.
Lund, Joh. Chr., Ankersmed, 10, 45. — Styrmand, 48.
Lundbye, Henr. Vilh., Konsulatssekretær, 119.
Lütken, Andr. Chr., Prmltn., 99, 105, 191, 193. — Otto, Adm., 169.
Lützen, Hans Staal, Generalmaj., 142—145.
Lützow, Adam Tobias, 172.
Lønborg, Christ., Ob., 93, 97, 102.
Madsen, Peter Ejlert, Fuldmægtig, 55.
Marie Sophie Fr., Dronning, 96, 136—140, 144.
Mourier, René Pierre, Justitsr., 97.
Møller, Styrmand, 48.
Nelson Horatio, eng. Adm., 122.
Nielsen, Conr. Vald., Kommandør, 127, 150. — Fr. Carl Emil, Stutmester, 22, 32. — Peter Aug., Kaptltn., 150 f.
Nørager, Mogens, Ekvipagemester, 97.
Olivarius, Johs. de Fine, Kammerr., 49 f.
Paludan, Anna, f. Paludan, 43, 93 f. — Anna Elisab., f. Lønborg, 3. — Aug. Fr. Kommandør, 9 f, 19, 25, 47, 92, 128, 135 ff, 148, 195. — Cecilie Cath., 93. — Chr. Carl, Kommandør, 9, 19, 25, 47, 92, 128, 135 ff, 148, 195. — Frederikke 9, 19, 45 f, 92—96, 111, 127 f. — Frederikke, f. Jacobsen, 3. — Fr. Louise, f. Grodtschilling, se Grodtschilling. — Georg Flemming, Lieutn., 8, 10 f, 45 f, 92, 97, 128, 167 ff, 192, 194. — Hans, Foged, 8, 10, 19, 45, 108, 128, 167 ff. — Hans Jac., Præst, 3. — Harald, Præst, 195. — Jacobine, Cath., f. Krag, 38. — Joh., Præst, 184. — Joh. Lønborg, Præst, 43, 93, 101, 108. — Julius, General, 19, 25, 47, 136, 149, 194 f. — Margr. Benedicte, f. Thillerup, 3 f, 8 f, 19, 25, 47, 92—101, 107 f, 127 ff, 138, 168 f, 176 f, — Peder Hansen, Præst, 3 f, 7—11. — Thora, 202.
Peymann, Henr. Ernst, Genmajor, 155.
Peschier, Marie Susanne (Manette), f. Grodtschilling, 132, 144, 194. — Pierre, Grosserer, 132, 169, 194.
Petersen, Ove Chr., Kaptltn., 191.

Platou, Mich., Præst, 33.
Pløn, Marcus, Discipel, 8.
Prosgaard, Skibskapt., 47 f.
Rabeholm, Peter, Kammerr., 169, 176, 180 ff. — Kasse, 169.
Ravn, Vilh. Fr., Kommandørkapt., 183, 196.
v. d. Recke, Charl. Am., f. Meredin, 97 f. — Didr. Ad., Kapt., 97. — Ernst David, Major, 98, 129, 134. — Joh. Ad., Kaptltn., 98.
Rosenstand, Peter, Kapt., 183.
Rosenvinge, Sigv. Urne, Kommandør, 142 f.
Røepstorff, Anna Sophie, f. Grodtschilling, 145. — Henr. Ad., Oberst, 145.
Rømeling, Carl, Genmajor, 173.
Sahl, Laur., Prof., 41 f.
de Saint-Simon, L. H., Prmltn., 99, 103.
Schimmelmann, Magd. Charl. Hedev., f. Schubart, 124.
Schrum, Joh. Fr., Byfoged, 146.
Schrøder, Adam Ant. Fr., Præst, 11.
Schubart, Hermann, Baron, Gesandt, 123 f. — Jacobe Elise, f. de Wieling, 123 f.
Schønheyder, Ulrich Ant., Adm., 195—200.
Scriver, Chr. Vilh., Genltn., 185.
Skibsted, Peter Nic., Kapt., 198.
Skou, Glarmester, 11.
Sneedorff, Hans Chr., Adm., 98—107, 131—140, 190—201.
Spärck, Peter Carl, Kaptltn., 172, 177.
Suesson, Jean André, Kommandør, 121, 125, 165. — Jean Jacques, Kapt., 111, 114, 172, 177, 198.
Søebøtker, Hans Jac., Gross., 136.
Sølling, Amalie Abigael, f. Eskildsen, 128.
Sønderup, Carl Lexou, Kaptltn., 171 ff.
Tengville, Madame, 121. — Tengville, fr. Konsul, 121.
Thillerup, Ellen Marie, f. Poulsdatter, 92. — Jens, Præst, 192.
Thorvaldsen, Bertel, 124.
v. Thun, Carl, Kapt., 54.
Uldall, Joh. Joach., Kommandørkapt., 198.
Vahrendorff, Gust. Ad. Vilh., Kommandørkapt., 196.
Waltersdorff, Ernst Fr., Genmajor, 155.
Wedel, Joh. Peter, Lærer, 11 f, 15 f, 18.
Wegener, Joh. Th., Genmajor, 184.
With, Jesper Peter, Justitsr., 47. — Louise, f. Paludan, 10, 19, 47, 92, 95, 195.
With-Seidelin, Carl, Kommandør, 201.

Wulff, Chr., Adm., 170—174, 191, 198. — Hans Em., Kommandør, 134. — Nic., Sekltn., 140. — Peter Fr., Adm., 99, 191.

Zeuthen, Philip Jul., Sekltn., 170.

Ørn, Knud Ramshart, Rektor, 26, 33, 43.

DL
103
.5
M5
bd.9

Memoirer og breve

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET
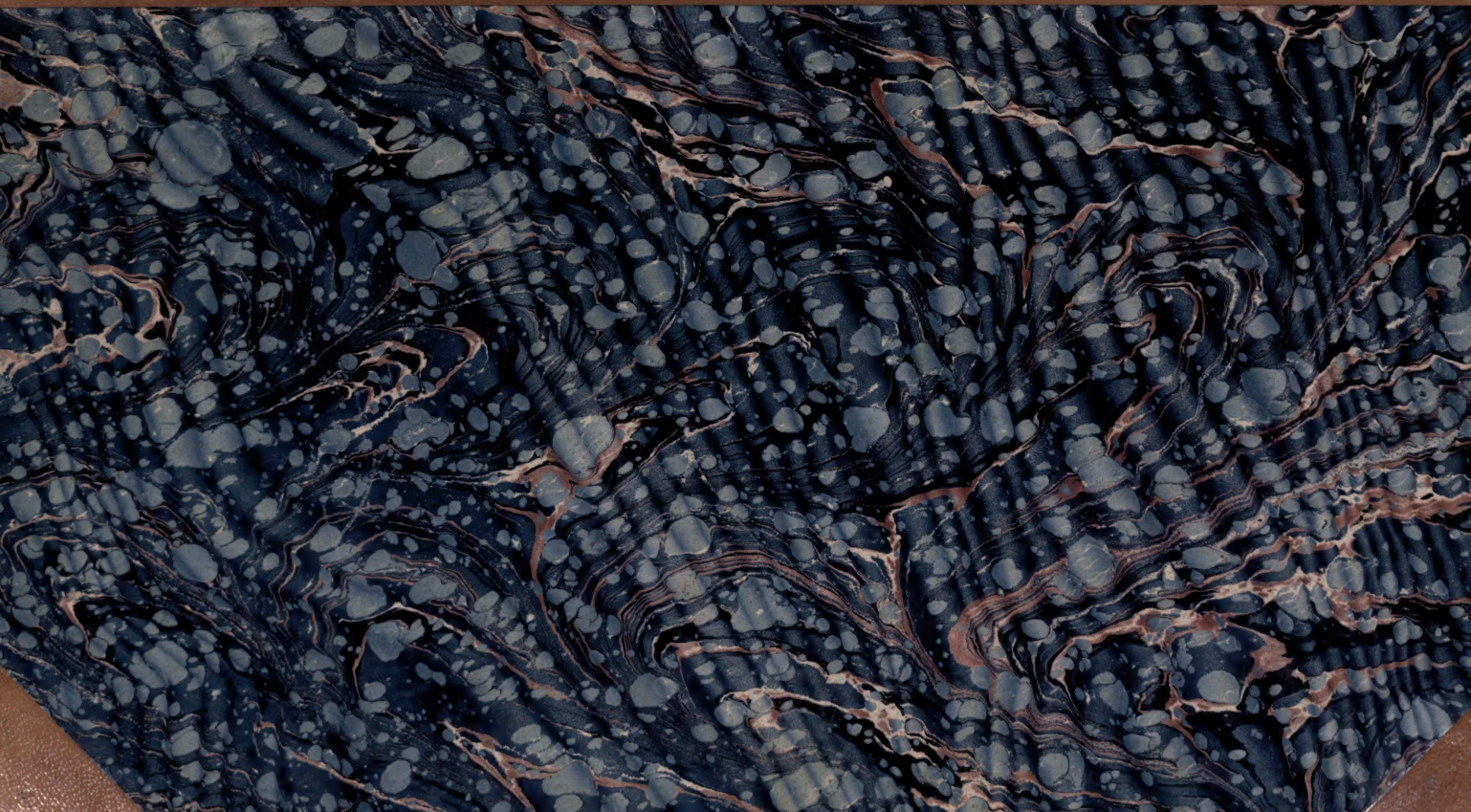
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY